Agatha Christie

KORTOS ANT STALO

Agata Kristi

KORTOS ANT STALO

LEIDYKLA

UDK 821.111-31
Ch525

Agatha Christie

Cards on the Table

First published by Collins in Great Britain in 1936

Iš anglų kalbos vertė **Petras Dambrauskas**

ISSN 1822-7376 ; 60
ISBN 978-609-8057-16-4

Pirmas skyrius

Misteris Šaitana

– Brangus mesjė Puaro!

Tai buvo švelnus murkiantis balsas. Balsas, sumaniai naudojamas kaip priemonė tam tikram tikslui pasiekti – nieko impulsyvaus, neapgalvoto. Erkiulis Puaro atsisuko.

Jis nusilenkė.

Ceremoningas rankų paspaudimas.

Kažkas jo akyse buvo neįprasta. Galima būtų pasakyti, kad šis atsitiktinis susitikimas pažadino jame retai kylančias emocijas.

– Brangus misteri Šaitana, – atsiliepė jis.

Abu kurį laiką tylėjo. Jie buvo panašūs į dualistus

en garde[*].

Aplink juos sukinėjosi elegantiška bei melancholiška Londono publika. Buvo girdėti vangus balsų murmesys.

„Brangusis, tik pažvelk čionai!“

„Tiesiog nepakartojama, ar ne?“

Vesekso rūmuose vyko tabakinių paroda. Įėjimas – viena gvinėja, gautos lėšos skiriamos Londono ligoninėms paremti.

– Mano mielas, – pratarė misteris Šaitana, – kaip malonu jus čia matyti! Šiuo metu nėra nieko, ką būtų galima pasiųsti į kartuves ar pakišti po giljotina? Kriminalinis pasaulis apmiręs? O gal čia šiandien planuojamas apiplėšimas? Būtų nepaprastai smagu.

– Deja, mesjė, – atsakė Puaro. – Mano dalyvavimo pobūdis yra grynai asmeninis.

Misterio Šaitanos dėmesį netikėtai patraukė jauna miela būtybė su vešliomis pudelio garbanomis vienoje galvos pusėje ir kepuraite iš juodų šiaudų, simbolizuojančia tris gausybės ragus, kitoje.

– Mano brangioji, – pasakė jis, – kodėl aš jūsų nemačiau savo namuose? Tai buvo nuostabus pobūvis! Visi lyg susitarę man tai tvirtino! Tik viena moteris nedaugžodžiavo. Ji viso labo pasakė: „Kaip jūs laikotės?“, „Viso gero“ ir „Labai jums ačiū“ – bet ji, be abejo, buvo iš Garden sičio[**], vargšelė.

Kol jauna žavi būtybė atsakinėjo, rinkdama tinkamus žodžius, Puaro užsiėmė išsamiu plaukuotos puoš-

---

* Kovinėje parengtyje (pranc.).

** Nepavykęs Londono priemiesčio projektas. Todėl ir jo gyventojai laikomi „nevykėliais“.

menos ant misterio Šaitanos viršutinės lūpos tyrinėjimu.

Puikūs ūsai, be abejonės, labai puikūs ūsai – galbūt vieninteliai Londone, kurie galėtų rungtis su paties Erkiulio Puaro ūsais.

– Bet ne tokie prašmatnūs, – sumurmėjo jis sau panosėj. – Ne, neabejotinai prastesni visais atžvilgiais. *Tout de meme**, patraukia dėmesį.

Apskritai visa misterio Šaitanos asmenybė traukė dėmesį – viskas buvo pajungta šiam tikslui. Jis sąmoningai stengėsi sudaryti Mefistofelio įspūdį. Jis buvo aukštas ir liesas, veidas pailgas ir melancholiškas su smarkiai išsiskiriančiais juodais antakiais, ūsai su sodriai išvaškuotais galiukais ir juoda smaila barzdelė. Jo drabužiai buvo puikiai pasiūti – nors ir atrodė šiek tiek ekscentriškai.

Kiekvienam tikram anglui, jį pamačius, niežėjo rankos – įkrėsti jam kaip reikiant! Visi jie vienbalsiai kartojo: „Ak, tai tas sumautas dagas**!“ Jų žmonos, dukros, seserys, tetos ir netgi senelės atsakydavo panašiai, tik galbūt šiek tiek varijuojant dėl kartų skirtumo: „Žinau, brangusis. Be abejo, jis tiesiog siaubingas. Bet toks turtingas! O kokie nuostabūs pobūviai! Ir be galo šmaikštus.”

Kokios tautybės jis buvo – argentinietis, portugalas, graikas ar dar kas nors – to niekas tiksliai nežinojo.

Bet trys faktai buvo neginčijami.

Jis mėgavosi prabangiu gyvenimu didžiuliuose apartamentuose prašmatnioje Park Leino gatvėje. Jis

* Vis dėlto (pranc.).

** Niekinantis ispanų, portugalų, italų pravardžiavimas

rengdavo nuostabius pokylius – didžiulius ir mažus, „klaikius“ ir inteligentiškus, „skaidrius“ ir „abejotinus“ pokylius. Tai buvo žmogus, kurio visi šiek tiek prisibijojo.

Pastarąjį teiginį sunku paaiškinti konkrečiais žodžiais. Galbūt tai buvo tarsi jausmas, kad jis šiek tiek per daug apie visus žino. Be to, jo humoro jausmas buvo taip šiek tiek keistokas.

Kitiems beveik visuomet susidarydavo įspūdis, kad geriau nerizikuoti įžeidžiant misterį Šaitaną.

Šią popietę jis buvo nusiteikęs šiek tiek paerzinti keistai atrodantį mažąjį žmogelį – Erkiulį Puaro.

– Tai net ir policininkams reikia poilsio? – paklausė jis. – Tokiame solidžiame amžiuje patraukė prie meno, mesjė Puaro?

Puaro patenkintas nusišypsojo.

– Kaip matau, – tarė jis, – jūs taip pat nelikote nuošalyje – paskolinote parodai tris pelenines.

Misteris Šaitana nerūpestingai mostelėjo ranka.

– Papuola kartais po ranka vienas kitas niekniekis. Jūs turite kada nors užsukt pas mane į svečius. Parodyčiau keletą įdomių kūrinių. Aš neapsiriboju kokiu nors konkrečiu periodu ar meno rūšimi.

– Jūsų katalikiškas potraukis relikvijoms, – šypsodamasis pasakė Puaro.

– Galima ir taip pasakyti.

Staiga misterio Šaitanos akys pralinksmėjo, lūpų kampučiai pakilo, antakiai fantastiškai išsilenkė.

– Aš netgi galėčiau parodyti jums eksponatų iš jūsų srities, mesjė Puaro!

– Turite asmeninį „Juodąjį muziejų“*?

– Na kur ten! – misteris Šaitana paniekinamai spragtelėjo pirštais. – Braitono žudiko taurė, garsaus plėšiko laužtuvėlis – tai tik vaikų žaidimas! Paprastai tokių nesąmonių aš nekolekcionuoju. Kiekvienoje srityje aš renku tik geriausius eksponatus.

– Ir kokie būtų tie, vaizdžiai kalbant, geriausi eksponatai iš kriminalinės srities? – pasiteiravo Puaro.

Misteris Šaitana palinko į priekį ir dviem pirštais palietė Puaro petį. Jis artistiškai iškošė:

– Žmonės, įvykdę nusikaltimus, mesjė Puaro.

Puaro antakiai šiek tiek pakilo.

– Ak, aš jus išgąsdinau, – pasakė misteris Šaitana. – Mano brangus bičiuli, mes žiūrime į šiuos dalykus iš visiškai skirtingų pusių! Jums nusikaltimas yra paprasta rutina – žmogžudystė, tyrimas, honoraras ir galiausiai, kadangi jūs neabejotinai gabus žmogus, nuosprendžio paskelbimas. Manęs tokios banalybės visiškai nedomina. Ir sugautas žudikas yra, be abejo, nevykėlis. Tai antroji rūšis. Ne, aš į šį reikalą žiūriu meniškai. Ar renku tik tai, kas geriausia!

– Geriausia..? – klausiamai nutęsė Puaro.

– Brangus bičiuli – tai tie, kurie sausi išlipo iš vandens! Kuriems pavyko! Nusikaltėliai, kurie gyveno padorų gyvenimą ir ant kurių nebuvo nukritęs nė menkiausias įtarimų šešėlis. Sutikite, tai smagus užsiėmimas.

– Aš apibūdinčiau kitu žodžiu...

– Man šovė puiki idėja! – sušuko Šaitana, nekreipdamas dėmesio į Puaro. – Nedideli pietūs! Pietūs susi-

* Skotland Jardo kriminalistikos muziejus

pažinimo su mano eksponatais proga! Iš tiesų nuostabi mintis. Nesuprantu, kaip man anksčiau tai nešovė į galvą. Taip... taip, aš mintyse jau viską sudėliojau. Tik jūs turite man duoti šiek tiek laiko... Ne ateinančią savaitę – tarkime, dar kitą. Jūs neužsiėmęs? Kurią dieną jums patogu?

– Tą savaitę man tinka bet kuri diena, – nusilenkdamas tarė Puaro.

– Gerai, tuomet tebūnie penktadienis. Tai bus aštuoniolikta diena. Aš iškart pasižymėsiu šią dieną savo knygelėje. Iš tiesų, ši idėja man labai patinka.

– Nesu visiškai tikras, ar ji patinka man, – lėtai pratarė Puaro. – Jokiu būdu nenoriu pasakyti, kad nesidžiaugiu jūsų pakvietimu – ne tai turėjau galvoje.

Šaitana jį pertraukė.

– Bet tai užkabino jūsų pilietiškus jausmus? Mano brangus bičiuli, jūs turite išsivaduoti iš policininko mentaliteto suvaržymų.

Puaro iš lėto tarė:

– Tai tiesa, kad mano požiūris į žmogžudystes yra grynai pilietiškas.

– Betgi kodėl, mielasis? Kvailos nevykusios skerdynės – taip, čia sutinku su jumis. Bet žmogžudystė gali būti ir menas! O žudikas – puikus aktorius.

– O taip, sutinku su jumis.

– Tai jūs man pritariate? – paklausė misteris Šaitana.

– Bet vis dėlto jis lieka žudikas.

– Tačiau, mano brangus mesjė Puaro, nepriekaištingai atliktas nusikaltimas viską pateisina! Jūs, neturintis jokios vaizduotės, norėtumėt sugauti visus žudi-

kus, uždėti jiems antrankius, pasodinti juos į belangę ir galiausiai kada nors paryčiais įvykdyti jiems bausmę. Mano nuomone, išties sėkmingiems žudikams reikėtų skirti pensiją ir kviesti juos pietų!

Puaro gūžtelėjo pečiais.

– Aš nesu toks abejingas nusikaltimo menui, kaip jūs manote. Aš galiu tam tikra prasme žavėtis tobulai įvykdytomis žmogžudystėmis. Panašiai, kaip galiu žavėtis tigrais – tais žavingais rusvais dryžuotais žvėrimis. Bet aš jais galiu žavėtis būdamas narvo išorėje. Aš neisiu į narvo vidų. Tai yra, kol to nereikalaus mano pareiga. Suprantate, misteri Šaitana, tigras gali pulti.

Misteris Šaitana nusijuokė.

– Suprantu. O žudikas?

– Gali nužudyti, – visai rimtai atsakė Puaro.

– Mano brangus bičiuli – koks jūs panikos kėlėjas. Tai jūs neateisite susitikti su mano... tigrų kolekcija?

– Priešingai, aš esu sužavėtas jūsų pasiūlymu.

– Drąsuolis!

– Jūs nevisiškai mane supratote, misteri Šaitana. Mano žodžiai buvo daugiau kaip įspėjimas. Jūs norėjote išgirsti mano pritarimą, kad nusikaltėlių „kolekcionavimas“ yra smagus užsiėmimas. Aš atsakiau, kad panaudočiau kitą žodį. Tai ne smagu. Tai pavojinga. Aš manau, misteri Šaitana, kad jūsų hobis gali būti pavojingas!

Misteris Šaitana nusijuokė – tikru Mefistofelio juoku.

– Ir taip, – tarė jis, – ar galiu jūsų laukti aštuonioliktą dieną?

Puaro nežymiai nusilenkė.

– Taip, galite. *Mille remerciements**.

– Aš surengsiu nedidelį vakarėlį, – pasakė Šaitana. – Tik nepamirškite. Aštuntą valandą.

Tai taręs, jis pasišalino. Puaro minutėlę pastovėjo, žiūrėdamas jam įkandin.

Jis lėtai ir mąsliai papurtė galvą.

---

* Labai ačiū (pranc.).

Antras skyrius

Pietūs pas misterį Šaitaną

Durys į misterio Šaitanos apartamentus tyliai atsivėrė. Žilaplaukis liokajus įleido Puaro vidun. Jis lygiai taip pat be garso jas uždarė ir mitriai padėjo svečiui nusiimti paltą bei skrybėlę.

Jis sumurmėjo tyliu neišraiškiu balsu:

– Kaip turėčiau jus pristatyti?

– Mesjė Erkiulis Puaro.

Liokajui pravėrus duris, į holą prasiveržė tylus balsų gaudesys. Jis paskelbė:

– Mesjė Erkiulis Puaro.

Šaitana, laikydamas rankoje taurę ispaniško vyno, žengė pasitikti Puaro. Kaip visuomet, jis buvo nepriekaištingai apsirengęs. Panašumas su Mefistofeliu šį va-

karą buvo dar didesnis. Antakiai, pašaipiai išsilenkdami, dar labiau išryškėjo.

– Leiskite jus pristatyti – jus pažįstate misis Oliver?

Vakarėlio šeimininkas atrodė patenkintas, Puaro iš netikėtumo krūptelėjus.

Misis Ariadnė Oliver buvo puikiai žinoma kaip viena iš geriausių detektyvų bei panašių kvapą gniaužiančių istorijų rašytoja. Ji rašydavo, dažnai nevengdama ir žargono, tokiose rubrikose, kaip „Polinkis į nusikaltimus“, „Garsių nusikaltimų aistros“, Žmogžudystė dėl pavydo – žmogžudystė dėl pinigų“. Ji taipogi buvo karšta feministė. Kai įvykdavo kokia garsi žmogžudystė, patraukusi visuomenės dėmesį, ir ta proga tradiciškai būdavo paimamas interviu su misis Oliver, ji nepraleisdavo progos pabrėžti: „Ak, jei Skotland Jardui vadovautų moteris!“ Ji turėjo tvirtą tikėjimą moteriška intuicija.

Apskritai tai buvo simpatiška vidutinio amžiaus moteris, gal kiek sudaranti netvarkingumo įspūdį (nors tai jai suteikdavo dar daugiau patrauklumo), gražiomis akimis, stambiais pečiais ir didele kupeta neklusnių žilstelėjusių plaukų, su kuriais ji nuolat eksperimentavo. Kartais ji atrodydavo labai inteligentiškai – plaukai glotniai sušukuoti atgal ir susukti pakaušyje į didelį kuodą, kitą kartą pasirodydavo su madoniškai į šalis glotniai sušukuotais plaukais, ar didžiulėmis kiek neklusniomis garbanomis. Šio ypatingo vakaro proga ji pabandė susukti plaukus į karčiukus.

Ji simpatišku dusliu balsu pasisveikino su Puaro, su kuriuo buvo susipažinusi viename literatūriniame po-

būvyje.

– Vyresnįjį inspektorių Betlą, jūs, be abejonės, taip pat pažįstate, – pasakė misteris Šaitana.

Stambus plačiapetis vyras mediniu veidu žengė į priekį. Kitiems ne tiktai atrodė, kad vyresnysis inspektorius Betlas buvo išskaptuotas iš medžio – bet jis sugebėjo perteikti ir įspūdį, kad šiam reikalui buvo paimta ypatinga kariniams laivams naudojama mediena*.

– Mes pažįstami su mesjė Puaro, – pasakė vyresnysis inspektorius.

Jo mediniame veide trumpam pasirodė šypsena, paskui vėl grįžo įprasta bejausmė išraiška.

– Pulkininkas Reisas, – tęsė toliau misteris Šaitana. Puaro anksčiau nebuvo sutikęs pulkininko Reiso, tačiau šį tą apie jį žinojo. Niūrus, stuomeningas, giliai įdegęs maždaug penkiasdešimties metų vyras, kuris dažnai lankydavosi įvairiose imperijos kolonijose, ypač kai ten būdavo numatomos tam tikros problemos. Slaptosios tarnybos yra melodramiškas terminas, tačiau jis ganėtinai tiksliai paprastiems žmonėms apibūdina pulkininko Reiso veiklos sritį.

Puaro dabar suprato ir įvertino šeimininko ypatingą šios komedijos prasmę.

– Mūsų likę svečiai vėluoja, – pasakė misteris Šaitana. – Tikriausiai tai mano kaltė. Atrodo, jiems pasakiau ateiti penkiolika po aštuntos.

Tačiau tuo metu durys atsidarė ir pasigirdo liokajaus balsas:

– Daktaras Robertsas.

---

* Žodžių žaismas anglų kalboje: pavardė Battle (mūšis, kautynės) ir *battleship* (karinis laivas).

Į vidų įėjo žmogus, kažkaip parodijuojantis rūpestingą ligoninės gydytoją. Tai buvo ryški, spalvinga asmenybė. Linksmas vidutinio amžiaus vyras mažomis spinduliuojančiomis akutėmis, kiek pliktelėjęs, linkęs į apkūnumą ir sudarantis gerai nušveisto ir išdezinfekuoto daktaro įspūdį. Jo laikysena buvo žvali ir užtikrinta. Jūs jaučiate, kad jo diagnozė bus teisinga, o paskirtas gydymas malonus ir praktiškas: „galbūt šiek tiek šampano visiškam pasveikimui". Čia tai bent žmogus!

– Nepavėlavau, tikiuosi? – draugiškai paklausė daktaras Robertsas.

Jis paspaudė ranką šeimininkui, kuris jį supažindino su kitais. Ypač jis džiaugėsi pažintimi su Betlu.

– Ak, jūs vienas iš pagrindinių Skotland Jardo stulpų, ar ne? Tai įdomu! Žinoma, negerai kompanijoje kalbėti apie profesinius reikalus, tačiau įspėju, kad aš bandysiu jus pakalbinti. Mane visuomet traukė kriminalistika. Daktarui galbūt tai netinka. Tik nepasakykite to mano silpnų nervų pacientams, cha–cha!

Durys vėl atsidarė.

– Misis Lomimer.

Misis Lomimer buvo puikiai apsirengusi šešiasdešimties metų moteris. Mieli veido bruožai, gražiai sušukuoti plaukai, ir aiškus skvarbus balsas.

– Tikiuosi nepavėlavau, – pasakė ji, eidama prie šeimininko. Paskui ji pasisveikino su daktaru Robertsu, kurį ji pažinojo.

Liokajus vėl paskelbė:

– Majoras Despardas.

Majoras Despardas buvo aukštas, liesas, gražus vyras, kurio veidą šiek tiek darkė randas prie smilkinio.

Su visais pasisveikinęs, jis natūraliai patraukė į pulkininko Reiso pusę – ir netrukus jie jau kalbėjosi apie medžioklę ir safarį.

Durys paskutinį kartą atsivėrė ir liokajus pranešė:

– Mis Meridit.

Įėjo mergina kiek daugiau nei dvidešimties metų. Vidutinio ūgio, graži. Rudos garbanos suimtos pakaušyje į kuodą, plačiai atvertos pilkos akys. Jos veidas buvo saikingai papudruotas. Kalbėjo ji lėtai ir gana droviai.

– O Viešpatie, negi aš paskutinė?

Misteris Šaitana užgriuvo ją su cheresu ir komplimentais. Jis pristatė ją oficialiai ir beveik ceremoningai.

Mis Meridit liko stovėti prie Puaro, gurkšnodama cheresą.

– Mūsų draugas labai skrupulingas, – šypsodamasis pasakė Puaro.

Mergina pritarė:

– Žinau. Paprastai šiais laikais nesivarginama pristatant vienus kitiems. Paprasčiausiai pasako: „Manau, kad jūs visi čia pažįstami“, ir tuo baigta.

– O jeigu ne?

– Na, tuomet kartais kyla tam tikrų keblumų – tačiau, mano manymu, kai tave pristato, pasijunti dar kebliau.

Ji padvejojo minutėlę ir paklausė:

– Ar tai rašytoja misis Oliver?

Tuo metu pasigirdo misis Oliver stiprus žemas balsas, jai bekalbant su daktaru Robertsu.

– Jūs negalite ignoruoti moterišką instinktą, dak-

tare. Moterys tai supranta.

Pamiršusi, kokia jos šiandien buvo šukuosena, ji pabandė atmesti plaukus atgal nuo kaktos, bet jai tai nepavyko.

– Taip, tai misis Oliver, – atsakė Puaro.

– Ta pati, kuri parašė „Lavonas bibliotekoje“?

– Būtent ta.

Mis Meridit trumpam susimąstė.

– O šis vyras bejausmiu veidu – vyresnysis inspektorius, kaip pasakė misteris Šaitana?

– Iš Skotland Jardo.

– O jūs?

– O ką aš?

– Aš viską apie jus žinau, mesjė Puaro. Iš tikrųjų tai jūs ištyrėte A.B.C. nusikaltimą.

– Madmuazele, jūs privertėte mane nepatogiai pasijusti.

Mis Meridit suraukė antakius.

– Misteris Šaitana, – pasakė ji ir staiga nutilo. – Misteris Šaitana...

Puaro ramiai pasakė:

– Regis, jį domina nusikaltimai. Neabejotinai jis nori mus išgirsti diskutuojant tarpusavy. Jis jau pakurstė misis Oliver ir daktarą Robertsą. Dabar jie aptarinėja pėdsakų nepaliekančius nuodus.

Mis Meridit žioptelėjo ir pasakė:

– Koks keistas jis žmogus!

– Daktaras Robertsas?

– Ne, misteris Šaitana.

Ji šiek tiek nusipurtė ir pasakė:

– Man atrodo, kad jame yra kažkas bauginančio.

Niekuomet negali nuspėti, kas gali jį pralinksminti. Kartais netgi... netgi kažkas baisaus!

– Lapių medžioklė, pavyzdžiui?

Mis Meridit metė į jį priekaištingą žvilgsnį.

– Turiu galvoje... na, kažkas rytietiško!

– Na, aukšta morale jis tikriausiai nepasižymi, – sutiko Puaro.

– Ir apskritai nemanau, kad jis man labai patiktų, – prisipažino mis Meridit tyliu balsu.

– Bet jums patiks jo pietūs, – patikino Puaro. – Jis turi nuostabų virėją.

Ji nepatikliai dėbtelėjo į jį, tuomet nusijuokė.

– Ak, – sušuko ji, – jūs turite žmogiškų silpnybių!

– Bet aš juk ir esu žmogus!

– Matote, – pasakė mis Meridit, visos šios garsenybės mane kažkaip baugina.

– Madmuazele, jums nereikia bijoti – tai tiesiog jaudulys! Jums reikia turėt pasiruošus autografų knygelę ir rašiklį.

– Suprantate, kriminalistika manęs pernelyg nedomina. Nemanau, kad moteris apskritai tai domintų. Detektyvinius romanus dažniausiai skaito vyrai.

Erkiulis Puaro jausmingai atsiduso.

– Kaip gaila! – sumurmėjo jis. – Nežinau, ką galėčiau atiduoti, kad šią akimirką būčiau kino žvaigždė!

Liokajus atidarė duris.

– Pietūs paruošti, – paskelbė jis.

Puaro pranašystė pasitvirtino. Nepaprastai skanūs patiekalai, puikus aptarnavimas. Prislopinta šviesa, poliruotas medis, mėlynas taurių su viskiu mirguliavi-

mas. Sėdintis stalo priekyje tokioje prieblandoje misteris Šaitana atrodė dar labiau velniškai.

Jis grakščiai išreiškė apgailestavimą nelygiu lyčių skaičiumi. Jam iš dešinės sėdėjo misis Lorimer, misis Oliver iš kairės. Mis Meridit buvo tarp vyriausiojo inspektoriaus Betlo ir majoro Despardo. Puaro sėdėjo tarp misis Lorimer ir daktaro Robertso.

Pastarasis juokais jam papriekaištavo:

– Nemanykite, kad mes jums leisime visam vakarui pasiglemžti vienintelę gražią merginą. Jūs, prancūzai, veltui negaištate laiko, tiesa?

– Aš esu belgas, – sumurmėjo Puaro.

– Aš manau, kad tai tas pats, kai reikalas liečia ledi, bičiuli, – linksmai užbaigė daktaras.

Tuomet jis surimtėjo ir pasisukęs profesionaliu tonu ėmė kalbėtis su pulkininku Reisu, sėdinčiu jam iš kitos pusės, apie paskutinius pasiekimus kovojant su miego liga*.

Misis Lorimer atsisuko į Puaro ir pradėjo aptarinėti paskutines pjeses. Jos vertinimai buvo tikslūs, o kritika pasverta. Tuomet jie perėjo prie knygų ir pasaulinės politikos. Jam ji pasirodė kaip puikiai apsiskaičiusi bei inteligentiška moteris.

Kitoje stalo pusėje misis Oliver klausė majoro Despardo, galbūt jis žino apie kokius nors niekam nežinomus nuodus.

– Na, yra tokie nuodai kuraris**.

– Brangus mano, *vieux jeu****! Apie juos jau girdėjau

* Nervų sistemos liga, paplitusi Afrikoje.

** Stiprūs augaliniai nuodai, Pietų Amerikos genčių naudojami strėlių užnuodijimui.

*** Atgyveno (pranc.).

šimtus kartų. Turiu galvoje kažką nauja!

Majoras Despardas sausai atsakė:

– Primityvios gentys nėra labai novatoriškos. Jos verčiau laikosi patikrintų senų dalykų, kuriuos naudojo jų seneliai ir proseneliai.

– Kaip neįdomu, – atsakė misis Oliver.– O aš maniau, kad tos gentys visą laiką eksperimentuoja su žolėmis ir panašiais dalykais. Toks būtų šansas tyrinėtojams. Grįžę namo jie galėtų nunuodyti savo turtingus dėdes su nuodais, apie kuriuos dar niekas nėra girdėjęs.

– Šių dalykų jums reikėtų paieškoti civilizuotame pasaulyje, o ne pas laukinius, – pasakė Despardas. – Šiuolaikinėse laboratorijose, pavyzdžiui. Nekaltai atrodantys bakterijų pasėliai, sukeliantys *bona fides* ligas.

– Mano skaitytojams tai nepadarytų įspūdžio, – pasakė misis Oliver. – Antra vertus, taip lengva susipainioti pavadinimuose – stafilokokai, streptokokai ir panašūs dalykai – mano sekretorei būtų sunku, be to, tai ir ganėtinai nuobodu. Kaip jūs manote, inspektoriau Betlai?

– Realiame gyvenime žmonės pernelyg nesirūpina originalumu, – atsakė inspektorius. – Dažniausiai pasirenkamas arsenikas, nes jis patikimas ir jį lengva gauti.

– Nesąmonė, – atšovė misis Oliver. – Jums paprasčiausiai taip atrodo, nes Skotland Jardas neatskleidžia daugybės nusikaltimų. Jei jūs ten turėtumėt moterų...

– Tiesą sakant, mes jų turime...

– Ak, tos baisios policininkės su juokingomis kepurėmis, kurios kabinėjasi prie žmonių parkuose! Ne,

aš kalbu apie moteris vadovaujančiuose postuose. Moterys išmano apie nusikaltimus.

– Paprastai jos būna labai sėkmingos nusikaltėlės, – pasakė inspektorius Betlas. – Niekuomet nepasimeta. Belieka tik stebėtis, kaip jos įžūliai išsisukinėja.

Misteris Šaitana geraširdiškai nusijuokė.

– Nuodai – moterų ginklas, – pasakė jis. – Tikriausiai dažnai tokios nuodytojos lieka nesugautos.

– Žinoma, tokių yra, – džiaugsmingai pasakė misis Oliver, dosniai kraudamasi sau į lėkštę *mousse of foie gras.*

– Gydytojai taip pat turi tokią galimybę, – mąsliai pasakė misteris Šaitana.

– Aš protestuoju, – sušuko daktaras Robertsas. – Jei mes ir nunuodijame savo pacientus, tai tik dėl atsitiktinumo. – Jis širdingai nusijuokė.

– Bet jeigu man reikėtų įvykdyti nusikaltimą, – pasakė misteris Šaitana ir nutilo. Tačiau ši pauzė kažkaip patraukė kitų dėmesį.

Visi atsisuko į jį.

– Aš tai padaryčiau labai paprastai, manau. Aplink visuomet pasitaiko nelaimingų atsitikimų – neatsargiai paleistas šūvis, pavyzdžiui. Arba nelaimingas atsitikimas namuose.

Tuomet jis gūžtelėjo pečiais ir pakėlė savo vyno taurę.

– Bet ką aš čia mokysiu – kai tiek aplink specialistų?

Jis gurkštelėjo vyno. Šviesa atsimušė nuo raudono vyno ant jo veido su vaškuotais ūsais, smaila barzdele, fantastiškai išlenktais antakiais.

Kurį laiką vyravo tyla.

Misis Oliver tarė:

– Dabar be dvidešimt ar dvidešimt po? Angelas praskrido*. Mano kojos sukryžiuotos – vadinasi, juodasis angelas.

* Prietaras: jei be dvidešimt minučių kurios nors valandos pokalbis nutrūksta, vadinasi, praskrido angelas.

Trečias skyrius

Bridžas

Kai kompanija sugrįžo į svetainę, ten jau stovėjo paruoštas bridžui stalas. Atnešė kavą.

– Kas žais bridžą? – paklausė misteris Šaitana. – Misis Lorimer, žinau. Ir daktaras Robertsas. Jūs žaidžiate, mis Meridit?

– Taip. Nors nesu labai gera žaidėja.

– Puiku. O majoras Despardas? Gerai. Tarkim, jūs keturi žaidžiate čia.

– Ačiū dievui, pažaisime bridžą, – pasakė misis Lorimer Puaro. – Aš nepataisoma bridžo fanatikė. Mane jis tiesiog užvaldęs. Aš netgi neinu į tokius pietus, po kurių nebus bridžo! Nes tuomet mane paprasčiausiai apima miegas. Gėda prisipažinti, bet aš nieko negaliu padaryti.

Jie pasidalino poromis. Misis Lorimer kartu su Ene

Meridit prieš majorą Despardą ir daktarą Robertsą.

– Moterys prieš vyrus, – pasakė misis Lorimer atsisėdusi ir patyrusia ranka pradėjo dalyti kortas.

– Ne kokios kortos, ar ne? – ji kreipėsi į savo partnerę. – Aš forsuoju – du.

– Pasistenkite laimėti, – pasakė misis Oliver, pagauta feministinių jausmų. Parodykite vyrams, kad ne visuomet būna taip, kaip jiems to norisi!

– Vargšelės, joms nėra jokios vilties, – džiaugsmingai pasakė daktaras Robertsas, pradėdamas maišyti antrą kaladę. – Man regis, jūs dalinat, misis Lorimer.

Majoras Despardas iš lėto sėdosi į savo vietą. Jis žiūrėjo į Enę Meridit, tarsi tik dabar būtų pastebėjęs, kokia ji graži.

– Perkelkite, prašau, – nekantriai pasakė misis Lorimer. Tas atsiprašydamas perkėlė jam ištiestą kaladę.

Misis Lorimer pradėjo ryžtingai dalinti kortas.

– Kitame kambaryje yra dar vienas bridžo stalas, – pasakė misteris Šaitana.

Jis nuėjo prie kitų durų ir likę keturi nusekė paskui jį į nedidelį, jaukiai apstatytą rūkymo kambarį, kuriame stovėjo antras bridžui paruoštas stalas.

– Kaip žaisime? – paklausė pulkininkas Reisas.

Misteris Šaitana papurtė galvą.

– Aš nežaidžiu, – pasakė jis. – Bridžas nėra mano mėgstamiausias žaidimas.

Kiti užprotestavo, kad tokiu atveju irgi nežaisią, bet jis ryžtingai juos sutramdė ir galiausiai jie susėdo prie stalo – Puaro ir misis Oliver prieš Betlą ir Reisą.

Jis kurį laiką juos stebėjo, mefistofeliškai nusišypsojo, kai misis Oliver paskelbė kontraktą dviem be kozi-

rių, tuomet tylomis pasišalino į kitą kambarį.

Čia jau buvo pats žaidimo įkarštis – rimti veidai, greiti šaukimai. „Čirvai“. „Praleidžiu“. „Trys gilės“. „Trys pikai“. „Keturi būgnai“. „Dublis“. „Keturi čirvai“.

Misteris Šaitana kurį laiką stovėjo ir šypsodamasis stebėjo žaidimą. Tuomet nupėdino į kitą kambario galą ir atsisėdo į didelį krėslą prie židinio. Buvo atneštas padėklas su gėrimais ir pastatytas ant staliuko šalimais. Židinio šviesa šokinėdama atsispindėjo ant krištolinių taurių.

Puikiai išmanydamas apšvietimo subtilybes, misteris Šaitana sudarė tokį įspūdį, kad kambarį apšviečia tik židinio ugnis. Nedidelė lemputė po gaubtuvu šalia jo skleidė pakankamai šviesos, kad panorėjęs jis galėtų skaityti. Neryškūs viršutiniai žibintai sudarė prieblandos šviesą. Kiek ryškiau jie švietė tik virš bridžo stalo, nuo kuriuo sklido monotoniški šūkaliojimai.

– Be kozirių, – aiškus ir ryžtingas misis Lorimer balsas.

– Trys čirvai, – daktaro Robertso, su agresyvia gaidele.

– Praleidžiu, – ramus Anės Meridit.

Nedidelė pauzė, kaip visuomet prieš pasigirstant Despardo balsui. Ne kaip žmogaus, kuris lėtai mąsto, bet kaip žmogaus, pratusio gerai apgalvoti, ką jis sako.

– Keturi čirvai.

– Dublis.

Misterio Šaitanos veide šokinėjo ugnies atšvaitai, jis šypsojosi. Jis be paliovos šypsojosi, jo akių vokai šiek tiek drebėjo.

Jam patiko šis vakarėlis.

– Keturi būgnai. Geimas ir ruberis, – pasakė pulkininkas Reisas. – Neblogai, partneri, – pasakė jis Puaro. – Nemaniau, kad susidorosite. Laimei, jie nežaidė pikais.

– Manau, tai nebūtų išgelbėję, – pasakė inspektorius Betlas – švelnus didžiadvasiškas vyras.

Jis bandė žaisti pikais. Jo partnerė misis Oliver turėjo pikus, bet „nuojauta jai pakuždėjo“ eiti būgnais – to pasekmė ir buvo šis apgailėtinas rezultatas.

Pulkininkas Reisas žvilgtelėjo į savo laikrodį.

– Po dvylikos dešimt. Gal dar vieną?

– Atleiskite, – pasakė inspektorius Betlas. – Bet aš nepratęs vėlai gultis.

– Aš taip pat, – paantrino Erkiulis Puaro.

– Tuomet susumuokime rezultatą, – pasiūlė Reisas.

Penkių vakaro ruberių rezultatas buvo triuškinanti vyrų pergalė. Misis Oliver pralošė tris svarus ir septynis šilingus kitiems trims. Didžiausias laimėtojas buvo pulkininkas Reisas.

Misis Oliver, nors buvo ir prasta bridžo žaidėja, bet mokėjo pralošti. Ji linksmai paklojo pinigus.

– Šiandien man viskas nesiseka, – pasakė ji. – Kartais taip būna. Bet vakar man gerai sekėsi. Triskart gavau po šimtą penkiasdešimt premijos taškų. – Ji atsistojo ir pasiėmė savo išsiuvinėtą rankinę, laiku susilaikydama neatmetus plaukų nuo kaktos.

– Mūsų šeimininkas tikriausiai kitame kambaryje, – pasakė ji.

Ji nuėjo link durų į gretimą kambarį, likę nusekė

paskui ją.

Misteris Šaitana sėdėjo savo krėsle prie židinio. Bridžo žaidėjai buvo pasinėrę į savo žaidimą.

– Penkių čirvų dublis, – pranešė misis Lorimer savo šaltu skvarbiu balsu.

– Penki be kozirių.

Misis Oliver nukūrė prie žaidėjų stalo. Ten, regis, buvo įdomi partija.

Inspektorius Betlas prisijungė prie jos.

Pulkininkas Reisas priėjo prie misterio Šaitanos, Puaro nusekė iš paskos.

– Mums jau laikas eiti, Šaitana, – pasakė Reisas.

Misteris Šaitana nieko neatsakė. Jo galva buvo palinkusi į priekį, rodos, jis miegojo. Reisas keistai žvilgtelėjo į Puaro ir priėjo kiek arčiau. Staiga jis dusliai šūktelėjo ir palinko priekin. Puaro akimirksniu prišoko prie jo ir pažvelgė ten, kur rodė pulkininkas Reisas – į kažkokį daiktą, kurį galėtum palaikyti ypatingai puošniu kaklaraiščio smeigtuku – bet tai buvo kas kita.

Puaro pasilenkė, pakėlė misterio Šaitanos ranką ir paleido žemyn. Jis linktelėjo, pamatęs klausiamą Reiso žvilgsnį. Pastarasis sušuko:

– Inspektoriau Betlai, galima jus minutėlei.

Inspektorius priėjo prie jų. Misis Oliver toliau stebėjo žaidimą.

Inspektorius Betlas, nepaisant savo flegmatiškos išvaizdos, buvo labai greitas. Priėjęs prie jų, jis kilstelėjo antakius ir paklausė tyliu balsu:

– Kažkas negerai?

Pulkininkas Reisas galva parodė į nejudančią figūrą krėsle. Kol Betlas pasilenkė virš kūno, Puaro mąsliai

pažvelgė į misterio Šaitanos veidą. Dabar, kai burna buvo pravira, jis atrodė kažkaip kvailokai, nebebuvo tos gudrios velniškos išraiškos.

Erkiulis Puaro palingavo galvą.

Inspektorius Betlas atsitiesė. Jis neprisiliesdamas apžiūrėjo daiktą, kurį buvo galima pavadinti papildoma Šaitanos kaklaraiščio smeige, nors tai nebuvo smeigė. Jis pakėlė suglebusią ranką ir ją paleido.

Betlas stovėjo, nerodydamas jokių emocijų, pasitempęs, pasiruošęs perimti situacijos kontrolę į savo rankas.

– Prašyčiau minutėlę dėmesio, – pasakė jis.

Dabar jo balsas buvo oficialus, toks pasikeitęs, kad visų žaidėjų galvos akimirksniu atsisuko į jį, o mis Meridit ranka su pikų tūzu sustingo ore.

– Deja, turiu pranešti, – pasakė jis, – kad mūsų šeimininkas, misteris Šaitana, yra negyvas.

Misis Lorimer ir daktaras Robertsas atsistojo. Despardas mąsliai žvelgė į jį. Enė Meridit kiek žioptelėjo.

– Jūs tuo tikras, sere?

Daktaras Robertsas, pabudus profesiniam instinktui, greitai puolė įsitikinti diagnozės teisingumu.

Netikėtai jam kelią pastojo masyvi inspektoriaus Betlo figūra.

– Minutėlę, daktare Robertsai. Galite man iš pradžių pasakyti, kas buvo įėjęs bei išėjęs iš šio kambario šįvakar?

Robertsas išpūtė akis.

– Įėjo ir išėjo? Aš jūsų nesuprantu. Niekas neįėjo ir neišėjo.

Inspektorius nukreipė žvilgsnį į misis Lorimer.

– Tai tiesa, misis Lorimer?

– Visiškai teisingai.

– Galbūt liokajus ar kas nors iš tarnų?

– Ne. Liokajus atnešė padėklą tuo metu, kai mes atsisėdome žaisti. Nuo to laiko jis nesirodė.

Inspektorius Betlas pažvelgė į Despardą.

Despardas pritariamai linktelėjo.

– Taip, taip, tai tiesa, – susijaudinusiu balsu pritarė Enė.

– Ką visa tai reiškia? – nekantriai paklausė Robertsas. – Leiskite man jį apžiūrėti – galbūt jis tik nualpo.

– Deja, tai ne nualpimas. Atleiskite, bet niekas negali jo liesti, kol atvyks skyriaus chirurgas. Misteris Šaitana buvo nužudytas, ledi ir džentelmenai.

– Nužudytas? – su pasibaisėjimu atsiduso Enė.

Nustebęs ir tuščias Despardo žvilgsnis.

Aštrus, rėžiantis šūksnis „Nužudytas?" iš misis Lorimer lūpų.

– O Viešpatie! – pratarė daktaras Robertsas.

Inspektorius Betlas lėtai palingavo galvą. Jis priminė porcelianinę kinų dvariškio statulėlę. Jo išraiška neatspindėjo jokių emocijų.

– Nudurtas, – patikslino jis. – Būtent tokiu būdu – nudurtas.

Jo kitas klausimas nuaidėjo tarsi šūvis:

– O kas nors iš jūsų buvo pakilęs nuo stalo šį vakarą?

Jis pamatė, kaip persimainė visų keturių išraiškos. Tai buvo išgąstis, supratimas, pasipiktinimas, neviltis, siaubas – bet nieko tokio, už ko jis galėtų užsikabinti.

– Tai kaipgi?

Kurį laiką viešpatavo tyla, kurią pertraukė ramus majoro Despardo balsas. Dabar jis buvo jau atsistojęs ir stovėjo tarsi kareivis parado rikiuotėje, savo inteligentišką veidą atsukęs į Betlą.

– Manau, kad kiekvienas iš mūsų, vienu ar kitu metu, buvo pakilęs nuo stalo – pasiimti gėrimų ar įmesti malkų į židinį. Aš asmeniškai padariau ir viena, ir kita. Kai priėjau prie židinio, misteris Šaitana miegojo savo krėsle.

– Miegojo?

– Na, aš taip pamaniau...

– Galėjo ir miegoti, – pasakė Betlas. – Arba tuo metu jau galėjo būti negyvas. Mes netrukus tai ištirsime. Dabar prašyčiau jūsų persikelti į gretimą kambarį. – Jis pasisuko į šalimais stovinčią nejudamą figūrą. – Pulkininke Reisai, galbūt jūs eisite kartu?

Reisas greitai pritardamas linktelėjo.

– Gerai, inspektoriau.

Keturi bridžo žaidėjai lėtai išsliūkino iš kambario.

Misis Oliver atsisėdo į krėslą kambario gale ir tyliai pravirko.

Betlas pakėlė ragelį, pakalbėjo telefonu, tuomet pasakė:

– Netrukus atvažiuos policija. Aš paskirtas tirti šį nusikaltimą. Skyriaus chirurgas taip pat atvyks nedelsiant. Kiek laiko, jūsų manymu, jis jau yra miręs, mesjė Puaro? Aš sakyčiau, kad nemažiau, nei valandą.

– Sutinku. Deja, to tiksliai niekas nežino – niekas nepasakys: „Šis žmogus yra miręs prieš valandą dvidešimt penkias minutes ir keturiasdešimt sekundžių“.

Betlas neženkliai linktelėjo.

– Jis sėdėjo tiesiai priešais židinį. Tai šį tą reiškia. Daugiau nei valandą, bet ne daugiau dviejų su puse – štai ką pasakys mūsų chirurgas, esu tuo tikras. Ir niekas nieko negirdėjo ir nematė. Nuostabu! Ir kaip galėjo kas nors išdrįsti? Juk auka galėjo sušukti.

– Bet jis nesušuko. Žudikui pasisekė. Kaip jūs ir sakote, *mon ami*, tai buvo labai drąsus žingsnis.

– Turite kokių minčių, mesjė Puaro? Dėl motyvo? Ar kažką panašaus?

Puaro iš lėto tarė:

– Taip, šį tą turiu. Pasakykite man – ar mesjė Šaitana buvo jums ką nors užsiminęs apie šio vakarėlio pobūdį?

Inspektorius Betlas smalsiai pažvelgė į jį.

– Ne, mesjė Puaro. Jis apie tai nieko neužsiminė. Kodėl klausiate?

Kažkur toli suskambo skambutis ir pasigirdo durų belstuvo garsas.

– Tai mūsų žmonės, – pasakė inspektorius Betlas. – Einu jų pasitikti. Kieke vėliau išklausysiu jūsų versiją. O dabar reikia imtis rutininio darbo.

Puaro linktelėjo. Betlas išėjo iš kambario.

Misis Oliver toliau verkė.

Puaro priėjo prie bridžo stalo. Nieko neliesdamas, jis peržiūrėjo žaidimo rezultatus. Keletą kartų papurtė galvą.

– Kvailas žmogau! Ak, kvailas žmogau, – murmėjo Erkiulis Puaro. – Vaizduoti vos ne velnią ir gąsdinti žmones. *Quel enfantillage**!

* Koks vaikiškumas (pranc.).

Durys atsivėrė. Įėjo policijos chirurgas su krepšiu rankoje, paskui jį sekė skyriaus inspektorius, kalbėdamasis su Betlu. Toliau sekė fotografas. Hole liko konsteblis.

Prasidėjo nusikaltimo tyrimo rutina.

Ketvirtas skyrius

Pirmasis žudikas?

Erkiulis Puaro, misis Oliver, pulkininkas Reisas ir vyriausiasis inspektorius Betlas sėdėjo valgomajame prie stalo. Tai buvo maždaug po valandos. Kūnas buvo apžiūrėtas, nufotografuotas ir išvežtas. Pirštų atspaudų ekspertas taip pat buvo apsilankęs.

Inspektorius pažvelgė į Puaro.

– Kol nepradėjau anų keturių apklausos, norėčiau išklausyti jus. Anot jūsų, šis vakarėlis buvo kažkoks ypatingas?

Labai kruopščiai ir tiksliai Puaro nupasakojo savo pokalbį su Šaitana Vesekso rūmuose.

Inspektorius Betlas ištempė lūpas. Jis vos nesušvilpė.

– Eksponatai, sakote? Gyvi žmogžudžiai, štai kaip! Ir jūs manote, kad nejuokavo? O gal jis paprasčiausiai

pripūtė miglos į akis?

Puaro papurtė galvą.

– O ne, jis nejuokavo. Šaitana visuomet didžiavosi mefistofelišku požiūriu į gyvenimą. Tai buvo tuščiagarbis žmogus. O be to, dar ir kvailas – štai kodėl jis ir mirė.

– Aš jus suprantu, – pasakė inspektorius Betlas, tuoj pat viską įvertinęs. – Aštuoni žmonės pakviesti pietų. Keturi pėdsekiai, taip sakant, ir keturi žmogžudžiai!

– Tai neįmanoma, – sušuko misis Oliver. – Absoliučiai neįmanoma. Niekas iš tų žmonių negali būti nusikaltėlis.

Inspektorius Betlas mąsliai palingavo galvą.

– Jumis dėtas, nebūčiau toks tikras, misis Oliver. Žudikai išvaizda ir elgesiu niekuo nesiskiria nuo kitų. Dažnai tai malonūs, ramūs, gerai išauklėti ir protingi žmonės.

– Tokiu atveju, tai daktaras Robertsas, – tvirtai pareiškė misis Oliver. – Vos tik jį pamačius, mano nuojauta man iškart pakuždėjo, kad su šiuo žmogumi kažkas negerai. Mano nuojauta manęs niekuomet neapgauna.

Betlas pasisuko į pulkininką Reisą.

– Ką jūs manote, sere?

Reisas gūžtelėjo pečiais. Klausimą jis susiejo su Puaro pareiškimu, o ne su misis Oliver įtarimais.

– Gali būti, – pasakė jis. – Gali būti. Tai rodo, kad bent vienu atveju Šaitana buvo teisus! Galbūt jis tik galėjo įtarti, kad visi tie žmonės buvo žmogžudžiai, tiksliai jis galėjo ir nežinoti. Jis galėjo būti teisus visų

keturių atžvilgiu, arba tik vieno kurio. Bet mažiausiai vieno atžvilgiu jis buvo teisus – tą įrodo jo mirtis.

– Ir vienas iš jų išsigando... Manote, jog čia šuo pakastas, mesjė Puaro?

Puaro linktelėjo.

– Misteris Šaitana pasižymėjo pavojingu, sakyčiau, humoro jausmu. Be to, jis buvo laikomas negailestingu žmogumi. Auka pamanė, kad Šaitana nutarė pasilinksminti, suorganizuodamas vakarėlį, kuris turėjo baigtis aukos perdavimu policijai – tai yra jums! Jis ar ji pamanė, kad Šaitana turi konkrečių įrodymų.

– Manote, išties turėjo?

Puaro gūžtelėjo pečiais.

– To mes niekuomet nesužinosime.

– Daktaras Robertsas! – užtikrintai pakartojo misis Oliver. – Toks malonus žmogus. Žmogžudžiai dažnai yra malonūs – kaip aš to nekenčiu! Jumis dėta, inspektoriau Betlai, aš jį iškart areštuočiau.

– Drįsčiau teigti, kad tikriausiai taip ir būtų, jei Skotland Jardui vadovautų moteris, – pasakė inspektorius Betlas, jo abejingame žvilgsnyje pasirodžius linksmai ugnelei. – Tačiau šiuos reikalus tvarko vyrai, ir mes turime būti atsargūs. Mes negalime skubinti įvykių.

– Ak, tie vyrai, – atsiduso misis Oliver ir grįžo prie minčių apie straipsnį laikraštyje.

– Geriau juos pakviesti dabar, – pasakė inspektorius Betlas. – Nenoriu, kad jie pernelyg ilgai lūkuriuotų.

Pulkininkas Reisas jau buvo bepakyląs.

– Jei jūs norite, kad mes išeitume...

Inspektorius Betlas minutėlę dvejojo, pamatęs išraiškingas misis Oliver akis. Jis puikiai žinojo apie pulkininko Reiso tarnybinę padėtį, Puaro taip pat daug kartų buvo dirbęs kartu su policija. Bet dėl misis Oliver... Keblus klausimas. Tačiau Betlas buvo geras žmogus. Jis prisiminė, kad misis Oliver pralošė tris svarus ir septynis šilingus ir kaip džiaugsmingai ji išsiskyrė su pinigais.

– Jūs galite pasilikti, kol aš čia atsakingas, – tarė jis. – Bet tik jokių įsiterpimų (jis pažvelgė į misis Oliver). Ir neturi būti nė užuominos apie tai, ką mums ką tik papasakojo Puaro. Tai buvo nedidelė Šaitanos paslaptis, kuri iš esmės numirė kartu su juo. Supratote?

– Kuo puikiausiai, – pasakė misis Oliver.

Betlas priėjo prie durų ir pakvietė iš holo konsteblį.

– Nueikite į rūkymo kambarį. Ten bus Andersonas su keturiais svečiais. Paklauskite, ar negalėtų daktaras Robertsas ateiti čionai.

– Aš jį pasilaikyčiau pabaigai, – pasakė misis Oliver. – Savo knygoje, turiu galvoje, – suskubo pridurti ji atsiprašančiu tonu.

– Realus gyvenimas yra kiek kitoks, – pasakė Betlas.

– Žinau, – pasakė misis Oliver. – Negailestingas.

Įėjo daktaras Robertsas. Jo spyruokliuojančios eisenos ryžtingumas buvo kiek nuslūgęs.

– Paklausykite, Betlai, – pasakė jis, – velniai žino, kas čia darosi! Atleiskite, misis Oliver, nerandu kitų žodžių. Netikiu savo akimis! Nudurti žmogų, kai kiti trys vos už kelių žingsnių! – Jis papurtė galvą. – Štai taip! Aš to neišdrįsčiau. – Jo lūpų kampučius palietė

šypsena. – Ką man pasakyti ar padaryti, kad jūs įsitikintumėte mano nekaltumu?

– Na, galima pradėti nuo motyvų, daktare Robertsai.

Daktaras supratingai linktelėjo galvą.

– Aišku. Noriu pabrėžti, kad neturėjau nė menkiausio motyvo atsikratyti misterio Šaitanos. Aš netgi jo gerai nepažinojau. Kažkuria prasme jis man buvo įdomus – neįprastas vyrukas. Jame buvo kažkas rytietiška. Žinoma, jūs nuodugniai ištirsite mano santykius su juo, tuo aš neabejoju. Nesu kvailys. Bet jūs nieko nerasite. Aš neturėjau jokių priežasčių nužudyti misterį Šaitaną ir aš to nepadariau.

Inspektorius Betlas abejingai linktelėjo.

– Gerai, daktare Robertsai. Jūs protingas žmogus, suprantate, kad aš turiu ištirti šią bylą. Galbūt dabar galėtumėt papasakot apie kitus tris asmenis?

– Bijau, kad jų gerai nepažįstu. Su Despardu ir mis Meridit aš susipažinau tiktai šį vakarą. Buvau girdėjęs apie misterį Despardą – skaičiau jo kelionių knygą, labai patiko.

– Ar jūs žinojote, kad jie su misteriu Šaitana buvo pažįstami?

– Ne. Šaitana man apie tai nieko nebuvo minėjęs. Kaip jau sakiau, buvau apie jį girdėjęs, bet niekuomet nebuvau jo sutikęs. Misis Lorimer šiek tiek pažinojau.

– Ką jūs galite apie ją pasakyti?

Robertsas patraukė pečiais.

– Ji yra našlė. Pakankamai turtinga. Protinga, gerų manierų. Puikiai žaidžia bridžą. Tiesą sakant, mes taip ir susipažinome – žaisdami bridžą.

– O misteris Šaitana niekuomet apie ją neminėjo?

– Ne.

– Hm... nieko tokio, kas būtų naudinga. Dabar, daktare Robertsai, galbūt būsite toks malonus ir pasistengsite tiksliai prisiminti, kiek kartų jūs buvote pakilęs nuo bridžo stalo ir ką jūs pamenate apie kitų asmenų judėjimą.

Daktaras Robertsas kelias minutes pagalvojo.

– Ganėtinai sunkus klausimas, – nuoširdžiai pasakė jis. – Savo paties veiksmus daugiau mažiau galiu prisiminti. Aš buvau pakilęs tris kartus, kai buvau „mulkio“ pozicijoje – nuveikti kažką naudingo. Vieną kartą įmečiau malkų į židinį. Kitą kartą atnešiau ledi išgerti. Kartą sau įsipyliau viskio su soda.

– Pamenate, kuriuo laiku tai buvo?

– Galiu pasakyti tik labai apytiksliai. Mes pradėjome žaisti maždaug pusę dešimtos, mano supratimu. Tarkim, malkų į židinį aš įmečiau po kokios valandos, netrukus po to aš atnešiau gėrimus, jei neklystu, po vieno padalinimo. Ir maždaug pusę dvyliktos aš įsipyliau viskio su soda, bet visa tai labai apytiksliai. Negalėčiau garantuoti, kad būtent tuo metu.

– Staliukas su gėrimais stovėjo už misterio Šaitanos krėslo?

– Taip. Taigi aš triskart praėjau visai šalia jo.

– Ir kiekvieną kartą jūs pamanėte, kad jis miega?

– Taip aš pamaniau pirmąjį kartą. Antrą kartą aš į jį nė nežvilgtelėjau. Trečią kartą man galvoje šmėkštelėjo mintis: „Na ir įmigo, vargšelis“. Bet atidžiai į jį neįsižiūrėjau.

– Labai gerai. O dabar galėtumėte pasakyti, kada

kiti žaidėjai buvo pakilę iš savo vietų?

Daktaras Robertsas susimąstė.

– Tai nėra taip lengva. Despardas buvo nuėjęs atsinešti dar vienos peleninės, kiek pamenu. Kitą kartą atsinešė išgerti. Jis tai padarė anksčiau už mane, nes pamenu, kaip jis ir man pasiūlė, bet aš atsakiau dar turįs.

– O ledi?

– Misis Lorimer kartą buvo nuėjusi prie židinio. Tikriausiai įmetė malkų. Regis, ji kalbėjosi su Šaitana, bet negaliu tvirtinti: tuo metu aš skelbiau gana rizikingą kontraktą be kozirių.

– O misis Meridit?

– Bent jau kartą ji buvo pakilusi. Apėjo aplink, pažiūrėjo mano kortas – tuo metu aš buvau jos partneris. Tuomet užmetė akį į kitų ir pavaikščiojo po kambarį. Nežinau, ką būtent ji veikė, neatkreipiau dėmesio.

Inspektorius Betlas mąsliu balsu paklausė:

– Jūs visi sėdėjote taip, kad nė vieno kėdė nebuvo atsukta tiesiai į židinį?

– Ne, visi sėdėjome šonu, be to, tarp mūsų buvo didelė spintelė su stiklais – kinų gamybos, labai graži. Be abejo, buvo labai patogu nudurti mūsų bičiulį. Galų gale, jei jau žaidi bridžą, tai žaidi. Nesižvalgai aplink ir nematai, kas kur vyksta. Bet vis tik tas, kuris tai padarė, turi būti gana kvailas. Tokiu atveju...

– Tokiu atveju žudikas yra kvailys, – užbaigė inspektorius Betlas.

– Vis dėlto, – pasakė daktaras Robertsas, aš jam pavydžių tokių nervų! Kas gi būtų, jei kas nors lemiamu momentų būtų žvilgtelėjęs į tą pusę?

– Taip, – pritarė Betlas, – tai buvo didžiulė rizika. Motyvas turėjo būti išties svarus. Norėčiau sužinoti, koks, – su vaikišku atvirumu pridūrė jis.

– Sužinosite, aš manau, – pasakė Robertsas. – Jūs peržiūrėsite jo dokumentus ir visa kita. Galbūt ten bus kokia nuoroda.

– Tikiuosi, – niūriai atsakė inspektorius Betlas. Jis aštriai žvilgtelėjo į daktarą. – Galbūt padarysite man paslaugą, daktare Robertsai, išsakydami savo nuomonę – kaip vyras vyrui.

– Žinoma.

– Kaip jūs manote, katras iš tų trijų?

Daktaras Robertsas gūžtelėjo pečiais.

– Tai nesunku. Jei tiesiai šviesiai – sakyčiau Despardas. Vyras pasižymi geležiniais nervais, jam teko pabuvoti situacijose, kai reikia veikti greitai ir ryžtingai. Jis nebijotų rizikuoti. Be to, nepanašu, kad tai galėtų būti moters darbas. Čia, kiek suprantu, reikėjo ir jėgos pridėt.

– Ne tiek, kiek jūs galbūt manote. Žvilgtelėkite į tai.

Ir Betlas, tarytum fokusininkas, staiga ištraukė ilgą ploną daiktą iš blizgančio metalo su nedidele, brangakmeniais papuošta rankena.

Daktaras Robertsas palinko į priekį, paėmė jį ir apžiūrėjo neslėpdamas savo profesinio susižavėjimo. Jis pirštu bakstelėjo į smaigalį ir švilptelėjo.

– Čia tai įrankis! Tai bent! Šis mažas žaisliukas pagamintas išskirtinai žudyti. Sminga kaip į sviestą. Tikriausiai atsinešė su savimi.

Betlas papurtė galvą.

– Ne. Jis priklausė misteriui Šaitanai. Gulėjo ant stalo prie durų kartu su daugybe kitų niekučių.

– Taigi žudikas tuo pasinaudojo. Kokia laimė surasti tokį įrankį.

– Na, kaip į tai pažiūrėti, – iš lėto tarė Betlas.

– Taip, vargšui Šaitanai, žinoma, tai nebuvo laimė.

– Aš ne tai norėjau pasakyti, daktare Robertsai. Turiu galvoje, kad į visą šį reikalą galima pažvelgti kitu kampu. Man dingtelėjo, kad būtent pamačius šį įrankį, žudikui šovė į galvą mintis apie žmogžudystę.

– Norite pasakyti, netikėtas įkvėpimas? Kad žmogžudystė nebuvo iš anksto planuota? Tokia idėja žudikui atėjo tik apsilankius čionai? Kodėl jums kilo tokia mintis? – Jis tiriamai pažvelgė į Betlą.

– Tiesiog kilo, ir tiek, – flegmatiškai atsakė Betlas.

– Be abejo, gali ir taip būti, – iš lėto pritarė daktaras Robertsas.

Inspektorius Betlas atsikosėjo.

– Nenoriu jūsų daugiau užlaikyti, daktare. Dėkoju už pagalbą. Galbūt paliksite savo adresą?

– Žinoma. Du šimtai, Gloučesterio terasa, Vest, du. Telefonas Beisvoteris 23896.

– Ačiū. Galbūt aš greit pas jus apsilankysiu.

– Visuomet bus malonu jus pamatyti. Tikiuosi, kad popieriuose neatsiras prieš mane įkalčių. Nesinorėtų, kad mano nervingi pacientai jaudintųsi.

Inspektorius Betlas pažvelgė į Puaro.

– Atleiskite, mesjė Puaro. Jei jūs turite kokių klausimų, esu tikras, kad daktaras tam neprieštarautų.

– Žinoma, ne. Aš esu didelis jūsų gerbėjas, mesjė Puaro. Pilkosios smegenų ląstelės – tvarka ir metodiškumas. Aš viską apie tai žinau. Jaučiu, kad norite man užduoti kokį labai intriguojantį klausimą.

Erkiulis Puaro rafinuotai skėstelėjo rankomis.

– Ne, ne. Tik norėjau patikslinti kai kurias detales. Pavyzdžiui, kiek ruberių jūs žaidėte?

– Tris, – nedvejodamas atsakė Robertsas. – Mes tik buvome pradėję ketvirtą, kai jūs įėjote.

– Ir kas su kuo žaidė?

– Per pirmąjį ruberį mes su Despardu prieš abi ledi. Jos mus įveikė. Lengva pergalė, mes ir kortų beveik neturėjom rankose. Per antrą ruberį mes su mis Meridit prieš Despardą ir misis Lorimer. Trečiąjį ruberį misis Lorimer ir aš prieš mis Meridit ir Despardą. Mes ir kaladę kaskart nukėlinėjome, bet vis tiek viskas ratu sukosi. Ketvirtą ruberį vėl mis Meridit su manimi.

– Kas laimėjo, kas pralošė?

– Misis Lorimer laimėjo visus ruberius. Mis Meridit laimėjo pirmąjį ir pralošė kitus du. Man šiek tiek sekėsi, o mis Meridit ir Despardui korta nekrito.

Puaro šypsodamasis paklausė:

– Vyriausiasis inspektorius teiravosi jūsų nuomonės, kas gi iš jūsų kompanionų galėtų kandidatuoti į žudikus. O aš dabar noriu išgirsti jūsų nuomonę apie juos, kaip apie bridžo žaidėjus.

– Misis Lorimer – aukščiausia klasė, – nedvejodamas atsakė daktaras Robertsas. – Esu tikras, kad iš bridžo ji susikrauna kasmet nemenką sumą. Despardas taip pat neblogas žaidėjas – blaiviai mąstantis, įžvalgus

vyrukas. Mis Meridit galima būtų pavadinti gana atsargia žaidėja. Ji nedaro klaidų, bet ir nesublizga.

– O jūs pats, daktare?

Robertso akys sužibėjo.

– Aš visada šiek tiek pervertinu savo galimybes, bent jau kiti taip sako. Tačiau tai visada pasiteisina, mano manymu.

Puaro nusišypsojo.

Daktaras Robertsas atsistojo.

– Ar dar turite klausimų?

Puaro papurtė galvą.

– Tuomet labos nakties. Labos nakties, misis Oliver. Štai jums ir siužetas jūsų romanui. Geriau, nei jūsų pėdsakų nepaliekantys nuodai, a?

Daktaras Robertsas išėjo iš kambario, jo eisenai vėl įgavus šoklumo. Misis Oliver karčiai tarė užsidarius durims:

– Siužetas! Tik pamanykit! Žmonės tokie neišmanėliai. Aš bet kada galiu sugalvoti geresnį siužetą, nei kažkas realaus. Man tai visuomet sekėsi. Be to, mano skaitytojams labiau patinka pėdsakų nepaliekantys nuodai!

Penktas skyrius

Antrasis žudikas?

Misis Lorimer įėjo į valgomąjį kaip tikra bajorė. Ji buvo kiek pabalusi, bet susikaupusi.

– Man labai gaila, kad turėjau jus sutrukdyti, – pradėjo inspektorius Betlas.

– Žinoma, jūs turite atlikti savo pareigas, – ramiai atsakė misis Lorimer. – Taip, sutinku, tokioje padėtyje nemalonu atsidurti, bet nieko nepadarysi. Aš visiškai suvokiu, kad vienas iš keturių kambaryje buvusių žmonių yra žudikas. Ir aš, žinoma, nesitikiu, kad jūs patikėsite mano žodžiu, kad tai ne aš.

Ji atsisėdo į pulkininko Reiso pasiūlytą jai kėdę priešais inspektorių. Jos protingos pilkos akys susitiko su jo žvilgsniu. Ji kantriai laukė.

– Jūs gerai pažinojote misterį Šaitaną? – paklausė inspektorius.

– Nesakyčiau, kad labai gerai. Mes pažįstami keletą metų, bet ne artimai.

– Kur jūs susipažinote?

– Egipto viešbutyje – „Winter Palace“ Luksore, jei neklystu.

– Kokia buvo jūsų nuomonė apie jį?

Misis Lorimer kiek gūžtelėjo pečiais.

– Man jis atrodė... na, greičiau šarlatanas.

– Ar jūs neturėjote – atleiskite man už šį klausimą – motyvo pašalinti jį iš kelio?

Klausimas misis Lorimer, atrodo, kiek pralinksmino.

– Inspektoriau Betlai, negi jūs iš tiesų manote, kad aš atsakyčiau teigiamai, jei tai ir būtų tiesa?

– Galėtumėt, – pasakė Betlas. – Juk išties protingas žmogus turi suprasti, kad tai neišvengiamai paaiškės.

Misis Lorimer mąsliai linktelėjo.

– Na taip, žinoma. Ne, inspektoriau Betlai, aš neturėjau jokių paskatų patraukti misterį Šaitaną iš kelio. Tiesą sakant, man nėra jokio skirtumo, ar jis gyvas, ar miręs. Man jis atrodė pamaiva, per daug teatrališkas, ir kartais jis mane erzindavo. Štai toks yra mano požiūris, tiksliau sakant, buvo, į jį.

– Štai kaip, suprantu. Dabar, misis Lorimer, galbūt galėtumėt ką nors papasakoti apie savo tris kompanionus?

– Deja, ne. Su majoru Despardu ir mis Meridit aš susipažinau tik šį vakarą. Abu jie atrodo žavūs žmonės. Daktarą Robertsą šiek tiek pažįstu. Man atrodo, jis gana plačiai žinomas gydytojas.

– Bet jis nėra jūsų asmeninis gydytojas?

– O ne.

– Dabar, misis Lorimer, galbūt papasakotumėte, kiek kartų jūs buvote pakilusi iš savo vietos, ir taipogi apie likusių trijų pasivaikščiojimus?

Misis Lorimer neprireikė laiko pagalvoti.

– Tikėjausi, kad šito manęs paklausite. Jau bandžiau viską prisiminti. Aš kartą buvau atsistojusi, kai buvau „mulkiu". Nuėjau prie židinio. Tuomet misteris Šaitana dar buvo gyvas. Aš jam pasakiau, kaip malonu matyti gyvą ugnį.

– Ir jis ką nors atsakė?

– Kad jis nekenčia radiatorių.

– Ar kas nors girdėjo jūsų pokalbį?

– Nemanau. Aš tyčia kalbėjau tyliai, kad netrukdyčiau žaidėjams. – Ji sausai pridūrė: – Tiesą sakant, jūs galite pasikliauti tik mano žodžiu, kad misteris Šaitana buvo gyvas ir kalbėjosi su manimi.

Inspektorius Betlas nieko neatsakė. Jis toliau ramiai ir metodiškai uždavinėjo klausimus.

– Kelinta buvo valanda?

– Man regis, man buvome žaidę kiek ilgiau nei valandą.

– Kaip dėl kitų?

– Daktaras Robertsas atnešė man išgerti. Ir sau taip pat atnešė – tai buvo vėliau. Majoras Despardas taipogi atsinešė – buvo maždaug ketvirtis po vienuolikos, sakyčiau.

– Tik vieną kartą?

– Ne... tikriausiai du. Vyrai gana nemažai vaikštinėjo, bet aš nepastebėjau, ką jie veikė. Mis Meridit

tik kartą buvo nuėjusi nuo stalo, jei neklystu. Ji apėjo aplink, kad pažiūrėtų partnerio kortas.

– Bet ji nesitraukė nuo bridžo stalo?

– To negalėčiau tvirtinti. Galėjo ir nueiti.

Betlas linktelėjo.

– Viskas labai miglota, – suniurnėjo jis.

– Man labai gaila.

Betlas vėl atliko savo fokusininko triuką ir ištraukė ilgą, dailų stiletą.

– Žvilgtelėsite, misis Lorimer?

Misis Lorimer paėmė jį be jokių emocijų.

– Ar jūs jį matėte kada nors anksčiau?

– Niekuomet.

– Bet jis gulėjo svetainėje ant stalo.

– Aš jo nepastebėjau.

– Tikriausiai jūs suvokiate, misis Lorimer, kad su tokiu ginklu moteris galėtų sutvarkyti reikalą taip pat lengvai, kaip ir vyras.

– Manau, kad taip, – ramiai atsakė misis Lorimer.

Ji palinko į priekį ir grąžino puošnų daikčiuką atgal inspektoriui.

– Bet vis dėlto, moteris turėtų būti labai beviltiškoje padėtyje, kad ryžtis tokiam žingsniui, – pasakė inspektorius Betlas.

Jis minutėlę patylėjo, bet misis Lorimer nieko neatsakė.

– Ar jūs ką nors žinote apie anų trijų santykius su misteriu Šaitana?

Ji papurtė galvą.

– Visiškai nieko.

– Galbūt pasakysite man savo nuomonę, katras iš tų trijų jums atrodo labiausiai tikėtinas kandidatas?

Misis Lorimer ryžtingai išsitiesė.

– Man tai visiškai nerūpi. Manau, kad tai labai netikęs klausimas.

Inspektorius atrodė kaip susigėdęs mažas berniukas, kurį ką tik pabarė senelė.

– Pasakykite prašau savo adresą, – sumurmėjo jis, prisistumdamas arčiau savo bloknotą.

– Šimtas vienuolika Čeinio takas, Čelsis.

– Telefonas?

– Čelsis 45632. – Misis Lorimer atsistojo.

– Galbūt jūs turite kokių klausimų, mesjė Puaro? – paskubom paklausė Betlas.

Misis Lorimer kiek palenkė galvą.

– Ar būtų tinkamas klausimas, madam, jei pasiteiraučiau jūsų nuomonės apie jūsų kompanionus ne kaip apie galimus žudikus, bet kaip apie bridžo žaidėjus?

Misis Lorimer atsakė šaltai.

– Aš neturiu nieko prieš – jei tai kaip nors susiję su šiuo reikalu, nors aš ir nematau, kaip.

– Palikite tai spręsti man. Pasakykite prašau, madam.

Nekantriu suaugusiojo, besišaipančio iš kvailo vaiko, tonu misis Lorimer atsakė:

– Majoras Despardas yra geras protingas žaidėjas. Daktaro Robertso kontraktų skelbimai kiek per drąsūs, bet žaidžia jis puikiai. Mis Meridit miela žaidėja, bet kiek per daug atsargi. Kas nors dar?

Šį kartą jau Puaro kaip fokusininkas išsitraukė su-

glamžytus bridžo taškų lapus.

– Šie taškai yra jūsų, madam?

Ji apžiūrėjo lapą.

– Mano raštas. Tai trečio ruberio taškai.

– O šie?

– Turėtų būti majoro Despardo. Jis užbraukia, kai jo ėjimas.

– O čia?

– Mis Meridit. Pirmas ruberis.

– Tai šis nepabaigtas lapas yra daktaro Robertso?

– Taip.

– Ačiū, madam. Manau, kad tai viskas.

Misis Lorimer pasisuko į misis Oliver.

– Labos nakties, misis Oliver. Labos nakties, pulkininke Reisai.

Tuomet, paspaudusi visiems keturiems rankas, ji išėjo iš kambario.

Šeštas skyrius

Trečiasis žudikas?

– Iš jos taip pat nieko nepešėme, – pakomentavo Betlas. – Ir man nurodė savo vietą. Senamadiškų pažiūrų, dėmesinga kitiems, bet velniškai arogantiška! Negalėčiau patikėti, kad tai būtų ji, bet kas žino! Ryžto jai netrūksta. Ką jūs ten sumąstėte dėl bridžo užrašų, mesjė Puaro?

Puaro paskleidė lapus ant stalo.

– Daug ką pasakantys, tiesa? Ko mums šiuo atveju reikia? Suvokti charakterį. Ir ne vieną, bet keturis charakterius. Ir labiausiai tikėtina, kad šį raktą mes galime rasti čia – šiuose sukeverzotuose skaičiuose. Čia yra pirmasis ruberis, matote – nuobodus vaizdas, greitai baigėsi. Gražūs daili skaičiukai – kruopštūs sudėties ir atimties veiksmai – tai misis Meridit užrašai. Ji žaidė su misis Lorimer. Jos turėjo geras kortas ir laimėjo.

– Pagal šiuos užrašus ne taip jau lengva nustatyti žaidimo eigą, nes rezultatas buvo skaičiuojamas išbraukimo būdu. Bet tai kai ką sako mums apie majorą Despardą – tai žmogus, kuris bet kuriuo metu mėgsta tiksliai žinoti savo padėtį. Jo skaičiai yra maži ir raiškūs.

– Toliau yra misis Lorimer užrašai – ji su daktaru Robertsu prieš likusius du – mūšis, vertas pero Homerio, skaičiai išlenda už linijų abejose pusėse. Daktaro pervertinimas, ir jų padėtis pablogėja – bet kadangi abu yra aukščiausios klasės žaidėjai, tai ji pablogėja nežymiai. Jei daktaro pervertinimas sąlygoja kitos pusės skubotą šaukimą, tai atsiranda dublio galimybė. Matote, šie skaičiai – nepavykę dubliai. Iškalbinga rašysena – grakšti, aiški, tvirta.

– Tai paskutiniai užrašai – nepabaigtas ruberis. Kaip matote, aš surinkau visų žaidėjų užrašus. Puošni rašysena. Bet skaičiai nėra tokie dideli, kaip ankstesniame ruberyje. Galbūt dėl to, kad daktaras čia žaidė su mis Meridit, o ji baikšti žaidėja. Nuo jo šaukimų ji turėjo tapti dar baikštesnė!

– Galbūt jūs manote, kad tai kvaila – turiu galvoje savo klausimus. Bet taip nėra. Aš norius sužinoti apie visų keturių žaidėjų charakterius, ir kai paklausi apie bridžą, visi mielai tau atsako.

– Aš niekuomet nemaniau, kad jūsų klausimai kvaili, mesjė Puaro, – pasakė Betlas. – Aš daug stebėjau, kaip jūs dirbate. Kiekvienas turi savo metodiką. Aš tai gerai suprantu. Savo inspektoriams visuomet duodu laisvę. Kiekvienas pats pasirenka, koks metodas jam labiausiai tinka. Bet palikime šią temą kitam kartui.

Pas mus ateina mergina.

Enė Meridit buvo prislėgta. Ji sustojo tarpduryje. Jos kvėpavimas buvo nelygus.

Inspektorius Betlas akimirksniu tapo tėviškas. Jis atsistojo, pasiūlė jai sėstis, pasukdamas kėdę šiek tiek patogesniu kampu.

– Sėskitės, mis Meridit, sėskitės. Nesijaudinkite. Žinau, kad viskas gana siaubingai atrodo, bet iš tiesų nėra jau taip blogai.

– Mano manymu, blogiau jau nieko negali būti, – tyliu balsu pasakė mergina. – Tai taip siaubinga... taip siaubinga – kai pagalvoji, kad vienas iš mūsų... kad vienas iš mūsų...

– Galvoti verčiau leiskite man, – švelniai pasakė Betlas. – Dabar, mis Meridit, pradžioje norėčiau sužinoti jūsų adresą.

– Vendono kotedžas, Valingfordas.

– O adreso mieste neturite?

– Ne, aš keletui dienų apsistojusi savo klube.

– Ir koks tai klubas?

– Jūrininkų ir karininkų ledi klubas.

– Gerai. Dabar, mis Meridit, papasakokite, kaip jūs susipažinote su misteriu Šaitana?

– Gerai aš jo nepažinojau. Mane jis visuomet kažkaip baugino.

– Kodėl?

– Na, toks jis jau buvo! Ta siaubinga šypsena! Ir kaip jis nusilenkdavo sveikindamasis. Tarsi norėtų tau įkąsti.

– Ar jūs seniai jį pažįstate?

– Maždaug devynis mėnesius. Susipažinau žiemos

sezono metu Šveicarijoje.

– Niekuomet nemaniau, kad jam patinka žiemos sportai, – nustebęs pasakė Betlas.

– Jis tik čiuožinėjo pačiūžomis. Nuostabus čiuožėjas. Kokius triukus išdarinėjo!

– Taip, tai jau panašiau į jį. Ir po to jūs dažnai susitikdavote?

– Na... gana dažnai. Jis mane kviesdavo į pobūvius. Būdavo gana smagu.

– Bet jo paties jūs nemėgote?

– Ne, man jis atrodė gana šiurpus žmogus.

Betlas švelniai paklausė:

– Bet jūs neturėjote kokių nors ypatingų priežasčių jo bijoti?

Enė Meridit pažvelgė į jį savo plačiomis skaidriomis akimis.

– Ypatingų priežasčių? Ne, tikrai ne.

– Tuomet gerai. Dabar apie šį vakarą. Ar jūs buvote pakilusi iš savo vietos?

– Nemanau. Ak, taip, kartą galėjau. Aš buvau apėjusi apie stalą, kad pažiūrėčiau kitų kortas.

– Bet visą tą laiką jūs nesitraukėte nuo bridžo stalo?

– Ne.

– Jūs esate tuo tikra, mis Meridit?

Į merginos skruostus staiga plūstelėjo raudonis.

– Ne... Gal kiek ir buvau pavaikščiojusi po kambarį.

– Teisingai. Atleiskite man, mis Meridit, bet pasistenkite man sakyti tiesą. Žinau, kad jūs nervinatės, o kai žmogus nervinasi... na, jis linkęs kalbėti taip, kaip

norėtų buvus. Bet galiausiai tai nepasiteisina. Taigi jūs vaikštinėjote. Ar jūs nuėjote į misterio Šaitanos pusę?

Mergina minutėlę patylėjo ir tarė:

– Patikėkite... tikrai – aš neatsimenu.

– Gerai, tarkime, kad jūs nepamenate. O ką jūs žinote apie likusius tris žaidėjus?

Mergina papurtė galvą.

– Nesu nė vieno iš jų mačiusi anksčiau.

– Ką jūs apie juos manote? Ar iš jų kuris nors panašus į žmogžudį?

– Negaliu tuo patikėti. Paprasčiausiai negaliu. Majoras Despardas negali būti. Taip pat netikiu, kad daktaras galėtų. Galų gale, daktaras galėtų nužudyti kur kas lengvesniu būdu. Įberti nuodų ar kažką panašaus.

– Tuomet, jūsų manymu, belieka misis Lorimer?

– Ak, aš taip nemanau. Esu tikra, kad tai buvo ne ji. Ji tokia žavinga – taip malonu su ja kartu žaisti bridžą. Ji pati labai gerai žaidžia ir visai nepriekaištauja dėl klaidų, nepriverčia įsitempti.

– Vis dėlto ją jūs palikote pabaigai, – pasakė Betlas.

– Galbūt todėl, kad nudurti kažkaip labiau tinka moteriai.

Betlas pakartojo fokusininko triuką. Enė Meridit susigūžė ir atsitraukė.

– O, kaip siaubinga! Ar aš jį turiu... paimti?

– Norėčiau.

Jis stebėjo ją, kai ši atsargiai paėmė stiletą. Jos veidas susiraukė nuo pasibjaurėjimo.

– Su šiuo daiktu... su šiuo daiktu...

– Sminga kaip į sviestą, – pasimėgaudamas tarė Betlas. – Galėtų ir vaikas nudurti.

– Turite galvoje... turite galvoje, – ji įsmeigė savo dideles, kupinas išgąsčio akis į jį, – kad aš tai galėjau padaryti. Bet aš to nepadariau. Ne! Nepadariau! Kodėl turėčiau?

– Būtent į šį klausimą mes ir ieškome atsakymo, – pasakė Betlas. – Koks yra motyvas? Kodėl kažkas norėjo nužudyti Šaitaną? Jis buvo spalvinga asmenybė, bet jis nebuvo pavojingas, kaip suprantu.

Ar ji kiek sulaikė kvėpavimą – jos krūtinė staiga pakilo?

– Ne šantažuotojas, pavyzdžiui, ar kažkas panašaus, – tęsė toliau Betlas. – Ir bet kuriuo atveju, mis Meridit, jūs nepanaši į merginą, kuri turėtų daug ką slėpti.

Pirmą kartą ji nusišypsojo, padrąsinta jo geraširdiškumo.

– Ne, išties neturiu. Aš apskritai neturiu jokių paslapčių.

– Tuomet nesijaudinkite, mis Meridit. Mes dar turėsime užsukti pas jus ir užduoti keletą klausimų, aš manau, bet tai bus paprasčiausia rutina.

Jis atsistojo.

– Dabar galite eiti. Mano konsteblis iškvies jums taksi. Ir pasistenkite užmigti. Išgerkite pora tablečių aspirino.

Jis palydėjo ją pro duris. Jam sugrįžus atgal, pulkininkas Reisas tyliu smagiu balsu tarė:

– Betlai, koks jūs nepataisomas melagis! Jūsų tėviškumas yra nepralenkiamas.

– Nėra reikalo gaišti su ja laiko, pulkininke Reisai. Arba vargšas vaikas yra mirtinai išsigandęs – šiuo atveju tai būtų negailestinga, o aš nesu negailestingas žmogus, niekada toks nebuvau – arba ji yra nuostabi aktorė ir mes vis tiek nieko nepeštume, net ir pralaikę ją čia pusę nakties.

Misis Oliver atsiduso ir nesąmoningai ėmė braukyti per savo kirpčius, kol jie atsistojo piestu, suteikdami gerokai įkaušusios moters įspūdį.

– Žinote, – pasakė ji, – aš linkusi tikėti, kad tai ji padarė! Laimei, čia ne romanas. Skaitytojams nepatiktų, jei tokia jauna nuostabi mergina būtų žudikė. Vis dėlto aš manau, kad tai ji. Ką jūs galvojate, mesjė Puaro?

– Aš? Aš ką tik padariau atradimą.

– Vėl kažką suradote bridžo taškuose?

– Taip. Mis Enė Meridit apverčia lapą, nubraukia liniją ir skaičiuoja kitoje pusėje.

– Ir ką gi tai reiškia?

– Tai rodo vargingo žmogaus įprotį, ar šiaip pratusio taupyti.

– Ji prašmatniai apsirengusi, – nesutiko misis Oliver.

– Pakvieskite majorą Despardą, – pasakė inspektorius Betlas.

Septintas skyrius

Ketvirtas žudikas?

Despardas į kambarį įėjo greitu spyruokliuojančiu žingsniu – žingsniu, Puaro kažką neaiškiai primenančiu.

– Man labai gaila, kad turėjau užlaikyti jus visą šį laiką, majore Despardai, – pasakė Betlas. – Bet aš norėjau kaip galima greičiau paleisti ledi.

– Neatsiprašinėkite. Aš viską suprantu. – Jis atsisėdo ir klausiamai pažvelgė į inspektorių.

– Kaip artimai jūs pažinojote misterį Šaitaną? – pastarasis pradėjo apklausą.

– Aš buvau jį matęs du kartus, – trumpai atsakė Despardas.

– Tiktai du?

– Tiktai du.

– Kokiomis progomis?

– Maždaug prieš mėnesį mes pietavome vienuose namuose. Tuomet jis pakvietė mane išgerti kokteilių po savaitės.

– Vakarėlis buvo čia?

– Taip.

– Kur jis vyko – šiame kambaryje, ar svetainėje?

– Visuose kambariuose.

– Jūs matėte kur nors gulint šį daikčiuką?

Betlas vėl išsitraukė stiletą.

Majoro Despardo lūpos kiek išlinko.

– Ne, – pasakė jis, – aš neįsidėmėjau šio daikčiuko tame vakarėlyje, turėdamas tikslą panaudoti jį ateityje.

– Nėra reikalo užbėgti man už akių, majore Despardai.

– Atleiskite. Užuomina buvo labai jau akivaizdi.

Minutėlę buvo tylu, tuomet Betlas atnaujino savo apklausą.

– Ar jūs turėjote kokių nors priežasčių nemėgti misterio Šaitanos?

– Daugybę priežasčių.

– Mm, – apstulbęs sumurmėjo inspektorius.

– Priežasčių nemėgti – bet ne užmušti, – pasakė Despardas. – Aš neturėjau nė menkiausio noro jo užmušti, bet su malonumu būčiau įspyręs jam į vieną minkštą vietą. Gaila. Dabar jau per vėlu.

– Kodėl jūs norėjote jam įspirti, majore Despardai?

– Tokie žiurkėnai tik ir prašosi spardomi. Man net bato galas imdavo niežėti.

– Ką nors žinojote apie jį – diskredituojančio, tu-

riu galvoje?

– Jis buvo per daug gerai apsirengęs, jo plaukai buvo per ilgi, ir jis visuomet būdavo išsikvėpinęs.

– Bet vis dėlto jūs priėmėte jo kvietimą pietauti, – pažymėjo Betlas.

– Jei aš pietaučiau tik tuose namuose, kurių šeimininkai man patiktų, bijau, kad man netektų dažnai lankytis svečiuose, inspektoriau Betlai, – sausai atsakė Despardas.

– Jums patinka būti draugijoje, nors jos ir nemėgstate? – pasiteiravo inspektorius.

– Patinka trumpam laikui. Grįžti iš laukinių kraštų į apšviestus kambarius, kuriuose mirga moterys puošniais drabužiais, šokiai, puikus maistas, juokas – taip, man tai patinka, bet tik kurį laiką. Tuomet visas tas nenuoširdumas pradeda mane varyti į neviltį ir aš vėl noriu išvykti.

– Jūsų gyvenimo būdas turėtų būti pavojingas, turint galvoje jūsų keliones po dykvietes, majore Despardai.

Despardas gūžtelėjo pečiais ir nežymiai nusišypsojo.

– Misterio Šaitanos gyvenimo būdas buvo nepavojingas – bet jis yra miręs, o aš gyvas!

– Galbūt jis gyveno kur kas pavojingesnį gyvenimą, nei jūs manote, – reikšmingai pastebėjo Betlas.

– Ką jūs turite galvoje?

– Misterio Šaitanos nosis buvo kiek per ilga, – pasakė Betlas.

Majoras palinko į priekį.

– Norite pasakyti, kad jis kišosi į kitų žmonių gy-

venimus – šniukštinėdavo ir panašiai?

– Taip, aš turėjau galvoje, kad jis galėjo būti žmogus, kuris kišosi į... tarkim, moterų gyvenimą.

Majoras Despardas atsilošė atgal ir abejingai nusijuokė.

– Nemanau, kad moterys rimtai žiūrėtų į tą juokdarį.

– Kas, jūsų nuomone, galėjo jį nužudyti, majore Despardai?

– Na, aš tik žinau, kad ne aš. Ir ne mis Meridit. Neįsivaizduoju ir misis Lorimer to padarius – ji man primena vieną iš mano dievobaimingų tetų. Taigi lieka tiktai medikas džentelmenas.

– Galėtumėt nupasakoti savo ir kitų žmonių pasivaikščiojimus šį vakarą?

– Aš nuo stalo buvau pakilęs du kartus – kartą atsinešti peleninės, tuo pačiu ir įmečiau malkų į židinį, ir kartą atsinešti gėrimų.

– Kokiu laiku?

– Sunku pasakyti. Pirmą kartą galbūt kažkur pusę vienuolikos, antrą kartą vienuoliktą, bet tai tik spėlionės. Misis Lorimer kartą buvo nuėjusi prie židinio ir kažką pasakė Šaitanai. Aš negirdėjau, ar jis jai atsakė, bet tuo metu aš nekreipiau į tai dėmesio. Negalėčiau nieko tvirtinti. Mis Meridit kiek pavaikščiojo po kambarį, bet nemanau, kad būtų priėjusi arti židinio. Robertsas tik ir strykčiojo pirmyn atgal – mažiausiai tris ar keturis kartus.

– Aš užduosiu jums mesjė Puaro klausimą, – šypsodamasis tarė Betlas. – Ką jūs manote apie juos, kaip apie bridžo žaidėjus?

– Mis Meridit gana nebloga žaidėja. Robertsas neraudonuodamas pervertina savo kortas. Jis nusipelnė didesnio pralaimėjimo šį vakarą. Misis Lorimer žaidžia velniškai gerai.

Betlas pasisuko į Puaro.

– Dar turite ko paklausti, mesjė Puaro?

Puaro papurtė galvą.

Despartas padiktavo savo adresą Albane, palinkėjo labos nakties ir išėjo iš kambario.

Kai jis uždarė paskui save duris, Puaro kiek sujudėjo.

– Kas nors yra? – paklausė Betlas.

– Nieko, – pasakė Puaro. – Man tiesiog dingtelėjo, kad jis vaikšto kaip tigras – taip, lanksčiai, lengvai, kaip vaikštinėja tigrai.

– Hm! – sumurmėjo Betlas. – Taigi, – jis apmetė žvilgsniu savo tris kompanionus, – kuris iš jų?

Aštuntas skyrius

Kuris iš jų?

Betlo akys žvelgė tai į vieno, tai į kito veidą. Tik vienas asmuo atsakė į jo klausimą. Misis Oliver, visuomet mielai išdėstydama savo nuomonę, suskubo pareikšti:

– Mergina arba daktaras.

Betlas klausiamai žiūrėjo į likusius du. Bet abu vyrai neskubėjo daryti išvadų. Reisas papurtė galvą. Puaro mąsliai išlygino suglamžytus bridžo užrašus.

– Vienas iš jų kaltas, – pasakė Betlas. – Vienas iš jų meluoja neraudonuodamas. Bet kuris? Nelengva užduotis... Ne, nelengva.

Jis minutę kitą patylėjo, tuomet pasakė:

– Taigi, medikas mano, kad tai Despardo darbas, Despardas, kad nusikaltimą įvykdė medikas, mergina mano, kad misis Lorimer, o misis Lorimer nepasakė nieko! Ne kažin kiek naudos.

– Galbūt ir taip, – pasakė Puaro.

Betlas greitai žvilgtelėjo į jį.

– O jūs kitaip manote?

Puaro išraiškingai mostelėjo ranka.

– Nedidelis niuansas – nieko ypatingo! Nevertas dėmesio.

– Jūs, abu džentelmenai, nepasakėte, ką manote, – tęsė Betlas.

– Jokių įrodymų, – trumpai pasakė Reisas.

– Ak jūs, vyrai! – atsiduso misis Oliver, pasmerkdama tokį santūrumą.

– Pasverkime galimybes, – pasakė Betlas. Jis minutėlę svarstė. – Aš pradėčiau nuo daktaro. Už jį būtų galima statyti. Puikiai žino, kur geriausia įsmeigti durklą. Bet daugiau mes nieko neturime. Tuomet Despardas. Tai žmogus geležiniais nervais. Žmogus, pratęs priiminėti greitus sprendimus ir kuris puikiai jaučiasi pavojingose situacijose. Misis Lorimer? Ji taip pat pasižymi stipriais nervais ir ji yra iš tų moterų, kurios gali turėti paslapčių savo gyvenime. Ji panaši į žmogų, kuriam būtų pažįstami sunkumai. Kita vertus, ji atrodo esanti labai principinga moteris – iš tokių moterų, kurios galėtų vadovauti mergaičių gimnazijai. Nesunku įsivaizduoti, kaip ji suvarytų peilį bet kam. Nors tiesą sakant, aš nemanau, kad tai ji. Ir galiausiai lieka mis Meridit. Mes apie ją nieko nežinome. Ji atrodo paprasta, graži, gana drovi mergina. Bet kaip jau sakiau, mes nieko apie ją nežinome.

– Mes žinome, jog Šaitana manė ją įvykdžius žmogžudystę, – pasakė Puaro.

– Demonas angelo veidu, – mąsliai tarė misis Oli-

ver.

– Ar tai mums kur nors nuves, Betlai? – paklausė pulkininkas Reisas.

– Tuščios spėlionės, sakote, sere? Na, tokiose bylose be spėlionių neišsiversi.

– Ar ne geriau būtų pirmiau kažką sužinoti apie tuos žmones?

Betlas nusišypsojo.

– Čia mums reikės nemažai padirbėti. Manau, kad jūs mums galėtumėte padėti.

– Žinoma. Tik kaip?

– Majoro Despardo atžvilgiu. Jis daug laiko praleido užsienyje – Pietų Amerikoje, Rytų Afrikoje, Pietų Afrikoje. Jūs turite galimybių iš tų vietų gauti informaciją. Galėtumėt pasidomėti apie jį.

Reisas linktelėjo:

– Bus padaryta. Atkapstysiu visus esamus duomenis.

– Ak, – sušuko misis Oliver. – Aš sugalvojau planą. Mes esame keturiese – keturi pėdsekiai, kaip jūs pavadinote – ir jų taip pat keturi! Kas, jei kiekvienas iš mūsų prisiskirtų po vieną? Kiekvienas pagal savo skonį! Pulkininkas Reisas pasidomėtų majoru Despardu, inspektorius Betlas – daktaru Robertsu. Aš imčiausi Enės Meridit, o mesjė Puaro – misis Lorimer. Kiekvienas savo srityje!

Inspektorius Betlas ryžtingai papurtė galvą.

– Tai visiškai neįmanoma, misis Oliver. Tai oficiali byla, suprantate. Aš už tai atsakingas. Ir aš turiu ištirti visas sritis. Be to, lengva pasakyti, kiekvienas pagal savo skonį. Du iš mūsų galbūt norės statyti už tą patį

arklį! Pulkininkas Reisas nesakė, kad jis įtaria majorą Despardą. O mesjė Puaro gali nenorėti statyti už misis Lorimer.

Misis Oliver atsiduso.

– Tai buvo geras planas, – apgailestavo ji. – Toks šaunus. – Tuomet ji truputį pralinksmėjo. – Bet jūs neprieštarausite, jei aš pati šį tą patyrinėsiu?

– Ne, – iš lėto tarė inspektorius Betlas. – Aš tam neprieštaraučiau. Tiesą sakant, aš ir negaliu to uždrausti. Jūs, kaip šio pobūvio dalyvė, esate laisva daryti tai, kas jums šaus į galvą. Tik aš norėčiau jus įspėti, misis Oliver, kad reikia būti atsargiai.

– Absoliutus diskretiškumas, – pasakė misis Oliver. – Aš nepratarsiu niekam nė žodelio, – sakinio pabaigą ji užbaigė neryžtingai.

– Nemanau, kad būtent tai inspektorius Betlas turėjo galvoje, – pasakė Erkiulis Puaro. – Jis norėjo pasakyti, kad jūs turėsite reikalų su asmeniu, nužudžiusiu mažiausiai du žmones – žmogumi, kuris nesvyruodamas nužudytų ir trečią, jei manytų, kad tai būtina.

Misis Oliver mąsliai pažvelgė į jį. Tuomet nusišypsojo – maloni, žavi šypsena, kaip ką nors iškrėtusio mažo vaiko.

– „Mes jus įspėjome“, – pacitavo ji. – Ačiū, mesjė Puaro. Aš apsvarstysiu savo žingsnius. Bet šio reikalo aš nepaliksiu.

Puaro grakščiai nusilenkė.

– Leiskite man pastebėti – jūs esate azartiška moteris, madam.

– Aš tikiuosi, – pasakė misis Oliver, sėdėdama tiesiai ir dalykiškai, tarsi komiteto posėdyje, – kad visa

mūsų gauta informacija bus prieinama mums visiems, tai yra, mes nieko neslėpsime vienas nuo kito. Savo išvadas ir įspūdžius, be abejo, galime pasilaikyti sau.

Inspektorius Betlas atsiduso.

– Tai nėra detektyvinis romanas, misis Oliver, – pasakė jis.

– Visa informacija, be abejo, turi būti perduota policijai, – pasakė Reisas oficialiu tonu ir pridūrė, akyse pasirodžius linksmoms kibirkštėlėms: – Purvinas pirštines, stiklinę dantų šepetėliams su pirštų atspaudais, sudeginto popieriaus skiautę – visa tai, esu tikras, jūs perduosite Betlui.

– Galite sau juoktis, – pasakė misis Oliver, – bet moteriška intuicija... – Ji ryžtingai linktelėjo galvą.

Reisas atsistojo.

– Aš jums paieškosiu informacijos apie Despardą. Tai gali šiek tiek užtrukti. Galbūt dar kuo galėčiau padėti?

– Nemanau, ačiū jums, sere. Nieko nepatarsite? Man svarbi kiekviena smulkmena.

– Hm. Na, aš atkreipčiau dėmesį į nunuodijimus, šaudymus ir apskritai nelaimingus atsitikimus, tačiau jūs tikriausiai ir taip tą padarysite.

– Taip, sere, aš turiu tai omenyje.

– Bičiuli, Betlai, ne man jus mokyti. Labos nakties, misis Oliver. Labos nakties, mesjė Puaro.

Pabaigoje linktelėjęs Betlui, pulkininkas Reisas išėjo iš kambario.

– Kas jis? – paklausė misis Oliver.

– Šaunus armijos karininkas, – pasakė Betlas. – Daug keliavo. Pasaulyje mažai beliko vietų, apie kurias

jis nežinotų.

– Slaptųjų tarnybų darbuotojas, reik manyt, – pasakė misis Oliver. – Jūs to negalite patvirtinti, žinau, bet antraip jis nebūtų pakviestas čionai šį vakarą. Keturi žudikai ir keturi sekliai – Skotland Jardas, slaptosios tarnybos, privatus detektyvas, detektyvinė beletristika. Puiki idėja.

Puaro papurtė galvą.

– Jūs klystate, madam. Tai labai neprotinga idėja. Tigras sunerimo – ir tigras šoko.

– Tigras? Kuo čia dėtas tigras?

– Kalbėdamas apie tigrą, turiu galvoje žudiką, – pasakė Puaro.

– Nuo ko, jūsų nuomone, reikėtų pradėti, mesjė Puaro? – tiesmukai paklausė Betlas. – Tai pirmas klausimas. Ir aš taip pat norėčiau išgirsti, ką jūs galvojate apie tų keturių žmonių psichologiją. Juk tai jūsų mėgstama sritis.

Vis dar tiesindamas bridžo lapus, Puaro atsakė:

– Jūs teisus, psichologija labai svarbus dalykas. Mes žinome, kad buvo įvykdyta žmogžudystė, ir kaip ji buvo įvykdyta. Jei mes atrastume žmogų, kuriam psichologinis nusistatymas neleistų įvykdyti būtent tokio pobūdžio žmogžudystės, mes jį galėtume išbraukti iš įtariamųjų sąrašo. Mes šį tą žinome apie tuos žmones. Mes turime susidarę įspūdį apie juos, žinome jų nusistatymus, šį tą apie jų galvoseną bei charakterius, remiantis jų, kaip bridžo žaidėjų, apibūdinimais bei rašysenos subtilybėmis. Deja, ne taip lengva pasakyti kažką konkretaus. Šiai žmogžudystei reikėjo įžūlumo bei nervų – ją įvykdė asmuo, kuris nevengia rizikos.

– Mes turime daktarą Robertsą – blefuotojas, pervertinantis savo šaukimus, žmogus, be galo pasitikintis savimi ir galintis imtis rizikos. Jo psichologija labai tinka šiam nusikaltimui. Žiūrint toliau, galima būtų sakyti, kad tokie kriterijai automatiškai pašalina mis Meridit iš įtariamųjų sąrašo. Ji baikšti, bijo per daug pervertinti šaukimus, atsargi, ekonomiška, ir jai trūksta pasitikėjimo savimi – mažiausiai tikėtinas asmuo tokiam drąsiam ir rizikingam žingsniui. Bet baikštūs žmonės gali nužudyti iš baimės. Išgąsdintas nervingas žmogus gali pulti į neviltį ir pasijusti kaip žiurkė, įvaryta į kampą. Jei mis Meridit praeityje buvo įvykdžiusi nusikaltimą ir, jos manymu, misteris Šaitana žinojo apie nusikaltimo aplinkybes ir ketino ją perduoti teisingumui, ji galėjo mirtinai išsigąsti – galėjo ryžtis bet kam, kad tik save apgintų. Rezultatas būtų tas pats, tik sąlygotas kitokių savybių – ne šaltų nervų ir drąsos, bet beviltiškos panikos.

– Tuomet paimkime majorą Despardą – šaltas, sumanus, linkęs rizikuoti, jei, jo vertinimu, tai būtina. Jis galėjo pasverti visus „už“ ir „prieš“ ir nutarti, kad jo naudai šansų yra daugiau – o jis tokio tipo žmogus, kuris veiksmui prieš pasyvumą visuomet teikia pirmenybę, bei žmogus, kuris niekad nesibodi pasukti pavojingu keliu, jei nusprendžia esant pagrįstai sėkmės tikimybei. Galiausiai lieka misis Lorimer, pagyvenusi moteris, pasižyminti protu ir gabumais, šaltakraujiška. Moteris, viską matematiškai teisingai apskaičiuojanti. Iš visų keturių jos intelekto koeficientas turbūt yra didžiausias. Mano manymu, jei misis Lorimer įvykdytų nusikaltimą, tai jis turėtų būti iš anksto suplanuotas.

Įsivaizduoju, kaip kruopščiai ir lėtai ji apgalvotų visas nusikaltimo detales, norėdama užsitikrinti, kad nebus jokių netikėtumų. Dėl šios priežasties ji man atrodo mažiau tikėtinas kandidatas už likusius tris. Vis dėlto ji yra stipri asmenybė, ir jei jau ji ko nors imtųsi, tikriausiai viską atliktų be klaidų. Ji labai dalykiška moteris. – Puaro stabtelėjo.

– Taigi matote, kad mes ne kažin ką turime. Čia yra tik vienas kelias. Mes turime grįžti į praeitį.

Betlas atsiduso.

– Jūs tai jau minėjote, – pasakė jis.

– Misterio Šaitanos nuomone, kiekvienas iš tų keturių yra įvykdęs žmogžudystę. Ar jis turėjo įrodymų? Ar tai buvo tik spėlionės? Mes to nežinome. Tačiau nepanašu, aš manau, kad jis turėjo įrodymų visais keturiais atvejais...

– Čia aš su jumis sutinku, – pasakė Betlas, linktelėdamas galvą. – To jau būtų per daug.

– Spėju, kad viskas galėjo vykti maždaug šitaip – pokalbio metu užsimenama apie žmogžudystę ar apie kokią nors jos formą, ir misteris Šaitana atkreipia dėmesį į pasikeitusią kurio nors pašnekovo veido išraišką. Tokiems dalykams jis labai pastabus. Čia jis sugalvoja pramogą – iš pažiūros tuščio pokalbio metu jis akylai stebi krūptelėjimus, bandymus nukreipti pokalbį kita linkme. Ak, tai visai nesunku. Jei ką nors įtari turint kažkokią paslaptį, visai nesunku patvirtinti savo įtarimus. Kiekvienąkart, kai žodis pataiko į tašką, tu tai pastebi – žinoma, jei turi tokį tikslą.

– Taip, toks žaidimas mūsų velioniui draugui būtų tikrai patikęs, – linktelėdamas tarė Betlas.

– Galima būtų manyti, kad šitaip buvo eksperimentuojama vienu ar kitu atveju. Jis galėjo kažkokiu būdu būti susidūręs su tam tikro nusikaltimo įrodymais ir bandė sužinoti kai ką daugiau. Tik aš abejoju, kad jis turėjo pakankamai svarių įrodymų, kad su jais būtų galima kreiptis į policiją.

– Arba tai galėjo būti tik spėlionės, – pasakė Betlas. – Pakankamai dažnai būna tokių situacijų, kai mes įtariame kažką nešvaraus, bet niekaip negalime to įrodyti. Bet kuriuo atveju, kryptis yra aiški. Mes turime peržiūrėti tų žmonių istorijas, ir atkreipti dėmesį į visus incidentus, pasibaigusius mirtimi. Tikiuosi jūs prisimenate, kaip ir pulkininkas, ką Šaitana kalbėjęs pietų metu.

– Juodasis angelas, – sumurmėjo misis Oliver.

– Buvo probėgšmais užsiminta apie nuodus, nelaimingus atsitikimus, daktaro galimybes, neatsargų elgesį su šaunamaisiais ginklais. Nieko nuostabaus, jei jis savo mirties nuosprendį pasirašė tuo metu, kai apie tai kalbėjo.

– Buvo tokia bjauri tyla, – prisiminė misis Oliver.

– Taip, – pritarė Puaro. – Tie žodžiai padarė poveikį mažiausiai vienam asmeniui, kuris tikriausiai pamanė, kad Šaitana žinojo kur kas daugiau, nei iš tiesų. Šis klausytojas pagalvojo, kad tai tik galutinio rezultato preliudija – kad šis vakarėlis buvo dramatiškas Šaitanos spektaklis, kurio atomazga buvo žudiko areštas! Taip, kaip jūs ir sakote, jis pasirašė savo mirties nuosprendį, bandydamas tais žodžiais įgelti savo svečiams.

Kurį laiką buvo tylu.

– Reikalas gali užsitęsti, – atsidusęs tarė Betlas. – Mes negalime akimirksniu sužinoti visko, ko mums reikia, be to, mums reikia būti atsargiems. Mes nenorime, kad nė vienas iš tų keturių suprastų, ką mes darome. Visos mūsų apklausos ir kitkas turi atrodyti taip, tarsi būtų susijusios tik su šiuo nužudymu. Neturi būti nė menkiausio įtarimo, kad mums kilo kokių nors minčių dėl nusikaltimo motyvo. O blogiausia, kad mes turėsime patikrinti ne vieno, o visų keturių galimų žudikų praeitį.

Puaro paprieštaravo:

– Mūsų draugas misteris Šaitana nebuvo jau toks neklystantis. Jis galėjo – tai viso labo tik galimybė – ir apsirikti.

– Visų keturių atžvilgiu?

– Ne – toks kvailas jis nebuvo.

– Tuomet du prieš du?

– Taip pat nesutikčiau. Mano manymu, jis galėjo suklysti dėl vieno iš keturių.

– Vienas nekaltas iš keturių? Pakankamai blogai. O blogiausia tai, kad net ir išsiaiškinus tiesą apie jų praeitį, mums gali tai nepadėti. Net jei kažkas iš jų prieš daugelį metų ir nustūmė savo protetę nuo laiptų, iš to šiandien gali būti mažai naudos.

– Na, na, nauda tikrai bus, – padrąsino jį Puaro. – Aš tuo neabejoju. Ir jūs tą žinote ne blogiau už mane.

Betlas lėtai linktelėjo galvą.

– Žinau, ką jūs turite galvoje, – pasakė jis. – Tai būtų tas pats braižas.

– Norite pasakyti, – įsiterpė misis Oliver, – kad ankstesnioji auka taip pat buvo nudurta?

– Na, čia būtų jau per daug paprasta, misis Oliver, – atsakė jai Betlas. – Bet aš neabejoju, kad iš esmės tai būtų toks pats nusikaltimas. Detalės gali skirtis, bet nusikaltimo priežastys ir braižas tie patys. Kaip bebūtų keista, bet nusikaltėliai tokiu būdu visuomet išsiduoda.

– Žmogus nepasižymi dideliu originalumu, – pasakė Erkiulis Puaro.

– Moterų išradingumui nėra galo, – pasakė misis Oliver. – Aš niekuomet neįvykdyčiau dviejų žmogžudysčių tokiu pat stiliumi.

– Nejau jūs savo romanuose niekuomet to paties siužeto nepanaudojote du kartus? – paklausė Betlas.

– „Žmogžudystė tarp lotosų“, – sumurmėjo Puaro. – „Tirpstančios žvakės paslaptis“.

Misis Oliver atsisuko į Puaro, jos akys spindėjo iš susižavėjimo.

– Koks įžvalgumas – tikrai nuostabu. Nes šių abiejų knygų siužetas iš tiesų yra tas pats, bet niekas nėra to pastebėjęs. Vienoje pasakojama apie pavogtus dokumentus neformalaus ministrų susitikimo metu, o kitoje apie žmogžudystę Borneo kaučiuko plantacijų savininko namuose.

– Bet abiejų istorijų leitmotyvas tas pats, – pasakė Puaro. – Jūsų vienas šauniausių triukų. Kaučiuko plantacijų savininkas inscenizuoja savo paties nužudymą; vyriausybės ministras organizuoja savo dokumentų vagystę. Bet paskutinę akimirką scenoje pasirodo trečias asmuo ir atskleidžia apgavystę.

– Man patiko jūsų paskutinis romanas, misis Oliver, – maloniu balsu pareiškė inspektorius Betlas.

– Tas, kuriame vienu metu nužudomi visi policijos viršininkai. Bet jūs pora kartų suklydote, aprašydama tam tikras detales. Aš žinau, kad jūs mėgstate tikslumą, todėl pagalvojau...

– Tiesą sakant, man nusispjaut į tikslumą. Kas šiais laikais jo laikosi? Niekas! Jei reporteris parašo, kad nuostabi dvidešimt dvejų metų mergina miršta atsukdama dujas, prieš tai pažvelgusi pro langą į jūrą ir atsisveikinimui pabučiavusi savo labradoro veislės šunį Bobą, ar kas nors kelia triukšmą dėl to, kad merginai iš tiesų buvo dvidešimt šeši, kambario langai buvo į priešingą nuo jūros pusę ir šuo buvo sylihamo terjeras vardu Bonis? Jei žurnalistams tai leidžiama, tai nematau priežasčių, kodėl aš negaliu supainioti policijos laipsnių, ar automatinį pistoletą pavadinti revolveriu arba diktografą fonografu, ar panaudoju nuodus, kurie vargiai galėtų sukelti mirtį.

– Kas iš tiesų svarbu – tai lavonų gausybė! Jei skaityti darosi šiek tiek nuobodoka, tai truputis daugiau kraujo vėl viską pagyvina. Kažkas ketina kažką papasakoti – jis turi būti pirmiausia nužudytas! Tai visuomet puikiai veikia. Šis triukas yra visose mano knygose – tik skirtingais būdais užmaskuotas, be abejo. Žmonėms patinka pėdsakų nepaliekantys nuodai, kvaili policijos inspektoriai ir surištos merginos rūsiuose, į kuriuos pro nutekamąjį vamzdį skverbiasi dujos arba vanduo – toks varginantis būdas ką nors nužudyti, ir herojai, kurie nuo trijų iki septynių niekšų nužudo plikomis rankomis. Iki šiol aš esu parašiusi trisdešimt dvi knygas, ir iš tikrųjų jos yra visos vienodos, kaip, regis, pastebėjo mesjė Puaro – bet niekas kitas. Tik aš gailiuosi

dėl vieno dalyko – kad detektyvu pasirinkau suomį. Iš tikrųjų aš nieko apie suomius nežinau ir nuolatos gaunu laiškus iš Suomijos, kuriuose nurodoma, kad visiškai neįmanomas vienas ar kitas dalykas, ką jis pasakė ar padarė. Atrodo, kad Suomijoje mano romanai gana populiarūs. Tikriausiai todėl, kad ten ilgos žiemos ir lauke tamsu. Bulgarijoje ar Rumunijoje, ko gero, knygų apskritai niekas neskaito. Geriau jau detektyvu būčiau pasirinkusi bulgarą. – Ji nutilo. – Atleiskite. Aš vis tauškiu ir tauškiu, o čia tikra žmogžudystė. – Jos veidas nušvito. – Kaip būtų puiku, jei nė vienas iš jų jo nebūtų nužudęs. Jei jis visus juos būtų ištardęs ir po to patyliukais nusižudęs, kad iš nieko būtų išpūstas skandalas.

Puaro pritariamai linktelėjo.

– Tai būtų pageidautinas sprendimas. Toks žavingas, toks ironiškas. Tačiau, deja, misteris Šaitana nebuvo iš tokių žmonių. Jis labai mylėjo gyvenimą.

– Nemanau, kad jis buvo geras žmogus, – iš lėto tarė misis Oliver.

– Ne, jis nebuvo geras žmogus, – pasakė Puaro. – Bet jis buvo gyvas – o dabar jis miręs, ir, kaip jau kartą jam buvau sakęs, mano požiūris į žmogžudystes yra pilietiškas. Aš joms nepritariu.

– Taigi, – švelniai pridūrė jis, – aš esu pasiruošęs įlįsti į tigro narvą.

Devintas skyrius

Daktaras Robertsas

– Labas rytas, inspektoriau Betlai.

Daktaras Robertsas pakilo nuo savo kėdės ir ištiesė didelę rožinę ranką, kvepiančią geru muilu. – Kaip juda tyrimas?

Inspektorius Betlas prieš atsakydamas apžvelgė puikiai įrengtą priimamąjį.

– Trumpai tariant, daktare Robertsai, jis nejuda. Viskas stovi vietoje.

– Laikraščiuose taip pat nebuvo daug apie tai rašoma.

– „Netikėta misterio Šaitanos mirtis savo paties namuose pobūvio metu." Kol kas viskas taip ir stovi. Mes atlikome skrodimą. Aš atsinešiau ataskaitą – galbūt jums bus įdomu...

– Jūs labai malonus, taip, įdomu. Hm... hm...

Taip, labai įdomu.

Jis grąžino dokumentą.

– Mes kalbėjomės su misterio Šaitanos teisininku. Žinome jo testamento turinį. Ten nieko įdomaus. Rodos, jis Sirijoje turi giminaičių. Ir, žinoma, mes peržiūrėjome visus jo asmeninius dokumentus.

Ar jam tik pasirodė, ar iš tikrųjų tas platus, švariai nuskustas veidas kiek įsitempė, tapo tarytum medinis?

– Ir? – paklausė daktaras Robertsas.

– Visiškai nieko, – atsakė inspektorius Betlas, jį stebėdamas.

Nebuvo jokio palengvėjimo atodūsio. Nieko tokio akivaizdaus. Bet daktaro figūra, regis, kiek patogiau pasijuto savo krėsle.

– Ir jūs dabar atėjote pas mane?

– Taip, aš dabar atėjau pas jus.

Daktaro antakiai šiek tiek pakilo, jo skvarbios akys buvo nukreiptos į inspektorių.

– Norite peržiūrėti mano asmeninius dokumentus?

– Tokia buvo mano idėja.

– Turite kratos orderį?

– Ne.

– Na, manau jums nesunku būtų jį gauti. Aš neketinu sudaryti sunkumų. Nėra malonu jaustis įtariamam žmogžudyste, tačiau neturiu teisės jūsų kaltinti vien dėl to, kad jūs atliekate savo pareigą.

– Ačiū jums, sere, – su nuoširdžiu dėkingumu pasakė inspektorius Betlas. – Aš vertinu jūsų požiūrį, netgi labai, sakyčiau. Tikiuosi, kad ir likusieji elgsis taip pat.

– Kas negali būti išgydyta, tą reikia iškęsti, – linksmai atsakė daktaras.

– Aš čia jau baigiau pacientų priėmimą, – tęsė jis. – Dabar kaip tik ketinau vykti pagal iškvietimus. Aš jums tiesiog paliksiu savo raktus ir pasakysiu keletą žodžių sekretorei, o jūs galite raustis čia kiek tik širdis geidžia.

– Jūs labai malonus, – pasakė Betlas. – Tik prieš jums išeinant norėčiau užduoti dar keletą klausimų.

– Apie aną vakarą? Bet aš jau viską jums papasakojau.

– Ne, ne apie aną vakarą. Apie jus patį.

– Ką gi, klauskite. Ką jūs norėtumėt sužinoti?

– Keliais žodžiais apie jūsų gyvenimą, daktare Robertsai. Gimimą, vedybas ir taip toliau.

– Ką gi, prisiminsime santrauką žinynui „Kas yra kas"*, – sausai atsakė daktaras. – Mano biografija visai paprasta. Aš iš Šropšyro**, gimiau Ladlove. Mano tėvas ten vertėsi privačia gydytojo praktika. Jis mirė, kai man buvo penkiolika. Mokyklą baigiau Šropšyre ir įstojau mokytis į medicinos koledžą, kaip ir mano tėvas. Mokslus baigiau Sent Kristoferyje*** – bet jūs tikriausiai jau ir taip žinote visas mano, kaip mediko, karjeros detales.

– Taip, aš tuo pasidomėjau, sere. Šeimoje jūs buvote vienintelis vaikas, ar turėjote brolių bei seserų?

– Aš vienintelis vaikas. Abu mano tėvai mirę. Aš pats esu nevedęs. To pakaks? Čia pradėjau dirbti kartu su daktaru Emeriu. Prieš maždaug penkiolika metų jis

* Kasmetinis biografijų žinynas, leidžiamas nuo 1849 metų

** Grafystė Anglijos rytuose

*** Oksfordo universiteto medicinos koledžas

išėjo į pensiją. Gyvena Airijoje. Galiu jums duoti jo adresą, jei norite. Šiuose namuose aš gyvenu su virėja, kambarine ir tvarkytoja. Sekretorė ateinanti. Mano neblogos pajamos ir aš gana saikingai žudau savo pacientus. Na kaip?

Inspektorius Betlas nusišypsojo.

– Gana visapusiškas apibūdinimas, daktarai Robertsai. Džiaugiuosi, kad turite puikų humoro jausmą. Norėčiau jus dar kai ko paklausti.

– Aš laikausi griežtų moralės normų, inspektoriau.

– Ak, aš ne apie tai. Ne, aš tiesiog norėjau paprašyti jūsų draugų pavardžių – žmonių, kurie jus daugelį metų artimai pažinojo. Sakykim, man reikia tam tikrų jūsų rekomendacijų, jei suprantate, ką turiu galvoje.

– Taip, suprantu. Leiskite pagalvoti. Jums būtų patogiau tie žmonės, kurie šiuo metu gyvena Londone?

– Taip, būtų šiek tiek papras̆čiau, bet iš esmės tai neturi reikšmės.

Daktaras pagalvojo vieną kitą minutę, tuomet savo plunksnakočiu suraitė keturias pavardes bei adresus ir per stalą ištiesė lapelį Betlui.

– Tiek pakaks? Šie yra geriausi, kurie dabar man šovė į galvą.

Betlas atidžiai perskaitė pavardes, su pasitenkinimu linktelėjo ir įsidėjo lapelį į vidinę kišenę.

– Tai eliminavimo principas, – pasakė jis. – Kuo greičiau aš galėsiu eliminuoti vieną asmenį ir pereiti prie kito, tuo visiems mums bus geriau. Aš turiu būti visiškai tikras, kad jūsų santykiai su velioniu Šaitana

nebuvo priešiški, kad jūs neturėjote jokių bendrų asmeninių ar verslo reikalų, kad jis nebuvo jūsų kada nors įžeidęs ir jūs nenešiojote nuoskaudos. Aš galiu tikėti ir jūsų žodžiu, kad jūs jį tik truputį pažinojote, bet tai ne tikėjimo reikalas. Aš privalau tuo įsitikinti.

– Aš viską puikiai suprantu. Jūs turite visus laikyti melagiais, kol kiekvienas asmeniškai neįrodo kalbėjęs tiesą. Štai mano raktai, inspektoriau. Šie nuo rašomojo stalo stalčių, šie nuo mano biuro, o štai šis mažas raktelis nuo spintelės su nuodais. Tik nepamirškite vėl užrakinti. Verčiau dar įspėsiu sekretorę. – Jis paspaudė skambutį ant rašomojo stalo.

Durys beveik iš karto atsidarė ir į kambarį įėjo dalykiškai atrodanti jauna moteris.

– Jūs mane kvietėte, daktare?

– Tai mis Bargis – vyriausias inspektorius Betlas iš Skotland Jardo.

Mis Bargis metė šaltą žvilgsnį į Betlą. Regis, ji sakytų: „Viešpatie, kokie čia gyvūnai pas mus lankosi?“

– Būčiau labai dėkingas, mis Bargis, jei jūs atsakytumėte į inspektoriaus Betlo klausimus ir kuo galėdama jam padėtumėte.

– Žinoma, aš įvykdysiu jūsų prašymą, daktare.

– Na gerai, – pasakė stodamasis Robertsas. – Man jau laikas. Jūs įdėjote morfijaus į mano sakvojažą? Man jo prireiks Lokartui.

Jis vis dar bekalbėdamas išskubėjo pro duris, mis Bargis sekant jam įkandin. Po poros minučių ji sugrįžo ir pasakė:

– Nuspauskite tą mygtuką, inspektoriau Betlai, jei jums manęs prireiks.

Inspektorius Betlas padėkojo ir pasakė taip ir padarysiąs. Tuomet jis ėmėsi darbo.

Kratą jis vykdė kruopščiai ir metodiškai, nors ir nesitikėjo aptikti ką nors svarbaus – Robertso tarsi nenorom duotas sutikimas išsklaidė bet kokias viltis. Jis suprato, kad krata turės būti anksčiau ar vėliau atlikta ir atitinkamai tam pasiruošė. Vis dėlto buvo nedidelė tikimybė, kad Betlas aptiks kokią nors užuominą apie informaciją, kurios jis iš tiesų ieškojo, nes Robertsas galėjo ir nežinoti apie tikruosius kratos tikslus.

Inspektorius Betlas atidarinėjo bei uždarinėjo stalčius, išrausė dokumentų dėžučių skyrius, peržiūrėjo čekių knygelę, įvertino neapmokėtų sąskaitų sumą – atkreipdamas dėmesį, už ką jos buvo išrašytos, ištyrinėjo Robertso banko atsiskaitymo knygelę, peržiūrėjo ligos istorijas, nepalikdamas be dėmesio nė vieno dokumento. Rezultatas buvo nepaprastai apgailėtinas. Tuomet jis apžiūrėjo spintelę su nuodais, įsidėmėdamas didmenininkus, su kuriais bendradarbiavo daktaras, patikrino inventorizacijos sistemą, vėl užrakino spintelę ir nuėjo prie rašomojo stalo. Čia esantys dokumentai buvo daugiau asmeninio pobūdžio, bet Betlas nerado nieko, kas galėtų būti susiję su jo užduotimi. Jis papurtė galvą, atsisėdo į daktaro kėdę ir nuspaudė skambutį.

Mis Bargis pasirodė pagirtinai greitai.

Inspektorius Betlas mandagiai paprašė jos atsisėsti ir kurį laiką stebėjo sekretorę prieš apsispręsdamas, kaip ją geriau pažabojus. Jis iškart pajuto jos priešiškumą ir dvejojo, ar išprovokuoti ją nekontroliuojamiems pasisakymams toliau skatinant šį priešiškumą, ar išbandyti

švelnesnį metodą.

– Tikiuosi, jūs numanote, kas čia vyksta, mis Bargis, – galiausiai pasakė jis.

– Daktaras Robertsas man pasakė, – trumpai atrėžė mis Bargis.

– Visas šis reikalas gana delikatus, – tarė inspektorius Betlas.

– Tikrai?

– Na, tai gana bjaurus reikalas. Yra keturi įtariamieji, iš kurių vienas turėjo įvykdyti nusikaltimą. Dabar aš norėčiau sužinoti, ar jūs kada nors matėte misterį Šaitaną?

– Niekada.

– Ar girdėjote daktarą Robertsą apie jį kalbant?

– Ne... palaukite, aš klystu. Maždaug prieš savaitę daktaras Robertsas paprašė įrašyti susitikimą jo darbotvarkės knygoje: „Misteris Šaitana, aštuoniolikta diena, aštuonios penkiolika vakare“.

– Ir tai buvo pirmas kartas, kai jūs išgirdote apie misterį Šaitaną?

– Taip.

– Niekuomet neskaitėte apie jį laikraščiuose? Jis dažnai buvo minimas bulvarinėje spaudoje.

– Aš turiu geresnių užsiėmimų, nei skaityti bulvarinę spaudą.

– Ak, aš nė kiek neabejoju, kad jūs turite geresnių užsiėmimų, – švelniai tarė inspektorius.

– Gerai, – tęsė jis toliau, – reikalas štai koks. Visi tie keturi žmonės tvirtina tik šiek tiek pažinoję misterį Šaitaną. Bet vienas iš jų turėjo jį pakankamai gerai pažinoti, jei jau nužudė. Mano darbas dabar yra nusta-

tyti, katras iš jų.

Kurį laiką buvo nejauki pauzė. Mis Bargis nerodė jokio suinteresuotumo sėkmingu inspektoriaus Betlo užduoties įvykdymu. Jos darbas buvo vykdyti savo darbdavio nurodymus ir sėdėti čia, klausantis inspektoriaus Betlo bei atsakant į visus jai tiesiogiai užduodamus klausimus.

– Žinote, mis Bargis, – inspektoriui nebuvo lengva, bet jis atkakliai tęsė toliau, – aš manau, kad jūs neįvertinate nė pusės mūsų darbo sudėtingumo. Pavyzdžiui, žmonės ko nors prikalba. Mes galime netikėti nė vienu jų žodžiu, bet vis vien turime į tai atkreipti dėmesį. Ypač tai ryšku tokiose bylose, kaip ši. Aš nenoriu ką nors pasakyti prieš moterišką prigimtį, tačiau be abejonės sutiksite, kad susijaudinus moteriai šiek tiek atsiriša liežuvis. Ji gali nepagrįstai ką nors apkaltinti, užsiminti apie vieną ar kitą dalyką ir iš naujo prisiminti seniai užmirštus skandalus, kurie su tyrimu gali nieko bendra ir neturėti.

– Norite pasakyti, – paklausė mis Bargis, – jog kažkas iš tų žmonių pasakė ką nors negera apie daktarą?

– Ne visiškai taip, – atsargiai atsakė Betlas. – Bet vis dėlto aš turiu atkreipti dėmesį į tam tikrus dalykus. Tarkim, įtartinos paciento mirties aplinkybės. Galbūt visa tai gryna nesąmonė. Todėl nesinorėtų dėl to trukdyti daktarą.

– Manau, jog kažkas galėjo išgirsti apie tą istoriją su misis Greivs, – rūsčiai pasakė mis Bargis. – Bjauru, kai žmonės pasakoja dalykus, apie kuriuos patys nieko nežino. Dauguma senų ledi panašiai elgiasi. Jos mano,

kad visi jas nori nunuodyti – giminaičiai, tarnai ir netgi gydytojai. Misis Greivs turėjo tris šeimos gydytojus prieš daktarą Robertsą, ir kai jai tas pats pradėjo vaidentis apie jį, daktaras norėjo, kad ji pereitų kolegos Li globon. Tai vienintelė išeitis tokiais atvejais, pasakė jis. Ir po daktaro Li ji nuėjo pas daktarą Stilą, o po to pas daktarą Fermerį – kol nenumirė, vargšelė.

– Nepatikėsite, kaip kartais iš kokio niekniekio išpučia visą istoriją, – pasakė Betlas. – Jei tik daktaras po pacientės mirties ką nors paveldi, atsiranda kas nors, kas tame įžiūri kažką negera. Ir kodėl gi dėkinga pacientė negali palikti kokios menkos sumos ar netgi didesnės ją prižiūrėjusiam gydytojui?

– Tai giminaičiai, jie dažniausiai triukšmauja, – pasakė mis Bargis. – Visuomet maniau, kad mirtis geriausiai atskleidžia žmogiškosios prigimties skurdumą. Kūnui dar neatšalus jau ima rietis, kas kam priklauso. Laimei daktaras Robertsas niekuomet neturėjo panašių rūpesčių. Jis visuomet sakė besitikintis, kad jo pacientai jam nieko nepaliks. Jei neklystu, kartą jis paveldėjo 50 svarų, taip pat dvi vaikščiojimo lazdas ir auksinį laikrodį, bet nieko daugiau.

– Sunkus gyvenimas tokiems specialistam, – atsidusdamas pasakė Betlas. – Jie niekuomet neapsaugoti nuo šantažo. Netgi visiškai nekalta aplinkybė kartais duoda akstiną nepagrįstom apkalbom. Daktaras turi netgi iš tolo vengti to, kas gali sukelti įtarimų, tai yra, jis niekuomet neturi prarasti savo budrumo.

– Didelė dalis iš to, ką jūs sakote, yra tiesa, – pritarė mis Bargis. – Gydytojams kyla sunkumų su isteriškom moterim.

– Isteriškos moterys... Taip, tiesa. Man tai kažką primena...

– Turite galvoje tą siaubingąją misis Kreidok?

Betlas apsimetė mąstąs.

– Leiskite prisiminti – tai buvo prieš trejus metus? Ne, seniau.

– Prieš keturis ar penkis, jei neklystu. Tai buvo labai nestabili asmenybė! Aš džiaugiausi, kad ji išvyko į užsienį. Ir daktaras Robertsas džiaugėsi. Ji nesidrovėdama meluodavo savo vyrui; visos jos panašios, be abejo. Vargšelis buvo kaip nesavas, pradėjo sirgti. Jis mirė nuo piktvotės, infekcija pateko nuo skutimosi šepetėlio.

– Aš buvau tai pamiršęs, – pamelavo Betlas.

– Ir tuomet ji iškeliavo į užsienį, kur netrukus taip pat mirė. Aš niekuomet nemėgau tokių moterų – pasimaišiusių ant vyrų, žinote.

– Yra tokia rūšis, – pasakė Betlas. – Jos labai pavojingos. Gydytojai nuo tokių turėtų laikytis kuo toliau. Kur gi ji mirė... padėkite prisiminti...

– Egipte, jei neklystu. Nuo kraujo užkrėtimo – kažkokia vietinė infekcija.

– Dar vienas dalykas gydytojams sukelia rūpesčių, – pasakė Betlas, pereidamas prie kitos temos, – kai jis įtaria, kad vieną iš jo pacientų nunuodijo giminės. Ką tokiu atveju jam daryti? Bandyti tuo įsitikinti – ar tiesiog prilaikyti liežuvį? Ir jei jis pasirenka pastarąją galimybę, tai gali patekti į nejaukią padėtį, jei vėliau kils kalbų bei įtarimų. Įdomu, ar daktaras Robertsas nebuvo atsidūręs panašioje situacijoje?

– Manau, kad ne, – pasvarsčiusi atsakė mis Bargis.

– Nesu girdėjusi nieko panašaus.

– Įdomu būti sužinoti statistiką, kiek vidutiniškai gydytojo praktikoje miršta pacientų per metus. Jūs jau dirbate pas daktarą Robertsą keletą metų...

– Septynerius.

– Septynerius. Na, ir kiek gi maždaug mirties atvejų buvo per šį laikotarpį?

– Iš karto neatsakysi. – Mis Bargis ėmėsi aritmetikos. Dabar ji jau buvo visiškai atlyžusi. – Septyni, aštuoni... žinoma, aš negaliu tiksliai prisiminti... sakyčiau, ne daugiau trylikos per tą laiką.

– Ką gi, manau, kad daktaras Robertsas yra geresnis už daugumą gydytojų, – linksmai tarė Betlas. – Turbūt įtakos turi ir tai, kad jo pacientai priklauso aukštesniajam visuomenės sluoksniui. Jie gali skirti lėšų savo priežiūrai.

– Jis labai populiarus gydytojas. Jis tiksliai nustato diagnozes.

Betlas atsiduso ir atsistojo.

– Bijau, kad nutolau nuo savo užduoties surasti ryšį tarp daktaro ir misterio Šaitanos. Jūs esate tikra, kad jis nebuvo daktaro pacientas?

– Visiškai tikra.

– Galbūt jis užsiregistravo kitu vardu? – Betlas atkišo nuotrauką. – Esate jį anksčiau mačiusi?

– Kokia teatrališka asmenybė! Ne, jo niekuomet anksčiau nesu mačiusi.

– Ką gi, tuomet viskas, – Betlas atsiduso. – Aš labai dėkingas daktarui už viską. Perduokite jam tai. Pasakykite jam, kad pereinu prie „numeris du“. Viso gero, mis Bargis, dėkoju už jūsų pagalbą.

Jis paspąudė ranką ir išėjo. Eidamas gatve jis išsitraukė užrašų knygelę ir pasižymėjo keletą pastabų po raide R.

Misis Greivs? Nepanašu.

Misis Kreidok?

Nieko nepaveldėjo.

Nevedęs. (Gaila.)

Ištirti pacientų mirties atvejus. Sunki užduotis.

Jis užvertė knygelę ir užėjo į Vęsekso banko filialą Lankastergeite.

Tarnybinis pažymėjimas atvėrė jam kelią pokalbiui su banko filialo valdytoju.

– Labas rytas, sere. Kiek žinau, tarp jūsų klientų yra daktaras Džefris Robertsas.

– Visiškai teisingai, inspektoriau.

– Aš norėčiau gauti informaciją apie šio džentelmeno sąskaitos judėjimą per pastaruosius keletą metų.

– Padėsiu, kuo galėsiu.

Praėjo pusvalandis sunkaus darbo. Galiausiai Betlas atsidusęs paėmė išrašytą skaičiais lapą.

– Radote, ko ieškojote? – smalsiai paklausė valdytojas.

– Ne, nieko, už ko būtų galima užsikabinti. Vis tiek jums labai ačiū.

Tuo pat metu daktaras Robertsas, plaudamasis rankas savo priimamajame, per petį paklausė mis Bargis:

– Kaip mūsų bejausmis seklys? Apvertė viską aukštyn kojom, o jus išvertė į kitą pusę?

– Iš manęs jis nieko daug nesužinojo, – pasakė mis Bargis, suspausdama lūpas.

– Mano vaikeli, nėra reikalo tylėti kaip žuviai. Aš

jums sakiau papasakoti viską, kas jį domina. O kas jį domino, tarp kitko?

– Vis įkyriai klausinėjo, kaip artimai jūs pažįstamas su tuo Šaitana. Netgi užsiminė, kad jis galėjo pas jus užsiregistruoti kaip pacientas kitu vardu. Jis man parodė jo nuotrauką. Toks teatrališkas vyras!

– Šaitana? Taip, mėgo vaizduoti šiuolaikinį Mefistofelį. Ir jam tas neblogai sekėsi. Ko dar Betlas klausinėjo?

– Šiaip lyg ir nieko. Išskyrus... ak, taip, kažkas jam buvo pripasakojęs nesąmonių apie misis Greivs. Pamenate, ką ji išdarinėjo?

– Greivs? Greivs? Ak, taip, misis Greivs! Tai bent pokštas! – Daktaras smagiai nusijuokė. – Iš tiesų labai juokinga.

Ir jis nuėjo pietauti, pakiliai nusiteikęs.

Dešimtas skyrius

Daktaras Robertsas (tęsinys)

Inspektorius Betlas pietavo su Erkiuliu Puaro. Pirmasis atrodė prislėgtas, antrasis užjaučiantis.

– Taigi jūsų rytas nebuvo labai sėkmingas, – mąsliai tarė Puaro.

Betlas papurtė galvą.

– Atrodo, laukia sunkus darbas, mesjė Puaro.

– Ką jūs apie jį manote?

– Apie daktarą? Atvirai kalbant, manau, jog Šaitana buvo teisus. Jis tikras žudikas. Primena man Vestvėjų. Arba tą advokatą iš Norfolko. Tas pats nuoširdumas, pasitikėjimas savimi. Turi vardą. Abu tie buvo gudrūs velniai – kaip ir Robertsas. Vis dėlto tai nereiškia, kad Robertsas nužudė Šaitaną, tiesą sakant, aš ir pats taip nemanau. Jis per daug gerai žino apie riziką – geriau nei koks mėgėjas – kad Šaitana galėjo atsibus-

ti ir pradėti šaukti. Ne, aš nemanau, kad Robertsas jį nužudė.

– Bet jūs manote, kad jis yra kažką nužudęs?

– Galbūt net ne vieną. Kaip Vestvėjus. Bet tai būtų sunku įrodyti. Aš peržiūrėjau jo banko sąskaitos įrašus. Nieko įtartino – jokių didelių sumų, staiga iš kažkur atsiradusių. Bet kuriuo atveju, mažiausiai per pastaruosius septynerius metus jis nėra gavęs palikimo iš savo pacientų. Todėl atkrenta žmogžudystės dėl tiesioginės naudos versija. Jis niekuomet nebuvo vedęs. O gaila – daktarui be galo paprasta nužudyti savo žmoną. Jis gana turtingas, bet, kita vertus, jo pacientai taipogi ne iš vargšų.

– Taigi atrodo, kad jo gyvenimas visiškai nepriekaištingas – galbūt išties toks ir yra.

– Galbūt. Bet aš labiau linkęs į blogesnį variantą.

Jis tęsė toliau:

– Yra kažkoks kabliukas dėl skandalo su viena moterimi – viena iš jo pacienčių, vardu Kreidok. Manau, jog verta tai ištirti. Kam nors tai pavesiu. Moteris mirė Egipte nuo kažkokios vietinės infekcijos – nemanau, jog čia kažkas būtų – bet ta istorija galėtų atskleisti tam tikrų jo charakterio bei moralės bruožų.

– Ji buvo ištekėjusi?

– Taip. Vyras mirė nuo piktvotės.

– Nuo piktvotės?

– Taip, tuo metu prekyboje buvo daugybė pigių skutimosi šepetėlių, dalis jų buvo užkrėstų. Dėl to nuolat kildavo skandalai.

– Patogu, – pastebėjo Puaro.

– Ir aš taip pamaniau. Jei jos vyras grasino sukelti

triukšmą... Bet visa tai tik viena iš versijų. Ir dar šlubuojanti abejom kojom.

– Drąsos, mano drauge. Aš žinau, koks jūs atkaklus. Galiausiai jūs turėsite ne dvi, o daugybę kojų, kaip šimtakojis.

– Ir besvarstydamas, ant kurios gi atsistoti, nusirisiu į griovį, – pašmaikštavo Betlas, tuomet smalsiai paklausė: – O kaip jūs, mesjė Puaro? Nenorite imtis darbo?

– Aš galėčiau taip pat apsilankyti pas daktarą Robertsą.

– Mes du per vieną dieną? Tai galėtų jį suerzinti.

– Aš būsiu labai taktiškas. Aš neklausinėsiu jo apie praeitį.

– Norėčiau sužinoti, kokią strategiją jūs pasirinkote, – smalsiai pasakė Betlas, – bet nesakykite, jei nenorite.

– *Du tout, du tout**. Labai noriu. Mes šiek tiek pakalbėsim apie bridžą – štai ir viskas.

– Vėl bridžas. Ne per daug vis apie tą patį, mesjė Puaro?

– Man ši tema labai įdomi.

– Na, kiekvienas turi savo skonį. Aš per daug nesižaviu tokiais metodais. Jie neatitinka mano stilių.

– O koks jūsų stilius, inspektoriau? – Puaro akyse pasirodė kibirkštėlės.

– Tiesus, sąžiningas, uolus tarnautojas, kruopščiai atliekantis savo pareigas – štai mano stilius, – taip pat su kibirkštėlėmis akyse atsakė Betlas. – Jokių triukų, jokių fokusų, tik sąžiningas darbštaus darbo prakaitas.

* Visai ne, visai ne (pranc.).

Šiek tiek nuobodus rutininis darbas – štai taip.

Puaro pakėlė taurę.

– Už mūsų garbingus metodus – ir te sėkmė apvainikuoja mūsų bendras pastangas.

– Tikiuosi, kad pulkininkas Reisas mums suras ką nors vertinga apie Despardą, – pasakė Betlas. – Jis turi daugybę gerų informacijos šaltinių.

– O misis Oliver?

– Čia nėra jokio konkretumo, tačiau ji man patinka. Šneka daugybę niekų, bet šauni moteris. Ir moterys žino kur kas daugiau apie kitas moteris, nei vyrai. Ji gali pastebėti ką nors naudinga.

Jie atsisveikino. Betlas nuėjo į Skotlad Jardą paruošti instrukcijas, kuriomis vadovaujantis vykdyti tyrimą. Puaro patraukė į Gloučesterio terasą 200.

Daktaro Robertso antakiai komiškai išsilenkė, pamačius naująjį svečią.

– Du sekliai per vieną dieną? – paklausė jis. – Vakare jau laukia antrankiai, reik manyt.

Puaro nusišypsojo.

– Galiu jus užtikrinti, daktarai Robertsai, kad mano dėmesys tolygiai pasiskirstęs tarp jūsų visų keturių.

– Tai jau šiek tiek guodžia. Rūkysite?

– Ačiū, aš labiau pratęs prie savųjų.

Puaro prisidegė ploną rusišką cigaretę.

– Kuo galiu jums padėti? – paklausė Robertsas.

Puaro papsėdamas cigaretę kurį laiką tylėjo, tuomet tarė:

– Ar jums patinka stebėti žmogiškąją prigimtį, daktare?

– Nežinau. Galbūt. Daktaras turi tai daryti.

– Būtent tai aš ir pamaniau. Aš tariau sau: „Daktaras visuomet turi stebėti savo pacientus – jų išraišką, veido blyškumą, kaip dažnai jie kvėpuoja, ar jie susirūpinę; daktaras tai pastebi automatiškai beveik ir pats to nesuprasdamas! Daktaras Robertsas gali man padėti.“

– Labai norėčiau? Kas jus domina?

Puaro ištraukė iš mažytės kišeninės dėžutės tris kruopščiai sulankstytus lapus su bridžo taškais.

– Tai pirmieji trys ano vakaro ruberiai, – paaiškino jis. – Šis pirmasis pildytas mis Meridit ranka. Ar jūs galėtumėte prisiminti, kokie buvo skelbti kontraktai ir kaip žaidė kiekvienas iš dalyvių?

Robertsas nustebęs spoksojo į jį.

– Jūs juokiatės, mesjė Puaro? Kaipgi aš galiu tai prisiminti?

– Negalite? Būčiau jums be galo dėkingas, jei galėtumėte. Čia pirmasis ruberis. Pirmasis ėjimas tikriausiai buvo darytas čirvais arba kryžiais, ir kas nors iš priešingos pusės užbaigė su penkiasdešimt.

– Leiskite prisiminti... tai buvo pirmasis padalinimas, taip, aš manau, jie pradėjo žaidimą kryžiais.

– O kitas padalinimas?

– Regis, kažkas iš mūsų skelbė penkiasdešimt, bet tikrai negaliu prisiminti, kas. Iš tiesų, mesjė Puaro, nesitikėkite iš manęs labai daug.

– Galite prisiminti dar kokius nors kontraktų skelbimus ar kirčius?

Robertsas nusijuokė.

– Mano brangus mesjė Puaro, negi jūs iš tiesų tikite, jog galėčiau? Visų pirma, ten įvyko žmogžudystė

– pakankama priežastis, kad iš galvos išgaruotų net ir patys šauniausi ėjimai, o be to, nuo to laiko aš žaidžiau mažiausiai pustuzinį ruberių.

Puaro atrodė labai nusiminęs.

– Man labai gaila, – pasakė Robertsas.

– Tai nėra labai jau svarbu, – lėtai pratarė Puaro. – Aš tikėjausi, kad jūs galėsite prisiminti bent jau vieną ar du ėjimus, kurie, mano nuomone, galėtų turėti įtakos prisimenant kitus dalykus.

– Kokius kitus dalykus?

– Na, tarkim, jūs galėjot pastebėti, kad jūsų partneris pridarė nesąmonių netgi žaidžiant paprastą žaidimą be kozirių, arba kad oponentas, pavyzdžiui, pora kartų netikėtai praleido šansą, nesugebėdamas išnaudoti aiškiai geros padėties.

Daktaras Robertsas staiga surimtėjo. Jis palinko priekin savo krėsle:

– Dabar aš suprantu, kurlink jūs lenkiate. Atleiskite. Iš pradžių pamaniau, kad jūs klausinėjate kažkokių nesąmonių. Jūs manote, kad žmogžudystė, sėkmingas jos įvykdymas, galėjo reikšmingai pakeisti kaltininko žaidimą?

Puaro linktelėjo.

– Jūs teisingai pagavote esmę. Tai būtų nepaprastai vertingas raktas nusikaltimo išaiškinimui, jei jūs būtumėte keturi žaidėjai, puikiai pažįstantys vienas kito žaidimą. Netolygus žaidimas, netikėtas pasikeitimas, progų neišnaudojimas – tai būtų iškart pastebima. Deja, jūs visi vienas kito nepažįstate. Netolygus žaidimas nėra toks ryškus. Bet pagalvokite, mesjė daktare, meldžiu jus, pagalvokite. Jūs pamenate kažkokius

svyravimus, apmaudžias klaidas kieno nors žaidime?

Minutę kitą buvo tylu, tuomet daktaras Robertsas papurtė galvą.

– Bergždžias reikalas. Niekuo negaliu padėti, – nuoširdžiai prisipažino jis. – Paprasčiausiai neatsimenu. Visa, ką galiu papasakoti, esu jau jums sakęs. Misis Lorimer yra aukščiausios klasės žaidėja – niekuomet nesuklydo, bent jau nepastebėjau. Ji puikiai žaidė nuo pradžios iki galo. Despardo žaidimas buvo taip pat geras ir taisyklingas. Konvencionalus žaidėjas – tai yra, jo ėjimai griežtai logiški. Niekuomet neperžengia taisyklių. Nesiima jokios rizikos. Mis Meridit... – jis dvejojo.

– Taip? Mis Meridit? – paragino Puaro.

– Ji padarė klaidų, kartą ar du, pamenu – labiau į vakaro pabaigą, bet galbūt todėl, kad jau buvo pavargusi, be to, ji nelabai patyrusi žaidėja. Ir jos rankos drebėjo... – Jis stabtelėjo.

– Kada jos rankos drebėjo?

– Kada tai buvo? Negaliu prisiminti. Manau, ji tiesiog nervinosi. Mesjė Puaro, jūs mane verčiate įsivaizduoti nežinia ką.

– Prašau atleisti. Yra dar viena priežastis, kodėl aš prašau jūsų pagalbos.

– Kokia?

Puaro iš lėto tarė:

– Tai ne taip paprasta. Matote, aš nenoriu jums atskleisti pagrindinio klausimo. Jei pasakyčiau, jūs pamanytumėt viena ar kita – na, aš jums pakiščiau kažkokių minčių. Ir tuomet jūsų atsakymas nebūtų toks vertingas. Leiskite man pabandyti kitu būdu. Gal ma-

lonėtumėte, daktare Robertsai, man aprašyti kambarį, kuriame jūs žaidėte.

Robertsas atrodė visiškai priblokštas.

– Aprašyti kambarį?

– Jei jums nesunku.

– Mano brangus bičiuli, aš tiesiog nežinau, nuo ko turėčiau pradėti.

– Pradėkite nuo ko norite.

– Na, ten buvo nemažai baldų...

– Ne, ne, prašyčiau labai konkrečiai, maldauju.

Daktaras Robertsas atsiduso ir aukcionatoriaus balsu pradėjo vardinti:

– Didelė sofa, aptraukta dramblio kaulo spalvos brokatu, antra tokia pat žalios spalvos, keturi ar penki dideli krėslai. Aštuoni ar devyni persiški kilimai, dvylikos paauksuotų ampyro kėdžių komplektas. Viljamo epochos rašomasis stalas. Aš jaučiuosi kaip varžytinių klerkas. Labai graži kinų vitrina. Didžiulis fortepijonas. Buvo ir kitų baldų, bet aš jų neįsidėmėjau. Šešios nuostabios japoniškos graviūros. Du kinų paveikslai ant veidrodžio. Penkios ar šešios nuostabios peleninės. Ant stalo – japoniškos figūros iš dramblio kaulo. Kažkas iš sidabro – Čarlzo epochos taurė, jei neklystu. Keletas Batersi epochos emalės figūrėlių...

– Bravo, bravo, – džiaugėsi Puaro.

– Senoji anglų keramika – pora paukščių ir Ralfo Vudo statulėlė, jei neklystu. Buvo keletas Rytų dirbinių – sudėtingų sidabrinių figūrų. Kažkokie papuošalai, bet aš čia nesu didelis žinovas. Keletas paukščių iš Čelsio krištolo. Iš kažkokios nuostabios figūrėlės vitrinoje. Tai toli gražu ne viskas, bet šiuo metu tik tiek

galiu prisiminti.

– Neįtikėtina, – deramai įvertino Puaro. – Jūs labai pastabus žmogus.

Daktaras smalsiai paklausė:

– Ar aš paminėjau daiktą, kurį jūs turėjote galvoje?

– Tai ir yra įdomiausia, – pasakė Puaro. – Jei jūs paminėtumėte tą daiktą, kurį aš turėjau galvoje, tai aš nepaprastai nustebčiau. Kaip ir tikėjausi, jūs jo nepaminėjote.

– Kodėl?

Puaro akys žybtelėjo.

– Galbūt todėl... kad jo ten nebuvo.

Robertsas spoksojo į jį.

– Man tai kažką primena.

– Jums tai primena Šerloką Holmsą, ar ne? Įdomus atvejis su šunimi. Šuo naktį nestaugė*. Štai kas įdomu! Na, aš nieko prieš naudojimąsi kitų triukais.

– Žinote, mesjė Puaro, aš visiškai nenutuokiu, kurlink jūs lenkiate.

– Gerai, labai gerai. Tarp mūsų kalbant, tai mano nedidelis sumanymas.

Tuomet, daktarui Robertsui vis dar su nuostaba žiūrint į Puaro, pastarais atsistojo ir šypsodamasis pasakė:

– Bent jau galite būti tikras, jog tai, ką jūs man papasakojote, labai pravers man kitame interviu.

Daktaras taip pat pakilo.

– Nesuprantu kaip, bet patikėsiu jūsų žodžiu, – pasakė jis.

Jie atsisveikino.

---

* Epizodas iš apsakymo „Baskervilio šuo“.

Puaro nulipo laiptais žemyn iš mostelėjo važiuojančiam pro šalį taksi.

– Šimtas vienuolika Čeinio takas, Čelsis, – pasakė jis vairuotojui.

Vienuoliktas skyrius

Misis Lorimer

Namas Čeinio take 111 pasirodė esąs nedidelis, bet jaukus ir tvarkingas. Durys buvo nudažytos juoda spalva, o laiptai ypač gerai išbalinti, variniai belstuvas bei durų rankena spindėjo popietės saulėje.

Duris atvėrė pagyvenusi kambarinė su nepriekaištingos baltos spalvos kepuraite ir prijuoste. Atsakydama į Puaro klausimą ji patvirtino, kad jos šeimininkė yra namuose. Ji nuvedė svečią siaurais laiptais į viršų.

– Kaip jus pristatyti, sere?

– Mesjė Erkiulis Puaro.

Jis buvo palydėtas į įprastos L formos svetainę. Puaro apsidairė aplink, įsidėmėdamas detales. Geri, puikiai nupoliruoti baldai, kokie paprastai yra paveldimi. Blizgančiu kartūnu aptrauktos kėdės bei sofa. Keletas fotografijų senamadiškuose sidabro rėmuose. Daug er-

dvės bei šviesos ir nuostabios chrizantemos, pamerktos aukštoje vazoje.

Įėjo misis Lorimer. Ji padavė Puaro ranką, neišreikšdama jokio nusistebėjimo jo pasirodymu, parodė ranka į krėslą, atsisėdo pati ir keliais žodžiais pasidžiaugė oru.

Tuomet kurį laiką tvyrojo tyla.

– Tikiuosi, madam, – pasakė Erkiulis Puaro, – jūs man atleisite už šį vizitą.

Žvelgdama tiesiai į jį, misis Lorimer paklausė:

– Ar šis vizitas susijęs su jūsų profesija?

– Taip, turiu pripažinti.

– Aš manau, jūs suprantate, mesjė Puaro, kad aš, nors ir privalau, žinoma, suteikti visokeriopą informaciją inspektoriui Betlui bei kitiems policijos pareigūnams, tačiau visiškai neprivalau to daryti prašant neoficialiems tyrėjams?

– Aš tai puikiai suprantu, madam. Jei jūs man parodysite į duris, aš pro jas išeisiu su visišku nuolankumu.

Misis Lorimer nežymiai šyptelėjo.

– Aš dar nepasiruošusi tokiems kraštutinumams, mesjė Puaro. Galiu jums skirti dešimt minučių. Po to aš turiu eiti žaisti bridžą.

– Dešimties minučių man pakaks. Norėčiau jūsų paprašyti, madam, aprašyti kambarį, kuriame jūs tą vakarą žaidėte bridžą – kambarį, kuriame buvo nužudytas misteris Šaitana.

Misis Lorimer antakiai pakilo.

– Koks keistas prašymas! Nesuprantu jo prasmės.

– Madam, įsivaizduokite, kad jums žaidžiant bri-

džą kas nors jūsų klaustų, kodėl jūs einate tūzu, arba kodėl jūs ėjote valetu, kurį nukirto karalienė, užuot ėjusi karaliumi ir laimėjusi ėjimą? Jei jūsų kas nors to klaustų, tai aiškinti reiktų gana ilgai ir nuobodžiai, tiesa?

Misis Lorimer šiek tiek nusišypsojo.

– Norite pasakyti, kad šiame žaidime jūs esate ekspertas, o aš naujokas. Gerai, suprantu. – Ji kurį laiką mąstė. – Tai buvo didelis kambarys. Jame buvo daug gražių daiktų.

– Galėtumėte juos apibūdinti?

– Buvo keletas stiklinių gėlių – šiuolaikinių, išties gražių. Ir taip pat keletas kinų ar japonų paveikslų. Ir dar buvo vaza su mažytėmis raudonomis tulpėmis – neįprastai ankstyvu joms metu.

– Dar kas nors?

– Deja, daugiau nieko tiksliai negaliu apibūdinti.

– O kaip baldai – pamenate apmušalų spalvas?

– Regis, šilkiniai, bet daugiau nieko negaliu pasakyti.

– Gal įsidėmėjote kokius nedidelius daiktus?

– Deja, ne. Jų buvo labai daug. Aš pamaniau, kad čia greičiau kolekcionieriaus kambarys.

Kurį laiką tvyrojo tyla. Misis Lorimer pasakė nežymiai šypsodamasi:

– Tikriausiai jums nelabai kuo padėjau.

– Yra dar kai kas. – Jis padavė bridžo taškų skaičiavimo lapus. – Čia surašyti pirmieji trys ruberiai. Galbūt jūs galėtumėte jais remiantis atkurti žaidimo eigą.

– Leiskite pažiūrėti. – Misis Lorimer atrodė susidomėjusi. Ji palinko virš lapo.

– Tai buvo pirmasis ruberis. Mes su mis Merdit žaidėme prieš du vyrus. Pirmajame žaidime buvo keturi pikai. Mes gerai žaidėme ir netgi gavome papildomą kirtį. Kitame žaidime buvo du būgnai ir daktaras Robertsas liko be vieno. Trečiame žaidime buvo daug kontraktų skelbimų, pamenu. Mis Meridit praleido ėjimą. Majoras Despardas skelbė čirvus. Aš praleidau. Daktaras Robertsas peršoko ant trijų būgnų. Mis Meridit ėjo trimis pikais. Majoras Despardas skelbė keturis būgnus. Aš padvigubinau. Daktaras Robertsas ėjo keturiais čirvais. Jie liko be vieno.

– *Epatant**, – pasakė Puaro. – Kokia atmintis!

Misis Lorimer tęsė toliau, nekreipdama į jį dėmesio:

– Kitą žaidimą majoras Despardas praleido ėjimą ir aš skelbiau be korizių. Daktaras Robertsas skelbė tris čirvus. Mano partnerė nieko neskelbė. Daktaras Robertsas palaikė partnerį ir šaukė keturis. Aš padvigubinau ir jie liko be dviejų. Tuomet aš dalinau ir mes žaidėme keturiais pikais.

Ji paėmė kitą lapą.

– Čia jau sunkiau, – pasakė Puaro. – Majoras Despardas surašinėjo išbraukimo būdu.

– Jei neklystu, abi pusės pradėjo nuo penkiasdešimties – tuomet majoras Despardas paskelbė penkis būgnus, mes padvigubinome ir palikome jį be trijų kirčių. Tuomet mes žaidėme trimis kryžiais, bet jie iškart atsakė penkiais pikais. Mes apačioje užsirašėme šimtą. Anie ėjo vienu čirvu, mūsų ėjimas buvo du be kozirių ir galiausiai laimėjome ruberį su keturių kryžių

* Nuostabu (pranc.).

skelbimu.

Ji paėmė kitą lapą.

– Šis ruberis buvo tikras mūšis, kaip pamenu. Prasidėjo ramiai. Majoras Despardas ir mis Meridit skelbė vieną čirvą. Tuomet mes pralošėm pora penkiasdešimtukų bandydami su keturiais čirvais ir keturiais pikais. Tuomet jie žaidė pikais – nepaisant mūsų pastangų jiems sutrukdyti. Kitus tris padalinimus mes pralošėm, laimei, be dublių. Kitas žaidimas buvo be kozirių, mes laimėjome. Tuomet užvirė nuožmi kova. Abi pusės po kartą pralošė. Daktaro Robertso skelbimai buvo pernelyg pervertinti, tačiau, nors jis smarkiai pralošė kartą ar du, jo taktika pasiteisino, nes jis ne kartą išgąsdino mis Meridit, kuri atsisakė savo skelbimų. Tuomet jis pradžioje skelbė du pikus, aš ėjau trimis būgnais, jis skelbė keturis be kozirių, aš tuomet penkis pikus ir jis netikėtai peršoko ant septynių būgnų. Mus padvigubino, be abejo. Jis neturėjo pagrindo tokiam ėjimui. Bet per stebuklą mes laimėjome. Aš niekada nemaniau, kad mums pasiseks, kai pamačiau jį pralaimint. Jei anie būtų ėję čirvais, būtume praradę tris kirčius. Bet mums pasisekė, kadangi jie ėjo kryžių karaliumi. Teko kaip reikiant pasijaudint!

– *Je crois bien** – abejotinas „didysis šalmas“, ir staiga pasidvigubino. Emocijų išties netrūko! Man, turiu pripažinti, neužtenka nervų „šalmams“. Man pakanka paprasto žaidimo.

– Ak, bet taip neturi būti, – energingai paprieštaravo misis Lorimer. – Reikia tiesiog tinkamai žaisti.

– Rizikuoti, turite galvoje?

---

* Aš manau (pranc.).

– Nėra jokios rizikos, jei skelbimas protingas. Reikia matematiškai apskaičiuoti. Deja, tik nedaugelis išties moka skelbti kontraktus. Pradinius kontraktus jie gerai įvaldę, tačiau vėliau pameta galvas. Jie nemoka skirti ėjimo su laiminčia korta nuo pralaiminčios – bet aš neketinu jūsų mokyti žaisti bridžą, mesjė Puaro.

– Esu tikras, kad man tokia pamoka būtų naudinga, madam.

Misis Lorimer vėl įniko studijuoti taškų lenteles.

– Po tokios jaudinančios partijos kitas žaidimas atrodė gana nuobodus. Turite ketvirtą lentelę? Ak, taip. Permaininga kova – nė viena pusė negalėjo pasižymėti.

– Dažnai taip būna, ir vakaras tuomet atrodo varginančiai ilgas.

– Būna, kad prasideda nuobodžiai, tačiau žaidimas pamažu įtraukia.

Puaro susirinko taškų lenteles ir kiek nusilenkė:

– Madam, norėčiau jus pasveikinti. Jūsų gebėjimas prisiminti žaidimą tiesiog nuostabus! Jūs pamenate, galima sakyti, kiekvieną ėjimą!

– Manau, kad taip.

– Atmintis – nuostabi dovana. Turint gerą atmintį, praeitis nebėra praeitis. Neabejoju, kad jums praeitis pati atsiskleidžia, kuris įvykis tarsi būtų įvykęs vakar. Tai tiesa?

Ji greitai pažvelgė į jį. Jos akys patamsėjo ir plačiai atsimerkė. Tai tęsėsi tik akimirką, tuomet ji atgavo savo dalykišką laikyseną, bet Puaro neabejojo: šūvis pataikė į tikslą.

Misis Lorimer atsistojo.

– Atleiskite, man jau laikas eiti, aš negaliu vėluoti.

– Žinoma, žinoma. Atleiskite, kad jus sugaišinau.

– Man labai gaila, kad negalėjau jums padėti.

– Bet jūs jau padėjote, – pasakė Erkiulis Puaro.

– Aš taip nemanau. – Jos balsas buvo ryžtingas.

– Tikrai padėjote. Jūs man kai ką pasakėte, ką aš norėjau išgirsti.

Ji nepaklausė, kas būtent tai buvo.

Jis ištiesė ranką.

– Dėkoju, madam, už jūsų pakantumą.

Spaudžiant vienas antram rankas, ji pasakė:

– Jūs esate neįprastas žmogus, mesjė Puaro.

– Toks, kokį mane sukūrė Dievas.

– Mes visi tokie, aš manau.

– Ne visi, madam. Kai kurie stengiasi pagerinti savo prigimtį. Misteris Šaitana, pavyzdžiui.

– Kokiu būdu?

– Jis turėjo labai gerą skonio pajautimą *de vertus** ir *bric–a–brac*** srityse, jam reikėjo tuo ir apsiriboti. Tačiau užuot tuo pasitenkinęs, jis kolekcionavo kitus dalykus.

– Kokius?

– Na... kaip čia tiksliau pasakius – galbūt sensacijas?

– O jūs nemanote, kad tai buvo *dans son caravtere****?

Puaro liūdnai palingavo galvą.

– Jis per daug sėkmingai vaidino šėtono vaidmenį.

* Meno kūriniai (it.).
** Seni bei antikvariniai daiktai (pranc.).
*** Būdinga jo charakteriui (pranc.).

Bet jis nebuvo šėtonas. *Au fond**, jis buvo tiesiog kvailas. Ir štai – jo nebėra.

– Nes jis buvo kvailas?

– Tai nuodėmė, kuri niekuomet neatleidžiama ir visuomet baudžiama, madam.

Kurį laiką buvo tylu. Tuomet Puaro tarė:

– Aš jau eisiu. Aš be galo dėkingas už jūsų draugiškumą, madam. Aš daugiau nebeateisiu, nebent jūs pati mane pakviestumėte.

Jos antakiai pakilo.

– Brangus mesjė Puaro, kodėl turėčiau jus pakviesti?

– Galėtumėt. Tiesiog kilo tokia mintis. Tokiu atveju aš atvykčiau. Atminkite tai.

Jis dar kartą nusilenkė ir išėjo iš kambario.

Atsidūręs gatvėje, jis tarė pats sau:

– Aš esu teisus, esu tuo tikras... Kitaip ir būti negali!

---

* Iš esmės (pranc.).

Dvyliktas skyrius

Enė Meridit

Misis Oliver su tam tikrais sunkumais išsiropštė iš savo mažo dviviečio automobilio. Šiuolaikinių automobilių gamintojai kažkodėl mano, kad po vairu visuomet bus tik grakščios kojos. Taip pat madinga sėdynes įrengti žemai. Todėl pagyvenusiai solidžių proporcijų moteriai tenka įdėti gana daug pastangų išsiropščiant iš po vairo. Gretima keleivio sėdynė buvo užgriozdinta keletu žemėlapių, rankine, trimis romanais bei dideliu krepšiu su obuoliais. Misis Oliver mėgo obuolius ir kartą vienu prisėdimu suvalgė penkis svarus, kurdama sudėtingą romano "Mirtis kanalizacijos šachtoje" siužetą, iki atsitokėjo nuo prasidedančių pilvo dieglių, kai tuo tarpu po valandos ir dešimt minučių jos laukė svarbūs pietūs, surengti jos garbei.

Galiausiai ji ryžtingai pakilo, keliais pastūmusi ne-

klusnias automobilio dureles, ir atsidūrė priešais „Vendono kotedžo“ vartus, tuo pačiu aplink save pažerdama obuolių graužtukus.

Ji giliai atsiduso, atstūmė nemadingu kampu skrybėlę plačiais kraštais, su pasitenkinimu žvilgtelėjo į savo tvido kostiumėlį, kurį laiku sumojo apsivilkti, kiek suraukė antakius, pamačiusi per išsiblaškymą užsimautus miestietiškus prašmatnius odinius aukštakulnius batelius, ir, stumtelėjusi „Vendono kotedžo“ vartelius, grįstu plytelėmis taku nuėjo prie paradinių durų. Ji paskambino bei linksmai pabeldė neįprastu rupūžės galvos formos belstuku.

Nesulaukusi jokio atsako, ji pakartojo procedūrą.

Dar po pusantros minutės misis Oliver guviai nužingsniavo aplink namą į žvalgytuves.

Už namo buvo nedidelis jaukus sodas su astromis bei padrikai išsimėčiusiomis chrizantemomis. Už jo – laukas, už lauko – upė. Kaip spalio mėnesiui, saulė buvo pakankamai šilta.

Lauku namo kryptimi ėjo dvi merginos. Joms įėjus pro sodo vartelius, pirmoji iš jų sustojo kaip įbesta.

Misis Oliver žengė jų pasitikti.

– Kaip jums sekasi, mis Meridit? Jūs mane pamenate?

– Ak... taip, be abejo. – Mis Meridit paskubomis atkišo ranką. Jos akys išsiplėtė iš išgąsčio. Tuomet ji susiėmė.

– Tai mano draugė, mes kartu gyvename. Mis Dovs. Roda, tai misis Oliver.

Antroji mergina buvo aukšta, tamsi, energinga. Ji pakiliai paklausė:

– Ak, tai jūs misis Oliver? Ariadnė Oliver?

– Ta pati, – atsakė misis Oliver ir pridūrė, kreipdamasi į Enę: – Galbūt galime kur nors prisėsti, brangioji, nes turiu jums daug ką pasakyti.

– Be abejo. Ir arbatos išgersim.

– Arbata gali ir palaukti, – pasakė misis Oliver.

Enė nusivedė ją prie aptriušusių staliuko bei keleto pintų kėdžių. Misis Oliver rūpestingai išsirinko stipriausiai atrodančią kėdę, nes jau turėjo įvairios liūdnos patirties su netvirtais sodo baldais.

– Na, mano brangioji, – žvaliai pasakė ji, – kalbėkim be užuolankų. Turiu galvoje žmogžudystę aną vakarą. Mes negalim likti nuošaly, reikia kažką daryti.

– Kažką daryti? – nustebo Enė.

– Žinoma, – pasakė misis Oliver. – Nežinau, ką manote jūs, bet aš neturiu nė menkiausios abejonės, kas tai padarė. Tas daktaras. Kaip jo vardas? Robertsas. Tai jis! Robertsas. Valų pavardė! Aš niekuomet nepasitikėjau valais! Kartą mano auklė valė pasiėmė mane į Harogeitą ir išvažiavo namo, visai apie mane pamiršusi. Visiškai išsiblaškiusi. Bet užteks apie ją. Tai Robertso darbas – štai kur esmė ir mes turime kartu pamąstyti, kaip tai įrodyti.

Roda Dovs staiga nusijuokė. Tuomet paraudo.

– Atleiskite. Bet jūs... jūs visai kitokia, nei įsivaizdavau.

– Nusivylėte, tikriausiai, – romiai atsakė misis Oliver. – Nieko baisaus, aš prie to pripratau. Taigi, mums reikia įrodyti, kad tai Robertso darbas!

– Kaip mes įrodysim? – paklausė Enė.

– Nebūk tokia apatiška, Ene,– sušuko Roda Dovs.

– Aš manau, kad misis Oliver tiesiog nuostabi! Ji, be abejo, puikiai išmano visus šiuos dalykus. Ji veiks kaip Svenas Hersonas.

Kiek paraudusi paminėjus jos garsaus personažo – suomių detektyvo – vardą, misis Oliver tarė:

– Tai būtina padaryti, ir aš jums pasakysiu, kodėl, mano vaikeli. Jūs nenorite, jog žmonės galvotų, kad tai buvote jūs?

– Kodėl jie turėtų? – rausdama paklausė Enė.

– Jūs juk žinote, kokie jie! – pasakė misis Oliver. – Trys, kurie to nepadarė, bus lygiai taip pat įtariami kaip ir kaltininkas.

Enė Meridit iš lėto tarė:

– Aš vis dar nesuprantu, kodėl jūs atėjote pas mane, misis Oliver?

– Nes man atrodo, kad likusiems dviem tai visiškai nerūpi! Misis Lorimer yra iš tų moterų, kurios ištisas dienas praleidžia bridžo klubuose žaisdamos bridžą. Tokios moterys yra tarsi plieninės, jos pačios savimi pasirūpins! Be to, ji jau pagyvenusi. Jai nesvarbu, jei kas nors galvos, kad tai padarė ji. Jaunos merginos yra kas kita. Joms visas gyvenimas prieš akis.

– O majoras Despardas? – paklausė Enė.

– Ką jūs! – sušuko misis Oliver. – Jis yra vyras! Dėl vyrų aš niekuomet nesijaudinu. Jie gali patys savimi pasirūpinti. Ir jiems, mano nuomone, tai puikiai sekasi. Be to, majorui Despardui patinka pavojų kupinas gyvenimas. Užuot džiaugęsis gyvenimu namuose, jis verčiau renkasi kelionę į Iravadį – ar į Limpopo? Na, jūs žinote, ką aš turiu galvoje – tą geltoną Afrikos upę, kuri taip traukia vyrus. Ne, anie du man visiškai

nerūpi.

– Labai miela tai girdėti, – iš lėto tarė Enė.

– Siaubingas nutikimas, – pasakė Roda. – Jis visiškai sugniuždė Enę, misis Oliver. Ji labai jautri tokiems dalykams. Ir aš jums visiškai pritariu. Verčiau jau kažko imtis, nei sėdėti rankas sudėjus ir mąstyti apie tai.

– Be abejo, – atitarė misis Oliver. – Tiesą sakant, aš pirmą kartą savo gyvenime susiduriu su realia žmogžudyste. Ir vėlgi, tiesą sakant, aš nemanau, kad realios žmogžudystės yra mano sritis. Aš taip įpratusi pati viską sudėlioti – jei suprantate, ką turiu galvoje. Bet aš neketinu laikytis nuošalyje ir kažkokiai trijulei vyrų palikti visą malonumą. Aš visuomet sakiau, jei Skotland Jardui vadovautų moteris...

– Ir? – tarė Roda, palinkdama į priekį su praverta burna. – Jei jūs vadovautumėte Skotland Jardui, ką tuomet darytumėte?

– Aš iškart suimčiau daktarą Robertsą...

– Tikrai?

– Deja, aš nesu Skotland Jardo galva, – pasakė misis Oliver, palikdama pavojingą temą. – Aš tik privatus asmuo...

– Ak, visiškai ne, – pasakė Roda, kiek sutrikusi nuo savo pagyrimo.

– Ir štai mes čia, – tęsė misis Oliver, – trys privatūs asmenys – visos moterys. Pažiūrėkime, ką mes galime kartu sumąstyti.

Enė Merdeit mąsliai linktelėjo. Tuomet paklausė:

– Kodėl jūs manote, kad tai padarė daktaras Robertsas?

– Jis tokio tipo žmogus, – negalvodama atšovė mi-

sis Oliver.

– Bet jūs nemanote... – Enė kiek dvejojo. – Ar daktaras nebūtų... na, turiu galvoje, ar jam nebūtų paprasčiau, tarkim, nunuodyti?

– Visiškai ne. Nuodai, medikamentai – bet kas iš šios srities būtų tiesioginė nuoroda į daktarą. Ak, tie gydytojai – kaip dažnai jie palieka savo lagaminėlius su pavojingais vaistais automobiliuose ir kaip dažnai juos pavagia. Ne, vien dėl to, kad jis daktaras, jis niekuomet nesirinktų tokio būdo, kuris būtų kažkaip susijęs su medicina.

– Suprantu, – kiek abejojančiu balsu atsakė Enė. Tuomet pridūrė: – Bet kodėl jūs manote, kad jis norėjo nužudyti misterį Šaitaną? Turite idėjų?

– Idėjų? Man jų niekuomet netrūksta. Tiesą sakant, čia ir yra problema. Man tai visuomet sudaro sunkumų. Aš niekuomet negaliu galvoti apie kokią nors vieną versiją. Mano galvoje iškart iškyla mažiausiai penkios, ir tuomet man be galo sunku išsirinkti kurią nors vieną. Aš galiu iškart pateikti šešias priežastis žmogžudystei. Problema ta, kad niekuomet nežinai, kuri yra teisinga. Pradėkim nuo to, kad Šaitana galėjo būti lupikautojas. Labai jau jis slidus buvo. Robertsas galėjo atsidurti jo gniaužtuose ir nužudyti jį, nebegalėdamas išsimokėti skolos. Arba galbūt Robertsas išniekino jo seserį ar dukterį. O gal Robertsas turėjo dvi žmonas ir Šaitana apie tai žinojo. Ar galbūt Robertsas vedė Šaitanos antros eilės pusseserę ir per ją ketino paveldėti Šaitanos turtą. Arba... kiek versijų aš išvardijau?

– Keturias, – pasakė Roda.

– Arba – tai išties nebloga mintis – tarkim, Šaitana žinojo kažkokią Robertso praeities paslaptį. Galbūt jūs pastebėjote, mano mieloji, kad Šaitana pietaujant pasakė kažką keisto, po ko stojo nejauki tyla?

Enė pasilenkė ir palietė vikšrą ant lapo.

– Nepamenu, – pasakė ji.

– Kažką apie... kas gi tai buvo... nuodus ir nelaimingą atsitikimą. Negi nepamenate?

Enės kairė ranka suspaudė kėdės atramą.

– Nepamenu nieko panašaus, – susikaupusi atsakė ji.

Roda staiga įsiterpė:

– Ene, tau reikia užsimesti paltą. Dabar ne vasara, nepamiršk. Nueik jo atsinešti.

Enė papurtė galvą:

– Man visai nešalta.

Tačiau tai sakydama ji kiek nusipurtė.

– Mano teorija, – tęsė misis Oliver, – būtų štai tokia: vienas iš daktaro pacientų per neapsižiūrėjimą nusinuodijo, bet iš tikrųjų tai buvo daktaro ranka. Drįsčiau teigti, kad tokiu būdu jis galėjo nužudyti daugybę žmonių.

Staiga Enės skruostai prisipildė raudoniu. Ji tarė:

– Negi daktarai trokšta masiškai žudyti savo pacientus? Ar tai neatsilieptų neigiamai jų praktikai?

– Be abejo, tam turėtų būti priežastis, – neapibrėžtai atsakė misis Oliver.

– Aš manau, kad tokia idėja – visiškas absurdas, – trumpai drūtai pasakė Enė. – Melodramiška iki absurdo.

– Ak, Ene! – agoniškai apgailestaudama sušuko

Roda. Ji pažvelgė į misis Oliver. Jos akys, primenančios sumaniojo spanieliaus akis, tarsi bandė kažką pasakyti. „Pabandykit suprasti, pabandykit suprasti“, sakė jos.

– Aš manau, jog tai puiki idėja, misis Oliver, – nuoširdžiai pasakė Roda. – Daktaras galėjo turėti sunkiai aptinkamų nuodų, ar ne?

– Ak! – sušuko Enė.

Likusios dvi sužiuro į ją.

– Kai ką prisiminiau, – paaiškino ji. – Misteris Šaitana kažką sakė apie daktaro galimybes laboratorijoje. Jis kažką tuo norėjo pasakyti.

– Tai pasakė ne misteris Šaitana, – misis Oliver papurtė galvą. – Tai buvo majoro Despardo žodžiai.

Žingsniai sodo takeliu privertė ją pasukti galvą.

– Puiku, – sušuko ji. – Vilką mini – vilkas čia.

Iš už namo kampo pasirodė majoras Despardas.

Tryliktas skyrius

Antrasis svečias

Pamačius misis Oliver, majoras Despardas atrodė šiek tiek priblokštas. Į jo nudegusį veidą plūstelėjo raudonis. Jis atrodė visiškai pasimetęs.

– Atleiskite, mis Meridit, – jis kreipėsi į Enę. – Skambinau į duris, niekas neatidarė. Tuomet paėjau šiuo takeliu. Pamaniau, gal jus kur nors pamatysiu.

– Atleiskite, kad jums teko laukti prie durų, – atsiliepė Enė. – Mes neturime kambarinės – tiktai moterį, kuri rytais ateina.

Enė supažindino jį su Roda. Roda guviai pasiūlė:

– Išgerkime arbatos. Darosi šaltoka, verčiau eime į vidų.

Jie taip ir padarė. Roda nuėjo į virtuvę. Misis Oliver tarė:

– Koks netikėtas sutapimas – visiems čia susirink-

ti.

– Taip, – nutęsė Despardas.

Jo akys mąsliai žvelgė į ją – vertinantis žvilgsnis.

– Aš aiškinau mis Meridit, – pasakė misis Oliver, būdama labai patenkinta savimi, – kad mes turime sukurti veiksmų planą. Dėl žmogžudystės, turiu galvoje. Tai daktaro darbas, be abejo. Jūs sutinkate su manimi?

– Negalėčiau to tvirtinti. Mes mažai ką žinome.

Misis Oliver veide atsirado išraiška „ak, tie vyrai".

Tarp jų trijų atsirado tam tikra įtampa. Misis Oliver tai iškart pajuto. Kai Roda atnešė arbatą, ji pakilo ir pasakė turinti grįžti į miestą. Ne, labai ačiū už kvietimą, bet ji negalinti pasilikti arbatos.

– Aš jums paliksiu savo vizitinę kortelę, – pasakė ji. Čia yra mano adresas. Užsukite, kai būsite mieste, ir mes viską aptarsime ir galbūt ką nors sugalvosime, kaip išsiaiškinti tiesą.

– Aš jus palydėsiu iki vartelių, – pasakė Roda.

Joms beeinant taku link vartų, iš namo išbėgo Enė Meridit ir jas prisivijo.

– Aš viską apmąsčiau, – pasakė ji. Jos blyškus veidas buvo neįprastai ryžtingas.

– Taip, mieloji?

– Jūs labai maloni, misis Oliver, kad jūs rūpinatės visais šiais dalykais. Bet aš verčiau apskritai nieko nedaryčiau. Nes... viskas taip siaubinga. Aš tiesiog norėčiau viską pamiršti.

– Mano brangus vaike, bet ar jums leis tai pamiršti?

– Aš visiškai suprantu, kad policija šio reikalo taip

nepaliks. Jie galbūt ateis čionai ir užduos man dar daugiau klausimų – tam aš esu pasiruošusi. Bet asmeniškai, turiu galvoje, atmetus būtinus formalumus, aš nenoriu apie tai mąstyti – ar kad man kokiu nors būdu apie tai primintų. Galbūt aš esu bailė, bet nenoriu apie tai galvoti.

– Ak, Ene! – sušuko Roda Dovs.

– Aš suprantu, ką jūs jaučiate, bet toli gražu nesu tikra, kad elgiatės protingai, – pasakė misis Oliver. – Policija viena tikriausiai niekuomet neišsiaiškins tiesos.

Enė Merdit gūžtelėjo pečiais.

– Ar tai turi kokią nors reikšmę?

– Reikšmę? – sušuko Roda. – Žinoma, turi, ar ne, misis Oliver?

– Aš tuo neabejoju, – sausai atsakė misis Oliver.

– Aš nesutinku, – atkakliai laikėsi savo Enė. – Tie, kurie mane pažįsta, niekuomet nepagalvos, kad tai aš padariau. Aš nematau priežasčių veltis į šį reikalą. Tai policijos darbas išsiaiškinti tiesą.

– Ak, Ene, neturi jokios ugnelės, – pasakė Roda.

– Vis vien, tokia yra mano nuomonė, – pasakė Enė. Ji ištiesė ranką. – Labai jums ačiū, misis Oliver, už jūsų rūpestį.

– Žinoma, jei tokia yra jūsų nuomonė, tai nėra reikalo apie tai daugiau kalbėti, – linksmai atsakė misis Oliver. – Aš, bet kuriuo atveju, šio reikalo nepaliksiu ramybėje. Viso labo, mieloji. Aplankykite mane Londone, jei pasikeistų jūsų nuomonė.

Ji įlipo į automobilį ir užvedė variklį, linksmai ranka mojuodama abiem merginom.

Roda staiga puolė paskui lėtai važiuojantį automobilį.

– Ką jūs norėjote pasakyti – dėl apsilankymo pas jus Londone, – uždususi pratarė ji. – Jūs turėjote galvoje Enę, ar ir mane taip pat?

Misis Oliver nuspaudė stabdžius.

– Jūs abi, be abejo.

– O, ačiū. Nesustokite. Aš... galbūt užsuksiu kurią dieną. Turiu šiokių tokių minčių. Ne, nesustokite, aš galiu nušokti.

Nušokusi nuo pakopos ji pamojavo ranka ir bėgte grįžo prie vartų, kur stovėjo Enė.

– Kurių galų..? – pradėjo Enė.

– Ar ji ne nuostabi? – entuziastingai paklausė Roda. – Man ji patinka. Ji su skirtingos spalvos kojinėmis, pastebėjai? Esu tikra, kad ji labai protinga. Kaipgi kitaip, jei rašo tokias knygas. Kaip būtų puiku, jei ji išsiaiškintų tiesą, tuo tarpu kai policija ir visi kiti tik kasytųsi pakaušius.

– Kodėl ji čia atėjo? – paklausė Enė.

Rodos akys plačiai atsivėrė.

– Ene, ji juk tau sakė...

Enė nekantriai numojo ranka.

– Eime vidun. Visai pamiršau, palikau jį vieną.

– Majorą Despardą? Ene, jis tikras gražuolis, ar ne?

– Tikriausiai.

Jos kartu nuėjo taku.

Majoras Despardas stovėjo prie židinio su arbatos puodeliu rankoje. Jis nutraukė Enės atsiprašinėjimus, kad jį paliko vieną.

– Mis Meridit, aš noriu paaiškinti savo apsilankymo priežastį.

– Ak, bet...

– Aš pasakiau, kad tiesiog važiavau pro šalį. Bet tai nebuvo gryna tiesa. Aš atvažiavau čia, turėdamas tikslą.

– Iš kur jūs sužinojote mano adresą? – lėtai paklausė Enė.

– Iš inspektoriaus Betlo.

Jis pastebėjo, kaip ji šiek tiek susigūžė, išgirdusi šį vardą. Jis greitai tęsė toliau:

– Netrukus jis pats čionai atvyks. Aš sutikau jį Padingtone. Aš sėdau į mašiną ir atvažiavau čionai. Žinojau, kad lengvai aplenksiu traukinį.

– Bet kodėl?

Despardas minutėlę dvejojo.

– Nenoriu pasirodyti esąs pernelyg įžūlus, bet man susidarė įspūdis, kad jūs, kaip sakoma, esate „viena pasaulyje“.

– Ji turi mane, – pasakė Roda.

Despardas greitai žvilgtelėjo į ją, palankiai įvertindamas jos galantišką berniukišką figūrą, atsirėmusią į židinio atbrailą ir atidžiai gaudančią kiekvieną jo žodį. Abu jie atrodė graži pora.

– Nė kiek neabejoju, kad jūs esate ištikima jos draugė, mis Dovs, – atsargiai pasakė jis, – bet aš pamaniau, kad tam tikromis aplinkybėmis daug ko pasaulyje mačiusio žmogaus patarimas būtų ne pro šalį. Atvirai kalbant, situacija yra tokia: mis Meridit yra įtariama įvykdžius žmogžudystę. Tas pats galioja ir man bei likusiems dviem žmonėms, kurie buvo kambary-

je praėjusį vakarą. Tokia situacija yra netoleruotina – joje slypi tam tikri pavojai, kurių tokie jauni ir nepatyrę žmonės, kaip jūs, mis Meridit, gali ir nepamatyti. Mano nuomone, jūs turėtumėte pasisamdyti gerą advokatą. Galbūt jūs taip jau ir padarėte?

Enė Meridit papurtė galvą.

– Apie tai nė nebuvau pagalvojusi.

– Aš taip ir maniau. Jūs turite patikimą advokatą Londone?

Enė vėl papurtė galvą.

– Man niekuomet jo neprireikė.

– Yra misteris Baris, – pasakė Roda. – Bet jam jau vos ne šimtas metų ir jis baigia suvaikėti.

– Jei leisite jums duoti patarimą, mis Meridit, tai rekomenduočiau jums misterį Maiherną, savo paties advokatą. "Jakobs, Pil ir Jakobs" advokatų kontora. Tai aukščiausio lygio advokatai, ir jie žino visas gudrybes.

Enė išblyško. Ji atsisėdo.

– Ar tai iš tiesų būtina? – tyliu balsu paklausė ji.

– Aš primygtinai jums siūlyčiau tai padaryti. Yra daug visokių teisinių niuansų.

– Ar jų paslaugos labai brangios?

– Tai neturi jokios reikšmės, – pasakė Roda. – Tai būtų išties naudinga, majore Despardai. Mano nuomone, jūs visiškai teisus. Enė turi būti apsaugota.

– Jų įkainiai, aš manau, sveiko proto ribose, – pasakė Despardas. Jis rimtai pridūrė: – Aš iš tikrųjų manau, jog tai reikalinga, mis Meridit.

– Tuomet gerai, – iš lėto ištarė Enė. – Jei jūs taip manote, tai aš taip ir padarysiu.

– Puiku.

Roda šiltu balsu pasakė:

– Jūs labai malonus, majore Despardai. Iš tiesų labai miela.

– Ačiū, – pritarė Enė.

Ji kiek padvejojusi pridūrė:

– Jūs sakėte, kad čionai atvyksta inspektorius Betlas?

– Taip. Jums nereikėtų dėl to jaudintis, tai neišvengiama.

– Ak, žinau. Tiesą sakant, aš jo ir taip laukiau.

– Vargšelė, – jausmingai tarė Roda. – Tas bjaurus įvykis ją visai palaužė. Kokia siaubinga neteisybė.

– Sutinku, – pritarė Despardas. – Siaubinga, kai jauna mergina įtraukiama į tokius bjaurius dalykus. Tam, kas norėjo nudurti Šaitaną, derėjo pasirinkti kitą vietą ar laiką.

Roda tiesmukai paklausė:

– Kas, jūsų nuomone, tai padarė – daktaras Robertsas ar misis Lorimer?

Despardo ūsus sujudino nežymi šypsena.

– Kas žino, gal tai ir mano darbas.

– O, ne, – sušuko Roda. – Mes su Ene žinome, kad ne jūsų.

Jis abi jas nužvelgė švelniu žvilgsniu.

Graži mergaičių pora. Visiškai pasitikinčios bei atsidavusios viena kitai. Mis Meridit – smulkus drovus sutvėrimas. Nieko, Maihernas jai padės. Kita mergina – tikra kovotoja. Jis abejojo, ar šis įvykis būtų ją sugniuždęs, jei ji būtų savo draugės vietoje. Mielos merginos... jis norėtų su jomis arčiau susipažinti.

Šios mintys praskriejo jo galvoje. Garsiai jis ištarė:

– Niekuomet neskubėkite kažką atmesti, mis Dovs. Aš nevertinu žmogaus gyvybės taip, kaip tai daro kiti. Pavyzdžiui, kam tos isteriškos dejonės dėl mirčių autokatastrofose. Žmogaus gyvybė visuomet pavojuje – jis gali mirti kelionėje, nuo infekcijos, dėl daugybės kitų priežasčių. Arba nužudytas vienu ar kitu būdu. Net jei pradėtum rūpintis savimi vadovaujantis lozungu „svarbiausia saugumas“, žiūrėk, už kampo tavęs jau gali tykoti mirtis.

– Taip, aš sutinku su jumis, – sušuko Roda. – Neverta saugotis, geriau gyvenimas su nuotykiais ir baisiais pavojais – jei yra tokia galimybė, be abejo. Nes gyvenimas, apskritai paėmus, yra siaubingai nuobodus.

– Būna ir kitokių akimirkų.

– Jums taip, sutinku. Jūs keliaujate į tolimiausius užkampius, jus užpuldinėja tigrai, į batus lenda blakės, kanda vabzdžiai ir viskas aplink siaubinga, bet užtat patiri jaudulį ir pajunti gyvenimo skonį.

– Na, mis Meridit taip pat turėjo progą patirti jaudulį. Nemanau, jog dažnai nutinka, kad atsiduri tame pačiame kambaryje, kur tuo metu įvykdoma žmogžudystė.

– Kurgi ne! – sušuko Enė.

Jis greitai pasakė:

– Atleiskite.

Roda atsidususi tarė:

– Žinoma, tai siaubingas nutikimas, bet taip pat ir jaudinantis! Nemanau, kad Enė vertina šį aspektą. Žinote, misis Oliver šis įvykis taip pat sujaudino iki širdies gelmių.

– Misis... Ak, ta jūsų apkūni draugė, kuri rašo knygas apie neprognozuojamąjį suomį. Ji nusprendė pabandyti sėkmę atskleidžiant nusikaltimus ir realiame gyvenime?

– Regis, taip.

– Ką gi, palinkėkime jai sėkmės. Būtų smagu, jei ji pranoktų Betlą ir jo kompaniją.

– Koks yra inspektorius Betlas? – smalsiai paklausė Roda.

Majoras Despardas rimtai atsakė:

– Tai nepaprastai nuovokus vyras. Be galo gabus.

– Tikrai? – atsiliepė Roda. – Enė sakė, kad jis atrodo gana kvailas.

– Tai, aš manau, viena iš Betlo kaukių. Bet mes neturime apsigauti. Betlas nėra kvailys.

Jis pakilo.

– Man metas eiti. Tik norėčiau prieš tai pasakyti dar vieną dalyką.

Enė taip pat atsistojo.

– Taip? – paklausė ji, tiesdama ranką.

Despardas minutėlę patylėjo, rūpestingai parinkdamas žodžius. Jis paėmė jos ranką ir užlaikė kurį laiką. Jis žvelgė tiesiai į jos dideles, nuostabias pilkas akis.

– Tik neįsižeiskite, – pasakė jis. – Tiesiog noriu, kad jūs žinotumėt. Gali būti, kad jūsų pažintyje su Šaitana buvo tam tikrų niuansų, kurių jūs nenorite paviešinti. Jei taip... tik nepykite, prašau, – jis pajuto ją instinktyviai atitraukiant ranką, – tai jūs turite visišką teisę neatsakinėti į Betlo klausimus nesant jūsų advokatui.

Enė išplėšė ranką. Jos akys išsiplėtė, akių pilkumas

patamsėjo nuo pykčio.

– Nieko tokio nebuvo – absoliučiai nieko. To siaubūno aš beveik nepažinojau.

– Atleiskite, – pasakė majoras Despardas. – Pamaniau, jog turiu jums tai pasakyti.

– Tai tiesa, – pasakė Roda. – Enė jį tik šiek tiek pažinojo. Jis jai nepatiko, bet Šaitana rengdavo nuostabius pobūvius.

– Atrodo, – niūriai tarė majoras Despardas, – tai bus vienintelis velionio misterio Šaitanos egzistavimo pateisinimas.

Enė šaltu balsu pasakė:

– Inspektorius Betlas gali manęs klausinėti ko tik nori. Aš nieko neturiu ką slėpti – nieko.

– Prašau man atleisti, – labai švelniai pasakė Despardas.

Ji pažvelgė į jį. Jos pyktis išsisklaidė. Ji nusišypsojo, tai buvo labai saldi šypsena.

– Viskas gerai, – pasakė ji. – Aš žinau, kad jūs norėjote tik gero.

Ji vėl padavė jam ranką. Jis paspaudė ją ir tarė:

– Mes sėdime toje pačioje valtyje. Mes turime būti draugai.

Šį kartą svečią iki vartelių palydėjo Enė. Kai ji grįžo atgal, Roda žiūrėjo pro langą ir švilpavo. Ji atsisuko, draugei įėjus į kambarį.

– Jis siaubingai patrauklus, Ene.

– Malonus, ar ne?

– Kur kas daugiau nei malonus. Man jis visiškai apsuko galvą. Kodėl, po galais, aš nebuvau tavo vietoje tą vakarą? Man patiktų tokie nuotykiai – metamas ant

manęs tinklas, ešafoto šešėlis...

– Ne, tikrai nepatiktų. Tu kalbi niekus, Roda.

Enės tonas buvo atšiaurus. Tuomet minkštesniu balsu ji pridūrė:

– Labai gražus poelgis, kad jis atvyko čionai – dėl nepažįstamos merginos, kurią matė tik vieną kartą.

– Ak, tu jam kritai į akį. Be jokios abejonės. Vyrai nerodo tokio gerumo, neturėdami jokio asmeninio intereso. Jis nebūtų užsukęs pro šalį, jei tu būtum žvaira arba išberta spuogais.

– Tu taip manai?

– Žinoma, mano naivute. Misis Oliver yra kur kas labiau nešališka.

– Man ji nepatinka, – nukirto Enė. – Kažkoks negeras jausmas. Įdomu, kodėl ji čionai atvyko?

– Įprasti moteriški įtarimai. Sakyčiau, majoras Despardas ne ką skaidresnis, jei jau taip.

– Visiškai ne, – karštai paprieštaravo Enė.

Ji paraudo, kai Roda Dovs nusijuokė.

Keturioliktas skyrius

Trečiasis lankytojas

Inspektorius Betlas į Valingfordą atvyko apie šeštą valandą. Jis ketino išpešti kiek įmanoma daugiau informacijos iš vietinių gandų prieš apsilankant pas mis Enę Meridit.

Tokią informaciją buvo visai nesunku gauti. Nors jis oficialiai niekam ir neprisistatė, vis tik apie inspektoriaus profesiją bei padėtį visuomenėje susidarė keletas skirtingų nuomonių.

Mažiausiai pora žmonių jums pasakytų, kad iš Londono atvyko subrangovas pasiaiškinti, kaip kotedžui prilipdyti naują sparną, iš kito galėjai išgirsti, kad tai vienas iš tų savaitgalio pramogautojų, norinčių išsinuomoti namuką su baldais, o dar kiti patvirtintų tiksliai žiną, kad tai firmos, įrenginėjančios teniso kortus su kieta danga, atstovas. Informacija, kurią pavyko su-

rinkti inspektoriui, buvo labai naudinga.

„Vendono kotedžas“? Taip, tiesa – Malboro kelias. Jūs nepraeisite pro šalį. Taip, dvi jaunos ledi. Mis Dovs ir mis Meridit. Labai simpatiškos jaunos ledi. Ir ramios.

Gyvena jau čia daug metų? Ne, ne taip ilgai. Tik kiek daugiau nei dveji metai, atvyko čionai rugsėjį. Namą nupirko iš misterio Pikersgilo. Po žmonos mirties jis namu beveik nesinaudojo.

Inspektoriaus Betlo informatorius niekuomet negirdėjo, kad jos būtų atvykusios iš Nortuberlendo. Jis visuomet manė, kad jos iš Londono. Mėgstamos kaimynų, nors kai kurie seno kirpimo žmonės laikėsi nuomonės, kad merginoms nedera gyventi vienoms. Bet jos labai ramios. Jokių triukšmingų savaitgalio vakarėlių. Mis Roda guvesnė, mėgsta pasipuošti. Mis Meridit tylaus būdo. Taip, sąskaitas apmoka mis Dovs. Pinigai jos.

Inspektoriaus tyrimas galiausiai neišvengiamai atvedė jį pas misis Eistvel, kuri patarnaudavo ledi iš Vendono kotedžo. Misis Eistvel buvo plepi moteris.

– Na, ne, sere, abejoju, kad norėtų parduoti. Ne taip greitai. Jos tik atsikėlė prieš pora metų. Taip, aš dirbu pas jas nuo pat pradžių, sere. Mano darbo valandos nuo aštuntos iki dvyliktos. Labai malonios, guvios jaunos ledi, niekuomet nevengiančios pašmaikštauti ar papokštauti. Visiškai nepasipūtusios.

– Na, negaliu tvirtinti, kad tai ta pati mis Dovs, kurią jūs pažįstate – iš tos pačios šeimos, turiu galvoje. Jei neklystu, jos namai Devonšyre. Jai vis atsiunčia grietinėlės karts nuo karto, ir ji sako, kad tai primena

jai namus – manau, kad taip ir yra.

– Kaip jūs ir sakote, sere, gaila, kad šiais laikais taip daug jaunų ledi turi pačios užsidirbti pragyvenimui. Šios jaunos ledi nėra labai turtingos, bet jos gyvena labai maloniai. Žinoma, pinigus turi mis Dovs. Mis Enę galima būtų pavadinti jos kompanione. Namas priklauso mis Dovs.

– Negalėčiau tvirtinti, iš kur kilusi mis Enė. Girdėjau ją minint Vaito salą, ir kiek žinau, ji nemėgsta Šiaurės Anglijos. Ir jos su mis Roda buvo kartu Devonšyre, nes aš girdėjau, kaip jos juokėsi iš kalnų ir aptarinėjo užutekių bei paplūdimių grožį.

Žodžių srautas liejosi nepaliaujamai. Kartkartėmis inspektorius Betlas mintyse į kažką atkreipdavo dėmesį. Tuomet jo užrašų knygelėje atsirasdavo vienas kitas keistas žodelis.

Tą patį vakarą pusę devynių jis žingsniavo takeliu link „Vendono kotedžo“ namo. Duris jam atvėrė tamsiaplaukė aukšta mergina su oranžine kretono suknele.

– Mis Meridit čia gyvena? – paklausė inspektorius Betlas. Jis atrodė labai oficialus ir kareiviškas.

– Taip, čia.

– Norėčiau su ja pasikalbėti. Vyriausias inspektorius Betlas.

Jis iškart buvo pervertas įdėmiu žvilgsniu.

– Užeikite, – pasakė Roda Dovs, atsitraukdama nuo durų.

Enė Meridit sėdėjo jaukiame krėsle prie židinio ir siurbčiojo kavą. Ji vilkėjo išsiuvinėtą krepdešino pižamą.

– Tai vyriausias inspektorius Betlas, – pristatė svečią Roda.

Enė atsikėlė ir žengė link jo su ištiesta ranka.

– Kiek vėlyvas vizitas, – pasakė Betlas. – Bet aš norėjau jus rasti namuose, o diena šiandien buvo nuostabi, todėl nerizikavau.

Enė nusišypsojo.

– Gersite kavos, inspektoriau? Roda, atnešk dar vieną puodelį.

– Jūs labai maloni, mis Meridit.

– Mūsų nuomone, mes ruošiame skanią kavą, – pasakė Enė.

Ji nurodė krėslą, ir inspektorius Betlas atsisėdo. Roda atnešė puodelį, Enė įpylė jam kavos. Malkų spragsėjimas židinyje ir gėlės vazoje inspektoriui sudarė malonų įspūdį.

Buvo jauki namų atmosfera. Enė atrodė rami ir atsipalaidavusi, o kita mergina toliau žiūrėjo į jį su nepasotinimu susidomėjimu.

– Mes jūsų laukėme, – pasakė Enė.

Jos tonas buvo beveik priekaištingas. „Kodėl jūs man toks nedėmesingas?“, tarsi sakė ji.

– Atleiskite, mis Meridit. Turėjau daugybę rutininio darbo.

– Sėkmingo?

– Neypatingai. Bet jis turi būti padarytas. Išspaudžiau iš daktaro Robertso visas sultis, taip sakant. Po to iš misis Lorimer. O dabar atėjo jūsų eilė, mis Meridit.

Enė nusišypsojo.

– Aš pasiruošusi.

– O kaip dėl majoro Despardo? – paklausė Roda.

– Ak, jis taip pat neliks be dėmesio. Pažadu jums, – patikino Betlas.

Jis pastatė savo kavos puodelį ir pažvelgė į Enę.

Ji kiek tiesiau atsisėdo krėsle.

– Aš visiškai pasiruošusi, inspektoriau. Ką jūs norėtumėte sužinoti?

– Na, bendrais bruožais viską apie jus pačią, mis Meridit.

– Aš esu visiškai padori mergina, – šypsodamasi pasakė Enė.

– Ir jos gyvenimas taip pat nepriekaištingas, – pridūrė Roda. – Užtikrinu jus.

– Ak, tai tiesiog nuostabu, – linksmai tarė inspektorius Betlas. – Tai jūs jau seniai pažįstate mis Meridit?

– Mes kartu mokėmės mokykloje, – pasakė Roda. – Atrodo, lyg būtų praėjusi visa amžinybė, ar ne, Ene?

– Taip toli, mano manymu, jūsų atmintis vargu ar siekia, – susijuokė Betlas. – O dabar, mis Meridit, pradžioje man reikia taip vadinamų anketinių duomenų.

– Aš gimiau... – pradėjo Enė.

– Neturtingoje, bet garbingoje šeimoje, – įsiterpė Roda.

Inspektorius Betlas jai pagrūmojo pirštu.

– Na na, jaunoji ledi! – pasakė jis.

– Roda, brangioji, – sudraudė Enė, – tai rimta.

– Atsiprašau, – pasakė Roda.

– Taigi, jūs gimėte, mis Meridit... kur?

– Kvetoje, Indijoje.

– Tai jūs iš kariškių šeimos?

– Taip, mano tėvas Džonas Meriditas buvo majoras. Mama mirė, kai man buvo vienuolika. Tėvas išėjo į atsargą, kai man buvo penkiolika ir persikėlė gyventi į Čeltenheimą. Jis mirė, kai buvau aštuoniolikos, praktiškai nepalikdamas jokių santaupų.

Betlas užjaučiančiai linktelėjo galvą.

– Jums tai buvo didelis smūgis, aš manau.

– Tai jau tikrai. Aš visuomet žinojau, kad mes nebuvom turtuoliai, bet kad neturėjom visiškai nieko... na, tai skirtingi dalykai.

– Ką jūs darėte, mis Meridit?

– Aš privalėjau susirasti darbą. Neturėjau gero išsilavinimo ir nebuvau labai protinga. Nemokėjau spausdinti mašinėle ar stenografuoti, ar dar kažko. Draugė iš Čeltenheimo surado man darbą pas savo draugus – prižiūrėti du mažus vaikus išeiginėmis dienomis ir padėti namų ruošoje.

– Pavardę, prašom.

– Tai buvo misis Eldon, „Maumedis“, Ventnoras. Aš dirbau ten dvejus metus, kol Eldonai išvyko į užsienį. Tuomet įsidarbinau pas misis Diring.

– Mano tetą, – pridūrė Roda.

– Taip, Roda man parūpino darbą. Aš buvau labai laiminga. Ji dažnai ateidavo ir kartais nakvodavo, ir mes labai smagiai praleisdavom laiką.

– Tai jūs ten dirbote kompanione?

– Taip, kažkas panašaus.

– Daugiau kaip sodininko padėjėja, – patikslino Roda.

Ji paaiškino:

– Mano teta Emilė tiesiog pasimaišiusi dėl savo

sodo. Enė didžiąją dalį laiko praleisdavo ravėdama piktžoles ar sodindama gėlių svogūnėlius.

– Ir jūs palikote misis Diring?

– Jos sveikata pablogėjo ir jai jau reikėjo nuolatinės slaugės.

– Ji susirgo vėžiu, – pasakė Roda. – Vargšelė, jai reikėjo leisti morfijų ir panašius vaistus.

– Man ji buvo be galo maloni. Buvo labai gaila su ja išsiskirti, – tęsė Enė.

– Tuo metu aš dairiausi namo, – pasakė Roda, – ir ieškojau, kas kartu su manimi galėtų gyventi. Tėtušis vedė antrą kartą – naujoji pamotė visai ne mano skonio. Aš pasikviečiau Enę, ir nuo to laiko ji gyvena čia.

– Regis, labai nepriekaištingas gyvenimas, – pasakė Betlas. – Leiskite dar kartą pasitikslinti. Sakote, pas misis Eldon dirbote dvejus metus. Beje, koks jos dabartinis adresas?

– Ji gyvena Palestinoje. Jos vyrą ten dirbti paskyrė vyriausybė. Nežinau, ką būtent.

– Na, gerai, tai aš nesunkiai išsiaiškinsiu. Ir po to jūs įsidarbinote pas misis Diring?

– Pas ją dirbau trejus metus, – išpyškino Enė. – Jos adresas: Maršdenis, Litlhemburis, Devonas.

– Aišku, – pasakė Betlas. – Taigi jums dabar dvidešimt penkeri, mis Meridit. Tik paprašysiu dar vieno dalyko – poros žmonių iš Čeltenheimo, pažinojusių jus ir jūsų tėvą, pavardžių bei adresų.

Enė padiktavo, ko buvo prašoma.

– Ir dar apie tą kelionę į Šveicariją – kur jūs susipažinote su misteriu Šaitana. Jūs važiavote ten viena, ar su jumis buvo ir mis Dovs?

– Mes važiavome kartu. Mes prisijungėme prie dar kitos grupės. Iš viso mes buvome aštuoniese.

– Papasakokite, kaip jus susipažinote su misteriu Šaitana.

Enė suraukė kaktą.

– Tiesą sakant, nėra daug ką ir pasakot. Jis tiesiog ten buvo. Susipažinome su juo, kaip paprastai susipažįstama viešbutyje. Jis užėmė pirmą vietą kostiumų baliuje. Buvo apsirengęs Mefistofeliu.

Inspektorius Betlas atsiduso.

– Taip, tai buvo jo mėgstamiausias vaidmuo.

– Jis išties buvo nepaprastas, – pasakė Roda. – Jam net nereikėjo grimuotis.

Inspektorius paeiliui nužvelgė abi merginas.

– Kuri iš jūsų jį pažinojo geriau?

Enė dvejojo. Roda atsakė pirmoji.

– Abi vienodai. Tai yra, siaubingai mažai. Mūsų grupė daug slidinėjo ir didžiąją laiko dalį mūsų nebuvo viešbutyje, o vakare mes šokdavome. Bet Enė, regis, patraukė jo dėmesį. Nuolat sakydavo jai komplimentus ir panašiai. Mes net draugiškai pasijuokdavome iš jos.

– Aš manau, kad jis norėjo mane tiesiog paerzinti, – pasakė Enė. – Dėl to, kad aš jo nemėgau. Tikriausiai jam buvo smagu matyti mane sutrikusią.

Roda juokdamasi pridūrė:

– Mes Enei sakėme, kad jai jis būtų puikus turtingas jaunikis. Ji tiesiog pasiusdavo, tai išgirdusi.

– Galbūt, – pasakė Betlas, – galėtumėt nurodyti kitų jūsų grupės dalyvių pavardes bei adresus?

– Niekaip negalėčiau jūsų pavadinti patikliu žmo-

gumi, – pasakė Roda. – Jūs manote, kad viskas, ką mes jums pasakojame, yra gryniausias melas?

Inspektorius Betlas sumirksėjo.

– Bet kuriuo atveju, aš turiu įsitikinti, kad taip nėra, – pasakė jis.

– Jūs labai įtarus, – tarė Roda.

Ji brūkštelėjo ant popieriaus lapo keletą pavardžių ir padavė jam. Betlas atsistojo.

– Ką gi, labai jums ačiū, mis Meridit, – pasakė jis. – Anot mis Dovs, jūsų gyvenimas, regis, labai nepriekaištingas. Mano manymu, jums nėra dėl ko jaudintis. Tiktai keistas misterio Šaitanos požiūris į jus. Atleiskite už klausimą, bet ar jis nesiūlė jums už jo tekėti? Ar... ar neįgriso jums kokiais nors kitais būdais?

– Jos suvilioti jis nebandė, – suskubo į pagalbą Roda. – Jei tai jūs turite galvoje.

Enė paraudo.

– Nieko panašaus nebuvo, – pasakė ji. – Jis visuomet buvo labai mandagus ir... formalus. Būtent dėl tų jo įmantrių manierų aš nejaukiai ir jausdavausi.

– Galbūt jis užsimindavo apie kokias nors dovanas?

– Taip... bent jau... ne. Jis nieko neužsimindavo.

– Atleiskite. Tie ledi širdžių žudikai kartais tai daro. Ką gi, gero vakaro, mis Meridit, labai jums ačiū. Puiki kava. Gero vakaro, mis Dovs.

– Štai ir viskas, – pasakė Roda, kai Enė grįžo į kambarį, išlydėjusi inspektorių Betlą pro duris. – Buvo ne taip jau ir baisu. Jis malonus šeimyniškas žmogus, ir akivaizdu, kad jis tave įtaria mažiausiai. Viskas vyko kur kas geriau, nei aš maniau.

Enė atsidususi sudribo į krėslą.

– Iš tiesų buvo visai nebaisu, – tarė ji. – Kokia aš buvau kvaila, kad tiek jaudinausi. Maniau, kad jis bandys mane gąsdinti – kaip spektakliuose apie konclagerius.

– Jis atrodo protingas, – pasakė Roda. – Jis puikiai žino, kad tu nesi iš tų moterų žudikių.

Ji kiek padvejojo ir pridūrė:

– Sakyčiau, Ene, tu nepaminėjau buvus Kroftvėjuje. Pamiršai?

Enė neskubėjo atsakyti:

– Nemanau, kad tai svarbu. Aš buvau ten vos kelis mėnesius. Ir ten nėra nieko, kieno galima būtų pasiteirauti apie mane. Aš jam galiu parašyti apie tai, jei tu manai, kad tai svarbu. Bet aš įsitikinusi, kad ne. Pamirškime apie tai.

– Gerai, jei tu taip sakai.

Roda atsistojo ir įjungė radiją.

Kimus balsas pranešė: „Jūs ką tik girdėjote „Juodųjų nubiečių“ dainą „Kodėl gi tu man meluoji, vaikeli“?

Penkioliktas skyrius

Majoras Despardas

Majoras Despardas išėjo iš Olbanio, greitai pasuko į Regento gatvę ir įšoko į autobusą.

Buvo ramus dienos metas, autobusas buvo apytuštis. Despardas nuėjo priekin ir atsisėdo ant priekinės sėdynės.

Jis įšoko į autobusą tam važiuojant. Dabar autobusas sustojo, įlipo keleiviai, ir toliau pajudėjo Regento gatve.

Dar vienas keleivis užkopė laiptais, paėjo į priekį ir atsisėdo taip pat ant priekinės sėdynės kitoje pusėje.

Despardas nepastebėjo atvykėlio, bet po kelių minučių pasigirdo nedrąsus murmesys:

– Pro autobuso priekį atsiveria puikus Londono

vaizdas, ar ne?

Despardas pasuko galvą. Kurį laiką jis atrodė susimąstęs, tuomet jo veidas nušvito.

– Atleiskite, mesjė Puaro. Nemačiau, kad tai jūs. Taip, kaip jūs sakote, puiki galimybė pažvelgti į pasaulį iš paukščio skrydžio. Nors anksčiau, be šio stiklinio narvo, buvo geriau.

Puaro atsiduso.

– *Tout de meme**, ne visuomet tai buvo priimtina, kai lietingu oru čia viskas permikdavo. O šioje šalyje lietūs nėra retas reiškinys.

– Lietus? Lietus dar niekuomet nėra niekam pakenkęs.

– Jūs klystate, – pasakė Puaro. – Lietus dažnai sukelia *fluxion de poitrine***.

Despardas nusišypsojo.

– Kaip matau, jūs vadovaujatės posakiu „šiluma kaulų nelaužo“, mesjė Puaro.

Puaro iš tiesų buvo gerai pasiruošęs bet kokioms rudeniškos dienos išdaigoms. Jis vilkėjo šiltą paltą ir buvo apsivyniojęs šaliku.

– Koks netikėtumas – susitikti autobuse! – pasakė Despardas. Jis nepastebėjo už šaliko besislepiančios šypsenos. Šiame susitikime nebuvo nieko netikėto. Apytiksliai įvertinęs laiką, kai Despardas turėjo išeiti iš namų, Puaro jo laukė pasirodant. Jis apdairiai atsisakė rizikos šokti į autobusą, bet risčia nubidzeno paskui jį iki sustojimo ir ten įlipo.

– Taip, mes nesimatėme nuo to vakaro pas misterį

* Vis dėlto (pranc.).

** Plaučių uždegimą (pranc.).

Šaitaną, – atsakė jis.

– Jūs užsiimate tuo reikalu? – paklausė Despardas.

Puaro švelniai pasikasė ausį.

– Aš mąstau, – atsakė jis. – Aš daug mąstau. Lakstyti šen bei ten, pulti kažką tirti – to aš nedarau. Tai neatitinka mano amžiaus, temperamento, ar mano nusistatymo.

– Mąstote? – netikėtai palaikė jį Despardas. – Ką gi, gerai darote. Šiais laikais per daug lakstymo. Jei žmonės ramiai atsisėstų ir pagalvotų prieš ką nors darant, būtų kur kas mažiau sumaišties.

– Jūs visuomet taip ir elgiatės, majore Despardai?

– Dažniausiai, – paprastai atsakė anas. – Įvertini aplinkybes, pasirenki veikimo būdą, pasveri visus „už" ir „prieš", priimi sprendimą – ir jo laikaisi. – Jis tvirtai sučiaupė lūpas.

– Ir po to jau niekas jūsų nesulaikys? – paklausė Puaro.

– Ak! Aš taip nesakau. Jokios prasmės užsispirti kaip ožiui. Jei jau padarei klaidą, turi tai pripažinti.

– Bet kaip aš įsivaizduoju, jūs nedažnai klystate, majore Despardai?

– Visi mes darome klaidų, mesjė Puaro.

– Kai kurie iš mūsų, – pasakė Puaro su tam tikru šaltumu, greičiausiai dėl ano panaudoto netinkamo įvardžio, – jų daro mažiau nei kiti.

Despardas pažvelgė į jį, nežymiai nusišypsojo ir tarė:

– Jūs niekuomet nesate patyręs nesėkmės, mesjė Puaro?

– Paskutinis kartas buvo prieš dvidešimt aštuonerius metus, – oriai atsakė Puaro. – Bet net ir tuomet buvo tam tikros aplinkybės... bet tai neturi reikšmės.

– Skamba visai neblogai, – pasakė Despardas. Jis pridūrė: – O kaip Šaitanos atveju? Bet jo tikriausiai neskaičiuojate, nes jūs oficialiai neatliekate tyrimo.

– Taip, jūs teisingai pastebėjote. Bet vis dėlto tai užgauna mano savigarbą. Matote, aš tai vertinu kaip akiplėšiškumą, kai nusikaltimas yra įvykdomas tiesiai man po nosimi – kažkas tiesiog tyčiojasi iš mano gebėjimo jį atskleisti!

– Ne tik po jūsų nosimi, – kandžiai pridūrė Despardas. – Bet taipogi ir po kriminalinių nusikaltimų departamento nosimi.

– Greičiausiai tai buvo grubi klaida, – niūriai pasakė Puaro. – Dorovingasis inspektorius Betlas – galbūt jis ir atrodo kaip stuobrys, bet jo galvoje toli gražu ne pjuvenos.

– Sutinku su jumis, – pritarė Despardas. – Jis tik vaidina mėmę, o iš tiesų labai protingas ir gabus karininkas.

– Aš manau, kad jis labai aktyvus darbe.

– Taip, pakankamai aktyvus. Matote tą mielą kareiviško stoto vaikiną ant galinės sėdynės?

Puaro žvilgtelėjo per petį.

– Dabar apart mūsų čia nieko nėra.

– Ak, tuomet jis apačioje. Jis nuo manęs nesitraukia nė per žingsnį. Gabus jaunuolis. Kartkartėmis pakeičia savo išvaizdą. Ir daro tai gana meniškai.

– Bet jūs nesileidžiate suklaidinamas. Jūsų labai pastabus žvilgsnis.

– Aš niekuomet nepamirštu veidų – netgi juodaodžių, kuo negali pasigirti dauguma žmonių.

– Jūs kaip tik tas žmogus, kurio man reikia, – pasakė Puaro. – Kaip man pasisekė, kad jus šiandien sutikau! Man reikia žmogaus su pastabia akimi ir gera atmintimi. *Malheureusement**, toks derinys retai pasitaiko. Aš uždaviau klausimą daktarui Robertsui, tačiau jokio rezultato, tas pats ir su madam Lorimer. Dabar aš išbandysiu jus ir pažiūrėsiu, ar galiu gauti tai, ko man reikia. Grįžkite mintimis į misterio Šaitanos kambarį, kuriame jūs žaidėte kortomis, ir papasakokite, ką atsimenate.

Despardas atrodė sutrikęs.

– Aš jus ne visai suprantu.

– Apibūdinkite man kambarį – baldus, daiktus jame.

– Nežinau, ar aš labai pastabus tokiems dalykams, – iš lėto tarė Despardas. – Nevykęs kambarys, mano nuomone. Visiškai ne vyro kambarys. Daug brokato, šilko ir visokio šlamšto. Iš tų kambarių, kuriuos mėgsta tokie tipai, kaip Šaitana.

– Bet jei konkrečiau...

Despardas papurtė galvą.

– Bijau, kad nieko neįsidėmėjau. Keletas gerų kilimų. Du bulgariški ir trys ar keturi išties geri persiški, tame tarpe Hamadanas ir Tabrisas. Gana nebloga pietų Afrikos antilopės galva – ne, ji kabėjo hole. Roulendo Vordo** darbas, aš manau.

– Jūs manote, kad velionis misteris Šaitana me-

* Deja (pranc.).

** Garsus iškamšų meistras, įkūręs savo firmą.

džiojo laukinius žvėris?

– Tik jau ne jis. Galiu lažintis, kad vienintelis jo užsiėmimas buvo stalo žaidimai. Kas gi ten dar buvo? Nesinori jūsų liūdinti, bet iš manęs mažai naudos. Daugybė įvairių niekučių aplink. Visi stalai jais nukrauti. Vienintelis dalykas, patraukęs mano dėmesį – tai kažkoks juokingas stabas. Iš Velykų salos, sakyčiau. Gerai nupoliruotas medis. Tokių daug nepamatysi. Taip pat buvo ir malajiškų daikčiukų. Bet daugiau vargu ar ką galiu pridurti.

– Nesvarbu, – atsakė Puaro, atrodydamas kiek prislėgtas.

Jis tęsė toliau:

– Žinote, misis Lorimer pasižymi nuostabia atmintimi kortoms! Ji galėjo man papasakoti beveik visus skelbimus ir kirčius. Tai buvo neįtikėtina.

Despardas gūžtelėjo pečiais.

– Yra tokių moterų. Nes jos ištisas dienas žaidžia kortomis, aš manau.

– Jūs negalėtumėt padaryti to paties?

Anas papurtė galvą.

– Aš pamenu tik pora padalinimų. Vieną, kai galėjau laimėti žaisdamas būgnais – bet Robertsas man sutrukdė. Pats pralošė, bet mes jo nepadvigubinome, deja. Taip pat prisimenu žaidimą be kozirių. Sunkus žaidimas – vis ne ta korta. Mes pralošėm du – gerai, kad nors taip baigėsi.

– Jūs dažnai žaidžiate bridžą, majore Despardai?

– Ne, nesu prisiekęs žaidėjas. Nors pats žaidimas man patinka.

– Labiau už pokerį?

– Man asmeniškai, taip. Pokeryje per daug azarto.

Puaro mąsliai tarė:

– Aš manau, kad misteris Šaitana nežaidė apskritai jokio žaidimo – kortų žaidimo, tai yra.

– Vieną žaidimą jis nuolatos žaisdavo, – niūriai pasakė Despardas.

– Kokį?

– Niekšingą žaidimą.

Puaro minutėlę patylėjo ir tarė:

– Jūs tai žinote? Ar tiesiog taip manote?

Despardo veidas tapo raudonas kaip plyta.

– Turite galvoje, jog kažką tvirtinant reikia nurodyti ir informacijos šaltinį? Tiesiog aš manau, kad taip yra. Ir ne be pagrindo. Atsitiktinai sužinojau. Kita vertus, nesu pasiruošęs atskleisti šaltinio. Ta informacija buvo skirta man asmeniškai.

– Spėju, tai lietė moterį arba moteris?

– Taip. Šaitana – tikras niekšas, jis buvo linkęs turėti reikalų su moterimis.

– Norite pasakyti, jis buvo šantažuotojas? Tai įdomu.

Despardas papurtė galvą.

– Ne, ne, jūs manęs nesupratote. Galbūt tam tikra prasme Šaitana ir buvo šantažuotojas, tik ne įprasto tipo. Pinigai jo nedomino. Jis buvo dvasinis šantažuotojas, jei taip galima pasakyti.

– Ir jis gaudavo tai... ką būtent?

– Malonumą. Tik taip galėčiau apibūdinti. Jam buvo smagu stebėti, kaip žmonės krūpčioja ir virpa iš baimės. Tikriausiai taip jis pamiršdavo esąs parazitas ir

pasijusdavo vyru. Gana efektyvi taktika prieš moteris. Jam užtekdavo užsiminti kažką žinant, ir jos papasakodavo jam tokių dalykų, kurių jis galbūt nė nežinodavo. Tokiu būdu jis linksmindavosi. Tuomet jis vaikščiodavo pasipūtęs, o jo mefistofeliška povyza bylojo: „Aš viską žinau! Aš didysis Šaitana!“ Prakeiktas juokdarys!

– Tai jūs manote, kad tokiu būdu jis gąsdino mis Meridit, – iš lėto tarė Puaro.

– Mis Meridit? – Despardas įsmeigė į jį akis. – Aš ne ją turėjau galvoje. Ji nėra iš tų, kurios bijotų tokių, kaip Šaitana.

– Pardon. Jūs turėjote omenyje misis Lorimer.

– Ne, ne. Jūs manęs nesupratote. Aš kalbėjau apskritai. Misis Lorimer taip pat nebūtų lengva įbauginti. Ir ji ne iš tų moterų, kurios, kaip jūs galbūt įsivaizduojate, galėtų turėti tam tikrų paslapčių. Ne, aš konkrečiai nieko galvoje neturėjau.

– Jūs apskritai kalbėjote apie jo metodus?

– Būtent.

– Nėra abejonių, – lėtai pasakė Puaro, – kad dažnai tokie vyrai labai puikiai supranta moteris. Jie iškvočia iš jų paslaptis...

Jis nutilo, mat Despardas jį nekantriai pertraukė.

– Tai absurdas. Tas vyras buvo tiesiog klounas – iš tiesų jis nekėlė jokio pavojaus. Bet vis dėlto moterys jo bijojo. Kaip kvaila.

Staiga jis atsistojo.

– Na štai, aš pravažiavau. Per daug įsitraukiau į mūsų diskusiją. Viso gero, mesjė Puaro. Pažvelkite apačion ir pamatysite, kaip mano ištikimasis šešėlis seka man iš paskos.

Jis nuskubėjo į autobuso galą ir nusileido laiptais. Puaro matė, kaip Despardas pasuko šaligatviu atgal. Jis nesivargino identifikuoti Despardo seklį. Jį domino kažkas kita. „Nieko ypatingo, sumurmėjo jis sau. – Bet vis dėlto...“

Šešioliktas skyrius

Elsi Bet liudijimas

Seržantą Okonorą Jardo kolegos pašaipiai pravardžiavo „tarnaičių svajone".

Be abejonės, jis buvo labai gražus vyras. Aukštas, tiesus, plačiapetis. Bet gražiąją lytį nuginkluodavo ne tiek jo taisyklingi veido bruožai, kiek šelmiškas žvilgsnis bei nutrūktgalviškos kibirkštėlės akyse. Nebuvo jokių abejonių, kad seržantas Okonoras pasieks norimą rezultatą, be to, dar ir labai greitai.

Seržantas Okonoras buvo toks greitas, kad, praėjus vos keturioms dienoms po misterio Šaitanos nužudymo, jis jau sėdėjo pigiose teatro vietose petys į petį su mis Else Bet, paskutiniąja misis Kreidok, gyvenusia Nordaudlio gatvėje 117, kambarine.

Rūpestingai laikydamasis suartėjimo taktikos, seržantas Okonoras ką tik pradėjo didįjį puolimą.

– Man anas tipas scenoje primena, – porino jis, – mano seną šeimininką. Pavarde Kreidokas. Įdomus tipas buvo.

– Kreidokas, – atkartojo Elsė. – Aš taip pat esu dirbusi pas Kreidokus.

– Aha, įdomu. Galbūt pas tuos pačius?

– Jie gyveno Nordaudlio gatvėje, – pasakė Elsė.

– Aš įsidarbinau pas juos, kai atvykau į Londoną, – paskubomis tarė Okonoras. – Taip, manau, jog tai buvo Nordaudlio gatvė. Misis Kreidok – tai buvo kažkas! Mums, tarnams.

Elsė krestelėjo galvą.

– Aš nuo jos prisikentėjau. Visuomet randa prie ko prisikabinti. Viskas jai ne taip.

– Jos vyrui taip pat kliūdavo, ar ne?

– Ji visuomet skundėsi, kad jis ja visai nesirūpina, neskiria jai dėmesio. Ir ji visuomet skųsdavosi sveikata, dejavo ir aikčiojo. Nors mano akim žiūrint, ji buvo visiškai sveika!

Okonoras pliaukštelėjo jai per kelį.

– Prisiminiau! Kažkas ten buvo tarp jos ir kažkokio daktaro. Pernelyg didelė draugystė ar kažkas tokio?

– Turite galvoje daktarą Robertsą? Jis buvo labai mielas džentelmenas.

– Jūs, merginos, visos vienodos, – pasakė seržantas Okonoras. – Kai tik vyras tampa blogiuku, tai iškart stojate jo pusėn. Žinau aš tokius veikėjus.

– Ne, nežinote, ir jūs labai klystate dėl jo. Nieko panašaus apie jį negalėčiau pasakyti. Juk ne jo kaltė, ar ne, kad misis Kreidok visuomet kviesdavosi tik jį?

Kuo čia dėtas daktaras? Mano nuomone, jis žiūrėjo į ją tik kaip į pacientę, ir nieko daugiau. Viskas kilo iš jos. Paliktų jį ramybėje, bet ne, nepaliko.

– Visa tai puiku, Else – neprieštarausite, jei vadinsiu jus Else? Jaučiuosi taip, tarsi pažinočiau jus visą gyvenimą.

– Na ką jūs! Žinoma, Elsė.

Ji krestelėjo galvą.

– Tuomet puiku, mis Bet. – Jis žvilgtelėjo į ją. – Puiku, sakau. Bet jos vyrui tai vis vien nepatiko?

– Vieną dieną jis ne juokais supyko, – sutiko Elsė. – Bet jis jau tuomet sirgo. Ir, žinote, netrukus po to mirė.

– Pamenu... kažkokia keista mirtis, ar ne?

– Kažkas japoniško ten buvo – taip, naujas skutimosi teptukas. Siaubinga ar ne, nejaugi jie tokie pavojingi? Nuo to laiko aš vengiu japoniškų prekių.

– Mano moto – „pirk anglišką prekę", – pamokomai tarė seržantas Okonoras. – Tai sakote, jis susipyko su daktaru?

Elsė linktelėjo, mėgaudamasi atgimstančiais skandalo prisiminimais.

– Na ir barėsi jie tada, – pasakė ji. – Bent jau šeimininkas. Daktaras Robertsas buvo ramus, kaip visuomet. Tik kartojo: „Nesąmonė" ir „Kodėl jūs įsikalėte tai sau į galvą?"

– Barnis vyko namuose, aš manau?

– Taip. Ji liepė jį iškviesti. Tuo metu ji su šeimininku susibarė, ir pokalbio viduryje atvyko daktaras Robertsas, ir šeimininkas jį užsipuolė.

– Ką būtent jis sakė?

– Na, aš, be abejo, neturėjau to girdėti. Barnis vyko misis miegamajame. Pamaniau, bus kažkas įdomaus, taigi pasiėmiau šluostę ir ėmiau valyti laiptus. Neketinau praleisti nieko svarbaus.

Seržantas Okonoras iš visos širdies pritarė tokiam nusistatymui, džiaugdamasis tuo, kad su Else pavyko pasikalbėti neoficialiai. Vykdant seržantui Okonorui apklausą policijoje ji nekaltu dorovingu veidu pareikštų ničnieko negirdėjusi.

– Kaip jau sakiau, – tęsė Elsė, – daktaras Robertsas laikėsi tyliai – visą triukšmą kėlė šeimininkas.

– Ką jis sakė? – paklausė Okonoras, antrą kartą priartėdamas prie svarbiausio taško.

– Visaip jį įžeidinėjo, – su pasimėgavimu atsakė Elsė.

– O kaip būtent?

Kada gi ši mergina ištars konkrečius žodžius ar frazes?

– Na, didelės dalies aš nesupratau, – prisipažino Elsė. – Buvo daugybė ilgų frazių, kaip „neprofesionalus elgesys“ ar „pasinaudojimas tarnybine padėtimi“ ir panašiai – ir aš girdėjau jį sakant, kad jis išbrauks daktarą Robertsą iš... Medicinos registro, gali taip būti? Kažkas panašaus.

– Teisingai, – pasakė Okonoras. – Galima parašyti skundą Medicinos tarybai.

– Taip, jis kažką panašaus minėjo. O misis isterišku balsu šaukė: „Tu niekuomet manimi nesirūpinai. Niekuomet manęs nematei. Palikai mane vieną.“ Ir aš girdėjau ją sakant, kad daktaras Robertsas jai buvo kaip gerasis angelas.

– Ir tuomet daktaras su šeimininku nuėjo į persirengimo kambarį ir uždarė duris į miegamąjį. Aš girdėjau, kaip jis aiškiai pasakė: „Mano mielas, nejaugi jūs nesuprantate, kad jūsų žmona isterikė? Ji pati nesupranta, ką kalba. Tiesą sakant, tai gana sunkus ir daug jėgų reikalaujantis atvejis, ir aš seniai jau būčiau atsisakęs šio gydymo, jei tai nebūtų – kaip jis ten pasakė – jei tai nebūtų „gydytojo pareiga." Štai ką jis pasakė. Jis taip pat kažką sakė apie ribų neperžengimą – tarp gydytojo ir paciento. Jis kiek apramino šeimininką ir tuomet pasakė: „Žinote, jūs šitaip pavėluosite į darbą. Jums geriau jau eiti. Viską ramiai apsvarstykite. Manau, jog jūs suprasite, kad visas šis reikalas tėra muilo burbulas. Aš tik nusiplausiu rankas ir keliausiu pas kitą pacientą. Dabar jūs viską gerai apgalvokite, mielasis. Užtikrinu jus, kad visas šis triukšmas kilo dėl jūsų žmonos sutrikusios vaizduotės."

– O šeimininkas atsakė: „Nebežinau, ką ir begalvoti."

– Ir jis išėjo. Aš žinoma, tuo metu stropiai valiau laiptus, bet jis manęs nė nepastebėjo. Vėliau pagalvojau, kad jis nekaip atrodė. O daktaras linksmai pasišvilpaudamas plovė rankas persirengimo kambaryje, kur buvo įvestas karštas bei šaltas vanduo. Netrukus ir jis išėjo pro duris su savo lagaminėliu, ir jis kaip visuomet labai maloniai ir linksmai pasikalbėjo su manimi, tuomet nulipo laiptais žemyn žvalus, geros nuotaikos, kaip visuomet pasitikintis savimi. Taigi, kaip matote, aš esu visiškai įsitikinusi, kad jis nepadarė nieko bloga. Tai grynai jos kaltė.

– Ir tuomet Kreidokas susirgo juodlige?

– Taip, aš manau, kad jis jau ja sirgo. Šeimininkė jį labai rūpestingai slaugė, bet jis vis tiek mirė. Gražūs vainikai buvo laidotuvėse.

– Ir po to? Daktaras Robertsas ir toliau lankydavosi namuose?

– Ne, nesilankė. Kas per smalsumas! Ko taip griežiate ant jo dantį? Sakau jums, kad čia nieko blogo nebuvo. Priešingu atveju jis juk būtų vedęs šeimininkę po vyro mirties, ar ne? Bet jis to nepadarė. Ne toks jis kvailas. Jis ją gerai perprato. Ji bandė jam skambinti, bet kažkaip vis neužtikdavo namuose. Ir tuomet pardavė namą. Mes visi gavome atleidimo lapelius, o ji išvyko į Egiptą.

– Ir jūs visą tą laiką nematėte daktaro Robertso?

– Ne. Ji – taip, nes ėjo pas jį atlikti tą – kaip gi vadinasi – deaktyvavimą prieš vidurių šiltinę. Ji grįžo, ir nuo to jai visą ranką įsiskaudėjo. Mano nuomone, jis jai aiškiai leido suprasti, kad nieko nebus. Ji daugiau jam nebeskambino ir išvažiavo labai linksma, prisipirkusi krūvą naujų vasarinių suknelių, nors buvo žiemos vidurys. Ji tvirtino, kad ten bus saulėta ir karšta.

– Tai tiesa, – pritarė seržantas Okonoras. – Netgi kartais per daug karšta, kaip teko girdėti. Ji ten ir mirė. Jūs tai žinote, aš manau?

– Ne, tikrai nežinojau. Kaip keista! Vadinasi, jos sveikata buvo kur kas blogesnė, nei aš maniau. Vargšelė.

Ji atsidususi pridūrė:

– Įdomu, kas atsitiko su visomis jos suknelėmis? Ten gi vienos juočkės, jos jų nenešios.

– Jūs tikriausiai rastumėte joms pritaikymą, – pa-

sakė seržantas Okonoras.

– Koks įžūlumas!

– Na, mano įžūlumo jums neteks ilgai kentėti, – pasakė seržantas Okonoras. Mano firma siunčia mane į kitą vietą.

– Ilgam?

– Gali tekt išvykt į užsienį.

Elsės veidas paniuro.

Ir nors ji nežinojo lordo Bairono poemos „Aš niekuomet nemylėjau gražiosios gazelės", dabar poemos nuotaikos labai tiko šiai situacijai. Ji pamanė sau, kaip keista, kad visi išties patrauklūs vaikinai staiga kažkur pradingsta. Ak, kaip gerai, kad ji dar turi Fredą.

Iš tiesų gerai, nes staigus seržanto Okonoro įsiterpimas į Elsės gyvenimą nepaliks neišdildomo pėdsako. O Fredas dėl to tiktai laimės!

Septynioliktas skyrius

Rodos Dovs liudijimas

Roda Dovs išėjo iš „Debenhamo“* ir susimąsčiusi stovėjo ant šaligatvio. Jos išraiškingas veidas atspindėjo abejones bei greitai besikeičiančias emocijas.

Tuo metu Rodos veidas aiškiai kalbėjo: „Verta, ar ne? Norėtųsi... Bet gal verčiau nereikia.“

Šveicorius viltingai paklausė:

– Taksi, mis?

Roda papurtė galvą.

Į ją visu smarkumu įsirėžė apkūni moteris su pirkinių ryšuliais bei žvalia išraiška „verčiau iš anksto apsipirkti Kalėdoms“, bet Roda vis tiek pasiliko stovėti savo vietoje, bandydama sutelkti mintis.

Chaotiškos minčių nuotrupos sukosi jos galvoje.

* Didelė Londono parduotuvė, daugiausia prekiaujanti moteriškais drabužiais bei kitais reikmenimis

Kodėl gi ne, galų gale? Ji mane pakvietė... Bet galbūt ji tą visiems sako. Galbūt ji nerimtai kalbėjo... Na, galų gale, Enė nenorėjo, kad eičiau kartu. Ji aiškiai leido suprasti, kad ji viena eis su majoru Despardu pas advokatą... O kodėl neturėtų? Juk trys – tai jau minia. Be to, juk tai visai ne mano reikalas. Bet juk aš ne dėl to, kad ypatingai norėčiau pamatyti majorą Despardą... Nors jis ir šaunus... Jam krito į akį Enė, aš manau. Vyrai nesivargintų taip, jei ne... na, tai nėra vien draugiškumas.

Berniukas pasiuntinys atsitrenkė į Rodą ir priekaištingu tonu tarė:

– Prašau atleisti, mis.

O Viešpatie, galvojo Roda. Aš negaliu čia stovėti visą dieną. Vien dėl to, kad esu tokia kvaila ir negaliu apsispręsti... Manau, švarkelis su sijonėliu bus kaip tik. Įdomu, gal ruda spalva tiktų geriau, nei žalia? Ne, nemanau. Nagi, apsispręsk, eiti ar ne? Pusė keturių – labai tinkamas metas – bent jau neatrodys, kad atėjau pavalgyti kitų sąskaita ar panašiai. Ėjau pro šalį ir užsukau.

Ji perėjo gatvę, pasuko dešinėn, tuomet kairėn Harlio* gatve, kol galiausiai sustojo priešais daugiabutį namą, kurį misis Oliver visuomet apibūdindavo kaip „slaugos namus“.

„Na, ji manęs nesuvalgys“, pamanė Roda ir drąsiai įžengė į laiptinę.

Misis Oliver butas buvo viršutiniame aukšte. Uniformuotas patarnautojas palydėjo ją į liftą ir išlaipino

---

* Londono gatvėje, kurioje įsikūrę daug garsių gydytojų kabinetų

ant gražaus naujo kilimėlio priešais šviesiai žalias duris.

„Net kinkos dreba“, pagalvojo Roda. „Blogiau, nei pas dantistą. Bet aš turiu užbaigti šį reikalą“.

Paraudusi nuo sumišimo, ji nuspaudė skambutį.

Duris atidarė pagyvenusi kambarinė.

– Ar yra... ar aš galėčiau... ar misis Oliver namuose? – paklausė Roda.

Kambarinė atsitraukė, Roda įėjo vidun. Ji buvo palydėta į baisiai netvarkingą svetainę. Kambarinė paklausė:

– Kaip jus pristatyti?

– Ak... Mis Dovs... Mis Roda Dovs.

Kambarinė išėjo. Lygiai po pusantros minutės, kurios Rodai pasirodė kaip amžinybė, kambarinė sugrįžo.

– Eisite su manimi, mis?

Dar labiau išraudusi, Roda nusekė iš paskos. Paėjusi koridoriumi, ji pasuko už kampo, kur buvo praviros durys. Susijaudinusi ji įėjo į kambarį, kuris jai pasirodė ne kas kita, kaip neįžengiamos Afrikos džiunglės!

Paukščiai, daugybė paukščių: žaliosios papūgos, araros, nežinomi ornitologijai, knibždėte knibždėjo šiame, kaip jai atrodė, akmens amžiaus miške. Paukščių bei augalų kratinio viduryje Roda įžiūrėjo patriušusį virtuvinį stalą, ant kurio stovėjo rašomoji mašinėlė, o aplink ant grindų mėtėsi krūvos prirašytų lapų. Nuo išklerusios kėdės pakilo misis Oliver su baisiai sutaršytais plaukais.

– Brangioji, kaip malonu jus matyti, – pasakė misis Oliver, ištiesdama kalkiniu popieriumi išteptą ran-

ką, tuo pat metu kita ranka bandydama sulyginti savo plaukus, kas buvo visiškai neįmanoma.

Popierinis krepšys, jai užkliudžius alkūne, nukrito nuo stalo, ir iš jo energingai pasiskleidė obuoliai po visas grindis.

– Nesirūpinkite, brangioji, kas nors kada nors juos surinks.

Kiek pridususi Roda atsitiesė su penkiais obuoliais rankose.

– Ak, labai ačiū. Ne, aš jų nedėsiu atgal į krepšį. Jie bus apsidaužę. Padėkite juos ant židinio atbrailos. Štai taip. O dabar galime pasikalbėti, sėskitės.

Roda atsisėdo ant kitos apšiurusios kėdės ir įsmeigė akis į šeimininkę.

– Aš labai atsiprašau. Turbūt sutrukdžiau? – sulaikiusi kvapą paklausė Roda.

– Na, ir taip, ir ne, – atsakė misis Oliver. – Aš dirbau, kaip matote. Bet tas bjaurusis mano suomis visai susipainiojo. Jis padarė siaubingai gudrią išvadą apie lėkštę su prancūziškomis pupelėmis, ir ką tik aptiko mirtinus nuodus šalavijų bei svogūnų įdare – antyje, skirtai Mykolinėms, bet aš kaip tik prisiminiau, kad Mykolinėms pupų jau nebebūna.

Apimta jaudinančios galimybės pakliūti į vidinį detektyvinio romano pasaulį, Roda vos kvėpuodama ištarė:

– Bet pupelės galėjo būti ir konservuotos.

– Galėjo, be abejo, – abejojančiu balsu pritarė misis Oliver. – Bet tuomet būtų sugadintas visas reikalas. Aš visuomet įsiveliu į nemalonumus su sodininkyste. Žmonės man rašo, kad aš visai ne taip sukomplektuo-

ju gėlių lysves. Tarsi tai turėtų kokią nors reikšmę. Bet kuriuo atveju, Londono parduotuvėse jos visos puikiai jaučiasi viena šalia kitos.

– Žinoma, tai neturi reikšmės, – įsiteikiančiai tarė Roda. – Ak, misis Oliver, turbūt taip nuostabu būti rašytoja.

Misis Oliver pasitrynė kaktą suodinu nuo kalkinio popieriaus pirštu ir paklausė:

– Kodėl taip manote?

– Na, – kiek suglumusi nutęsė Roda, – manau, jog tai akivaizdu. Turėtų būti nuostabu paprasčiausiai atsisėsti ir parašyti visą knygą.

– Ne visiškai taip viskas vyksta, – pasakė misis Oliver. – Žinote, reikia nemažai pasukti galvą. O mąstyti visuomet yra vargas. Ir reikia viską suplanuoti. Ir tuomet tai ten, ten šen užstringi ir atrodo, kad niekuomet neišsipainiosi – bet išsipainioji! Rašymas nėra labai jau didelis malonumas. Tai sunkus darbas, kaip ir visi kiti.

– Bet tai nepanašu į darbą, – nenusileido Roda.

– Jums gal ir ne, – atsakė misis Oliver, – nes jūs jo neragavote! Man tai atrodo tikras darbas. Kai kuriomis dienomis aš tegaliu vaikščioti aplink ir kartoti sau po nosimi, kokį honorarą aš gausiu už naujos knygos parašymą. Ir, žinote, tai uždega. Panašiai kaip banko knygelė, kai pamatai, kiek pereikvojai savo likutį.

– Niekuomet nemaniau, kad jūs pati mašinėle renkate savo knygas, – pasakė Roda. – Aš maniau, jūs turite sekretorę.

– Aš turėjau sekretorę ir bandžiau jai diktuoti, bet ji buvo tokia kompetentinga, kad mane tai varė į nevil-

tį. Jaučiau, kad ji išmano kur kas geriau už mane anglų gramatiką bei lingvistiką, visokius taškus ir kabliataškius, nuo ko man susidarė nepilnavertiškumo kompleksas. Tuomet aš pasisamdžiau visišką nevaleiką, bet ji, žinoma, taip pat neatitiko mano poreikių.

– Turėtų būti nuostabu kurti istorijas, – pasakė Roda.

– Aš jų visuomet galiu prigalvoti, – linksmai pasakė misis Oliver. – Bet labai vargina jų rašymas. Man visuomet atrodo, kad jau artėju į pabaigą, bet suskaičiavus pasirodo, kad parašiau tik trisdešimt tūkstančių žodžių vietoje šešiasdešimties, ir tuomet turiu pridurti dar vieną žmogžudystę bei pakartotiną heroino vagystę. Tai labai vargina.

Roda nieko neatsakė. Ji žiūrėjo į misis Oliver su jaunatvišku pagarbumu įžymybėm – su nežymiu nusivylimo atspindžiu.

– Jums patinka tapetai? – paklausė misis Oliver, mosteldama aplink ranka. – Man siaubingai patinka paukščiai. Čia pavaizduotas tropikų miškas. Man jis sudaro karštos dienos įspūdį netgi tuomet, kai yra šalta. Aš nieko negaliu imtis, kol nepasijuntu kaip reikiant sušilusi. Bet mano Svenas Hersonas kas rytą iššikerta eketę, kad išsimaudytų!

– Tai nuostabu, – pasakė Roda. – Taip pat buvo labai malonu iš jūsų išgirsti, kad jūsų nesutrukdžiau.

– Mes išgersime kavos su skrebučiais, – pasiūlė misis Oliver. – Labai juodos kavos su labai karštais skrebučiais. Aš juos galiu valgyti bet kuriuo metu.

Ji nuėjo prie durų, atidarė jas ir šūktelėjo nurodymus kambarinei. Tuomet grįžo ir paklausė:

– Ko jūs atvykote į miestą – apsipirkti?

– Taip, šį tą nusipirkau.

– Ar mis Meridit atvyko kartu?

– Taip, ji su majoru Despardu nuėjo pas advokatą.

– Advokatą? – Misis Oliver antakiai klausiamai pakilo.

– Taip, matote, majoras Despardas jai pasakė, kad ji turi nusisamdyti advokatą. Jis buvo labai malonus – iš tiesų malonus.

– Aš taip pat buvau maloni, – pasakė misis Oliver, – bet tai nedavė jokių vaisių, ar ne? Tiesą sakant, aš manau, kad jūsų draugę mano vizitas netgi papiktino.

– Ak, visai ne, iš tikrųjų. – Roda tiek sutriko, kad netgi ėmė spurdėti kėdėje. – Tai viena iš priežasčių, kodėl aš šiandien norėjau pas jus apsilankyti – paaiškinti situaciją. Nes aš pastebėjau, kad jūs viską ne taip supratote. Ji atrodė gana šiurkšti, bet iš tiesų viskas buvo kitaip. Turiu galvoje, kaltas ne jūsų apsilankymas, o tai, ką jūs pasakėte.

– Aš pasakiau kažką blogo?

– Netyčia, žinoma. Tiesiog taip sutapo.

– Ir ką aš pasakiau?

– Jūs tikriausiai nė nepamenate. Tai buvo pasakyta tiesiog taip, tarp kitko. Jūs kažką paminėjote apie nelaimingą atsitikimą ir nuodus.

– Tikrai?

– Aš taip ir maniau, kad jūs greičiausiai nė neatsiminsite. Taip, suprantate, Enei kartą teko išgyventi bjaurų nutikimą. Ji buvo namuose tuo metu, kai viena moteris per klaidą išgėrė kažkokių nuodų – skrybėlių

dažiklio, jei neklystu. Ir ji mirė. Enei, žinoma, tai buvo tikras šokas. Ji negali apie tai nei galvoti, nei kalbėti. Ir kai jūs paminėjote nuodus, ji prisiminė aną įvykį, ir ji iškart persimainė, tapo šalta ir įsitempusi. Aš pamačiau, kad jūs tai taip pat pastebėjote. Prie jos aš nieko negalėjau paaiškinti. Bet aš norėjau jums pasakyti, jog viskas buvo ne taip, kaip jūs manėte. Ji nėra nedėkinga.

Misis Oliver pažvelgė į Rodos nekantraujantį veidą ir iš lėto tarė:

– Suprantu.

– Enė siaubingai jautri, – pasakė Roda. – Ir ji prastai tvarkosi su sunkumais. Jei jai kas nors sukelia nemalonius jausmus, ji verčiau apie tai visai nekalbės – nors, mano manymu, tai nėra gerai. Problemos niekur nedingsta, nesvarbu, kalbi apie jas, ar ne. Tai tik bandymas nuo jų pabėgti, vaizduojant, kad nieko nėra. Aš verčiau linkusi jų apskritai atsikratyti, kad ir kaip skausminga tai būtų.

– Ak, – ramiai pasakė misis Oliver, – jūs, mano brangioji, esate kareivis. O jūsų Enė – ne.

Roda paraudo.

– Bet Enė tokia miela.

Misis Oliver nusišypsojo.

– Aš to visai neneigiu, – pasakė ji. – Aš tik sakau, kad ji nėra tokia drąsi, kaip jūs. – Ji atsiduso, tuomet gana netikėtai paklausė merginos: – Jūs vertinate tiesą, ar ne?

– Žinoma, aš vertinu tiesą, – nustebusi atsakė Roda.

– Taip, jūs tai tvirtinate, bet galbūt apie tai nė ne-

galvojote. Tiesa kartais skausminga – ir sugriauna kieno nors iliuzijas.

– Vis vien aš rinkčiausi tiesą, – pasakė Roda.

– Ir aš taip pat. Tik nežinau, ar tai protinga.

– Tik nesakykite Enei, ką aš jums papasakojau, gerai? – rimtai paprašė Roda. – Jai tai nepatiktų.

– Man nė į galvą neateitų toks dalykas. Ar tai buvo seniai?

– Prieš kokius ketverius ar penkerius metus. Keista, ar ne, kaip kartais žmonėms atsitinka vis tie patys dalykai. Mano teta visuomet pakliūdavo į laivų katastrofas. O štai Enė buvo įpainiota į du netikėtus mirties atvejus – tik šis pastarasis, be abejo, žymiai blogesnis. Žmogžudystė baisus dalykas, ar ne?

– Taip, sutinku.

Tą akimirką pasirodė juoda kava ir karšti skrebučiai. Roda gėrė ir valgė su vaikišku užsidegimu. Ją labai žavėjo galimybė asmeniškai pavalgyti kartu su įžymybe.

Baigus gerti kavą ji atsistojo ir pasakė:

– Tikiuosi, kad nelabai jus sutrukdžiau. Ar jūs neprieštarautumėte... turiu galvoje, ar nelabai jus sutrukdyčiau, jei jums atsiųsčiau pora jūsų knygų – galbūt jas man pasirašytumėte?

Misis Oliver nusijuokė.

– Na, viską galima sutvarkyti kur kas paprasčiau. – Ji atidarė spintelę tolimajame kambario kampe. – Kokią rinksitės? Aš pati siūlyčiau „Antrosios auksinės žuvelės istorija“. Nėra jau toks visiškas šlamštas, kaip kitos.

Šiek tiek šokiruota išgirdus, kaip autorė apibūdina savo plunksnos kūrinius, Roda su džiaugsmu priėmė

dovaną. Misis Oliver paėmė knygą, ją atvertė, labai įmantriai įrašė savo vardą ir grąžino Rodai.

– Na štai.

– Labai jums ačiū. Jaučiuosi be galo pamaloninta. Neprieštarausite, jei dar užsuksiu?

– Visuomet prašom, – atsakė misis Oliver.

Kiek patylėjusi ji pridūrė:

– Jūs šauni mergina. Viso gero. Pasirūpinkite savimi, brangioji.

„Ką gi aš čia pasakiau?“, sumurmėjo ji, uždariusi paskui viešnią duris.

Ji papurtė galvą, pašiaušė savo plaukus ir grįžo prie savo meistriškos kūrybos apie Sveną Hersoną bei šalavijų ir svogūnų įdarą.

Aštuonioliktas skyrius

Arbatos antraktas

Misis Lorimer išėjo iš namo Harlio gatvėje. Minutėlę ji stoviniavo laiptų viršuje ir tuomet lėtai ėmė leistis žemyn.

Jos veido išraiška buvo gana neįprasta – jame atsispindėjo nuožmus ryžtas ir tuo pačiu nesuprantama dvejonė. Ji kiek suraukė antakius, tarsi bandydama įsigilinti į ją užvaldžiusią problemą.

Ir kaip tik tuo metu kitoje gatvės pusėje ji pamatė Enę Meridit. Ji stovėjo bei apžiūrinėjo didelį daugiabutį.

Misis Lorimer kurį laiką dvejojo, tuomet perėjo gatvę.

– Kaip laikotės, mis Meridit?

Enė krūptelėjusi atsisuko.

– Ačiū, o kaip jūs?

– Vis dar Londone? – paklausė misis Lorimer.

– Ne. Aš čia tik šiandien. Atvažiavau sutvarkyti šiokius tokius teisinius reikalus.

Jos akys vėl ėmė klaidžioti po didelį pastatą. Misis Lorimer paklausė:

– Ar kas atsitiko?

Enė krūptelėjo.

– Atsitiko? Ne, kodėl turėtų?

– Jūs atrodote taip, tarsi jus kažkas neramintų.

– Ne... na, nebent... bet tai nieko svarbaus, greičiau kvaila. – Ji nežymiai nusijuokė. Tuomet pridūrė: – Man pasirodė, kad aš mačiau savo draugę – su kuria gyvenu – įeinančią į šį namą, ir pagalvojau, ar tik nenuėjo ji pas misis Oliver.

– Čia gyvena misis Oliver? Nežinojau.

– Taip. Vieną dieną ji užsuko pas mus ir paliko savo adresą bei pakvietė pas ją pasilankyti. Įdomu, ar ten buvo Roda, ar ne.

– Tai gal pati nueikite ir pažiūrėkite?

– Ne, pati aš nenorėčiau.

– Tuomet eime su manimi išgerti arbatos, – pasiūlė misis Lorimer. – Čia netoli yra kavinukė, kurioje aš lankausi.

– Ačiū už pakvietimą, – atsakė dvejodama Enė.

Jos kiek paėjo ir pasuko į šoninę gatvelę. Nedidelėje užkandinėje jos užsisakė arbatos ir bandelių. Pokalbis nesimezgė, abi tarsi bijojo sutrikdyti tylą.

Staiga Enė paklausė:

– Ar pas jus misis Oliver taip pat lankėsi?

Misis Lorimer papurtė galvą.

– Niekas nebuvo atėjęs, išskyrus mesjė Puaro.

– Aš neturėjau galvoje... – pradėjo Enė.

– Neturėjote? O aš manau, jog turėjote, – pasakė misis Lorimer.

Mergina pakėlė akis – greitas, baikštus žvilgsnis. Misis Lorimer veide ji pamatė kažką raminančio.

– Pas mane jis nebuvo apsilankęs, – lėtai tarė ji.

Kurį laiką buvo tylu.

– Inspektorius Betlas buvo pas jus? – paklausė Enė.

– Ak, taip, žinoma, – atsakė misis Lorimer.

Enė neryžtingai pasiteiravo:

– Ko jis jūsų klausinėjo?

– Įprastų dalykų, – nuobodžiu tonu atsakė misis Lorimer. – Rutininiai klausimai. Jis buvo labai taktiškas.

– Tikriausiai jis visus apklaus.

– Manau, kad taip. – Vėl kurį laiką buvo tylu.

Enė paklausė:

– Misis Lorimer, jūs manote... jie kada nors sužinos, kas tai padarė?

Jos akys buvo nuleistos ir žiūrėjo į lėkštę. Ji nepamatė keistos išraiškos pagyvenusios moters veide, pastarajai žvelgiant į nuleistą galvą.

– Aš nežinau, – ramiai atsakė misis Lorimer.

– Tai nėra... labai malonu, ar ne? – sumurmėjo Enė.

Misis Lorimer žvilgsnis buvo toks pat keistas, bet šįkart tuo pačiu ir užjaučiantis. Ji paklausė:

– Kiek jums metų, Ene Meridit?

– Man... Man? – sumikčiojo mergina. – Man dvidešimt penkeri.

– O man šešiasdešimt treji, – pasakė misis Lorimer. Tuomet iš lėto pridūrė: – Jums visas gyvenimas dar prieš akis.

Enė nusipurtė.

– Mane galėtų pervažiuoti autobusas pakeliui namo, – pasakė ji.

– Taip, tai tiesa. O mane... manęs ne.

Misis Lorimer balsas nuskambėjo kažkaip keistai. Enė nustebusi pažvelgė į ją.

– Gyvenimas nėra paprastas, – tęsė misis Lorimer. – Jūs tai suprasite, kai pasieksite mano amžių. Reikia turėti begalę drąsos bei ištvermės. Ir pabaigoje iškyla klausimas: „O ar vertėjo?“

– Ak, nekalbėkite taip, – pasakė Enė.

Misis Lorimer nusijuokė, vėl atgavusi savo gyvenimišką kompetenciją.

– Išties neverta kalbėti blogų dalykų apie gyvenimą, – pasakė ji. Tuomet pakvietė padavėją ir apmokėjo sąskaitą.

Joms išėjus pro užkandinės duris, pro šalį važiavo taksi ir misis Lorimer jam pamojo.

– Jus pavežti? – paklausė ji. – Aš važiuoju į parko pietinę pusę.

Enės veidas nušvito.

– Ne, ačiū. Kaip tik matau savo draugę, sukančią už kampo. Labai jums ačiū, misis Lorimer. Viso gero.

– Viso gero. Sėkmės, – palinkėjo pagyvenusi moteris.

Ji nuvažiavo, o Enė nuskubėjo paskui draugę.

Rodos veidas iš pradžių nušvito, pamačius savo draugę, tuomet įgavo šiek tiek prasikaltusią išraišką.

– Roda, tu buvai pas misis Oliver? – reikliai paklausė Enė.

– Taip, buvau, tiesą sakant.

– Ir aš tave iš karto pagavau.

– Nežinau, ką tu turi omenyje, sakydama „pagavau“. Eime į autobusą. Tu nuėjai su savo naujuoju draugu. Aš maniau, kad jis tave bent jau arbata pavaišins.

Enė minutėlę patylėjo. Ausyse skambėjo balsas: „Galbūt kažkur mes galime paimti jūsų draugę ir visi kartu išgerti arbatos?“ Ir ji atsakė – skubotai, nė kiek nepagalvojusi: „Aš labai dėkinga, bet mes jau sutarusios gerti arbatą kitur“.

Melas, ir dar toks kvailas. Kvaila, kai pasakai pirmą ant liežuvio pasipainiojusią frazę, užuot minutėlę kitą pagalvojus. Paprasčiausia būtų buvę pasakyti: „Deja, mano draugė pakviesta į svečius“. Tai yra, jei nenori – o ji to ir nenorėjo – kad Roda eitų kartu.

Gana keista, kad ji nepageidavo Rodos. Ji neabejotinai norėjo pasilaikyti Despardą sau. Ji pavydėjo. Pavydėjo Rodai. Roda buvo tokia ryški, tokia iškalbinga, tokia pilna gyvenimiško entuziazmo. Aną vakarą majoras Despardas aiškiai simpatizavo Rodai. Bet juk jis atėjo pas ją, Enę Meridit. Tačiau Roda tokia jau buvo. Pati to nenorėdama, nustums tave į antrąjį planą. Ne, ji aiškiai nenorėjo, kad Roda eitų kartu.

Bet ji pasielgė labai kvailai, šitaip susijaudindama. Jei ji būtų buvusi protingesnė, tai dabar galėtų gerti arbatą su majoru Despardu jo klube ar kur nors kitur.

Ji aiškiai pajuto, kad Roda ją erzino. Roda buvo įkyruolė. Ir ką gi ji veikė pas misis Oliver?

– Kodėl tu apsilankei pas misis Oliver? – garsiai paklausė ji.

– Na, ji juk kvietė mus užeiti.

– Taip, bet aš nemanau, kad ji iš tiesų tai turėjo omenyje. Tikriausiai ji visuomet taip sako.

– Ji iš tikrųjų kvietė. Ji buvo labai maloni – malonesnei jau neįmanoma. Ji padovanojo man vieną iš savo knygų. Štai, pažiūrėk.

Roda atkišo savo trofėjų.

Enė įtariai paklausė:

– Apie ką jūs kalbėjotės? Ne apie mane?

– Tu pernelyg geros nuomonės apie save!

– Tikrai nekalbėjot? O nekalbėjot apie... žmogžudystę?

– Mes kalbėjomės apie jos žmogžudystes. Ji rašo vieną detektyvinį romaną su nuodais šalavijų bei svogūnų įdare. Ji buvo labai žmogiška ir atvira – pasakė, kad rašymas yra siaubingai sunkus darbas, papasakojo, kaip ji pati susipainioja savo siužetuose, ir tuomet mes išgėrėme juodos kavos su karštais skrebučiais, – triumfuojančiai išpyškino Roda. Tuomet pridūrė: – Ak, Roda, tau reikia išgerti arbatos.

– Ne, aš jau gėriau. Su misis Lorimer.

– Misis Lorimer? Ar tai nėra viena... iš tų, kurie ten buvo.

Enė linktelėjo.

– Kaip tu su ja susitikai? Buvai pas ją svečiuose?

– Ne, mes atsitiktinai susitikome Harlio gatvėje.

– Kaip ji atrodė?

Enė iš lėto tarė:

– Aš nežinau. Ji atrodė... gana keistai. Visai ne to-

kia, kaip aną vakarą.

– Ar tu manai, kad tai buvo jos darbas? – paklausė Roda.

Enė kurį laiką tylėjo. Tuomet tarė:

– Aš nežinau. Verčiau nekalbėkime apie tai. Roda! Tuk juk žinai, kaip aš nekenčiu kalbėti apie tokius dalykus.

– Gerai, brangioji. Kaip atrodė buvo advokatas? Labai sausas ir dalykiškas?

– Sakyčiau, budrus bei išmanantis savo darbą.

– Skamba viltingai. – Ji kiek patylėjo ir paklausė: – O kaip majoras Despardas?

– Labai malonus.

– Tu jam patikai, Ene. Esu tuo tikra.

– Roda, nekalbėk nesąmonių.

– Na, pati pamatysi.

Roda pradėjo kažką niurnėti sau po nosimi. Be abejo, galvojo ji, Enė jam patiko. Enė labai daili. Bet šiek tiek skystoka – ji niekuomet neitų kartu į jo žygius. Vien tik pamačiusi gyvatę, pultų iš karto klykti. Vyrai visuomet žvalgosi į moteris, kurios jiems netinka.

Tuomet garsiai ji pasakė:

– Šis autobusas mus nuveš iki Padingtono. Mes spėsim į traukinį keturios keturiasdešimt aštuonios.

Devynioliktas skyrius

Pasitarimas

Puaro kambaryje suskambo telefonas ir ragelyje pasigirdo pagarbus balsas.

– Seržantas Okonoras. Linkėjimai nuo inspektoriaus Betlo. Ar mesjė Puaro būtų patogu apsilankyti Skotland Jarde pusę dvylikos?

Puaro pasakė, jog ateis, ir seržantas Okonoras atsisveikino.

Lygiai 11.30 Puaro išlipo iš taksi priešais Skotland Jardo duris, kur jį iš karto užpuolė misis Oliver.

– Mesjė Puaro! Kaip nuostabu! Jūs atvykote mane išgelbėti?

– *Enchante*[*], madam. Kuo galėčiau padėti?

– Sumokėkite už mano taksi. Aš nežinau, kaip tai atsitiko, bet per klaidą pasiėmiau rankinę, kurią nau-

---

* Sužavėtas (pranc.).

doju užsienio kelionėms, o vairuotojas paprasčiausiai nenori priimti nei frankų, nei lirų, nei markių!

Puaro galantiškai padavė keletą smulkių monetų, ir jie su misis Oliver kartu įėjo į pastatą.

Jie buvo palydėti į inspektoriaus Betlo kabinetą. Inspektorius sėdėjo už stalo su dar labiau mediniu, nei įprasta, veidu.

– Kaip šiuolaikinė vaškinė skulptūra, – sušnibždėjo misis Oliver Puaro.

Betlas atsistojo, paspaudė abiem rankas ir jie atsisėdo.

– Pamaniau, kad metas surengti nedidelį susitikimą, – pasakė Betlas. – Jums būtų įdomu sužinoti, kaip man sekėsi, o man būtų įdomu išgirsti, kaip jums. Mes tik luktelėsime pulkininko Reiso ir... – bet tuo metu atsidarė durys ir pasirodė pulkininkas.

– Atsiprašau, jog pavėlavau, Betlai. Kaip jūs laikotės, misis Oliver? Sveiki, mesjė Puaro. Man labai gaila, kad priverčiau jus laukti. Bet aš rytoj išvykstu, ir reikia sužiūrėti daugybę dalykų.

– Kur jūs vykstate? – paklausė misis Oliver.

– Šiek tiek pašaudyti į Beliudžistaną*.

Puaro ironiškai šypsodamasis paklausė:

– Toje pasaulio dalyje yra nedidelių problemėlių, ar ne? Jūs turite būti atsargus.

– Būtinai, – rimtai atsakė Reisas, bet jo akyse sužibo kibirkštėlės.

– Mums ką nors sužinojote? – paklausė Betlas.

– Gavau jums informacijos apie Despardą. Štai...

---

* Buvusi vakarinė Indijos provincija, šiuo metu priklausanti Pakistanui.

– jis padavė pluoštą popieriaus lapų. – Čia daugybė duomenų bei įvykių. Dauguma jų neturi jokio ryšio su mūsų reikalu, kaip aš įsivaizduoju. Prieš jį nieko nėra. Tvirtas vaikinas. Charakteristika – be priekaištų. Griežtos disciplinos šalininkas. Visur pelno vietinių gyventojų simpatijas ir pasitikėjimą. Vienas iš jo įmantrių vardų Afrikoje – ten jie mėgsta tokius dalykus – „Žmogus, kuris laiko liežuvį už dantų ir teisingai teisia". Jų akimis baltaodis Despardas – *pauka sahib**. Puikus šaulys. Blaivaus proto. Įžvalgus ir vertas pasitikėjimo.

Nė kiek nepaveiktas tokios panegirikos, Betlas paklausė:

– Ar buvo netikėtų mirties atvejų, susijusių su juo?

– Į šį dalyką aš atkreipiau ypatingą dėmesį. Jo sąskaitoje vienas nuostabus išgelbėjimas. Vienas jo draugužis buvo pakliuvęs liūtui į nasrus...

– Mane ne išgelbėjimai domina, – atsiduso Betlas.

– Jūs užsispyręs bičiulis, Betlai. Man apvyko atkapstyti vienintelį atvejį, kuris galėtų jus sudominti. Išvyka į Pietų Amerikos gilumą. Despardas lydėjo profesorių Luksmorą, garsų botaniką, ir jo žmoną. Profesorius mirė nuo karštinės ir buvo palaidotas kažkur Amazonės miškuose.

– Nuo karštinės?

– Taip, nuo karštinės. Bet būsiu jums atviras. Vienas iš tenykščių nešikų, kuris buvo atleistas už vagystę, papasakojo istoriją, kad profesorius nemirė nuo karš-

* Tikras ponas (ind.).

tinės, bet buvo nušautas. Bet niekas to už rimtą pinigą nepriėmė.

– Galbūt žinote, kada maždaug tai įvyko?

Reisas papurtė galvą.

– Aš jums pateikiau faktus. Jūs prašėte jų ir galite jais remtis, bet aš kirsčiau lažybų bet kokiomis sąlygomis, kad tą nešvarų darbą aną vakarą atliko ne Despardas. Jis yra baltas žmogus, Betlai.

– Negalintis įvykdyti žmogžudystės, turite galvoje?

Pulkininkas Reisas dvejojo.

– Negalintis įvykdyti to, ką aš vadinu žmogžudyste, – atsakė jis.

– Bet galintis nužudyti žmogų, jei, jo manymu, tam bus pakankamai rimta priežastis, ar ne?

– Tokiu atveju tai turėtų būti išties svari priežastis!

Betlas papurtė galvą.

– Negalima leisti, kad vienas žmogus nuteistų kitą žmogų ir nuosprendį įvykdytų savo paties rankomis!

– Taip jau būna, Betlai – taip būna.

– Taip neturėtų būti. Tai mano pozicija. O ką jūs pasakysite, mesjė Puaro?

– Aš sutinku su jumis, Betlai. Aš niekuomet nepritariau žmogžudystėms.

– Kokie nuostabūs svarstymai, – pasakė misis Oliver. – Tarsi būtų kalbama apie lapių medžioklę ar erelių šaudymą skrybėlėms. Bet ar jūs nemanote, kad yra tokių žmonių, kuriuos tiesiog reikia nužudyti?

– Taip, galbūt, – sutiko Puaro.

– Na matote!

– Jūs nesupratote. Man rūpi ne auka, o žmogžudystės poveikis žudiko charakteriui.

– O kaip karas? Poveikis kareiviams?

– Karo metu nėra vykdomas asmeninis teismas. O būtent tai ir yra labai pavojinga. Vos tik žmogus persisunkia idėja, kad jis žino, kas turi būti nužudytas, o kas ne – jis jau yra pusiaukelėje tampant labai pavojingu žudiku, arogantišku nusikaltėliu, kuris žudo ne dėl naudos, bet dėl idėjos. Jis pasiglemžia paties *le bon Dieu* funkcijas.

Pulkininkas Reisas pakilo.

– Man labai gaila, kad negaliu su jumis pabendrauti. Laukia daugybė darbų. Norėčiau pamatyti šio reikalo pabaigą. Nors nenustebčiau, jei jos ir nebūtų. Net jei jūs ir sužinotumėte, kas tai padarė, nežinia, ar pavyks tai įrodyti. Aš jums parūpinau faktus, kurių jūs prašėte, bet, mano nuomone, tai ne Despardo darbas. Nemanau, kad jis apskritai yra ką nors nužudęs. Šaitanos ausis galbūt galėjo pasiekti kokie nors iškraipyti pasakojimai apie profesoriaus Luksmoro mirtį, bet aš nemanau, kad reikėtų į tai kreipti dėmesį. Despardas yra baltas žmogus, ir aš netikiu, kad jis būtų ką nors nužudęs. Tai mano nuomonė. O aš kai ką išmanau apie žmones.

– O koks žmogus misis Luksmor? – paklausė Betlas.

– Ji gyvena Londone, jūs galite pats susidaryti betarpišką nuomonę. Jos adresą rasite tarp tų popierių. Gyvena kažkur Pietų Kensingtone. Tačiau dar kartą noriu pakartoti, jog tai ne Despardo darbas. – Pulkininkas Reisas išėjo iš kambario tyliu spyruokliuojančiu

medžiotojo žingsniu.

Užsidarius durims, Betlas mąsliai palingavo galvą.

– Greičiausiai jis teisus, – pasakė jis. – Pulkininkas Reisas pažįsta žmones. Bet vis tiktai niekuo negali būti tikras.

Jis peržiūrėjo krūvą dokumentų, Reiso paliktų ant stalo, retkarčiais kažką pasižymėdamas šalimais gulinčioje užrašų knygelėje.

– Na, inspektoriau Betlai, – pasakė misis Oliver, – galbūt paaiškinsite mums, ką jūs darote?

Jis žvilgtelėjo į ją ir nusišypsojo – nuo tos plačios šypsenos jo medinis veidas persiskyrė.

– Tai visiškai nereikšminga, misis Oliver. Tikiuosi, jūs suprantate.

– Nesąmonė, – pasakė misis Oliver. – Aš nė akimirkai neabejojau, kad jūs nepasakysite to, ko, jūsų manymu, nereikia sakyti.

Betlas papurtė galvą.

– Ne, – ryžtingai paprieštaravo jis. – Kortas ant stalo – tai šio reikalo moto. Turiu galvoje, žaidimas turi būti atviras.

Misis Oliver arčiau prisitraukė savo kėdę.

– Tuomet papasakokite, – maldaujančiai paprašė ji.

Inspektorius Betlas iš lėto tarė:

– Pradėčiau nuo to, kad neturiu absoliučiai nieko, kas būtų tiesiogiai susiję su misterio Šaitanos nužudymu. Jo popieriuose nėra nė menkiausios užuominos ar kokios nors nuorodos į tai. Na, o dėl anų keturių – žinoma, aš jų neišleidau iš akiračio, tačiau kokiais nors svariais rezultatais negaliu pasigirti. To ir reikėjo

tikėtis. Kaip pasakė mesjė Puaro, vienintelė viltis – tai praeitis. Reikia tiksliai nustatyti, kokius nusikaltimus, jei tokių būta, tie žmonės įvykdė – o tai gali mus nukreipti į šio nusikaltimo vykdytoją.

– Na, o jūs ką nors sužinojote?

– Gavau duomenų apie vieną iš jų.

– Apie kurį?

– Daktarą Robertsą.

Misis Oliver žvelgė į jį viltingomis akimis.

– Mesjė Puaro žino, kad aš išbandžiau visas įmanomas teorijas. Visiškai tiksliai nustatytas faktas, kad betarpiškai jo šeimoje niekas nemirė netikėta mirtimi. Aš ištyriau visas tikimybes, kiek tai įmanoma, ir viskas iš esmės susiveda į vieną – susijusią su išoriniu žmonių ratu, ne šeima. Prieš keletą metų Robertsas neprotingai elgėsi su viena iš savo pacienčių. Turbūt ten nebuvo nieko rimto, bet moteris pasirodė esanti emocionali, isteriška ir mėgo kelti scenas. Arba jos vyras kažką suuodė, arba ji pati jam prisipažino. Kaip ten bebūtų, yla išlindo iš maišo, ir daktarui iškilo nemalonumų. Įsiutęs vyras grasino pasiskųsiąs Aukščiausiajai medikų tarybai, kas greičiausiai reikštų jo profesionalios karjeros pabaigą.

– Ir kas nutiko po to? – užgniaužusi kvapą paklausė misis Oliver.

– Regis, Robertsui pavyko tam kartui nuraminti įtūžusį džentelmeną... o netrukus po to jis mirė nuo juodligės.

– Juodligės? Bet juk tai gyvulių liga?

Inspektorius išsišiepė.

– Visiškai teisingai, misis Oliver. Tai ne tie pėd-

sakų nepaliekantys Pietų Amerikos indėnų nuodai, kuriais jie tepa savo strėles! Jūs galbūt pamenate, kad maždaug tuo metu buvo kilęs triukšmas dėl pigių infekuotų skutimosi teptukų. Buvo nustatyta, kad užkratas pateko per Kreidoko skutimosi teptuką.

– Jį gydė daktaras Robertsas?

– O ne. Jis nėra toks kvailas. Drįsčiau teigti, kad ir pats Kreidokas to tikrai nenorėtų. Vienintelis užsikabinimas, ir tai labai nežymus – kad tuo metu tarp daktaro pacientų taip pat buvo susirgimo juodlige atvejis.

– Norite pasakyti, kad daktaras galėjo užkrėsti skutimosi teptuką?

– Tai - pagrindinė idėja. Tačiau nepamirškite, kad tai tik idėja. Nieko daugiau. Gryna spėlionė. Tačiau visai įmanoma.

– Jis nevedė misis Kreidok po jos vyro mirties?

– O Viešpatie, ne! Kaip suprantu, šiltus jausmus puoselėjo tik ledi. Kiek girdėjau, ji buvo linkusi baisiai užpykti, bet staiga išvyko žiemai į Egiptą gerai nusiteikusi ir laiminga. Ten ji numirė. Kažkoks neaiškus kraujo užkrėtimas. Ilgas ligos pavadinimas, bet nemanau, kad jis mums ką nors pasakytų. Mūsų šalyje tai yra labai reta liga, tačiau Egipte tarp vietinių gana dažnai pasitaiko.

– Tai daktaras jos nunuodyti negalėjo?

– Nežinau, – iš lėto atsakė Betlas. – Aš bandžiau pasikalbėti ta tema su savo draugu bakteriologu – bet iš tokių žmonių siaubingai sunku gauti tiesų atsakymą. Jie niekuomet nesako taip arba ne. Visuomet išgirsti, kad „būtų įmanoma, esant tam tikroms aplinkybėms“, „tai priklauso nuo patologinės paciento būsenos“, „to-

kie atvejai yra žinomi" – ir panašiai. Bet kaip reikiant prirėmęs savo draugą prie sienos, sužinojau štai ką – kad bakterija, ar bakterijos, galėjo būti įvestos į kraują dar prieš išvykstant iš Anglijos. Simptomai galėjo kurį laiką ir nepasireikšti.

Puaro paklausė:

– Ar misis Kreidok skiepijosi nuo vidurių šiltinės prieš išvykdama į Egiptą? Dauguma žmonių tai daro, kiek žinau.

– Jūs teisus, mesjė Puaro.

– Ir ją paskiepijo daktaras Robertsas?

– Visiškai teisingai. Bet vėlgi, mes nieko negalim įrodyti. Jai buvo atliktos dvi injekcijos, ir abi jos galėjo būti nuo vidurių šiltinės. Arba viena injekcija nuo vidurių šiltinės, kita – nuo dar ko nors. Mes to nežinome., ir niekuomet nesužinosime. Belieka vien tik hipotezės. Mes galime tik pasakyti: „taip galėjo būti".

Puaro mąsliai linktelėjo.

– Tai puikiai sutampa su kai kuriomis misterio Šaitanos man išsakytomis pastabomis. Jis žavėjosi sėkmingu žudiku, kurio niekuomet nebus įmanoma apkaltinti įvykdžius nusikaltimą.

– Kaip apie tai sužinojo misteris Šaitana? – paklausė misis Oliver.

Puaro gūžtelėjo pečiais.

– To mes niekuomet nesužinosime. Jis pats yra buvęs Egipte. Mes tai žinome, nes ten jis susipažino su misis Lorimer. Jis galėjo išgirsti iš kokio nors vietinio gydytojo apie keistas misis Kreidok ligos aplinkybes – nuostabą dėl to, kaip kilo infekcija. Kitą kartą galėjo išgirsti gandus apie Robertsą ir misis Kreidok.

Jis galėjo susigalvoti sau pramogą, išreikšdamas keletą paslaptingų pastabų daktarui, ir pastebėti jo akyse baimingą budrumą – bet apie tai galima tik spėlioti. Kai kurie žmonės pasižymi keistu gebėjimu nuspėti paslaptis. Misteris Šaitana buvo vienas iš tokių žmonių. Bet mums iš to maža naudos. Mes galime tik sakyti: jis bandė spėti. Bet ar jo spėjimai buvo teisingi?

– Manau, kad taip, – pasakė Betlas. – Man regis, mūsų linksmasis daktaras nėra per daug skrupulingas. Aš pažįstu keletą tokių žmonių – tiesiog nuostabu, kaip tam tikro tipo žmonės panašūs vieni į kitus. Mano nuomone, jis yra žudikas. Jis nugalabijo Kreidoką. Jis galėjo nužudyti ir misis Kreidok, jei ji tapo per daug įkyri ir galėjo sukelti skandalą. Bet ar jis nužudė Šaitaną? Čia tai jau klausimas. Ir, sulygindamas nusikaltimus, aš linkęs tuo abejoti. Kreidokų atveju jis abu kartus pasinaudojo medicininiais metodais. Mirtys turėjo būti panašios į natūralias. Mano nuomone, jei jis būtų nužudęs Šaitaną, jis būtų pasirinkęs medicininį būdą. Jis panaudotų bakterijas, bet ne durklą.

– Aš jo niekuomet neįtariau, – pasakė misis Oliver. – Nė minties tokios nebuvo. Jis man kažkaip per daug akivaizdus.

– Robertsą atmetam, – sumurmėjo Puaro. – O kaip kiti?

Betlas nekantriai mostelėjo ranka.

– Čia aš ničnieko nepešiau. Misis Lorimer našlė jau dvidešimt metų. Didžiąją laiko dalį ji gyvena Londone, žiemą kartais išvažiuoja į užsienį. Į civilizuotus kraštus – Rivierą, Egiptą ir panašiai. Neradau jokios paslaptingos mirties, susijusios su ja. Atrodo, ji visuo-

met gyveno visiškai normalų garbingą gyvenimą, padorios moters gyvenimą. Panašu, kad visi ją gerbia ir kuo puikiausiai apie ją atsiliepia. Blogiausia, ką apie ją galima pasakyti – kad ji nemėgsta kvailių! Galiu patvirtinti, kad viską skrupulingai išnaršiau, patikrinau visais aspektais. Bet vis dėlto turi kažkas būti! Šaitana ne veltui ją pakvietė.

Jis beviltiškai atsiduso.

– Toliau yra mis Meridit. Jos gyvenimo istorija man visiškai aiški. Tipiška istorija. Armijos karininko duktė. Mirė, praktiškai nepalikdamas jokio turto. Turėjo pati užsidirbti pragyvenimui. Neturėjo jokio išsilavinimo ar specialybės. Aš pasidomėjau, kaip ji pradėjo gyvenimą Čeltenheime. Viskas labai gražu. Visiems labai gaila vargšelės. Pirmiausia ji pakliuvo pas tam tikrus žmones Vaito saloje – patarnavo kaip slaugė ir namų tvarkytoja. Moteris, pas kurią ji dirbo, dabar išvykusi į Palestiną, bet aš kalbėjau su jos seserim ir ji sakė, kad misis Eldon mergaitė labai patiko. Žinoma, jokių paslaptingų mirčių ar kažko panašaus.

– Kai misis Eldon išvyko į užsienį, mis Meridit persikėlė į Devonšyrą ir įsidarbino pas mokyklos draugės tetą kompanionę. Mokyklos draugė yra ta pati mergina, su kuria ji dabar kartu gyvena – Roda Dovs. Ji ten padirbo kiek daugiau nei du metus, kol misis Diring sveikata dar labiau pablogėjo ir jai jau prireikė nuolatinės profesionalios slaugytojos priežiūros. Vėžys, jei neklystu. Ji vis dar gyva, bet labai prastos būklės. Laikosi tik ant morfijaus, kaip suprantu. Kalbėjausi su ja. Ji prisiminė Enę, sakė, kad ji mielas vaikas. Aš taip pat kalbėjausi su jos kaimyne, kuri galėjo konkrečiau

prisiminti pastarųjų kelių metų įvykius. Jokių mirčių parapijoje, išskyrus vieno ar dviejų senų kaimiečių, su kuriais, kiek pavyko sužinoti, Enė Meridit neturėjo nieko bendra.

– Toliau sekė Šveicarija. Pamaniau, kad ten galėsiu aptikti kokio nors nelaimingo atsitikimo pėdsakų, bet nieko neišdegė. Valingforde taip pat nieko.

– Tai Enė Merdit yra išteisinta? – pasiteiravo Puaro.

Betlas kiek padvejojo.

– Aš taip nesakyčiau. Kažkas visgi čia yra. Jos žvilgsnyje yra kažkokia baimė, kurios negalima būtų priskirti prie panikos dėl Šaitanos. Ji pernelyg budri. Pernelyg atsargi. Galėčiau prisiekti, kad čia kažkas yra. Bet faktai rodo ką kita – jos gyvenimas absoliučiai nepriekaištingas.

Misis Oliver giliai įkvėpė – su akivaizdžiu pasitenkinimu.

– Ir vis dėlto, – pasakė ji, – Enė Meridit buvo namuose tuo metu, kai viena moteris per klaidą išgėrė nuodų ir mirė.

Ji negalėjo skųstis efektu, kurį sukėlė jos pasisakymas.

Inspektorius Betlas iškart pasisuko savo kėdėje ir įsmeigė į ją nuostabos kupiną žvilgsnį.

– Tai tiesa, misis Oliver? Iš kur jūs tai sužinojote?

– Aš atlikau tyrimą, – pasakė misis Oliver. – Aš užsiėmiau merginomis. Nuvažiavau jų aplankyti ir pripūčiau joms miglos apie savo įtarimus dėl daktaro Robertso. Roda buvo labai draugiška – ak, ji buvo pritrenkta tos minties, kad jas aplankė tokia garsenybė,

kaip aš. O mažylė Meridit buvo nepatenkinta mano vizitu ir gana aiškiai tai parodė. Ji buvo labai įtari. Kodėl ji tokia turėtų būti, jei neturėtų ką slėpti? Aš jas abi pakviečiau apsilankyti pas mane Londone. Roda pasinaudojo kvietimu, ir ji viską man išklojo – kad Enė tą dieną buvo tokia atšiauri, nes savo kalbomis aš jai priminiau skausmingą įvykį, ir ji man papasakojo apie tą nelaimingą atsitikimą.

– Ar ji pasakė, kada ir kur tai nutiko?

– Prieš keturis ar penkis metus Devonšyre.

Inspektorius kažką sumurmėjo sau panosėj ir brūkštelėjo keletą žodžių savo knygelėje. Iš jo įprasto medinio ramumo neliko nė ženklo.

Betlas atgavo savitvardą.

– Nukeliu prieš jus kepurę, misis Oliver, – pasakė jis. – Šįkart jūs mus visus pranokote. Tai labai vertinga informacija. Ir tai tuo pačiu parodo, kaip lengva praleisti kažką svarbaus. – Jis mąsliai suraukė antakius. – Ji negalėjo ten būti – kur ten bebūtų – labai ilgai. Pora mėnesių, daugiausia. Tai turėjo įvykti tarp Vaito salos ir įsidarbinimo pas misis Diring. Taip, tai visiškai įmanoma. Žinoma, misis Eldon sesuo tik tai pamena, kad ji persikėlė kažkur į Devonširą – ji tiksliai neprisimena, kur ar pas ką.

– Pasakykite man, – tarė Puaro, – ar misis Eldon buvo netvarkinga moteris?

Betlas smalsiai pažiūrėjo į jį.

– Keista, kad jūs to klausiate, mesjė Puaro. Nežinau, kaip jūs tai supratote. Jos sesuo labai skrupulinga būtybė. Pamenu, kaip pokalbio metu ji yra man pasakiusi: „Mano sesuo yra siaubingai netvarkinga ir nerū-

pestinga". Bet kaip jūs tai supratote?

– Nes jai reikėjo priežiūros? – spėjo misis Oliver.

Puaro papurtė galvą.

– Ne, ne, ne todėl. Tai neturi reikšmės. Tiesiog šiaip pasidomėjau. Tęskite, inspektoriau Betlai.

– Taigi, – pasakė Betlas, – man pasirodė savaime suprantama, kad iš Vaito salos ji nuvyko tiesiai pas misis Diring. Ji slapukė, ta mergina. Puikiai apsuko mane aplink pirštą. Visą laiką man melavo.

– Melas ne visuomet yra kaltumo požymis, – pastebėjo Puaro.

– Žinau, mesjė Puaro. Yra melagių iš prigimties. Sakyčiau, kad ji viena iš tokių. Visuomet mėgsta viską pagražinti. Bet vis tik tokių faktų nuslėpimas yra didžiulė rizika.

– Galbūt ji nežinojo, kad jus domina praeities nelaimingi nusikaltimai, – pasakė misis Oliver.

– Tuomet juo labiau nėra priežasčių nuslėpti tos nežymios informacijos. Tai turėjo būti priimta kaip *bona fida** nelaimingas atsitikimas, taigi jei nėra ko bijoti – jei ji nekalta.

– Jei ji nekalta Devonšyro mirties atveju – tuomet taip, – pasakė Puaro.

Betlas pasisuko į jį.

– Taip, žinau. Net jei ta atsitiktinė mirtis pasirodytų esanti ne tokia jau atsitiktinė, tai dar nereiškia, kad ji nužudė Šaitaną. Tačiau kitos žmogžudystės yra taip pat žmogžudystės. Norėčiau, kad jas įvykdžiusių žmonių kaltė taip pat būtų įrodyta.

– Anot misterio Šaitanos, tai neįmanoma, – paste-

* Kuo tikriausias (lot.)

bėjo Puaro.

– Robertso atveju, ne. Bet reikia patikrinti, kaip yra su mis Meridit atveju. Aš rytoj keliauju į Devoną.

– Ar jūs žinote, kur važiuoti? – paklausė misis Oliver. – Nenorėčiau kvosti iš Rodos daugiau detalių.

– Ne, jūs jau viską atlikote. Didelių sunkumų čia nėra. Turėjo būti mirties aplinkybių tyrimas. Šį atvejį aš susirasiu koronerio įrašuose. Tai rutininis policijos darbas. Visa informacija rytoj rytą man jau bus atspausdinta.

– Kaip dėl majoro Despardo? – paklausė misis Oliver. – Sužinojote ką nors apie jį?

– Aš laukiau pulkininko Reiso raporto. Žinoma, aš neišleidau jo iš akių. Gana įdomus dalykas, kad jis nuvyko pas mis Meridit į Velingfordą. Pamenate, kaip jis tvirtino, kad jos niekuomet nebuvo sutikęs iki ano vakaro.

– Bet ji labai graži mergina, – sumurmėjo Puaro.

Betlas nusijuokė.

– Taip, tikiuosi, kad viskas tuo ir paaiškinama. Beje, Despardas likimu nepasitiki. Jis jau konsultavosi su advokatu. Atrodo taip, tarsi lauktų nemalonumų.

– Jis iš tų žmonių, kurie žiūri į priekį, – pasakė Puaro. – Pasiruošia visiems nenumatytiems atvejams.

– Taigi ne iš tų, kurie paskubomis įsmeigia durklą į žmogų, – atsidusdamas tarė Betlas.

– Nebent tai būtų vienintelė išeitis, – pasakė Puaro. – Nepamirškite, kad jis gali veikti greitai.

Betlas per stalą pažvelgė į jį.

– Na, mesjė Puaro, o kaip su jūsų kortomis? Kol kas nematau, kad ką nors padėtumėte ant stalo.

Puaro nusišypsojo.

– Kad nedaug ką ir turiu. Manote, kad slepiu nuo jūsų faktus? Taip nėra. Šiek tiek faktų vis tik pavyko sužinoti. Kalbėjau su daktaru Robertsu, su misis Lorimer, su majoru Despardu – dar lieka pakalbėti su mis Meridit. Ir koks rezultatas? Daktaras Robertsas yra begalo pastabus ir viską įsimenantis; misis Lorimer, kita vertus, pasižymi didžiuliu gebėjimu susikoncentruoti į ją dominantį dalyką, tačiau dėl to tampa beveik akla likusiai aplinkai. Bet jai patinka gėlės. Despardas įsidėmi tik tai, kas jam patinka – kilimus, trofėjus. Jis neturi, kaip aš vadinu, išorinio matymo, kai pastebi įvairias detales aplink save - kitaip tariant, nėra pastabus, ir neturi vidinio matymo – koncentracijos, minčių fokusavimo į tam tikrą objektą. Jo regos laukas sąmoningai apribotas, jis mato tik tai, kas derinasi su jo nusistatymais bei požiūriu.

– Tai čia ir yra jūsų taip vadinami faktai? – kiek sutrikęs paklausė Betlas.

– Tai faktai. Galbūt nežymūs, bet faktai.

– O mis Meridit?

– Ją aš pasilikau pabaigai. Bet aš jos taip pat paklausinėsiu, ką ji prisimena tame kambaryje.

– Keistas tyrimo metodas, – mąsliai pasakė Betlas.
– Grynai psichologinis. O gal jie jums apdums akis?

Puaro šypsodamasis papurtė galvą.

– Ne, tai neįmanoma. Nesvarbu, ar jie man norėtų padėti, ar kažką nuslėpti, jie vis vien turės atskleisti savo mąstyseną.

– Be abejo, tame kažkas yra, – mąsliai pasakė Betlas. – Nors aš pats tokiais metodais negalėčiau dirbti.

Puaro atsakė, vis dar šypsodamasis:

– Jaučiuosi labai nedaug nuveikęs, palyginti su jumis ir misis Oliver – ir su pulkininku Reisu taip pat. Korta, kurią padėjau ant stalo, yra labai menka.

Betlo akys blykstelėjo.

– Galiu pasakyti, mesjė Puaro, kad du koziriai yra menka korta, bet ji gali nukirsti bet kuriuos tris tūzus. Vis tiktai paprašyčiau jūsų atlikti vieną praktinį darbą.

– Kokį?

– Pasikalbėti su profesoriaus Luksmoro žmona.

– Kodėl jūs nepadarote to pats?

– Nes, kaip jau sakiau, išvykstu į Devonšyrą.

– Vis tik kodėl jūs nesiimate to pats? – pakartojo klausimą Puaro.

– Norite išsisukti nuo darbo? Na gerai, pasakysiu. Aš manau, kad jūs galite iš jos išgauti daugiau, nei aš.

– Su mano ne tokiais tiesmukais metodais?

– Galima ir taip sakyti, jei norite, – išsiviepė Betlas. – Girdėjau inspektorių Džepą sakant, kad pasižymite suktu protu.

– Kaip velionio Šaitanos?

– Manote, kad jis galėtų iš jos kažką išgauti?

Puaro iš lėto tarė:

– Aš netgi manau, kad jis taip ir padarė.

– Kas jums pakišo tokią mintį? – energingai paklausė Betlas.

– Atsitiktinė majoro Despardo pastaba.

– Pats išsidavė? Tai į jį nepanašu.

– Ak, mano drauge, žmogui neįmanoma neišsiduoti – nebent tylėtų, kaip vandens į burną prisisėmęs!

Mūsų liežuvis viską atskleidžia!

– Net jei žmonės meluoja? – paklausė misis Oliver.

– Taip, madam, nes galima iškart atskirti, kai žmogus nori kažką pameluoti.

– Jūs verčiate mane jaustis nepatogiai, – pajuokavo misis Oliver ir atsistojo.

Inspektorius Betlas palydėjo ją iki durų ir šiltai paspaudė ranką.

– Jūs mums labai padėjote, misis Oliver, – pasakė jis. – Jūs kur kas geresnis seklys už tą išstypėlį Laplenderį.

– Suomį, – pataisė jį misis Oliver. – Žinoma, jis yra idiotas. Bet žmonėms jis patinka. Viso labo.

– Man taip pat metas eiti, – pasakė Puaro.

Betlas ant popieriaus lapo suraitė adresą ir įbruko jį į Puaro rankas.

– Štai. Nuvykite ir pakalbėkite su ja.

Puaro nusišypsojo.

– Ir ką gi aš turėčiau iš jos sužinoti?

– Tiesą apie profesoriaus Luksmoro mirtį.

– *Mon cher** Betlai! Argi kas nors žino ką nors apie tiesą?

– O aš važiuosiu dėl šio reikalo į Devonšyrą, – ryžtingai pasakė inspektorius.

– Įdomu, – sumurmėjo Puaro.

* Mano brangus (pranc.).

Dvidešimtas skyrius

Misis Luksmor liudijimas

Mergina, kuri atvėrė misis Luksmor duris Pietų Kensingtone, pažvelgė į Puaro su giliu nepasitenkinimu - ji neparodė jokio noro įleisti jį į vidų. Dėl to nė kiek nesutrikęs Puaro padavė jai vizitinę kortelę.

– Perduokite tai savo šeimininkei. Manau, kad ji mane priims.

Tai buvo viena iš jo labiausiai iškalbingų kortelių. Kampe buvo išspausdinti žodžiai „Privatus detektyvas". Šias korteles jis pasigamino būtent tokiems atvejams, kai jam reikėdavo vesti interviu su vadinamąja dailiąja lytimi. Beveik visoms moterims, sąmoningai ar ne, knietėdavo pažiūrėti, kaip atrodo privatus detektyvas ir ko jis iš jų nori.

Paliktas gėdingai mindžiukuoti prie durų, Puaro su didžiuliu pasibjaurėjimu apžiūrinėjo apleistą, seniai

nepoliruotą durų beldiką.

– Ak, kaip reikia šiek tiek miltelių ir skudurėlio, – sumurmėjo jis sau. Kambarinė grįžo susijaudinusi ir kiek sutrikusi pakvietė Puaro į vidų.

Jis buvo palydėtas į kambarį antrame aukšte – gana tamsus kambarys su nuvytusių gėlių bei neišvalytų peleninių kvapu. Čia buvo daugybė egzotiškų spalvų šilkinių pagalvių, kurios visos prašėsi išskalbiamos. Sienos buvo sodrios žalios spalvos, o lubos netikro vario atspalvio.

Prie židinio stovėjo aukšta, gana graži moteris. Ji žengė Puaro link ir giliu kimiu balsu paklausė:

– Mesjė Erkiulis Puaro?

Puaro nusilenkė. Jis dabar buvo nevisiškai savimi. Dabar jis buvo ne tik užsienietis, bet pabrėžtinai užsienietis. Jo gestai buvo labai įmantrūs. Nežymiai – labai nežymiai, bet jo manieros priminė velionio misterio Šaitanos.

– Koks būtų jūsų vizito tikslas?

Puaro vėl nusilenkė.

– Galbūt galėčiau atsisėsti? Tai šiek tiek užtruks...

Ji nekantriai mostelėjo į kėdės pusę, o pati prisėdo ant sofos krašto.

– Na?

– Reikalas tas, madam, kad šiuo metu aš atlieku tyrimą – privatų tyrimą, suprantate?

Juo labiau jis tempė laiką, tuo daugiau augo jos susidomėjimas.

– Taip? Ir?

– Aš atlieku tyrimą dėl velionio profesoriaus Luksmoro mirties.

Ji žioptelėjo. Jos nerimas buvo akivaizdus.

– Bet kam? Ką jūs turite galvoje? Ir kuo čia jūs dėtas?

Puaro įdėmiai į ją pasižiūrėjo, prieš tęsdamas toliau.

– Suprantate, buvo parašyta knyga. Apie jūsų žymaus vyro gyvenimą. Autorius, be abejo, trokšta visus faktus aprašyti kuo tiksliau. Apie jūsų vyro mirtį, pavyzdžiui...

Ji iškart įsiterpė.

– Mano vyras mirė nuo karštinės – Amazonėje...

Puaro atsilošė savo kėdėje. Lėtai, labai lėtai jis ėmė į šalis linguoti savo galvą – erzinantis, monotoniškas lingavimas.

– Madam, madam... – užprotestavo jis.

– Bet aš tai žinau! Tuo metu aš buvau ten.

– Ak, taip, žinoma. Jūs buvote ten. Taip, mano informacija tai patvirtina.

Ji sušuko:

– Kokia dar informacija?

Atidžiai ją stebėdamas, Puaro tarė:

– Informacija, kurią man perdavė velionis misteris Šaitana.

Ji atšoko tarsi nuo pliaukštelėjimo botagu.

– Šaitana? – sumurmėjo ji.

– Žmogus, – tarė Puaro, – kuriam buvo žinoma begalė įvairiausių faktų. Ypatingas žmogus. Jis žinojo daug paslapčių.

– Aš manau, – sumurmėjo ji, liežuviu perbraukdama išdžiūvusias lūpas.

Puaro palinko į priekį. Jis lengvai pliaukštelėjo jai

per kelį.

– Jis žinojo, pavyzdžiui, kad jūsų vyras numirė ne nuo karštinės.

Ji spoksojo į jį. Jos žvilgsnis buvo laukinis ir desperatiškas. Jis atsilošė, stebėdamas savo žodžių sukeltą efektą. Ji su akivaizdžiomis pastangomis atgavo savitvardą.

– Aš nesuprantu... aš nesuprantu, ką jūs turite galvoje.

Ji tai pasakė labai neįtikinamai.

– Madam, – tarė Puaro. – Aš neslapukausiu. Aš, – jis nusišypsojo, – dedu kortas ant stalo. Jūsų vyras mirė ne nuo karštinės. Jis mirė nuo kulkos!

– O! – sušuko ji.

Ji užsidengė rankomis veidą. Ji beviltiškai lingavo į šalis. Jai tai buvo didžiulis sukrėtimas. Bet kažkodėl atrodė, kad kažkur giliai širdyje ji džiaugėsi savo išgyvenimais. Puaro buvo tuo visiškai tikras.

– Todėl, – dalykišku tonu pasakė Puaro, – jūs man turite iškloti visą tiesą.

Ji atsidengė veidą ir tarė:

– Tai buvo visiškai ne taip, kaip jūs manote.

Puaro palinko į priekį. Jis vėl paplekšnojo jai per kelį.

– Jūs manęs nesupratote; jūs visiškai manęs nesupratote, – pasakė jis. – Aš puikiai žinau, kad ne jūs jį nušovėte. Tai buvo majoras Despardas. Bet jūs buvote priežastis.

– Nežinau, nežinau. Tikriausiai buvau. Viskas buvo taip siaubinga. Mane persekioja kažkokia lemtis.

– Ak, visiška tiesa! – sušuko Puaro. – Tai nieko

nauja. Yra tokių moterų. Kur jos beeitų, tragedija seka įkandin jų. Bet tai ne jų kaltė. Tie dalykai vyksta nepriklausomai nuo jų.

Misis Luksmor giliai įkvėpė.

– Jūs suprantate. Matau, kad suprantate. Viskas įvyko taip natūraliai.

– Jūs kartu keliavote į žemyno gilumą, tiesa?

– Taip. Mano vyras rašė knygą apie visokius retus augalus. Majoras Despardas mums buvo rekomenduotas kaip žmogus, žinantis tenykščius ypatumus ir galintis organizuoti ekspediciją. Mano vyrui jis labai patiko. Ir mes išvykome.

Ji nutilo. Puaro leido pauzei tęstis apie pusantros minutės ir tuomet sumurmėjo tarsi pats sau:

– Taip, galima įsivaizduoti. Vingiuota upė... tropinė naktis... vabzdžių zvimbimas... stiprus ryžtingas vyras... nuostabi moteris...

Misis Luksmore atsiduso.

– Mano vyras, be abejo, buvo gerokai už mane vyresnis. Aš dar buvau visai vaikas, kai ištekėjau, dar gerai nesuprasdama, ką darau.

Puaro liūdnai palingavo galvą.

– Žinau, žinau. Tai neretai pasitaiko.

– Niekas iš mudviejų atvirai nereiškė savo jausmų, – tęsė misis Luksmor. – Džonas Despardas nieko nesakė. Jis buvo garbingas vyras.

– Bet moterys visuomet tai jaučia, – įsiterpė Puaro.

– Kaip teisingai jūs pasakėte. Taip, moterys jaučia. Bet aš jam to niekad neparodžiau. Mes iki pat galo buvome vienas kitam majoras Despardas ir misis Luks-

mor. Mes abu buvome pasiryžę žaisti tą žaidimą. – Ji nutilo, apimta tokių garbingų santykių žavesio.

– Teisingai, – sumurmėjo Puaro. – Reikia žaisti kriketą. Kaip pasakė jūsų vienas poetas: „Aš mylėčiau tave, brangioji, taip stipriai, jei nemylėčiau labiau kriketo“*.

– Garbės, – pataisė misis Luksmor kiek suraukdama antakius.

– Žinoma... žinoma – garbės. Nemylėčiau labiau garbės.

– Tie žodžiai buvo tarsi parašyti mums, – sumurmėjo misis Luksmor. – Nesvarbu, kiek tai kainuotų, mes abu buvome apsisprendę niekuomet neištarti lemtingo žodžio. Ir tuomet...

– Ir tuomet... – paragino Puaro.

– Siaubinga naktis. – Misis Luksmor nusipurtė.

– Ir?

– Manau, kad kilo ginčas – tarp Džono ir Timočio, turiu galvoje. Aš išėjau iš savo palapinės... išėjau iš savo palapinės...

– Taip? Ir?

Misis Luksmor akys patamsėjo ir išsiplėtė. Tos nakties įvykiai tarsi vėl iškilo prieš jos akis.

– Aš išėjau iš palapinės, – pakartojo ji. – Džonas ir Timotis buvo... Ak! – Ji nusipurtė. – Negaliu visko aiškiai prisiminti. Aš atsistojau tarp jų. „Ne, ne, – aš pasakiau, – tai netiesa!“ Timotis nieko nenorėjo girdėti. Jis puolė Džoną. Džonas buvo priverstas iššauti – tai buvo savigyna. Ak! – Ji pravirko ir užsidengė ran-

* Kriketas – žaidimas. Posakis *not kriket* (ne kriketas) reiškia „negarbė“.

komis veidą. – Jis mirė... mirė iš karto – kulka pervėrė jo širdį.

– Siaubinga akimirka jums, madam.

– Aš to niekuomet nepamiršiu. Džonas elgėsi garbingai. Jis buvo pasiryžęs prisipažinti įvykdęs nusikaltimą. Aš nenorėjau apie tai girdėti. Mes ginčijomės visą naktį. „Dėl manęs“, vis kartojau aš. Galiausiai jis tai suprato. Žinoma, jis negalėjo leisti, jog aš kentėčiau. Kokia reklama! Pagalvokite apie laikraščių antraštes. „Du vyrai ir moteris džiunglėse. Pirmykštės aistros“.

– Aš palikau viską spręsti Džonui. Galiausiai jis nusileido. Žmonės nieko nematė ir negirdėjo. Timočiui jau buvo karštinės priepuolis. Mes pasakėme, kad jis nuo jos ir mirė. Mes palaidojome jį šalia Amazonės.

Ją supurtė gilūs kankinantys prisiminimai.

– Ir tuomet... atgal į civilizaciją – ir mes amžinai išsiskyrėme.

– Tai buvo būtina, madam?

– Taip. Timotis ir miręs stovėjo tarp mūsų – kaip ir gyvas – netgi dar labiau. Mes atsisveikinome vienas su kitu... amžiams. Kartais mes susitikdavome – atsitiktinai kažkur. Mes šypsodavomės, mandagiai kalbėdavomės; niekas iš mūsų nė neužsiminė, kad kažkas tarp mūsų buvo. Bet aš mačiau jo akyse – o jis mano – kad mes to niekuomet nepamiršim.

Stojo ilga tyla. Puaro parodė reikiamą pagarbą ir jos nepertraukė.

Misis Luksmor išsitraukė kosmetikos dėžutę ir papudravo nosį. Aistrų apžavai akimirksniu pradingo.

– Kokia tragedija, – pasakė Puaro, bet jau labiau

kasdienišku tonu.

– Jūs suprantate, mesjė Puaro, – rimtai pasakė misis Luksmor, – kad tiesa niekuomet neturi iškilti į paviršių.

– Tai būtų labai skausminga...

– Tai būtų nepakeliama. Tas jūsų draugas, tas rašytojas – juk jis nenorės sugadinti visiškai nekaltos moters gyvenimo?

– Ar netgi pasiųsti į kartuves visiškai nekaltą vyrą? – sumurmėjo Puaro.

– Jūs tai suprantate? Aš labai džiaugiuosi. Jis buvo nekaltas. Nusikaltimas, sukeltas aistros, nėra tikras nusikaltimas. Ir šiuo atveju tai buvo savigyna. Jis turėjo iššauti. Taigi jūs suprantate, mesjė Puaro, kad pasaulis ir toliau turi manyti, kad Timotis mirė nuo karštinės?

Puaro sumurmėjo:

– Kartais rašytojai būna tikri bejausmiai.

– Jūsų draugas nekenčia moterų? Jis nori, jog mes kentėtume? Bet jūs neturite to leisti. Aš to neleisiu. Jei reikės, aš pati prisiimsiu kaltę. Aš pasakysiu, kad aš nušoviau Timotį.

Ji atsistojo, jos galva buvo atmesta atgal.

Puaro taip pat pakilo.

– Madam, – pasakė jis, paimdamas jos ranką, – toks žavingas pasiaukojimas nėra būtinas. Aš padarysiu viską, kad tikrieji faktai niekuomet neiškiltų į viešumą.

Misis Luksmor veidą nušvietė saldi moteriška šypsena. Ji kiek kilstelėjo ranką, kad Puaro, ar taip buvo numatyta, ar ne, buvo priverstas ją pabučiuoti.

– Nelaiminga moteris jums bus labai dėkinga,

mesjė Puaro, – pasakė ji.

Tai buvo paskutiniai karalienės žodžiai ištikimam dvariškiui. Puaro, kaip ir derėjo tokioje atmosferoje, garbingai pasišalino. Vos tik atsidūręs gatvėje, jis giliai įkvėpė gryną orą.

Dvidešimt pirmas skyrius

Majoras Despardas

– *Quelle femme*![*] – sumurmėjo Puaro. – *Ce pauvre Despard! Ce qu'il a du souffrir! Quel voyage épouvantable!*[**] – Staiga jis pradėjo juoktis.

Dabar jis žingsniavo Bromptono keliu. Jis sustojo, pasižiūrėjo į laikrodį ir mintyse kažką suskaičiavo.

– Taip, aš dar turiu laiko. Bet kuriuo atveju, šiek tiek palaukti jam nepakenks. Dabar aš galiu sutvarkyti dar vieną nedidelį reikaliuką. Kaip dainuodavo mano draugas anglų policininkas – prieš kiek metų – prieš keturiasdešimt? „Gabalėlis cukraus paukščiukui".

Niūniuodamas seniai pamirštą melodiją, Erkiulis Puaro įžengė į ištaigingą drabužių bei moteriškų

---

* Kokia moteris (pranc.).

** Vargšelis Despardas! Ką jis turėjo išgyventi! Kokia siaubinga kelionė!

papuošalų parduotuvę ir nuėjo prie trikotažo skyriaus. Nusižiūrėjęs simpatišką ir ne pernelyg išpuikusią panelę, Puaro išsakė jai savo pageidavimus.

– Šilkinės kojinės? Taip, turime ištisą kolekciją. Gryniausias šilkas, galite neabejoti.

Puaro jas atmetė. Jis dar kartą iškalbingai paaiškino savo norus.

– Prancūziškos šilkinės kojinės? Apmokestinamos muitu, žinote, jos labai brangios.

Buvo paduotos naujos dėžutės.

– Labai gražios, madmuazele, bet aš turėjau omenyje dar plonesnio audimo.

– Žinoma, mes turime dar plonesnių, bet jos labai, labai brangios. Ir labai nepatvarios, be abejo. Tarsi voratinklis.

– *C'est la. C'est la, exactement.**

Šį kartą pardavėja pradingo ilgesniam laikui.

Galiausiai ji pasirodė.

– Nuostabios, ar ne? – Ji švelniai jas ištraukė iš permatomo voko – plonytės, permatomos kojinės.

– *Enfin*** – būtent tai, ko reikia!

– Puikumėlis, tiesa? Kiek jums porų, sere?

– Man reikia... leiskite pagalvoti... devyniolika porų.

Mergina vos nenukrito už prekystalio, ir tik gero apmokymo tinkamai reaguoti į keisčiausius pirkėjų įgeidžius dėka išsilaikė ant kojų.

– Jei imtumėte du tuzinus, būtų nuolaida, – vos pralemeno ji.

---

* Teisingai. Teisingai, būtent tai (pranc.).

** Pagaliau (pranc.).

– Ne, man reikia devyniolikos. Skirtingų atspalvių, prašau.

Mergina klusniai atrinko kojines, jas supakavo ir išrašė pirkimo čekį.

Kai Puaro išėjo su savo pirkiniu, mergina už kito prekystalio tarė:

– Įdomu, kas ta laimingoji? Kokia nors bjauri senė. Bet ji jam kaip reikiant susuko galvą. Kojinės už tokią kainą, kur tai matyta!

Nieko neįtardamas apie jį nuvertinančias jaunų merginas išvadas, Puaro pasuko link namų.

Namuose jis išbuvo kokį pusvalandį, kai pasigirdo durų skambutis. Po kelių minučių į kambarį įžengė majoras Despardas. Jis akivaizdžiai sunkiai tramdė savo emocijas.

– Kurių galų jums prireikė apsilankyti pas misis Luksmor? – paklausė jis.

Puaro nusišypsojo.

– Matote, aš norėjau sužinoti tikrą profesoriaus Luksmoro mirties istoriją.

– Tikrą istoriją? Nejaugi manote, kad moterys gali kalbėti tiesą? – rūsčiai paklausė Despardas.

– *Eh bien**, kartais ir aš tuo abejoju, – sutiko Puaro.

– Kitaip ir būti negali. Ta moteris pamišusi.

Puaro su tuo nesutiko.

– Visiškai ne. Tai romantiška moteris, ir tiek.

– Po velnių visą romantiką! Ji yra visiška melagė. Kartais aš pagalvoju, kad ji ir pati tiki savo melu.

– Visiškai įmanoma.

---

* Na taip (pranc.).

– Tai baisi moteris, aš su ja ten nemažai prisikentėjau.

– Tuo aš taip pat tikiu.

Despardas ūmiai atsisėdo.

– Paklausykite, Puaro, aš jums papasakosiu tiesą.

– Norite man papasakoti savo versiją apie tai, kas nutiko?

– Mano versija bus teisinga versija.

Puaro nieko neatsakė. Despardas tęsė toliau sausu balsu:

– Aš visiškai suprantu, kad šiuo savo poelgiu negaliu tikėtis jokio pagyrimo. Bet aš papasakosiu tiesą todėl, kad tai vienintelis dalykas, kurį šiuo metu galima padaryti. Jūsų reikalas - patikėti manimi, ar ne. Aš neturiu jokių įrodymų, patvirtinančių mano istorijos teisingumą.

Jis patylėjo minutėlę ir tęsė toliau.

– Aš suorganizavau Luksmorams išvyką. Jis buvo mielas senukas, tik visiškai pasimaišęs dėl samanų, augalų ir panašių dalykų. Ji buvo... na, jūs pats ką tik matėte, kokia ji yra. Ekspedicija buvo tikras košmaras. Ta moteris man visai nerūpėjo – tiesą sakant, aš jos net nemėgau. Ryški, jausminga moteris – šalia tokių aš visuomet jaučiuosi tarsi ne savo lėkštėj. Viskas buvo tvarkoj pirmąsias dvi savaites. Tuomet mes visi susirgome karštine. Man ir jai liga silpnai pasireiškė. Bet Luksmoras nuo jos stipriai kentėjo. Vieną naktį – dabar prašau atidžiai klausytis – aš sėdėjau lauke prie palapinės. Staiga iš toli pamačiau, kaip Luksmoras svirduliavo link krūmo šalia upės. Jis kliedėjo iš karščio ir nesuvokė, ką darąs. Po minutės jis galėjo atsidurti

upėje, o tai jam reikštų galą. Jokių galimybių išsigelbėti. Laiko bėgti pas jį tap pat nebebuvo, beliko tik vienintelė išeitis. Mano šautuvas, kaip visuomet, buvo šalia. Aš jį pačiupau. Esu labai geras šaulys. Buvau visai tikras, kad nuversiu senuką ant žemės – pataikysiu jam į koją. Ir tuomet, šūvio metu, iš kažkur išdygo ta kvaila moteris ir puolė ant manęs šaukdama: „Nešaukite, dėl Dievo meilės, nešaukite". Ji čiupo man už rankos ir ją kiek timptelėjo, kai šautuvas iššovė – to pasekmė, kad kulka pataikė jam į nugarą ir jis mirė!

– Galiu jums pasakyti, kad tai buvo labai nemaloni akimirka. Ir ta nelemta kvaila moteris vis dar nesuprato, ką ji padarė. Užuot suvokusi, kad ji pati buvo kalta dėl vyro mirties, ji buvo tvirtai įsitikinusi, kad aš senuką norėjau šaltakraujiškai nužudyti – iš meilės jai, tik pamanykit! Mes siaubingai susiginčijom, ji reikalavo sakyti, kad jis mirė nuo karštinės. Man jos buvo gaila, ypač dėl to, kad ji nesuprato ką padariusi, bet ji turėtų tai suprasti, jei viskas išplauktų į paviršių. Ir mane šiek tiek nervino jos visiškas įsitikinimas, kad dėl jos aš buvau pametęs galvą. Užvirtų tokia košė, jei ji imtų visiems apie tai pasakoti. Galiausiai aš nusileidau jos norui – iš dalies dėl ramybės, sakyčiau. Galų gale, koks skirtumas? Karštligė ar nelaimingas atsitikimas? Ir aš nenorėjau, kad moteriai reikėtų kentėti visus tuos nemalonumas, nežiūrint jos viso kvailumo. Kitą dieną aš pranešiau, kad profesorius mirė nuo karštinės, ir mes jį palaidojom. Nešikai, žinoma, viską žinojo, bet jie buvo man atsidavę ir, reikalui esant, galėjo prisiekti mano žodžių teisingumu. Mes palaidojom vargšą senuką Lukmorą ir grįžome į civilizaciją. Nuo to laiko aš

kiek galėdamas vengiu tos moters.

Jis patylėjo, tuomet ramiai pridūrė:

– Štai tokia mano istorija, mesjė Puaro.

Puaro iš lėto paklausė:

– Būtent apie šį incidentą, ar bent jau jūs taip manėte, misteris Šaitana užsiminė aną vakarą?

Despardas linktelėjo.

– Jis tai tikriausiai išgirdo iš misis Luksmor. Iš jos gana nesunku ką nors išpešti. Tokie dalykai jam turėtų suteikti malonumo.

– Ši istorija galėtų tapti pavojinga... jums – tokio žmogaus rankose, kaip Šaitana.

Despardas gūžtelėjo pečiais.

– Aš nebijojau Šaitanos.

Puaro nieko neatsakė. Despardas ramiai tarė:

– Jūs ir vėl galite remtis tik mano žodžiu. Gana logiška, mano manymu, kad aš turėjau tam tikrą motyvą nužudyti Šaitaną. Na, dabar tiesa išaiškėjo, jūs galite ją priimti arba atmesti.

Puaro ištiesė jam ranką.

– Aš ją priimu, majore Despardai. Aš neturiu nė menkiausių abejonių, kad įvykiai Pietų Amerikoje rutuliojosi būtent taip, kaip jūs papasakojote.

Despardo veidas nušvito.

– Ačiū, – lakoniškai tarė jis.

Ir jis šiltai paspaudė Puaro ranką.

Dvidešimt antras skyrius

Liudijimas iš Kombikro

Inspektorius Betlas buvo Kombikro policijos nuovadoje. Kiek raudono veido inspektorius Harperis kalbėjo lėtu, maloniu Devonšyro akcentu.

– Štai taip, sere, viskas buvo. Atrodė, jog viskas švaru. Daktaras buvo patenkintas. Kodėl gi ne?

– Priminkite man dar kartą faktus apie du butelius. Noriu tai gerai įsisąmoninti.

– Figų sirupas, štai kas buvo butelyje. Regis, ji reguliariai jį vartojo. Tuomet dar buvo skrybėlės dažai, kuriuos ji naudojo; tiksliau sakant, dažus jos prašymu naudojo jauna ledi, jos kompanionė. Atnaujindavo sodo skrybėlių spalvą. Jų buvo dar nemažai likę, kai butelis įskilo, ir misis Benson pati paprašė: „Perpilkite į seną butelį nuo figų sirupo“. Viskas aišku. Tarnai tai girdėjo. Jauna ledi, mis Meridit, ir kambarinė, ir

tvarkytoja – visos tvirtina tą patį. Skrybėlių dažai buvo perpilti į seną butelį nuo figų sirupo, kuris buvo pastatytas į viršutinę lentyną vonios kambaryje kartu su kitais niekniekiais.

– Be etiketės?

– Ne. Aplaidu, žinoma; koroneris čia taip pat turėjo pastabų.

– Tęskite.

– Tą vakarą velionė nuėjo į vonios kambarį, paėmė figų sirupo butelį, įsipylė sau gerą porciją ir išgėrė. Ji suprato, kas atsitiko, ir nedelsiant liepė pakviesti gydytoją. Jis buvo išvykęs pas ligonį ir praėjo šiek tiek laiko, kol jį surado. Buvo padaryta viskas, kas įmanoma, tačiau ji mirė.

– Ji pati tikėjo, kad tai buvo nelaimingas atsitikimas?

– O, taip. Visi taip manė. Atrodė akivaizdu, kad buteliai kažkokiu būdu buvo sukeisti. Buvo manoma, kad tvarkytoja sumaišė valydama dulkes, nors ji pati prisiekė, kad ne.

Inspektorius Betlas tyliai mąstė. Toks paprastas reikalas. Butelis nuimamas nuo viršutinės lentynos, pastatomas į kito butelio vietą. Kaip sunku išsiaiškinti tokios klaidos priežastis. Rankos tikriausiai buvo su pirštinėmis, ir bet kuriuo atveju paskutiniai pirštų atspaudai būtų pačios misis Benson. Taip, taip lengva, taip paprasta. Bet vis dėlto – žmogžudystė! Tobulai atlikta žmogžudystė.

Bet kodėl? Šis klausimas jam vis nedavė ramybės.

– Ta jauna ledi, ta mis Meridit, ar ji nepaveldėjo pinigų po misis Benson mirties? – paklausė jis.

Inspektorius Harperis papurtė galvą.

– Ne. Ji ten dirbo vos kokias šešias savaites. Nelengvas darbas, kaip suprantu. Jaunos ledi pas ją ilgai neužsibūdavo.

Betlas vis dar mąstė. Jaunos ledi ilgai neužsibūdavo. Akivaizdžiai sunkaus būdo moteris. Bet jei Enė Meridit buvo ja nepatenkinta, ji galėjo išeiti iš darbo, kaip ir jos pirmtakės. Jokio reikalo žudyti – nebent tai būtų gryniausias neapgalvotas kerštas. Jis papurtė galvą. Tokia mintis jam pasirodė netikroviška.

– Kas paveldėjo misis Benson pinigus?

– Sunku pasakyti. Giminaičiai, aš manau. Bet pinigų ten neturėtų daug būti – ypač po padalinimo. Aš girdėjau, kad didžiąją jos pajamų dalį sudarė renta iki gyvos galvos.

Tuomet čia nėra ko ieškoti. Bet misis Benson mirė, ir Enė Meridit jam nieko neužsiminė apie Kombikrą. Šis faktas jam labai nepatiko.

Jis atliko kruopštų, nuodugnų tyrimą. Daktaras buvo labai kategoriškas. Jokių priežasčių manyti, kad tai galėjo nebūti nelaimingas atsitikimas. Mis – negali dabar prisiminti jos vardo, miela mergina, bet gana bejėgė – buvo labai sukrėsta bei nuliūdusi. Dar buvo vikaras. Jis prisiminė paskutinę misis Benson kompanionę – maloni, šiuolaikiškai atrodanti mergina. Visuomet ateidavo į bažnyčią su misis Benson. Misis Benson būdas nebuvo sunkus, bet ji buvo gana griežta jaunų žmonių atžvilgiu. Ji buvo uoli krikščionė.

Betlas pakalbino dar vieną kitą žmogų, bet nieko gero nepešė. Enę Meridit sunkiai kas prisiminė. Ji parapijoje gyveno viso labo kelis mėnesius, ir jos asme-

nybė nebuvo tokia ryški, kad būtų galėjęs susidaryti gilesnis įspūdis. „Miela graži mergina" – tokia buvo visuotinė nuomonė.

Misis Benson apibūdinimas buvo šiek tiek aiškesnis. Savimi patenkinta, teisuoliška grenadierė, gainiojanti savo kompaniones ir dažnai keičianti tarnus. Sunkiai sugyvenama moteris, bet nieko daugiau.

Vis dėlto inspektoriui Betlui buvo susidaręs tvirtas įspūdis, kad dėl kažkokių nežinomų priežasčių Enė Meridit savo darbdavę po velėna pakišo tyčiomis.

Dvidešimt trečias skyrius

Šilkinių kojinių liudijimas

Tuo metu, kai inspektoriaus Betlo traukinys lėkė į rytus per Angliją, Enė Meridit ir Roda Dovs sėdėjo Erkiulio Puaro svetainėje.

Enė buvo nelinkusi priimti kvietimą, kuris ją pasiekė kartu su rytmečio paštu, bet Rodos patarimas paėmė viršų.

– Enė, tu tikra bailė – taip, bailė. Elgtis kaip stručiui, slepiant savo galvą smėlyje – tai nieko gero neduos. Buvo įvykdyta žmogžudystė, ir tu esi viena iš įtariamųjų – galbūt mažiausiai įtariama...

– Tai būtų blogiausia, – su humoru atsakė Enė. – Būtent mažiausiai įtartinas asmuo pasirodo esąs kaltininkas.

– Bet tu viena iš jų, – tęsė Roda, nekreipdama dėmesio į Enės žodžius. – Todėl nereikia užriesti nosies,

tarsi ta žmogžudystė dvoktų ir tu su ja neturėtum nieko bendro.

– Aš išties neturiu nieko bendro, – spyrėsi Enė. – Turiu galvoje, kad aš esu pasiruošusi atsakyti į bet kokius policijos klausimus, bet šis žmogus, Erkiulis Puaro, yra pašalietis.

– Ir ką gi jis pagalvos, jei tu išsisukinėsi ir vengsi klausimų? Jis pamanys, kad tu slepi savo kaltę.

– Jokios kaltės aš neslepiu, – šaltai atsakė Enė.

– Brangioji, aš tai žinau. Tu negalėtum nieko užmušti, net jei ir norėtum. Bet tie baisūs įtarūs užsieniečiai to nežino. Aš manau, mums geriau pasisvečiuoti jo namuose. Antraip jis atvyks čionai ir bandys iškvosti tarnus.

– Mes neturime jokių tarnų.

– Mes turime motutę Eistvel. O ji tai jau bet kam primals liežuviu! Nagi, Ene, eime. Bus visai smagu, pamatysi.

– Nesuprantu, kodėl jis nori su manimi susitikti. – Enė vis dar nenorėjo sutikti.

– Kad aplošti policiją, be abejo, – nekantriai pasakė Roda. – Jie visuomet taip daro – privatininkai, turiu omeny. Stengiasi parodyti, kad Skotland Jarde tėra vieni kvailiai.

– Tu manai, kad tas Puaro yra protingas?

– Jis nepanašus į Šerloką Holmsą, – pasakė Roda. – Manau, jog savo laiku jis buvo gana neblogas. Dabar jau, žinoma, suvaikėjęs. Jam turi būti mažiausiai šešiasdešimt. Nagi, Ene, eime ir pasikalbėkime su tuo senuku. Jis gali mums papasakoti visokių baisybių apie kitus.

– Gerai, – sutiko Enė ir pridūrė: – Kaip matau, tau ši istorija – vienas malonumas.

– Galbūt todėl, kad manęs tai neliečia, – pasakė Roda. – Tu viską pražiopsai, Ene. Nemoki išnaudoti dėkingų akimirkų. Jei neskaičiuotum varnų, galėtum visą savo gyvenimą gyventi kaip grafienė, šantažuodama žudiką.

Taigi, trečią valandą tos pačios popietės Roda Dovs ir Enė Meridit santūriai sėdėjo ant kėdžių Puaro tvarkingame jaukiame kambaryje ir iš senamadiškų bokalų siurbčiojo gervuogių sirupą (kuris joms labai nepatiko, bet iš mandagumo nedrįso to pasakyti).

– Labai malonu, kad priėmėte mano kvietimą, madmuazele, – pasakė Puaro.

– Labai džiaugčiausi, jei galėčiau būti kuo nors naudinga, – neįtikinamai sumurmėjo Enė.

– Reikėtų tik šį tą prisiminti.

– Prisiminti?

– Taip, aš jau uždaviau šiuos klausimus misis Lorimer, daktarui Robertsui ir majorui Despardui. Deja, nė iš vieno neišgirdau atsakymo, kurio tikėjausi.

Enė ir toliau klausiamai žvelgė į jį.

– Aš noriu, kad jūs, madmuazele, grįžtumėte mintimis į misterio Šaitanos svetainę tą vakarą.

Enės veidu praslinko nuovargio šešėlis. Ar ji niekuomet neišsivaduos iš šio košmaro?

Puaro pastebėjo jos išraišką.

– Žinau, madmuazele, žinau, – švelniai pasakė jis. – *C'est penible, n'est ce pas?** Tai natūralu. Jūs, dar tokioje jaunystėje, pirmą kartą patyrėte šitokį siaubą. Ti-

*   Sunku, ar ne? (pranc.).

kriausiai jūs niekuomet nebuvote susidūrusi su smurtine mirtimi.

Roda kiek nervingai patogiau perstatė kojas.

– Ir kas toliau? – paklausė Enė.

– Pabandykite prisiminti. Norėčiau, kad man pasakytumėte, ką prisimenate tame kambaryje.

Enė įtariai įsistebeilijo į jį.

– Nesuprantu?

– Taip, ką prisimenate. Kėdes, stalus, puošmenas, tapetus, užuolaidas, židinio reikmenis. Jūs visa tai matėte. Galėtumėte juos apibūdinti?

– O, dabar aišku. – Enė kiek palaukė, stengdamasi prisiminti. – Tai gana sunku. Nemanau, jog ką nors prisiminčiau. Į tapetus apskritai neatkreipiau dėmesio. Aš manau, kad sienos buvo dažytos – kažkokios neišsiskiriančios spalvos. Ant grindų buvo kilimai. Stovėjo fortepijonas. – Ji papurtė galvą. – Daugiau tikrai nieko negaliu pasakyti.

– Bet jūs nė nebandote, madmuazele. Negi nepamenate jokių daiktų, puošmenų, įvairių niekniekių?

– Buvo dėžutė su Egipto brangakmeniais, pamenu, – iš lėto tarė Enė. – Šalia lango.

– Ak, taip, visiškai priešingoje kambario pusėje, nei stalas, ant kurio gulėjo nedidelis durklas.

Enė pažvelgė į jį.

– Aš neturiu nė menkiausio supratimo, ant kurio stalo jis gulėjo.

„*Pas si bete**, – mintyse pakomentavo sau Puaro. – Bet tuomet ir Puaro nebūtų ne Puaro! Jei ji mane geriau pažinotų, tai suprastų, kad niekuomet nestatau

* Ne tokia kvaila (pranc.).

tokių akivaizdžių spąstų!“

Garsiai jis pasakė:

– Dėžutė su Egipto brangakmeniais, sakote?

– Taip, kai kurie jų buvo labai gražūs, – kiek pagyvėjusi atsakė Enė. – Mėlyni ir raudoni. Keletas dailių žiedų. Ir skarabėjai – bet aš juos neypatingai mėgstu.

– Misteris Šaitana buvo aistringas kolekcionierius, – sumurmėjo Puaro.

– Neabejoju, – sutiko Enė. – Visas kambarys buvo pilnas visokių įvairenybių. Visko net neapžiūrėsi.

– Tai jūs negalite paminėti nieko, kas jums būtų kritę į akį.

Enė kiek šypsodamasi atsakė:

– Tiktai vazą su chrizantemomis, kurios tiesiog prašė pakeisti joms vandenį.

– Ak, tarnai ne visuomet pakankamai tam skiria dėmesio. – Puaro minutėlę patylėjo.

Enė droviai tarė:

– Bijau, kad nesu pastebėjusi to, ko jūs tikėjotės mane pastebėsiant.

Puaro maloniai nusišypsojo.

– Tai neturi reikšmės, *mon enfant**. Tiesą sakant, to ir nesitikėjau. Pasakykite, prašau, ar pastaruoju metu jūs buvote susitikusi su majoru Despardu?

Jis matė, kaip merginos veidas švelniai paraudonavo.

– Jis sakė, kad mus vėl netrukus aplankys, – atsakė ji.

– Tai ne jis, patikėkite! – ūmiai išpyškino Roda. – Mes su Ene esame tuo visiškai tikros.

---

* Mano vaike (pranc.).

Puaro joms mirktelėjo.

– Kokia sėkmė – įtikinti tokias dvi žavingas ledi savo nekaltumu.

„O Viešpatie, – pamanė Roda. – Nejau jis dabar elgsis kaip prancūzas – tai mane taip varžo."

Ji atsistojo ir ėmė apžiūrinėti keletą graviūrų ant sienos.

– Jos siaubingai gražios, – pasakė ji.

– Neblogos, – atsiliepė Puaro.

Jis dvejojo, žvelgdamas į Enę.

– Madmuazele, – galiausiai pasakė jis, – aš vis svarstau, ar galėčiau paprašyti man padaryti vieną didžiulę paslaugą – na, tai visiškai nesusiję su žmogžudyste. Tai grynai privatus asmeniškas reikalas.

Enė kiek nustebusi pažvelgė į jį. Puaro tęsė toliau kiek sutrikusiu balsu:

– Matote, artėja Kalėdos. Turiu nupirkti dovanų savo gausiam dukterėčių būriui. Bet man kiek sunkoka jas išrinkti, mat nežinau, kas šiais laikais patinka jaunoms ledi. Mano skonis, deja, bus greičiau senamadiškas.

– Klausau jūsų, – mielai atsiliepė Enė.

– Šilkinės kojinės, pavyzdžiui, šiais laikais būtų pageidaujama dovana?

– Taip, žinoma. Visuomet malonu gauti kojines dovanų.

– Kaip man palengvėjo! Paprašysiu jūsų paslaugos. Aš nupirkau keletą, skirtingų atspalvių. Kokių penkiolika ar šešiolika porų. Galbūt būtumėte tokia maloni ir padėtumėte man išrinkti pustuzinį porų, kurios, jūsų nuomone, būtų labiausiai geidžiamos?

– Žinoma, – nusijuokė Enė stodamasi.

Puaro ją nuvedė prie stalo sienos nišoje, ant kurio, priešingai Puaro tvarkos pomėgiui (jei ji tai žinotų!), padrikai buvo suversti visokie daiktai: krūvos kojinių, kažkokios vilnonės pirštinės, kalendoriai, saldainių dėžutės.

– Aš išsiųsiu siuntinius šiek tiek *l'avance**, – paaiškino Puaro. – Štai čia, madmuazele, tos kojinės. Išrinkite man, prašau, šešias poras.

Jis atsigręžė, akimis susitikdamas su Roda, kuri sekė jį iš paskos.

– O jums, madmuazele, aš turiu nedidelę staigmeną. Staigmeną, kuri jums, madmuazele Meridit, mano manymu, visai nepatiks.

– Kas tai? – sušuko Roda.

Puaro pritildė balsą.

– Peilis, madmuazele, kuriuo pasinaudojo dvylika žmonių, nudurdami kitus žmones. Jį man kaip suvenyrą padovanojo „Tarptautinė miegamųjų vagonų kompanija".

– Koks siaubas, – neišlaikė Enė.

– O! Leiskite pažiūrėti, – pasakė Roda.

Puaro nusivedė ją į kitą kambarį kalbėdamas.

– Jį man padovanojo „Tarptautinė miegamųjų vagonų kompanija", nes... – jie išėjo į kitą kambarį.

Jie sugrįžo po trijų minučių. Enė žengė jiems priešais.

– Šios šešios poros, mano manymu, yra gražiausios, mesjė Puaro. Šių dviejų atspalviai labai tinka vakarui, o tos šviesesnės pravers vasarą ir šviesiais vaka-

* Iš anksto (pranc.).

rais.

– *Mille remerciments**, madmuazele.

Jis pasiūlė joms išgerti dar sirupo, tačiau jos atsisakė, ir galiausiai jis, maloniai šnekučiuodamasis, palydėjo viešnias iki durų. Joms išėjus jis sugrįžo į kambarį ir nudrožė tiesiai prie sujaukto stalo. Ant jo vis dar netvarkingai krūvomis mėtėsi kojinės. Puaro suskaičiavo šešias atrinktas kojines, tuomet perskaičiavo likusias.

Jis buvo nupirkęs devyniolika porų. Dabar jų buvo likę tik septyniolika. Jis lėtai palingavo galvą.

---

* Tūkstantis ačiū (pranc.).

Dvidešimt ketvirtas skyrius

Trijų įtariamųjų išbraukimas iš sąrašo?

Vos atvykęs į Londoną, inspektorius Betlas patraukė tiesiai pas Puaro. Enė su Roda buvo išvykusios prieš kokią valandą ar kiek daugiau.

Negaišdamas laiko gražbylystėms, inspektorius iškart išklojo tyrimo Devonšyre rezultatus.

– Mes teisingame kelyje – aš tuo neabejoju, – užbaigė jis. – Būtent šį atvejį ir turėjo Šaitana galvoje, užsimindamas apie „nelaimingą atsitikimą namuose“. Bet man trūksta motyvo. Kodėl ji norėjo nužudyti moterį?

– Aš manau, kad čia jums galėčiau padėti, mano drauge.

– Klausau jūsų, mesjė Puaro.

– Šią popietę aš atlikau nedidelį eksperimentą. Aš pakviečiau madmuazele ir draugę pasisvečiuoti pas

mane. Aš joms uždaviau mano įprastus klausimus apie tai, kas buvo tame kambaryje lemtingą vakarą.

Betlas smalsiai sužiūro į jį.

– Jums tie klausimai tik ir terūpi.

– Taip, jie naudingi. Jie man nemažai pasako. Madmuazelė Meridit buvo įtari. Labai įtari. Ta jauna ledi nieko nepriima už gryną pinigą. Taigi tėtušiui Puaro teko panaudoti vieną geriausių savo triukų. Jis paspendė visai paprastus, primityvius spąstus. Madmuazelė paminėjo prisimenanti brangakmenių dėžutę. Aš paklausiau, ar ji nebuvo priešingoje kambario pusėje, kur stovėjo stalas su ant jo gulinčiu durklu? Madmuazele išvengė spąstų. Ji puikiai išsisuko. Ji liko savimi labai patenkinta, ir jos budrumas susilpnėjo. Štai kur vizito tikslas! Priversti ją prisipažinti, kad ji žinojo, kur guli durklas ir jį pastebėjo! Ji nusprendė, kad mane sutriuškino, ir jos nuotaika iškart pasitaisė. Ji visai ramiai ėmė pasakoti apie brangakmenius. Ji pastebėjo daug detalių. Daugiau kambaryje ji nieko neįsiminė – išskyrus vazą su chrizantemomis, kurioms verkiant reikėjo pakeisti vandenį.

– Ir kas iš to? – paklausė Betlas.

– Na, tai svarbu. Įsivaizduokime, kad mes nieko nežinome apie merginą. Jos žodžiai leistų mums susidaryti nuomonę apie jos būdą. Ji pastebi gėles – ar jai patinka gėlės? Ne, kadangi ji nepastebėjo didžiulės vazos su ankstyvosiomis tulpėmis, kurios iškart būtų patraukusios gėlių mylėtojos dėmesį. Ne, čia kalbėjo kompanionė – mergina, kurios pareiga buvo pakeisti gėlėms vandenį. Ir, atkreipkite dėmesį, mergina, kuri pastebi bei mėgsta brangakmenius. Ar tai kažko nesa-

ko?

– Ak, – pasakė Betlas, – aš pradedu suprasti, kurlink jūs lenkiate.

– Būtent. Kaip jau minėjau jums aną dieną, aš dedu savo kortas ant stalo. Kai jūs tą dieną papasakojote jos istoriją ir kai misis Oliver pranešė apie jos netikėtą atradimą, man iškart kilo keletas įdomių minčių. Žmogžudystė negalėjo būti įvykdyta dėl pinigų, nes ir po jos mis Meridit turėjo toliau pati užsidirbti pragyvenimui. Tuomet kodėl? Aš ėmiau svarstyti apie mis Meridit charakterį. Gana drovi jauna mergina, neturtinga, bet gerai apsirengusi, mėgstanti gražius daiktus. Charakteris, labiau panašus į vagies, nei žudiko, ar ne? Ir aš iš karto paklausiau, ar misis Eldon buvo tvarkinga moteris. Jūs atsakėte ne, ji nebuvo tvarkinga. Aš iškėliau hipotezę. Tarkim, Enė Meridit buvo mergina su viena charakterio silpnybe – viena iš tų merginų, kurios vagiliauja didelėse parduotuvėse. Tarkim vargšė, kuri mėgsta gražius daiktus, nugvelbė vieną kitą dalykėlį iš savo darbdavės. Segę, galbūt, pusę kronos, karolių vėrinį. Misis Eldon, būdama nerūpestinga bei netvarkinga, šiuos praradimus susieja su savo išsiblaškymu. Ji neįtaria savo jaunosios mielos kompanionės. Bet dabar įsivaizduokime kitą darbdavę – kuri viską pastebi, ir kuri apkaltina Enę Meridit vagyste. Tai būtų rimtas motyvas žmogžudystei. Kaip jau minėjau aną vakarą, mis Meridit žmogžudystę galėtų įvykdyti tiktai iš baimės. Ji žino, kad jos darbdavė gali įrodyti vagystę; ją išgelbėti gali tik vienas dalykas – jos darbdavės mirtis. Taigi ji sukeičia butelius, ir misis Benson numiršta – ironiška, tačiau įsitikinusi, kad klaidą padarė ji pati ir

nė akimirką neįtardama, kad baukšti, išsigandusi mergina galėjo pridėti savo ranką.

– Tai įmanoma, – pritarė inspektorius Betlas. – Tai tik hipotezė, tačiau ji įmanoma.

– Šiek tiek daugiau, nei įmanoma, mano drauge, ji taip pat ir tikėtina. Šią popietę aš paspendžiau nedidelius spąstus su puikiu masalu – tikrus spąstus po tų tariamų, kai jai pavyko mane „pergudrauti". Jei mano įtarimai yra teisingi, tai Enė Meridit niekuomet, jokiomis aplinkybėmis, nepajėgs atsispirti prieš išties brangių kojinių porą! Aš jos paprašiau man padėti, atsargiai leidęs suprasti, kad tiksliai nežinau, kiek porų ten yra. Aš išėjau iš kambario, palikdamas ją vieną – ir to pasekа, mano drauge, yra ta, kad iš devyniolikos porų beliko septyniolika, o dvi poros atsidūrė Enės Meridit rankinėje.

– Vau! – švilptelėjo inspektorius Betlas. – Vis tik kokia rizika.

– *Pas du tout**. Kuo, jos manymu, aš ją įtariu? Žmogžudyste. Kokia, tuomet, rizika nugvelbti porą porų šilkinių kojinių? Aš neieškau vagies. Be to, vagis, ar kleptomanas, tai vienas ir tas pats, visuomet įsitikinęs, kad liks neįkliuvęs.

Betlas linktelėjo galvą.

– Visiškai teisingai. Be galo kvaila. Vagis vogs, kol nusprogs. Na, tarp mūsų kalbant, akivaizdu, kad mes prisikasėm iki tiesos. Enė Merdit buvo pagauta vagiant. Enė Meridit perdėjo butelius nuo vienos lentynos ant kitos. Mes žinome, kad tai buvo žmogžudystė, bet aš abejoju, kad tai pavyktų įrodyti. Antroji sėkmin-

* Visai ne (pranc.).

ga žmogžudystė. Iš pradžių Robertsas išlipa sausas iš vandens, dabar Enė Meridit. Bet kaip dėl Šaitanos? Ar Enė Meridit nužudė Šaitaną?

Jis patylėjo kurį laiką, tuomet papurtė galvą.

– Ne, kažkaip nelimpa, – nenoriai pasakė jis. – Ji nesiimtų tokios rizikos. Sukeisti porą butelių – taip. Ji žinojo, kad niekas dėl to jos neįtars. Tai buvo visiškai saugu, nes bet kas galėjo tai padaryti! Žinoma, tai galėjo nesuveikti. Misis Benson galėjo pastebėti pakeitimą, prieš išgerdama skystį, arba galėjo nuo to ir nemirti. Tokias žmogžudystes aš vadinu viltingomis. Gali suveikti, gali ir nesuveikti. Šiuo atveju suveikė. Bet Šaitanos atvejis visiškai kitoks. Tai buvo sąmoninga, apgalvota, įžūli žmogžudystė.

Puaro linktelėjo galvą.

– Sutinku su jumis. Šie du nusikaltimai nėra vienodi.

Betlas patrynė sau nosį.

– Taigi atrodo, kad ją galime išbraukti. Abu – Robertsą ir ją – išbraukti iš mūsų sąrašo. O kaip Despardas? Kaip jums sekėsi su misis Luksmor?

Puaro papasakojo praėjusio vakaro nuotykius.

Betlas išsišiepė.

– Žinau šį moterų tipą. Niekada neatskirsi to, ką jos iš tiesų prisimena, nuo to, ką pačios sukūrė.

Puaro tęsė toliau. Jis nupasakojo Desardo vizitą ir jo papasakotą istoriją.

– Jūs juo tikite? – staiga paklausė Betlas.

– Taip, tikiu.

Betlas atsiduso.

– Ir aš taip pat. Jis ne iš tų žmonių, kurie nušauna

vyrą, siekdami jo žmonos rankos. Kodėl nepasinaudojus skyrybų metodu? Visi taip daro, be to, jis ne profesionalus kariškis, skyrybos nepakenktų jo karjerai. Ne, mano manymu, mūsų velionis misteris Šaitana čia bus prašovęs pro šalį. Žmogžudystė numeris trys visiškai nebuvo žmogžudystė.

Jis pažvelgė į Puaro.

– Taigi lieka..?

– Misis Lorimer, – užbaigė Puaro.

Suskambo telefonas. Puaro pakėlė ragelį. Jis ištarė keletą žodžių, patylėjo, tuomet dar keletą. Tada padėjo ragelį ir grįžo pas Betlą.

Jo veidas buvo rimtas.

– Skambino misis Lorimer, – pranešė jis. – Ji nori, kad aš pas ją atvykčiau – tiesiog dabar.

Jie su Betlu pažvelgė vienas į kitą. Pastarasis lėtai palingavo galvą.

– Na ką, aš teisus? Ar jūs tikėjotės kažko panašaus?

– Aš tik svarsčiau apie tai, – atsakė Erkiulis Puaro. – Tiktai tiek.

– Tuomet važiuokite, – pasakė Betlas. – Galbūt pagaliau jums pavyks sužinoti tiesą.

Dvidešimt penktas skyrius

Kalba misis Lorimer

Diena nebuvo saulėta ir misis Lorimer kambarys atrodė tamsokas ir gana niūrus. Jos ir pačios išvaizda nebuvo džiaugsminga. Ji atrodė gerokai vyresnė nei per paskutinį susitikimą su Puaro.

Ji pasisveikino su juo kaip įprastai šypsodamasi.

– Labai malonu, kad taip greit atvykote, mesjė Puaro. Aš žinau, kad jūs labai užsiėmęs žmogus.

– Aš jūsų paslaugoms, – kiek nusilenkdamas tarė Puaro.

Misis Lorimer nuspaudė skambutį šalia židinio.

– Išgersime arbatos. Nežinau, kaip jūs, bet aš visuomet laikiau klaida iškart pradėti konfidencialų pokalbį be atitinkamo pasiruošimo.

– Vadinasi, mūsų laukia konfidencialus pokalbis, madam?

Misis Lorimer neatsakė, nes tuo tuo metu pasirodė tarnaitė, atsiliepdama į skambutį. Kai ji gavo nurodymus ir išėjo, misis Lorimer sausai pasakė:

– Pamenu, kaip jūs žadėjote, kai pastarąjį kartą čia lankėtės, iškart atvykti, jei jus pasikviesčiau. Tikriausiai jūs jau turėjote tam tikrų idėjų apie priežastis, paskatinsiančias mane taip pasielgti?

Daugiau ji nieko nepasakė, nes buvo atnešta arbata. Misis Lorimer išpilstė arbatą, delikačiai aptarinėdama įvairias rutinines dienos naujienas.

Pasinaudojęs pauze, Puaro išreiškė pastebėjimą:

– Girdėjau, kad neseniai jūs su mis Meridit gėrėte arbatą.

– Taip. Jūs buvote susitikęs su ja?

– Kaip tik šiandien.

– Tai ji Londone, ar jūs buvote nuvykęs pas ją į Velingfordą?

– Ne, ji ir jos draugė buvo tokios malonios, kad pačios apsilankė pas mane.

– Ak, jos draugė. Nesu jos mačiusi.

Puaro pasakė, šiek tiek šypsodamasis:

– Ši žmogžudystė... pasitarnavo draugiškų santykių sustiprinimui. Jūs ir madmuazelė Meridit geriate arbatą. Majoras Despardas taip pat puoselėja draugystę su mis Meridit. Tik daktaras Robertsas galbūt išlieka nuošalyje.

– Neseniai susitikau su juo svečiuose prie bridžo stalo, – pasakė misis Lorimer. – Jis atrodė kaip visuomet patenkintas gyvenimu.

– Ir toliau su malonumu žaidžia bridžą?

– Taip. Ir toliau skelbia netikėčiausius kontraktus

– ir labai dažnai išeina laimėtoju.

Ji kurį laiką patylėjo ir tarė:

– Ar jūs buvote pastaruoju metu susitikęs su inspektoriumi Betlu?

– Taip, kad ir šiandien. Jis buvo pas mane, kai jūs skambinote.

Viena ranka nuo ugnies prisidengdama veidą, misis Lorimer paklausė:

– Kaip jam sekasi?

– Jis nėra labai greitas, mūsų gerasis Betlas, – pabrėžtinai pasakė Puaro. Jis lėtai juda į priekį, bet galiausiai jis pasiekia tai, ko nori, madam.

– Tikrai? – jos lūpos išsilenkė šiek tiek ironiškai.

Ji tęsė toliau:

– Jis man skyrė nemažai dėmesio. Aš manau, kad jis knaisiojosi mano praeityje iki pat vaikystės. Kabėjosi su mano draugėmis, šnekučiavosi su tarnais, kurie dirba pas mane dabar ir kurie dirbo anksčiau. Nežinau, ką jis tikėjosi sužinoti, bet jam akivaizdžiai nepavyko. Jis galėjo pilnai pasitenkinti tuo, ką aš jam pasakiau. Tai buvo tiesa. Misterį Šaitaną aš pažinojau tik šiek tiek. Kaip jau sakiau, mes susipažinome Luksore, ir mes visuomet buvome tik pažįstami, ir ne daugiau. Inspektoriui Betlui teks sutikti su šiais faktais.

– Tikriausiai, – pasakė Puaro.

– O jūs, mesjė Puaro? Jūs neatlikote jokių tyrimų?

– Jūsų atžvilgiu, madam?

– Taip, būtent.

Mažasis žmogelis lėtai papurtė galvą.

– Tai būtų bergždžias reikalas.

– Ką būtent jūs turite galvoje tai sakydamas, mesjė Puaro?

– Aš būsiu visiškai atviras, madam. Nuo pat pradžių aš suvokiau, kad iš keturių asmenų, buvusių tą vakarą misterio Šaitanos kambaryje, geriausiu protu, šalčiausiu, logiškiausiu mąstymu pasižymėjote būtent jūs, madam. Jei aš statyčiau pinigus už tą, kas geriausiai suplanuotų žmogžudystę ir sėkmingai išneštų sveiką kailį, aš statyčiau už jus, madam.

Misis Lorimer antakiai pakilo.

– Ar man reikia jaustis pamalonintai? – sausai paklausė ji.

Puaro tęsė toliau, nekreipdamas dėmesio į jos pertraukimą.

– Norint sėkmingai įvykdyti nusikaltimą, paprastai reikia iš anksto apgalvoti kiekvieną detalę. Reikia apsvarstyti visus įmanomus netikėtumus. Laikas ir vieta turi būti kruopščiai parinkti. Daktarui Robertsui gerai atlikti nusikaltimą sutrukdytų skubėjimas ir pernelyg didelis pasitikėjimas savimi; majoras Despardas yra galbūt per daug apdairus, kad įvykdytų žmogžudystę; mis Meridit pamestų galvą ir išsiduotų. Bet jūs, madam, tokį darbą galėtumėt atlikti. Jūs blaiviai ir šaltai mąstote, jūs esate pakankamai ryžtinga. Jus galėjo pakankamai stipriai užvaldyti beprotiška idėja, bet jūs ne iš tų moterų, kurios pameta galvą.

Misis Lorimer minutę ar dvi sėdėjo tylėdama, jos lūpose žaidžiant keistai šypsenai. Galiausiai ji pasakė:

– Tai štai ką jūs apie mane galvojate, mesjė Puaro – kad aš esu tokia moteris, kuri gali nepriekaištingai įvykdyti nusikaltimą.

– Bent jau jūs esate tokia maloni, kad neįsižeidėte dėl šios idėjos.

– Man tai buvo įdomu išgirsti. Taigi jūs laikotės nuomonės, kad aš esu vienintelis asmuo, galėjęs sėkmingai nužudyti misterį Šaitaną.

– Yra tam tikras keblumas, madam, – iš lėto tarė Puaro.

– Tikrai? Pasakykite man.

– Jūs galbūt pastebėjote, kad aš ką tik ištariau tokią frazę: norint nusikaltimą įvykdyti sėkmingai, paprastai reikia iš anksto viską kruopščiai suplanuoti. Aš noriu atkreipti jūsų dėmesį į žodį „paprastai". Nes yra ir kita sėkmingo nusikaltimo rūšis. Ar jūs niekam nesate kam nors staiga pasakiusi: „mesk akmenį, pažiūrėsim, ar pataikysi štai į tą medį", ir prašomas asmuo greitai ir negalvodamas tą padaro – ir stebėtinai dažnai pataiko į medį. Bet jei jis pakartoja metimą, pasiekti tą patį rezultatą jau nėra taip paprasta, nes jis pradeda galvoti. Stipriai – nestipriai, šiek tiek kairiau – dešiniau. Pirmu atveju tai buvo beveik nesąmoningas veiksmas, kūnas paklūsta protui panašiai kaip gyvūno kūnas instinktui. *Eh bien**, madam, yra tokio tipo nusikaltimų – kai veiksmai sužadinami akimirksniu, tarsi staigus įkvėpimas, minčių blykstelėjimas – be jokio pasirengimo ar apmąstymo. Misterio Šaitanos nužudymas buvo būtent tokio tipo nusikaltimas. Staigus žūtbūtinis poreikis, įkvėpimo blykstelėjimas, greitas nuosprendžio įvykdymas.

Jis papurtė savo galvą.

– Ir toks nusikaltimas, madam, visiškai neatitin-

* Ir taip (pranc.).

ka jūsų būdo. Jei misterį Šaitaną nužudytumėt jūs, tai būtų iš anksto gerai apgalvotas nusikaltimas.

– Suprantu. – ji švelniai pamojavo ranka į šalis, išsklaidydama nuo veidą židinio karštį. – Ir, be abejo, tai nebuvo apgalvotas nusikaltimas, taigi aš negalėjau jo įvykdyti – taip, mesjė Puaro?

Puaro nusilenkė.

– Teisingai, madam.

– Ir vis dėlto... – ji palinko į priekį, nustojusi mojuoti ranka, – Šaitaną nužudžiau aš, mesjė Puaro.

Dvidešimt šeštas skyrius

Tiesa

Stojo tyla – labai ilga tyla. Kambarys aptemo. Prieblandoje šokinėjo bei mirgėjo ugnies atšvaitai. Misis Lorimer ir Erkiulis Puaro žiūrėjo ne vienas į kitą, bet į ugnį. Laikas buvo tarsi sustojęs. Tuomet Erkiulis Puaro sukrutėjo ir atsiduso.

– Taigi, visą tą laiką... Kodėl jūs nužudėte jį, madam?

– Aš manau, kad jūs žinote, mesjė Puaro.

– Nes jis kažką žinojo apie jus? Kažką iš tolimos praeities?

– Taip.

– Ir tas kažkas – dar viena mirtis?

Ji linktelėjo galvą.

Puaro švelniai tarė:

– Kodėl jūs man tai pasakėte? Kas jus privertė

mane šiandien pasikviesti?

– Jūs man pasakėte, kad galėsiu tai kada nors padaryti.

– Taip, tai yra, aš tikėjausi... Aš žinojau, madam, kad sužinoti tiesą apie jus yra tik viena galimybė – tai jūsų laisvas prisipažinimas. Jei jūs pasirinktumėte tylėti, jūs taip ir padarytumėte, ir niekuomet neišsiduotumėte. Bet buvo viena galimybė – kad jūs pati panorėsite viską papasakoti.

Misis Lorimer linktelėjo.

– Jūs labai įžvalgus, kad tai numatėte – nuovargį, vienatvę... – jos balsas nutilo.

Puaro smalsiai pažvelgė į ją.

– Tai čia ir buvo priežastis? Taip, suprantu, galėjo būti.

– Viena – visiškai viena, – pasakė misis Lorimer. – Niekas nesupras, ką tai reiškia, jei nepagyvens taip, kaip aš gyvenu... suvokiant tai, kas buvo padaryta.

Puaro švelniai pasakė:

– Ar nebūčiau per daug įžūlus, jei išreikščiau savo užuojautą?

Ji kiek linktelėjo galvą

– Ačiū, mesjė Puaro.

Vėl stojo tyla. Ją nutraukė Puaro, šįkart kalbėdamas kiek gyvesniu balsu:

– Ar aš teisingai suprantu, madam, kad Šaitanos prie stalo išsakytus žodžius jūs supratote kaip adresuotus asmeniškai jums?

Ji linktelėjo.

– Aš iš karto supratau, kad jis kalbėjo taip, kad jį suprastų tik vienas asmuo. Tas asmuo buvau aš. Užuo-

mina į nuodus, kaip į moterų ginklą, buvo skirta man. Jis žinojo. Aš jau anksčiau tai įtariau. Jis buvo pradėjęs pokalbį apie tam tikrą garsią žmogžudystę ir mačiau, kaip jo akys mane akylai stebėjo. Juose buvo kažkoks šiurpus žinojimas. O tą vakarą aš tuo visiškai įsitikinau, be abejo.

– Ir jūs buvote taip pat tikra dėl jo ateities ketinimų?

Misis Lorimer sausai atsakė:

– Sunku buvo patikėti, kad inspektoriaus Betlo ir jūsų paties pakvietimas buvo atsitiktinis. Aš supratau, kad Šaitana ketino pasigirti savo paties šaunumu, jums pranešdamas išsiaiškinęs tai, ko niekas nė neįtarė.

– Kaip greitai jūs apsisprendėte veikti, madam?

Misis Lorimer minutėlę dvejojo.

– Sunku tiksliai prisiminti, kada ta mintis atėjo man į galvą, – pasakė ji. – Aš buvau pastebėjusi durklą dar prieš pietaujant. Kai mes sugrįžome į svetainę, aš jį paėmiau ir paslėpiau rankovėje. Niekas to nepastebėjo. Aš tuo pasirūpinau.

– Neabejoju, kad tai buvo miklus veiksmas, madam.

– Tuomet aš tiksliai suplanavau, ką toliau darysiu. Beliko tik įvykdyti sumanymą. Galbūt tai buvo rizikinga, bet aš nusprendžiau, kad verta pabandyti.

– Čia pasireiškė jūsų šaltakraujiškumas, sėkmingas jūsų galimybių įvertinimas. Taip, suprantu.

– Mes pradėjome žaisti bridžą, – tęsė misis Lorimer. Jos balsas buvo šaltas, be emocijų. – Galiausiai pasitaikė galimybė. Aš turėjau praleisti ėjimą. Nuėjau per kambarį link židinio. Šaitana buvo užsnūdęs.

Žvilgtelėjau į kitus. Visi buvo įsitraukę į žaidimą. Aš pasilenkiau ir... padariau tai...

Jos balsas šiek tiek sudrebėjo, bet ji akimirksniu atgavo savo šaltą savitvardą.

– Aš jam pasakiau keletą žodžių. Man kilo mintis, kad tai bus man šioks toks alibi. Išreiškiau keletą pastabų dėl ugnies ir apsimečiau, kad jis man atsakė, ir tuomet pasakiau kažką panašaus: „Sutinku su jumis. Aš taip pat nemėgstu radiatorių“.

– Jis visiškai nesuriko?

– Ne. Manau, jis šiek tiek sukriuksėjo – tik tiek. Iš toli tai galėjo būti palaikyta žodžiais.

– Ir tuomet?

– Tuomet aš grįžau prie bridžo stalo. Padalinimas kaip tik buvo baigtas žaisti.

– Ir jūs atsisėdote ir vėl ėmėte žaisti?

– Taip.

– Ir įsitraukėte pakankamai į žaidimą, kad po dviejų dienų galėjote man nupasakoti beveik visus ėjimus ir šaukimus?

– Taip, – paprastai atsakė misis Lorimer.

– *Epatant*!* – pasakė Erkiulis Puaro.

Jis atsilošė ant kėdės atkaltės ir keletą kartų palingavo galvą. Tuomet, tarsi pats nesitikėdamas, ją papurtė.

– Bet yra dar vienas dalykas, madam, kurio aš nesuprantu.

– Koks?

– Man atrodo, kad aš praleidau vieną aplinkybę. Jūs esate moteris, kuri viską rūpestingai apsvarstote ir

* Nuostabu (pranc.).

pasveriate. Dėl tam tikrų priežasčių jūs nusprendžiate imtis milžiniškos rizikos. Jūs tai įvykdote – sėkmingai. Ir tuomet, nepraėjus nė dviem savaitėms, pakeičiate savo nusistatymą. Atvirai kalbant, madam, man tai skamba kažkaip netikroviškai.

Vos pastebima keista šypsena palietė jos lūpas.

– Jūs visiškai teisus, mesjė Puaro, yra viena aplinkybė, kurios jūs nežinote. Ar mis Meridit jums nesakė, kur mes susitikome aną dieną?

– Man regis, ji sakė, kad netoli misis Oliver buto.

– Tikriausiai taip ir buvo. Bet aš turiu galvoje gatvės pavadinimą. Enė Meridit sutiko mane Harlio gatvėje.

– Ak! – jis atidžiai pažvelgė į ją. – Aš pradedu suprasti.

– Tai nenuostabu. Aš ten buvau pas gydytoją. Jis man patvirtino tai, ką aš ir pati pusiau įtariau.

Jos šypsena praplatėjo. Ji nebebuvo daugiau iškreipta ar karti. Ji staiga tapo maloni.

– Man jau nebeilgai liko žaisti bridžą, mesjė Puaro. Ak! Jis taip tiesiai to nepasakė. Jis šiek tiek įvyniojo žodžius į vatą. Gyvenant atsargiai, laikantis tam tikrų sąlygų, *et cetera*, aš galiu pragyventi dar keletą metų. Bet aš neketinu gyventi atsargiai. Aš ne toks žmogus.

– Taip, taip, aš pradedu suprasti, – pasakė Puaro.

– Tai esminis skirtumas, suprantate. Mėnuo, galbūt du – ne daugiau. Ir tuomet, iškart po vizito, aš pamačiau mis Meridit. Aš pakviečiau ją kartu išgerti arbatos.

Ji patylėjo, tuomet tęsė toliau:

– Aš nesu, galų gale, tokia jau bloga moteris. Visą

laiką, kol mes gėrėme arbatą, aš galvojau. Savo veiksmais aną vakarą aš ne tik atėmiau Šaitanai gyvybę – čia jau nieko nebuvo galima pakeisti – bet aš taip pat daugiau ar mažiau paveikiau dar trijų žmonių gyvenimus. Dėl mano poelgio daktaras Robertsas, majoras Despardas ir Enė Meridit, kurie man nieko bloga nėra padarę, turėjo patirti sunkius išmėginimus ir netgi atsidūrė pavojuje. Bent jau tai aš galėjau pakeisti. Negaliu pasakyti, kad mane būtų labai sugraudenusi kebli daktaro Robertso ar majoro Despardo padėtis – nors jų abiejų, reik manyt, laukia kur kas ilgesnis gyvenimas priešaky, nei mano. Jie yra vyrai ir iki tam tikro laipsnio gali patys savimi pasirūpinti. Bet kai aš pamačiau Enę Meridit...

Ji kiek padvejojo, ir iš lėto tęsė toliau:

– Enė Meridit yra dar tik mergaitė. Jai visas gyvenimas prieš akis. Šis apgailėtinas reikalas galėtų sugriauti jos gyvenimą. Man ši mintis nepatiko. Ir tuomet, mesjė Puaro, šioms mintims vis labiau man neduodant ramybės, aš supratau, kad jūsų užuominai atėjo laikas išsipildyti. Aš jau nebegalėjau tylėti. Šiandien aš jums paskambinau...

Praėjo keletas minučių. Erkiulis Puaro palinko priekin. Per tirštėjančias sutemas jis stengėsi įžvelgti misis Lorimer veidą. Ji atlaikė žvilgsnį ramiai ir be jokio nervinimosi.

Pagaliau jis pasakė:

– Misis Lorimer, jūs esate tikra – juk jūs pasakysite man tiesą – kad misterio Šaitanos mirtis nebuvo iš anksto numatyta? Argi ne faktas, kad jūs nusikaltimą suplanavote iš anksto? Kad į tą pobūvį jūs ėjote, galvo-

je jau turėdama žmogžudystės planą?

Misis Lorimer akimirką spoksojo į jį, tuomet ryžtingai papurtė galvą.

– Ne, – pasakė ji.

– Jūs iš anksto nesuplanavote žmogžudystės?

– Žinoma ne.

– Tuomet... tuomet... Ak! Jūs man meluojate – jūs tikrai meluojate...

Misis Lorimer balsas buvo šaltas kaip ledas.

– Jūs užsimirštate, mesjė Puaro.

Mažasis žmogelis pašoko ant kojų. Jis žingsniavo pirmyn atgal po kambarį, kažką murmėdamas sau po nosimi, retkarčiais šūktelėdamas. Staiga jis tarė: – Leisite? – ir nuėjęs prie jungiklio, uždegė šviesą.

Jis grįžo atgal, atsisėdo į savo vietą, pasidėjo rankas ant kelių ir įsmeigė žvilgsnį tiesiai į savo šeimininkę.

– Nejaugi, – tarė jis, – Erkiulis Puaro gali suklysti?

– Niekas nuo to neapsaugotas, – šaltai atsakė misis Lorimer.

– Tuomet aš pamišęs. Neabejotinai pamišęs. Ne, *sacre nom d'un petit bonhomme**, aš nesu pamišęs! Aš esu teisus. Turiu būti teisus. Aš linkęs patikėti, kad jūs nužudėte misterį Šaitaną – bet jūs negalėjote jo nužudyti taip, kaip papasakojote. Niekas negali padaryti to, kas ne *dans son caractere***!

Jis stabtelėjo. Misis Lorimer piktai įkvėpė ir sukando lūpas. Ji jau norėjo kažką sakyti, bet Puaro ją aplenkė.

– Arba Šaitanos nužudymas buvo iš anksto supla-

---

* Velniai griebtų, barngioji (pranc.).

** Atitinka jo charakterį (pranc.).

nuotas – arba jūs apskritai jo nenužudėte!

Misis Lorimer griežtai pasakė:

– Aš iš tiesų manau, kad jūs pamišęs, mesjė Puaro. Jei aš jau nusprendžiau prisipažinti įvykdžiusi nusikaltimą, tai kodėl turėčiau meluoti, kaip tai atlikau. Kokia galėtų būti tam priežastis?

Puaro vėl atsistojo ir dar kartą apėjo kambarį. Kai jis grįžo į savo vietą, jo laikysena buvo pasikeitusi. Jis buvo švelnus ir malonus.

– Jūs nenužudėte misterio Šaitanos, – švelniai pasakė jis. – Aš dabar tai suprantu. Aš viską supratau. Harlio gatvė. Ir mažoji nelaiminga Enė Meridit, stovinti ant šaligatvio. Aš taip pat matau ir kitą mergaitę – prieš labai ilgą laiką. Mergaitę, kuri visą savo gyvenimą buvo vieniša, siaubingai vieniša. Taip, aš viską suprantu. Tik nesuprantu vieno dalyko – kodėl jūs esanti tokia tikra, kad tai padarė Enė Meridit?

– Na, iš tikrųjų, mesjė Puaro...

– Nėra jokios prasmės prieštarauti ir toliau man meluoti, madam. Pasakysiu jums, kad žinau tiesą. Aš suprantu visas tas emocijas, kurios jus apėmė aną dieną Harlio gatvėje. Jūs nepadarytumėte to dėl daktaro Robertso – o, ne! Taip pat ir dėl majoro Despardo. Bet Enė Meridit yra kas kita. Jūs pajutote jai gailestį, nes ji padarė tai, ką ir jūs kažkada anksčiau. Jūs net nežinojote – kaip aš įsivaizduoju – kokios priežastys ją pastūmėjo į nusikaltimą. Bet jūs buvote įsitikinusi, kad ji tai padarė. Jūs buvote tuo tikra jau tą patį vakarą, kai tai įvyko, kai inspektorius Betlas pakvietė jus išsakyti savo nuomonę apie įvykį. Matote, aš žinau viską. Nėra jokios prasmės man toliau meluoti. Jūs tai suprantate,

ar ne? – jis nutilo, laukdamas atsakymo, bet nesulaukė. Jis patenkintas linktelėjo galvą.

– Taip, jūs esate išmintinga. Tai gerai. Tai labai garbingas veiksmas, madam – prisiimti kaltę sau ir leisti tam vaikui ištrūkti.

– Jūs pamiršote, – pasakė misis Lorimer sausu balsu, – kad aš nesu nekalta moteris. Prieš daugelį metų, mesjė Puaro, aš nužudžiau savo vyrą.

Kurį laiką viešpatavo tyla.

– Suprantu, – pasakė Puaro. – Teisingumas. Galiausiai tiktai teisingumas. Jūs logiškai mąstote. Jūs norite kentėti už anksčiau padarytus veiksmus. Žmogžudystė yra žmogžudystė – nesvarbu, kas yra auka. Madam, jūs esate drąsi ir įžvalgi. Bet aš dar kartą klausiu, kaip jūs galite būti tokia tikra? Iš kur jūs žinote, kad būtent Enė Meridit nužudė misterį Šaitaną?

Misis Lorimer giliai atsiduso. Jos užsispyrimas neatsilaikė prieš Puaro atkaklumą. Ji atsakė į jo klausimą paprastai kaip vaikas.

– Nes, – pasakė ji, – aš ją mačiau.

Dvidešimt septintas skyrius

Liudininkas

Staiga Puaro nusijuokė. Jis negalėjo susilaikyti. Jo galva atsilošė ir jo sodrus galų juokas pripildė kambarį.

– Pardon, madam, – pasakė jis, šluostydamasis ašaras, – negalėjau susilaikyti. Mes čia ginčijamės ir ieškom priežasčių! Keliam įvairius klausimus! Pasitelkiam psichologiją – kai tuo tarpu yra nusikaltimo liudininkas! Papasakokite man smulkiau, meldžiu jus.

– Jau buvo gana vėlyvas vakaras. Enė Meridit turėjo praleisti ėjimą. Ji atsistojo ir pažiūrėjo savo partnerio kortas, tuomet ėmė vaikštinėti po kambarį. Padalinimas nebuvo labai įdomus – pabaiga aiškiai nuspėjama. Man nereikėjo susikoncentruoti į kortas. Kai mums buvo belikę paskutiniai trys kirčiai, aš žvilgtelėjau židinio pusėn. Enė Meridit buvo pasilenkusi virš

misterio Šaitanos. Man bežiūrint ji išsitiesė, jos ranka tuo metu buvo ant jo krūtinės – šis gestas sukėlė mano susidomėjimą. Ji išsitiesė ir aš pamačiau jos veidą, jos greitą žvilgtelėjimą mūsų pusėn. Kaltė ir baimė – štai kas atsispindėjo jos veide. Be abejo, tuo metu aš nežinojau, kas atsitiko. Aš tik nusistebėjau, ką, po galais, ta mergina ten daro. Vėliau sužinojau.

Puaro linktelėjo.

– Bet ji nežinojo, kad jūs žinote? Ji nežinojo, kad jūs ją matėte?

– Vargšas vaikas, – atsiliepė misis Lorimer. – Jauna, išsigandusi – kokį gyvenimo kelią ji sau klojo. Jūs nesistebite, kad aš... prilaikiau savo liežuvį?

– Ne, nesistebiu.

– Ypač turint galvoje, kad... kad aš pati... – frazę ji užbaigė pečių gūžtelėjimu. – Tik jau ne man būti kaltintojo vaidmenyje. Tai buvo policijos darbas.

– Visiškai teisingai, bet šiandien jūs žengėte žingsnį toliau.

Misis Lorimer niūriai atsakė:

– Aš niekuomet nebuvau minkštos širdies ar užjaučianti moteris, tačiau manau, kad šios savybės vyresniame amžiuje vis stiprėja. Galiu jus užtikrinti, kad mane nėra lengva sugraudinti.

– Gailestis ne visuomet geras vadovas, madam. Madmuazelė Enė yra jauna, gležna būtybė, romi ir išsigandusi – žodžiu, vertas gailesčio objektas. Tačiau aš su tuo nesutinku. Ar galiu jums pasakyti, madam, kodėl mis Enė Meridit nužudė misterį Šaitaną? Nes jis žinojo ją anksčiau nužudžius pagyvenusią moterį, pas kurią ji dirbo kompanione – nes ta moteris užklupo ją

vagiliaujant.

Misis Lorimer atrodė šiek tiek šokiruota.

– Tai tiesa, mesjė Puaro?

– Aš tuo nė kiek neabejoju. Ji tokia drovi, tokia švelni – argi ką nors pagalvotum? Šnipštas! Ji yra pavojinga, madam, ta mažoji madmuazelė Enė! Kai paliečiamas jos asmeninis saugumas, jos komfortas, ji smogs be gailesčio, klastingai. Šiais dviem nusikaltimais madmuazelė Enė neapsiribos. Ji tik įgis pasitikėjimo savimi.

– Tai, ką jūs sakote, yra siaubinga, mesjė Puaro. Siaubinga! – šaižiai pasakė misis Lorimer.

Puaro atsistojo.

– Madam, aš jau turiu eiti. Apmąstykite tai, ką jums sakiau.

Misis Lorimer atrodė šiek tiek neužtikrinta savimi. Bandydama atgauti savo ankstesnę savitvardą, ji tarė:

– Mesjė Puaro, aš paneigsiu visą šį pokalbį, jei nuspręsiu, kad taip yra geriau. Jūs neturite liudininkų, nepamirškite. Tai, ką aš jums papasakojau apie tą lemtingą vakarą – na, tai yra tiktai tarp mūsų.

– Nieko nebus daroma be jūsų sutikimo, – pabrėžtinai pasakė Puaro. Ir nesirūpinkite: aš turiu savo metodus. Dabar aš žinau, į kurią pusę sukti...

Jis paėmė jos ranką ir pakėlė prie savo lūpų.

– Leiskite jums pasakyti, madam, kad jūs nuostabi moteris. Jūs nusipelnote pagarbos. Taip, jūs moteris viena iš tūkstančio. Jūs net nepadarėte to, kam neatsispirtų likusios devyni šimtai devyniasdešimt devynios moterys.

– Būtent?

– Jūs nepasakėte, kodėl nužudėte savo vyrą – ir nesistengėte parodyti, kad toks sprendimas buvo absoliučiai pateisinamas!

– Mesjė Puaro, – tvirtai atsakė ji, – mano priežastys – grynai mano asmeninis reikalas.

– *Magnifique*[*]! – pasakė Puaro ir, dar kartą pakėlęs jos ranką prie lūpų, išėjo iš kambario.

Lauke buvo šalta. Jis apsižvalgė, ieškodamas akimis taksi, bet jos niekur nesimatė. Jis ėmė žingsniuoti Kings kelio kryptimi. Eidamas jis intensyviai mąstė. Kartais jis linktelėdavo galvą, kartą ją papurtė.

Jis žvilgtelėjo atgal per petį. Kažkas lipo misis Lorimer namo laiptais. Figūra buvo panaši į Enės Meridit. Jis minutėlę dvejojo, grįžti jam, ar ne, bet galiausiai patraukė toliau.

Sugrįžęs namo jis sužinojo, kad Betlas išėjo nepalikdamas jokios žinutės. Jis paskambino inspektoriui.

– Klausau, – pasigirdo Betlo balsas. – Ką nors sužinojote?

– *Je crois bien, mon ami*[**]! Mums reikia pričiupti mis Meridit – ir greitai.

– Aš tai ir darau, bet kodėl greitai?

– Nes, mano drauge, ji gali būti pavojinga.

Betlas minutėlę patylėjo. Tuomet tarė:

– Suprantu, ką jūs turite galvoje. Bet tai ne... Ak, tiek to, negalima rizikuoti. Tiesą sakant, aš nusiunčiau jai pranešimą, kad rytoj pas ją atvyksiu. Pamaniau, kad neprošal ją šiek tiek pakrutinti.

– Kodėl gi ne. Galiu prie jūsų prisijungti?

---

* Nuostabu (pranc.).

** Regis, taip, mano drauge (pranc.).

– Žinoma. Man tai būtų garbė, mesjė Puaro.

Puaro mąsliu veidu padėjo telefono ragelį.

Jo protas dar neatsipalaidavo. Jis ilgai sėdėjo priešais židinio ugnį ir mąstė. Galiausiai, į šalį nustūmęs nuogąstavimus ir abejones, nuėjo miegoti.

– Pažiūrėsim, kas bus rytoj, – sumurmėjo jis.

Bet ką atneš rytdiena, jis nė nenutuokė.

Dvidešimt aštuntas skyrius

Savižudybė

Žinia atėjo telefonu tuo metu, kai Puaro sėdėjo prie rytinės kavos puodelio su bandelėmis. Jis pakėlė ragelį ir išgirdo Betlo balsą.

– Mesjė Puaro?

– Taip, tai aš. *Qu'est ce qu'il ya**?

Inspektoriaus balso intonacija bylojo, kad kažkas nutiko. Jis iškart prisiminė ir savo paties nuogąstavimus.

– Nagi, mano drauge, sakykite!

– Tai misis Lorimer.

– Lorimer – ir?

– Ką, po galais, jūs jai vakar pasakėte – ar ji jums pasakė? Jūs man nieko apie tai neminėjote; tiesą sakant, jūs leidote man suprasti, kad reikia medžioti mis

* Kas atsitiko (pranc.).

Meridit.

– Kas gi atsitiko? – ramiai paklausė Puaro.

– Savižudybė.

– Misis Lorimer nusižudė?

– Visiškai teisingai. Atrodo, pastaruoju metu ji buvo labai prislėgta ir nepanaši į save. Jos daktaras išrašė jai migdomųjų. Vakar vakare ji išgėrė per didelę dozę.

Puaro giliai įkvėpė.

– O gal tai nelaimingas atsitikimas?

– Ne, nėra nė menkiausių abejonių. Viskas aišku kaip dieną. Ji parašė aniems trim po laišką.

– Kuriems trim?

– Likusiems trim. Robertsui, Despardui ir mis Meridit. Viskas šviesiai tiesiai, jokių užuolankų. Tiesiog parašė norinti jiems pranešti, kad tai ji kalta dėl visos tos sumaišties – kad tai ji nužudė Šaitaną ir ji labai apgailestauja – apgailestauja! – dėl rūpesčių ir nemalonumų, kuriuos teko patirti aniem trim. Visiškai neemocingas, dalykiškas laiškas. Absoliučiai atitinkantis tos moters tipą. Ji pasižymėjo geležine savitvarda.

Puaro kurį laiką nieko neatsakė.

Štai koks buvo misis Lorimer galutinis žodis. Galiausiai ji nusprendė pridengti Enę Meridit. Greita lengva mirtis užuot ilgos ir skausmingos, ir jos paskutinis altruistinis poelgis – išgelbėjimas merginos, kuriai ji slapta jautė užuojautą. Visas reikalas suplanuotas ir įvykdytas su ramiu, negailestingu dalykiškumu – savižudybė, pranešimas trim suinteresuotom pusėm. Kokia moteris! Jo susižavėjimas ja dar labiau išaugo. Tai buvo į ją panašu – tas ryžtingas apsisprendimas, pasi-

ryžimas įvykdyti tai, ką nusprendė.

Jis manė ją įtikinęs – bet ji vis dėlto nepakeitė savo nuomonės. Nepaprastos valios moteris. Betlo balsas nutraukė jo svarstymus.

– Ką, po galais, jūs jai vakar pasakėte? Turbūt sukėlėte vėjus ir šiandien mes matome rezultatą. Nors jūs nudavėte, kad jūsų pokalbio išdava buvo pasitvirtinę įtarimai mis Meridit.

Puaro kurį laiką tylėjo. Jis juto, kad mirusios misis Lorimer valia jį suvaržė, ko ji negalėtų padaryti, jei būtų buvusi gyva.

Galiausiai jis pasakė, iš lėto tardamas žodžius:

– Aš klydau.

Jo liežuviui šie žodžiai buvo neįprasti ir jam jie nepatiko.

– Jūs suklydote? – paklausė Betlas. – Vis tiek ji turėjo pagalvoti, kad jūs ją medžiojate. Ne koks darbas – leisti jai šitaip išslysti pro mūsų pirštus.

– Vis tiek jūs negalėtumėte nieko įrodyti, – pasakė Puaro.

– Taip, tikriausiai jūs teisus. Galbūt taip ir geriausia. Jūs... to nesitikėjote, mesjė Puaro?

– Aš jau sakiau, kad aš klydau, – su pasipiktinimu atšovė Puaro. – Papasakokite man, kaip tai nutiko.

– Robertsas savo laišką perskaitė prieš aštuonias. Jis negaišo nė akimirkos, liepęs savo kambarinei paskambinti mums, ką ji ir padarė. Pats nuskubėjo pas misis Lorimer ir atvažiavęs pamatė, kad prieš jį dar niekas nebuvo atvykęs. Puolė į jos miegamąjį, bet jau buvo per vėlu. Jis bandė padaryti dirbtinį kvėpavimą, bet ir tas nedavė jokios naudos. Mūsų skyriaus chirur-

gas taip pat netrukus atvyko ir patvirtino jo veiksmų teisingumą.

– Kokie buvo migdomieji?

– Veronalis, jei neklystu. Vieni iš Bartitonum grupės, bet kuriuo atveju. Prie jos lovos buvo buteliukas su tabletėmis.

– O kaip kiti du? Nebandė su jumis susisiekti?

– Despardas išvykęs iš miesto. Jis neskaitė rytinio pašto.

– O mis Meridit?

– Ką tik jai skambinau.

– *Eh bien?**

– Ji sakė atplėšusi laišką kaip tik prieš mano skambutį. Paštas ten ateina kiek vėliau.

– Kokia buvo jos reakcija?

– Visiškai pagrįsta. Padoriai pridengtas didžiulis palengvėjimas. Sukrėsta ir nuliūdusi – kažkas tokio.

Puaro kiek patylėjo, tuomet paklausė:

– Kur jūs dabar, mano drauge?

– Čeino take.

– *Bien***. Aš tuoj pat atvažiuoju.

Čeino tako namo hole jis sutiko daktarą Robertsą, besiruošiantį išeiti. Daktaro įprastas pakilumas šį rytą buvo laikinai prislopęs. Jis atrodė liūdnas ir prislėgtas.

– Bjaurus reikalas, mesjė Puaro. Negaliu sakyti, kad nejaučiu palengvėjimo – žiūrint iš mano varpinės – bet, tiesą sakant, mane tai sukrėtė. Aš nė minutei nebuvau pagalvojęs, kad tai misis Lorimer nudūrė Šaitaną. Man tai buvo didžiausias netikėtumas.

---

* Ir kas? (pranc.).

** Gerai (pranc.).

– Aš taip pat nustebęs.

– Rami, gerai išauklėta, savarankiška moteris. Neįsivaizduoju, kaip ji galėjo padaryti tokį dalyką. Įdomu, koks buvo motyvas? Na, turbūt dabar jau niekuomet nesužinosime. Nors būtų įdomu, turiu prisipažinti.

– Jums turbūt didelė našta nukrito.

– O taip, be abejo. Būtų veidmainiška to nepripažinti. Nėra labai malonu, kai ant tavęs krenta įtarimų žmogžudyste šešėlis. O dėl pačios vargšės moters – na, tai buvo neabejotinai geriausia išeitis.

– Ji ir pati taip manė.

Robertsas linktelėjo.

– Tikriausiai sąžinė užgraužė, – pasakė jis ir išėjo pro duris.

Puaro mąsliai papurtė galvą. Daktaras nesuvokė situacijos. Misis Lorimer savižudybei paskatino ne atgaila.

Pakeliui link laiptų jis stabtelėjo, išreikšdamas keletą paguodos žodžių pagyvenusiai kambarinei, kuri tyliai verkė.

– Tai siaubinga, sere. Išties siaubinga. Mes ją visi taip mylėjome. Ir jūs taip gražiai ir ramiai vakar gėrėte su ja arbatą. O šiandien jos nebėra. Aš niekuomet nepamiršiu šio ryto – niekuomet gyvenime. Džentelmenas, spaudžiantis skambutį. Tris kartus skambino, kol aš priėjau prie durų. „Kur jūsų misis?“, išpyškino jis man. Aš taip susijaudinau, kad vos galėjau paaiškinti. Matote, mes niekada neužeidavome pas misis, kol ji nepaskambindavo. Tokia buvo nustatyta tvarka. Ir aš nieko negalėjau suprasti. O daktaras klausia: „Kur yra jos kambarys?“ ir nubėgo laiptais į viršų, o aš jam iš

paskos, parodžiau jos duris. Jis puolė vidun, per daug nesibelsdamas, ir, žvilgtelėjęs į ją, gulinčią ant lovos, pasakė „per vėlu". Ji buvo mirusi, sere. Bet jis paprašė manęs atnešti konjako bei karšto vandens ir desperatiškai bandė ją atgaivinti, bet viskas tuščiai. Tuomet atvyko policija ir viskas buvo taip... nepadoru, sere. Misis Lorimer būtų tai nepatikę. Kam ta policija? Juk tai visai ne jų reikalas, tiesa, jei įvyko nelaimingas atsitikimas ir vargšė misis per klaidą išgėrė per didelę dozę migdomųjų vaistų?

Puaro neatsakė į jos klausimą. Jis tarė:

– Praėjusį vakarą jūsų misis elgėsi kaip įprasta? Neatrodė susikrimtusi ar susirūpinusi?

– Ne, aš taip nemanau, sere. Ji buvo pavargusi – ir ji kentė skausmus, mano nuomone. Pastaruoju metu ji nekaip jautėsi.

– Taip, aš žinau.

Užuojauta jo balse paskatino moterį kalbėti toliau.

– Ji niekuomet niekuo nesiskundė, sere, bet mes abi su virėja jau kurį laiką dėl jos nerimavome. Ji jau negalėjo padaryti tiek, kiek anksčiau, greitai nuvargdavo. Aš manau, kad iškart po jūsų jaunos ledi apsilankymo jai buvo jau šiek tiek per daug.

Jau pastatęs koją ant laiptų, Puaro atsisuko.

– Jaunos ledi? Vakar vakarą buvo atėjusi jauna ledi?

– Taip, sere. Iškart, kai jūs išėjote. Jos vardas buvo mis Meridit.

– Ar ji ilgai užsibuvo?

– Maždaug valandą, sere.

Puaro minutėlę patylėjo, tuomet paklausė:

– O kas paskui?

– Misis nuėjo miegoti. Ji vakarieniavo lovoje. Sakė esanti pavargusi.

Puaro vėl patylėjo, tuomet paklausė:

– Galbūt jūs žinote, ar jūsų misis vakar vakare rašė kokius nors laiškus?

– Turite galvoje po to, kai atsigulė į lovą? Aš taip nemanau, sere.

– Bet jūs tuo nesate tikra?

– Hole ant staliuko gulėjo keletas laiškų, skirtų išsiųsti, sere. Mes visuomet juos paimdavome prieš darbo pabaigą. Bet aš manau, kad jie buvo parašyti jau anksčiau tą dieną.

– Kiek jų ten buvo?

– Du ar trys – nesu visiškai tikra, sere. Trys, greičiausiai.

– Jūs, ar virėja – kuri iš judviejų nunešė į paštą – nepastebėjote kartais, kam jie buvo adresuoti? Neįsižeiskite dėl mano klausimo. Tai be galo svarbu.

– Aš pati juos nunešiau į paštą, sere. Į viršutinį aš atkreipiau dėmesį. Jis buvo adresuotas „Fortnum and Mason's". Apie kitus nieko negaliu pasakyti.

Moters tonas buvo nuoširdus.

– Ar jūs įsitikinusi, kad buvo ne daugiau kaip trys laiškai?

– Taip, sere, esu visiškai tuo tikra.

Puaro niūriai palingavo galvą. Jis vėl ėmė lipti laiptais. Tuomet stabtelėjęs paklausė:

– Jūs, aš manau, žinojote, kad jūsų misis naudojo vaistus, kad užmigtų?

– Taip, sere, juos išrašė daktaras. Daktaras Len-

gas.

– Kur buvo laikomi migdomieji vaistai?

– Spintelėje misis kambaryje.

Puaro daugiau nieko neklausinėjo. Jis lipo laiptais į viršų. Jo veidas buvo labai rimtas.

Viršutinėje laiptų aikštelėje jį pasitiko Betlas. Inspektorius atrodė išvargęs ir susirūpinęs.

– Džiaugiuosi, kad atvykote, mesjė Puaro. Leiskite jus supažindinti su daktaru Deividsonu.

Skyriaus chirurgas paspaudė jam ranką. Tai buvo aukštas melancholiškas vyras.

– Mums nepasisekė, – pasakė jis. – Valanda ar dviem anksčiau mes būtume galėję ją išgelbėti.

– Hm, – numykė Betlas. – Kaip pareigūnas, galbūt negaliu taip kalbėti, bet mano akyse ji buvo... na, ji buvo tikra ledi. Aš nežinau, dėl kokių priežasčių ji nužudė Šaitaną, bet tos priežastys galbūt būtų pripažintos pateisinamomis.

– Bet kuriuo atveju, – pasakė Puaro, – aš abejoju, kad ji būtų išgyvenusi iki teismo pabaigos. Ji labai rimtai sirgo.

Chirurgas pritariamai linktelėjo.

– Sakyčiau, jūs visiškai teisus. Na, galbūt taip buvo geriausia.

Jis ėmė leistis laiptais žemyn. Betlas jį prisivijo.

– Minutėlę, daktare.

Puaro, laikydamas ranką ant durų rankenos, paklausė:

– Aš galiu įeiti – taip?

Betlas linktelėjo per petį.

– Galite. Mes ten jau baigėme.

Puaro įėjo į kambarį, paskui save uždarydamas duris.

Jis priėjo prie lovos ir sustojo, žiūrėdamas į ramų negyvą veidą. Jis buvo labai sunerimęs. Ar šios moters kelionė į aną pasaulį buvo paskutinis ryžtingas žingsnis, siekiant apsaugoti jauną merginą nuo mirties bei paniekos – ar čia buvo kitas, baisesnis, paaiškinimas?

Buvo tam tikrų faktų.

Staiga jis pasilenkė, atidžiai tyrinėdamas tamsios pakitusios spalvos mėlynę ant negyvos moters rankos. Jis vėl atsitiesė. Jo akys, nelyginant katės, žėrėjo keista žalsva spalva, ir tik jo tam tikri artimi kolegos žinojo, ką tai reiškia. Jis greitai išėjo iš kambario ir nusileido laiptais žemyn. Betlas ir vienas jo pavaldinių stovėjo prie telefono. Pastarasis padėjo ragelį ir pranešė:

– Jis negrįžo, sere.

Betlas paaiškino:

– Despardas. Pabandžiau jį susirasti. Turiu jam laišką su Čelsio pašto atspaudu.

Puaro uždavė, atrodo, visai nesusijusį klausimą:

– Ar daktaras Robertsas pusryčiavo, kai atvyko čionai?

Betlas sužiuro į jį.

– Ne, – pasakė jis. – Pamenu, kaip jis minėjo apsieisiąs ir be jų.

– Tuomet dabar jis bus namuose. Mes galime jį ten rasti.

– Bet kam?

Bet Puaro jau skambino telefonu.

– Daktaras Robertsas? – pasakė jis į ragelį. – Ar čia

kalba daktaras Robertsas? *Mais oui*[*], čia Puaro. Turiu vieną klausimą. Ar jūs gerai pažįstate misis Lorimer rašyseną?

– Misis Lorimer rašyseną? Aš... ne, niekuomet anksčiau nebuvau matęs jos rašto.

– *Je vous remercie*[**].

Puaro greitai padėjo ragelį.

Betlas spoksojo į jį.

– Naujos idėjos, mesjė Puaro? – ramiai paklausė jis.

Puaro paėmė jį už rankos.

– Paklausykite, mano drauge. Praėjus kelioms minutėms po to, kai aš vakar išėjau iš šio namo, atvyko Enė Meridit. Aš mačiau ją lipant laiptais, nors tuo metu nebuvau visiškai tikras, kad tai ji. Iškart po to, kai Enė Meridit išėjo namo, misis Lorimer atsigulė į lovą. Kiek žinoma tarnaitei, ji po to nerašė jokių laiškų ir, turint galvoje priežastis, išryškėjančias iš mano atpasakoto jums pokalbio su misis Lorimer, aš nemanau, kad tokius laiškus ji galėjo parašyti prieš mano apsilankymą. Tuomet kada ji juos parašė?

– Kai tarnai nuėjo miegoti? – spėjo Betlas.

– Taip, tai įmanoma, bet yra ir kita tikimybė – kad ji apskritai jų nerašė.

Betlas švilptelėjo.

– O Viešpatie, jūs manote...

Suskambo telefonas. Seržantas pakėlė ragelį. Jis minutėlę klausė, tuomet pasisuko į Betlą.

– Skambina seržantas Okonoras iš Despardo buto,

---

* Taip, žinoma (pranc.).

** Dėkoju jums (pranc.).

sere. Yra priežasčių manyti, kad Despardas išvyko į Velingfordą prie Teimės.

Puaro sugriebė Betlą už rankos.

– Greičiau, mano drauge. Mums taip pat reikia paskubėti į Velingfordą. Aš labai nerimauju. Tai gali būti dar ne viskas. Dar kartą jums sakau, mano drauge, ši jauna ledi yra pavojinga.

Dvidešimt devintas skyrius

Nelaimingas atsitikimas

– Ene, – pratarė Roda.

– Mmm?

– Ne, Ene, neatsakyk man, būdama visa pasinėrusi į kryžiažodį. Aš noriu, kad mane išklausytum.

– Aš klausau.

Enė atsisėdo tiesiai ir padėjo į šalį laikraštį.

– Taip jau geriau. Paklausyk, Ene. – Roda dvejojo. – Dėl to žmogaus atvykimo.

– Inspektoriaus Betlo?

– Taip, Ene. Aš norėčiau, kad tu jam pasakytum... apie darbą pas Bensonus.

Enės balsas tapo šaltas.

– Nesąmonė, kam to reikia?

– Nes... na, tai gali atrodyti, tarsi tu norėtum kažką nuslėpti. Esu tikra, kad geriau būtų tai paminėti.

– Dabar tikrai negaliu, – šaltai pasakė Enė.

– Norėčiau, kad tai padarytum pirmučiausia.

– Na, dabar jau per vėlu apie tai kvaršinti smegenis.

– Taip, tiesa. – Roda neatrodė esanti įtikinta.

Enė irzliai pridūrė:

– Bet kuriuo atveju, nematau tam priežasčių. Su manimi visa tai neturi nieko bendro.

– Ne, žinoma ne.

– Ten aš išbuvau tik du mėnesius. Jam reikia tik tų dalykų... na, atsiliepimų. Du mėnesiai per trumpas laiko tarpas.

– Taip, žinau. Tikriausiai aš atrodau kvailai, bet mane tai kažkaip neramina. Jaučiu, kad tu turėtum tai paminėti. Supranti, jei tai paaiškės kokiu nors kitu būdu, gali būti nemalonumų – kad tu tai nuslėpei, turiu galvoje.

– Nesuprantu, kaip tai galėtų paaiškėti. Niekas, išskyrus tave, to nežino.

– N–ne?

Enė pastebėjo tam tikrą abejonę Rodos balse.

– O kas turėtų dar žinoti?

– Na, visi, kas gyvena Kombykre, – pasakė Roda po trumpos pauzės.

– Ak, tai! – Enė paniekinamai gūžtelėjo pečiais. – Nepanašu, kad inspektorius Betlas su kuo nors iš ten susidurtų. Tai būtų nepaprastas sutapimas.

– Sutapimų kartais būna.

– Roda, tu per daug tai imi į galvą. Keli bereikalingą sumaištį.

– Man labai gaila, brangioji. Tu juk pati žinai, ką

policija gali padaryti, jei pagalvos, kad tu... na, kažką nuslėpei.

– Jie nesužinos. Kas jiems pasakys? Išskyrus tave, niekas to nežino.

Tai jau buvo antras kartas, kai ji ištarė šiuos žodžius. Pakartojus antrą kartą, jos balsas šiek tiek pakito – jame atsirado kažkas keisto ir nenusakomo.

– Ak, brangioji, norėčiau, kad tu pasakytum, – liūdnai atsiduso Roda. Ji kaltai pažvelgė į Enę, bet Enė į ją nežiūrėjo.

Ji sėdėjo mąsliu veidu, tarsi mėgintų kažką išskaičiuoti.

– Keistai atsirado tas majoras Despardas , – pasakė Roda.

– Ką? Ak, taip.

– Ene, jis išties patrauklus. Jei jis tau nė motais, tai... tai perleisk jį man!

– Nekalbėk nesąmonių, Roda. Jam aš nerūpiu nė per nago juodymą.

– Tada kodėl jis ir toliau čia sukinėjasi? Žinoma, tu jam kritai į akį. Tu viena iš tų prislėgtų panelyčių, kurias jam patinka gelbėti. Tu atrodai taip nuostabiai bejėgiška, Ene.

– Jam vienodai patinkame mes abi.

– Tai tik jo mandagumas. Bet jei tau jo nereikia, aš pasiruošusi užjaučiančio draugo vaidmeniui – paguosiu jo sudužusią širdį ir galiausiai, kas žino, galbūt jį laimėsiu? – neelegantiškai užbaigė Roda.

– Esu tikra, kad tai jam patiktų, mieloji, – pasakė Enė juokdamasi.

– Jo toks gražus sprandas, – atsiduso Roda. – Rau-

donas, kaip plyta, ir toks raumeningas.

– Brangioji, ar reikia būti tokia sentimentaliai?

– Jis tau patinka, Ene?

– Taip, labai.

– Argi mes nesame išauklėtos ir kuklios? Aš manau, kad jam šiek tiek patinku – ne tiek, kiek tu, bet trupučiuką.

– O, tu jam tikrai patinki, – pasakė Enė.

Ir vėl jos balsas nuskambėjo kažkaip neįprastai, bet Roda to neišgirdo.

– Kada atvyks mūsų seklys? – paklausė ji.

– Dvyliktą, – atsakė Enė. Ji kurį laiką patylėjo, tuomet pridūrė: – Dabar tik pusė vienuolikos. Eime prie upės.

– Bet, argi... argi Despardas nesakė, kad atvažiuos apie vienuoliktą?

– Kodėl mes jo turėtume laukti čia? Mes galime paprašyti misis Eistvel, kad ji jam parodyti, į kurią pusę mes nuėjome, ir jis galės ateiti pas mus pakrantės keliuku.

– Iš tikrųjų, brangioji, reikia žinoti savo kainą, kaip sakydavo mano mama! – nusijuokė Roda. – Eime, tuomet.

Ji išėjo iš kambario ir toliau pro sodo duris laukan. Enė nusekė iš paskos.

Majoras Despardas nuspaudė „Vendono kotedžo“ skambutį maždaug po dešimties minučių. Jis žinojo, kad atvyko šiek tiek anksčiau, todėl nustebo išgirdęs, kad abi merginos jau buvo išėjusios. Jis nuėjo per sodą, perėjo laukus ir pasuko dešinėn pakrantės takeliu.

Misis Eistvel kurį laiką žiūrėjo jam įkandin, atsiplė-

šusi nuo savo rytinių ruošos darbų.

– Krito jam į akį viena ar kita iš jų, – pastebėjo ji sau. – Tikriausiai mis Enė, bet nesu tuo tikra. Jo veidas nieko neišduoda. Su abejom elgiasi vienodai. Ir jos abi tikriausiai jam neabejingos. Jeigu taip, tai tokia gera draugystė gali nebeilgai trukti. Nieko nėra blogiau, kai dvi jaunos ledi negali pasidalinti džentelmeno.

Kiek sujaudinta galimybe stebėti beužsimezgantį romaną, misis Eistvel įėjo vidun plauti indų bei sutvarkyti pusryčių stalą, kai vėl pasigirdo durų skambutis.

– Kiek gi galima skambinti, po galais, – suniurnėjo misis Eistvel. – Tarsi lyg tyčia. Siuntinys tikriausiai. Arba telegrama. – ji lėtai nukrypavo prie laukujų durų.

Už jų stovėjo du džentelmenai, mažas užsienietis ir kuo tikriausias anglas – didelis, stambus džentelmenas. Pastarąjį, prisiminė ji, jau buvo mačiusi anksčiau.

– Mis Meridit namuose? – paklausė didelis vyras.

Misis Eistvel papurtė galvą.

– Ką tik išėjo.

– Tikrai? O kur? Mes jos nesutikome.

Misis Eistvel, paslapčiomis apžiūrinėdama pritrenkiančius kito džentelmeno ūsus ir nusprendusi, kad ši pora nepanaši į draugus, noriai pateikė tolesnę informaciją.

– Išėjo prie upės, – paaiškino ji.

Čia įsiterpė antrasis džentelmenas.

– O kita ledi? Mis Dovs?

– Jos išėjo kartu.

– Dėkoju jums, – pasakė Betlas. – Kuriuo keliu galima nueiti prie upės?

– Pradžioje kairėn, eikite keliu, – gyvai paaiškino misis Eistvel. – Kai prieisite paupio taką, sukite dešinėn. Aš girdėjau jas sakant, kad jos eis būtent taip, – paslaugiai pridūrė ji. – Jos išėjo ne daugiau kaip prieš ketvirtį valandos. Jūs netrukus jas pavysite.

– Norėčiau sužinoti, – nenorom uždarydama duris murmėjo ji, prieš tai kurį laiką klausiamai žiūrėjusi į nueinančias nugaras, – kas gi jūs abu tokie esate. Niekaip negaliu suprasti.

Misis Eistvel grįžo į virtuvę prie kriauklės, o Betlas ir Puaro reikiamu metu pasuko kairėn nelygiu keliu, kuris netrukus staiga baigėsi, atsiremdamas į takelį.

Puaro sparčiai žingsniavo, o Betlas jį smalsiai varstė žvilgsniu.

– Kas nors atsitiko, mesjė Puaro? Lekiate kaip akis išdegęs.

– Tai tiesa. Neramiai jaučiuosi, mano drauge.

– Kas nors konkretaus?

Puaro papurtė galvą.

– Ne. Bet visko atsitinka. Niekada negali žinoti...

– Jūs neabejotinai kažką turite omenyje, – pasakė Betlas. – Jūs skubinote mus šį rytą, kad atvyktume čionai negaišdami nė akimirkos – ir, turiu pasakyti, privertėte konsteblį Tiornerį išspausti iš automobilio visas sultis! Ko gi jūs bijote? Mergina jau atliko savo sumanymą.

Puaro tylėjo.

– Ko gi jūs bijote? – pakartojo Betlas.

– O ko gi bijoma tokiais atvejais?

Betlas linktelėjo.

– Jūs visiškai teisus. Įdomu...

– Kas įdomu, mano drauge?

Betlas iš lėto tarė:

– Įdomu, ar mis Meridit žino, kad jos draugė papasakojo misis Oliver tam tikrus faktus.

Puaro pritardamas energingai linktelėjo galvą.

– Paskubėkime, mano drauge, – paragino jis.

Jie sparčiai žingsniavo paupiu. Vandens paviršius atrodė ramus ir neklastingas, bet netrukus jie praėjo kelio išlinkį ir Puaro sustojo kaip įbestas. Betlas taip pat.

– Majoras Despardas, – pasakė jis.

Despardas buvo jų priešaky maždaug už dviejų šimtų jardų, plačiais žingsniais žingsniuodamas paupiu. Kiek dar toliau plokščiadugnėje valtyje jie pamatė abi merginas. Roda atsistūminėjo kartimi, Enė gulėjo ir šypsojosi jai. Nė viena iš jų nežiūrėjo į kranto pusę.

It tuomet tai nutiko! Enė ištiesė ranką, Roda susvyravo ir krito į vandenį, desperatiškai griebdama Enei už rankovės – valtis persisveria, apsiverčia, ir abi merginos atsiduria vandenyje.

– Matėte? – sušuko Betlas ir puolė bėgti. – Mažylė Meridit sugriebė ją už kulkšnies ir pastūmė. O Viešpatie, tai jau jos ketvirta žmogžudystė!

Jie bėgo kiek įkabindami, bet kai kas juos aplenkė. Buvo aiškiai matyti, kad nė viena mergina nemoka plaukti, ir Despardas greitai nubėjo taku prie arčiausio taško ir dabar puolė į vandenį ir ėmė irtis link merginų.

– *Mon Dieu**, tai įdomu, – sušuko Puaro. Jis sugriebė Betlą už rankos. – Prie kurios jis pirmiausia plauks?

* Dieve mano (pranc.).

Merginos nebuvo kartu. Jas skyrė maždaug dvylikos jardų atstumas.

Despardas, smarkiai irdamasis, plaukė link jų. Jis pasuko tiesiai link Rodos.

Betlas savo ruožtu taip pat pasiekė arčiausią tašką nuo kranto ir jau buvo vandenyje, kai Despardas tuo tarpu sėkmingai ištempė Rodą ant kranto. Ją paguldęs, jis iškart puolė atgal, plaukdamas į tą vietą, kur po vandeniu ką tik buvo panirusi Enė.

– Būkite atsargus, – sušuko Betlas. – Dumbliai.

Jie su Betlu tikslą pasiekė vienu metu, bet kai jie priplaukė, Enė jau buvo dingusi po vandeniu. Galiausiai jiems pavyko ją sugriebti ir jie kartu išvilko ją į krantą.

Roda buvo palikta Puaro globai. Ji dabar jau sėdėjo, nelygiai kvėpuodama.

Despardas ir Betlas paguldė Enę Meridit.

– Dirbtinis kvėpavimas, – pasakė Betlas. – Vienintelis dalykas, ką galime padaryti. Tačiau bijau, kad jau per vėlu.

Jis ėmėsi darbo. Puaro stovėjo šalia, pasiruošęs jį pakeisti. Despardas pritūpė prie Rodos.

– Jums viskas gerai? – kimiu balsu paklausė jis.

Ji iš lėto atsakė:

– Jūs mane išgelbėjot. Jūs išgelbėjot mane... – ji ištiesė link jo savo rankas. Kai jis jas paėmė, Roda staiga pravirko.

– Roda... – švelniai tarė jis. Jų rankos tvirčiau susikabino.

Staiga jis pamatė regėjimą – Afrikos brūzgynai ir šalia jo linksma, nuotykių ištroškusi Roda...

Trisdešimtas skyrius

Nužudymas

– Norite pasakyti, – nepatikliai paklausė Roda, – kad Enė norėjo mane įstumti į vandenį? Taip, panašu. Ir ji žinojo, kad aš nemoku plaukti. Bet... bet ar ji tikrai tai padarė tyčiomis?

– Aš tuo neabejoju, – pasakė Puaro.

Jie dabar važiavo Londono pakraščiais.

– Bet... bet kodėl?

Puaro neskubėjo atsakyti. Jis pamanė, kad žino vieną iš priežasčių, pastūmėjusių Enę šitaip elgtis, ir ta „priežastis" šiuo metu sėdėjo šalia Rodos.

Inspektorius Betlas atsikosėjo.

– Pasiruoškite, mis Dovs, tam tikram šokui. Tos misis Benson, su kuria gyveno jūsų draugė, mirtis nebuvo visiškai atsitiktinė – bent jau mes įtariame kitą priežastį.

– Ką jūs turite galvoje?

– Mes manome, – pasakė Puaro, – kad Enė Meridit sukeitė du butelius vietomis.

– O, ne... ne... kaip baisu! Tai neįmanoma. Enė? Kam jai to reikėjo?

– Ji turėjo tam tikrų priežasčių, – pasakė inspektorius Betlas. – Bet esmė ta, mis Dovs, kad mis Meridit laikė jus esant vieninteliu asmeniu, kuris galėtų mums papasakoti apie tą įvykį. Jūs tikriausiai jai nepasakėte, kad šį faktą jau buvote minėjusi misis Oliver?

Roda lėtai atsakė:

– Ne. Aš pamaniau, kad ji ant manęs supyks.

– Supyktų. Netgi labai, – niūriai pasakė Betlas. – Bet ji manė, kad vienintelis pavojus jai gresia iš jūsų, ir todėl ji nusprendė jus... hm... eliminuoti.

– Eliminuoti? Mane? Ak, kaip bjauru! To negali būti.

– Na, ji dabar jau mirusi, – pasakė inspektorius Betlas, – taigi neverta ginčytis. Tik noriu pasakyti, kad ji nebuvo jums gera draugė, ir tai yra faktas.

Automobilis privažiavo prie durų.

– Mes užsuksime pas mesjė Puaro, – pasakė inspektorius Betlas, – ir šiek tiek apie viską pasišnekėsime.

Puaro buto svetainėje jų jau laukė misis Oliver, besišnekučiuojanti su daktaru Robertsu. Jis gurkšnojo cheresą. Misis Oliver dėvėjo vieną iš savo kaubojiškų skrybėlių ir aksominę suknelę su didžiuliu kaspinu priekyje, ant kurio puikavosi nemaža obuolio graužtuko dalis.

– Užeikite, užeikite, – svetingai pakvietė misis

Oliver, tarsi tai būtų jos namai, o ne Puaro. – Iškart po telefoninio pokalbio aš paskambinau daktarui Robertsui, ir mes atvykome čionai, palikdami visus jo pacientus numirti, bet tai nesvarbu. Tikėkimės, kad jiems jau geriau. Mes trokštame viską žinoti.

– Taip, iš tiesų, aš apskritai nieko nežinau, – pridūrė Robertsas.

– *Eh bien*, – tarė Puaro, – byla baigta. Misterio Šaitanos žudikas galiausiai surastas.

– Man tai jau pranešė misis Oliver. Mūsų gražioji mergaitė, Enė Meridit. Man buvo sunku tuo patikėti. Ji mažiausiai panaši į žudikę.

– Žudikė, ir dar kokia, – pasakė Betlas. – Jos sąskaitoje trys žmogžudystės – ir tik laimingo atsitiktinumo dėka neįsirašė ketvirtos.

– Neįtikėtina! – sumurmėjo Robertsas.

– Absoliučiai, – pritarė misis Oliver. – Visai į ją nepanašu. Regis, realiame gyvenime viskas taip pat, kaip ir knygose.

– Įsimintina diena, – pasakė Robertsas. – Pradžioje misis Lorimer laiškas – reik manyt, tai buvo klastotė, ar ne?

– Būtent. Klastotė trimis egzemplioriais.

– Sau ji taip pat parašė?

– Žinoma. Klastotė gana sumani. Eksperto, be abejo, ji nesuklaidintų, tačiau buvo mažai tikėtina, kad būtų pakviestas ekspertas. Visos aplinkybės rodė į tai, kad misis Lorimer nusižudė.

– Atleiskite už mano smalsumą, Puaro, bet kodėl jums kilo įtarimas, kad tai ne savižudybė?

– Nedidelis pasikalbėjimas su tarnaite Čeino

take.

– Ji papasakojo jums apie Enės Meridit vizitą praėjusį vakarą?

– Ir tai taip pat. Be to, savo galvoje aš jau buvau padaręs išvadą dėl žudiko asmenybės – tai yra, asmens, kuris nužudė Šaitaną. Tas asmuo nebuvo misis Lorimer.

– Kodėl jūs įtarimus nukreipėte į mis Meridit?

Puaro kilstelėjo ranką.

– Minutėlę. Leiskite man pačiam prie to prieiti. Aš vadovavausi eliminavimo metodu. Misterio Šaitanos žudikas buvo ne misis Lorimer, ne majoras Despardas ir, kaip nekeista, ne Enė Meridit...

Jis palinko į priekį. Jo balsas buvo murkiantis, švelnus, nelyginant katės.

– Matote, daktare Robertsai, jūs buvote tas asmuo, kuris nužudė misterį Šaitaną, ir kuris taip pat nužudė misis Lorimer...

Mažiausiai tris minutes buvo tylu. Tuomet Robertsas prapliupo grėsmingu juoku.

– Jūs visiškai išprotėjote, mesjė Puaro? Aš tikrai nenužudžiau misterio Šaitanos ir net neturėjau galimybės nužudyti misis Lorimer. Mano brangus Betlai, – jis pasisuko į Skotland Jardo pareigūną, – jūs taip pat tam pritariate?

– Aš manau, verčiau paklausykime, ką pasakys mesjė Puaro, – ramiai atsakė Betlas.

– Turiu pasakyti, – tęsė Puaro, – jog nors aš jau kurį laiką žinojau, kad jūs – ir tiktai jūs – galėjote nužudyti Šaitaną, tačiau tai įrodyti nebūtų lengva. Bet misis Lorimer atveju yra visai kas kita. – jis palinko į

priekį. – Tai ne mano samprotavimų pasekmė. Viskas kur kas paprasčiau – yra liudininkas, kuris jus matė.

Robertsas nurimo. Jo akys degė.

– Jūs kalbate nesąmones! – šaižiai pasakė jis.

– Ne, visiškai ne. Tai buvo anksti ryte. Jūs apgaulės būdu patekote į misis Lorimer kambarį, kai ši dar kietai miegojo nuo vaistų, kuriuos ji išgėrė prieš atsigulant. Jūs vėl blefavote – apsimetėte iš karto supratęs, kad ji yra mirusi! Tarnaitę nusiuntėte atnešti konjako, karšto vandens ir panašiai. Kambaryje jūs likote vienas. Tarnaitė vos spėjo užmesti akį ir išskubėjo vykdyti jūsų nurodymų. Ir kas tuomet atsitiko?

– Jūs galbūt to nežinojote, daktare Robertsai, bet tam tikros langų valymo firmos anksti pradeda darbą. Langų valytojas atvyko su savo kopėčiomis tuo pat metu, kaip ir jūs. Jis atrėmė kopėčias prie sienos ir pradėjo dirbti. Pirmiausia jis pradėjo nuo misis Lorimer kambario. Tačiau pamatęs, kas vyksta, jis greitai perėjo prie kito lango, bet prieš tai spėjo šį tą pamatyti. Jis mums tai pats papasakos.

Puaro lengvu žingsniu perėjo kambarį, nuspaudė durų rankeną ir pakvietė:

– Užeikite, Stivenai. – ir grįžo į savo vietą.

Didelis, iš pažiūros kerėpliškas vyras rudais plaukais įėjo į kambarį. Jo rankose buvo negrabiai susukta apranga su užrašu „Čelsio langų valymo asociacija".

Puaro paklausė:

– Ar ką nors atpažįstate šiame kambaryje?

Vyras apsidairė aplink ir droviai linktelėjo galvą daktaro Robertso pusėn.

– Jį, – ištarė.

– Papasakokite, kada jūs jį matėte ir ką jis tuo metu veikė.

– Tai buvo šį rytą. Aštuntą valandą ledi name Čeino take. Aš ten pradėjau plauti langus. Ledi dar buvo lovoje. Ji atrodė serganti. Kaip tik tuo metu pasuko galvą ant pagalvės. Šį džentelmeną aš palaikiau gydytoju. Jis pakėlė jos ranką ir įsmeigė į ją švirkštą maždaug šioje vietoje. – jis parodė, kur. – Ji vėl nukrito ant pagalvės. Pamaniau, jog geriau pereiti prie kito lango, taip ir padariau. Tikiuosi, nieko blogo nepadariau?

– Galiu jus tik pagirti, mano drauge, – pasakė Puaro.

Tuomet ramiai pridūrė:

– *Eh bien*, daktare Robertsi?

– Tai buvo... paprasčiausiai stiprinantys vaistai, – pralemeno jis. – Aš vis dar tikėjausi ją atgaivinti. Kaip galima...

Puaro jį pertraukė.

– Stiprinantys vaistai? Metilcikloheksanilo–metilmalonilo rūgšties natrio druska, – pasakė Puaro, saldžiai ištardamas kiekvieną skiemenį. – Labiau žinomi Evipano pavadinimu. Naudojamas kaip anestetikas trumpoms operacijoms. Suleidus į veną didelį kiekį vaistų, žmogus iš karto netenka sąmonės. Jį pavojinga naudoti po veronalio ar kitų barbitūratų. Aš pastebėjau mėlynę ant rankos – akivaizdu, kad buvo į veną kažkas suleista. Užuomina policijai – ir medikamentas buvo be vargo atpažintas paties sero Čarlio Impero, Vidaus reikalų ministerijos chemiko–laboranto.

– Pats sau išrausėte duobę, taip sakant, – tarė inspektorius Betlas. – Misterio Šaitanos atvejo nebūtina

įrodinėti, tačiau, reikalui esant, mes galime iškelti kaltinimus misterio Čarlio Kreidoko nužudymu – ir galbūt jo žmonos taip pat.

Pastarųjų dviejų vardų paminėjimas pribaigė Robertsą.

Jis atsilošė ant atkaltės.

– Pasiduodu, – pasakė jis. – Jūs prirėmėte mane prie sienos! Tikriausiai tas gudrus velnias Šaitana jums papasakojo prieš jums ateinant į svečius tą vakarą. O aš maniau, kad taip šauniai užkimšau jam burną.

– Tai ne Šaitanos nuopelnas, – pasakė Betlas. – Jums reikėtų padėkoti mesjė Puaro.

– Jis nuėjo prie durų, ir pro jas įžengė du vyrai.

Inspektoriaus Betlo balsas tapo oficialus, kai jis paskelbė apie areštą.

Kai durys už kaltinamojo nugaros užsidarė, misis Oliver džiugiai, jei net ir ne visai teisingai, pareiškė:

– Aš visuomet sakiau, kad tai jo darbas!

Trisdešimt pirmas skyrius

Kortos ant stalo

Dabar buvo laikas Puaro padėti tašką, ir visų akys su nekantrumu nukrypo į jį.

– Ačiū už dėmesį, – šypsodamasis pasakė jis. – Tikiuosi, kad mano nedidelis pranešimas suteiks jums malonumo. Nors aš ne koks pasakotojas.

– Ši byla, mano nuomone, yra viena pačių įdomiausių, su kuriomis aš esu susidūręs. Matote, nebuvo visiškai nuo ko atsispirti. Buvo keturi žmonės, vienas iš jų įvykdęs nusikaltimą, bet kuris? Ar buvo kokių nuorodų? Materialine prasme – jokių. Jokių rimtų įkalčių – nei pirštų atspaudų, nei inkriminuojančių popierių ar dokumentų. Buvo tiktai patys žmonės, ir vienas apčiuopiamas kabliukas – bridžo rezultatų lentelės.

– Jūs galbūt pamenate, kad nuo pat pradžių toms bridžų lentelėms aš skyriau ypatingą dėmesį. Jos man

kai ką papasakojo apie įvairius žmones, kurie jas sudarinėjo, ir dar daugiau. Jos man suteikė vieną vertingą nuorodą. Aš iškart atkreipiau dėmesį į virš brūkšnio parašytą skaičių 1500 trečiame ruberyje. Šis skaičius galėjo reikšti tiktai vieną – didžiojo šalmo skelbimą. Jeigu asmuo pasiryžo įvykdyti nusikaltimą tokiomis neįprastomis aplinkybėmis – žaidžiant bridžą – tai jam reikėjo aiškiai susidurti su dviem rimtomis rizikomis. Pirmoji, kad auka galėjo sušukti, ir antroji, net jeigu auka ir nešauktų, kažkas iš likusių trijų galėjo atsitiktinai pažvelgti į tą pusę ir tapti nusikaltimo liudininku.

– Kas dėl pirmosios rizikos, tai čia nieko nebuvo galima padaryti. Tai lošėjo sėkmės dalykas. Bet nuo antrosios rizikos buvo galima apsidrausti. Savaime suprantama, kad įdomaus ir jaudinančio žaidimo metu visas žaidėjų dėmesys bus prikaustytas prie paties žaidimo, kai tuo tarpu nuobodaus žaidimo atveju labiau tikėtina, kad jie dairysis į šalis. Didžiojo šalmo žaidimas visuomet jaudinantis. Labai dažnai, kaip ir šiuo atveju, yra dvigubinama. Kiekvienas iš trijų žaidėjų seka žaidimo eigą labai dėmesingai: skelbiantysis, kad laimėtų kontraktą, priešininkai – kad teisingai išmestų kortas ir jį nusodintų. Taigi, buvo labiausiai tikėtina, kad žmogžudystė buvo įvykdyta būtent šio žaidimo metu, ir aš nusprendžiau kiek įmanoma tiksliau išsiaiškinti, kaip jis buvo žaidžiamas. Aš greitai nustačiau, kad „mulkiu“ per būtent šį žaidimą buvo daktaras Robertsas. Turėdamas tai galvoje, aš pabandžiau į reikalą pasižiūrėti kitu kampu – psichologiniu aspektu. Iš visų keturių įtariamųjų misis Lorimer man atrodė labiausiai tikėtinas asmuo, galintis suplanuoti ir sėkmingai įvyk-

dyti žmogžudystę – bet aš neįsivaizdavau jos padarant kokį nors nusikaltimą apimtai momentinio impulso. Kita vertus, jos elgesys tą pirmą vakarą privertė mane susimąstyti. Jis rodė, kad arba ji pati įvykdė nusikaltimą, arba žinojo, kas tai padarė. Mis Meridit, majoras Despardas ir daktaras Robertsas psichologiniu požiūriu visi galėjo prikišti nagus, nors, kaip jau esu minėjęs, kiekvienas iš jų nusikaltimą būtų įvykdęs savaip.

– Toliau aš atlikau tokį testą. Aš kiekvieno paprašiau man papasakoti, ką jie prisimena tame kambaryje. Čia aš pasisėmiau labai vertingos informacijos. Visų pirma sužinojau, kad realiausias kandidatas pastebėti durklą buvo daktaras Robertsas. Pro jo akis nepraslydo jokie menkniekiai – jis iš prigimties labai pastabus. Nors apie bridžo žaidimo eigą jis praktiškai nieko negalėjo papasakoti. Aš ir nesitikėjau, kad jis labai daug prisimins, tačiau jo visiškas užmaršumas rodė tai, kad jis visą vakarą apie kažką galvojo. Ir vėl, kaip matote, rodyklė krypo į Robertso pusę.

– Misis Lorimer pritrenkė nuostabia žaidimo atmintimi, ir nesunku buvo įsivaizduoti, kad su tokia koncentracija į žaidimą žmogžudystė galėjo įvykti visai šalia jos, ir ji to net nepastebėtų. Ji man suteikė vertingos informacijos. Didįjį šalmą skelbė daktaras Robertsas (visiškai nepagrįstai), ir skelbė į jos ėjimą, o ne į savo, taigi ji buvo priversta žaidimą perimti į savo rankas.

– Trečiasis testas, į kurį mes su inspektoriumi Betlu dėjome nemažas viltis, buvo ankstesnių žmogžudysčių tyrimas, siekiant nustatyti metodų panašumą. Na, nuopelnai už šiuos atradimus priklauso inspektoriui

Betlui, misis Oliver, ir pulkininkui Reisui. Mes juos aptarėme su inspektoriumi Betlu, ir jis prisipažino esąs nusivylęs rezultatu, nes nebuvo jokio panašumo tarp ankstesnių trijų nusikaltimų ir misterio Šaitanos nužudymo. Bet iš tikrųjų buvo ne taip. Du daktarui Robertsui priskiriami nusikaltimai, geriau į juos įsižiūrėjus ne iš materialaus taško, o iš psichologinio, rodė beveik lygiai tą patį. Juos būtų galima pavadinti viešomis žmogžudystėmis. Skutimosi teptukas įžūliai užkrečiamas pačios aukos nuosavame kambaryje, kai po vizito daktaras ten plaunasi rankas. Misis Kreidok nužudymas užmaskuotas skiepais nuo šiltinės. Vėlgi visiškai atvirai – viso pasaulio akyse, taip sakant. Jo elgesys yra toks pats. Užspaustas į kampą, jis nepraleidžia progos ir veikia iškart – drąsus, įžūlus blefas – kas visiškai atitinka jo žaidimą kortomis. Tiek bridžo, tiek ir Šaitanos nužudymo atveju jis rizikuoja ir puikiai išdėlioja kortas. Smūgis buvo atliktas tiksliai ir reikiamu metu.

– Tačiau tuo metu, kai aš galutinai nusprendžiau, kad tai Robertso darbas, misis Lorimer manęs paprašė atvykti pas ją – ir visiškai įtikinamai apkaltina save nusikaltimu! Aš ja beveik patikėjau! Kokią minutę ar dvi aš ja tikėjau, bet tuomet mano pilkosios ląstelės dar kartą parodė savo sugebėjimus. Jei to negalėjo būti, vadinasi, nebuvo!

– Bet ką ji man po to pasakė, buvo dar sunkiau suvirškinti.

– Ji mane patikino pati mačiusi, kaip Enė Meridit įvykdė nusikaltimą.

– Tiktai kitą rytą, stovėdamas prie mirusios moters lovos, aš supratau, kad aš galėjau būti teisus, tuo

pat metu ir misis Lorimer pasakius tiesą.

– Enė Merdit nuėjo prie židinio ir pamatė, kad misteris Šaitana buvo negyvas! Ji pasilenkė virš jo, galbūt ištiesė ranką link blizgančio brangakmenio ant segtuko.

– Jos lūpos prasivėrė šauksmui, bet ji nesušuko. Ji prisiminė, ką Šaitana kalbėjo pietų metu. Galbūt jis paliko kokius nors užrašus. Ji, Enė Meridit, turėjo motyvą žmogžudystei. Visi pasakys, kad tai ji nužudė Šaitaną. Ji neišdrįso šaukti. Drebėdama iš baimės, ji sugrįžo į savo vietą.

– Taigi misis Lorimer buvo teisi, nes ji manė mačiusi įvykdant nusikaltimą. Bet aš taip pat teisus, nes iš tikrųjų ji to nematė.

– Jei Robertsas būtų toliau tyliai sėdėjęs, aš abejoju, kad mums būtų pavykę apkaltinti jį žmogžudyste. Mums galėtų pasisekti, pasitelkus blefą ir įvairias gudrybes. Bent jau aš tikrai pabandyčiau. Bet jo nervai neišlaikė ir jis, kaip visuomet, pervertino savo šaukimą. Tik šį kartą kortos krito jam nepalankiai ir jis patyrė didžiulį nuostolį.

– Be abejonės, jam buvo neramu. Jis žinojo, kad Betlas šniukštinėjo šalia. Jis miglotai nujautė dabartinę situaciją, policijai toliau tęsiant paieškas – ir galbūt per stebuklą aptikus jo ankstesnių nusikaltimų pėdsakus. Jam kilo puiki mintis to vakaro atpirkimo ožiu padaryti misis Lorimer. Be abejonės, jo patyrusi gydytojo akis matė, kad ji sunkiai serga ir kad jos gyvenimas gali tęstis neilgai. Todėl natūralu, esant tokioms aplinkybėms, jai pasirinkti greitesnį išėjimo kelią ir prisipažinti įvykdžius nusikaltimą! Jam pavyko gauti jos rašysenos

pavyzdį, jis suklastoja tris laiškus ir atvyksta prie namo pačiame ryte, remdamasis neva jo ką tik gautu laišku. Savo kambarinę jis visiškai teisingai įpareigoja pranešti policijai. Jam betrūksta galimybės veikti. Ir jis ją gauna. Kol atvyksta policija, jau viskas baigta. Daktaras Robertsas pasiruošęs jos sutikimui su savo nepavykusia dirbtinio kvėpavimo istorija. Viskas buvo visiškai įtikinama ir paprasta.

– Savo veiksmais jis visiškai neketino mesti šešėlio ant Enės Meridit. Jis net nežinojo apie jos apsilankymą prieš tai buvusį vakarą. Inscenizuojant savižudybę, jis siekė pasirūpinti tik savo saugumu.

– Be abejio, jis nejaukiai pasijuto tuo metu, kai aš paklausiau, ar jis pažįsta misis Lorimer rašyseną. Jei apgavystė buvo pastebėta, jis turi save apsaugoti sakydamas, kad niekuomet jos nematė. Jis tai sumojo greitai, bet nepakankamai greitai.

– Iš Velingfordo aš paskambinau misis Oliver. Jos vaidmuo buvo nuslopinti jo įtarimus ir atvesti jį čionai. Ir tuo metu, kai jis save sveikino su pergale, nors ir ne visiškai tiksliai pagal jo planą, jis gauna smūgį. Erkiulio Puaro smūgį! Ir... šis žadėjas nebegalės daugiau blefuoti. Jo kortos mestos ant stalo. *C'est fini**.

Kurį laiką buvo tyla. Ją nutraukė Rodos atodūsis.

– Koks nuostabus sutapimas, kad tas langų valytojas laiku pasipainiojo, – pasakė ji.

– Sutapimas? Tai nebuvo sutapimas, madmuazele. Tai Erkiulio Puaro pilkosios smegenų ląstelės. Aš juk visai pamiršau...

Jis nuėjo prie durų.

---

* Tai galas (pranc.).

– Užeikite, užeikite, brangus bičiuli. Jūs nuostabiai atlikote savo vaidmenį.

Jis sugrįžo su langų valytoju, kuris rankose laikė savo rudus „plaukus" ir atrodė dabar visiškai kitaip.

– Mano draugas misteris Geraldas Hemingvėjus, daug žadantis jaunas aktorius.

– Tai nebuvo jokio langų valytojo? – sušuko Roda. – Ir niekas jo nematė?

– Aš mačiau, – pasakė Puaro. – Proto akimis galima pamatyti daugiau, nei kūno akimis. Tereikia atsilošti ant kėdės ir užsimerkti...

Despardas linksmai pasakė:

– Nudurkime jį, Roda, ir pažiūrėkime, ar išeis jo dvasia ir pasakys, kas tai padarė.

Christie, Agatha

Ch525 Kortos ant stalo : [romanas] / Agata Kristi ; [iš anglų kalbos vertė Petras Dambrauskas]. – Vilnius : Sirokas [i.e. FNS Group], [2014]. – 272 p. – (Agatos Kristi kolekcija, ISSN 1822-7376 ; 60)

ISBN 978-609-8057-16-4
UDK 821.111-31

Iš anglų kalbos vertė ***Petras Dambrauskas***

Išleido FNS Group leidykla "Sirokas"
agathachristie.lt
sirokas@vsp.lt

Spausdino UAB "Balto print"

AGATOS KR [redacted]

KORTOS ANT [redacted]

Misteris Šaitana garsėja kaip šaunių vakarėlių rengėjas. Tačiau jis taipogi yra žmogus, kurio visi šiek tiek prisibijo. Todėl, kai jis Erkiuliui Puaro pasigyrė į žmogžudystę žvelgiantis kaip į tam tikrą meną, detektyvas šiek tiek abejoja, prieš priimdamas pakvietimą susipažinti su Šaitanos „privačia kolekcija“.

Ir iš tiesų vakarėlis, prasidėjęs kaip įdomi bridžo partija, galiausiai virsta labai pavojingu žaidimu...

[redacted]

Agatha Chr [redacted]